

Suomen
urheilun
eettinen
keskus
SUEK ry

KATSAUS URHEILUN MONIMUOTOISEEN KORRUPTIOON

Alisa Heikkinen ja Marko Kananen

7

SUEK ry:n julkaisuja urheilun eettisistä asioista

2022

KATSAUS URHEILUN MONIMUOTOISEEN KORRUPTIOON

SUEK ry:n julkaisu urheilun eettisistä asioista nro 7.

Suomen urheilun eettinen keskus SUEK ry

Teksti: Alisa Heikkinen ja Marko Kananen

Toimitus: Paula Pfosser ja Susanna Sokka

Taitto: Kruu Oy

SUEK ry:n julkaisu urheilun eettisistä asioista

ISSN 2489-6578 (PDF)

ISBN 978-952-5605-62-4 (PDF)

KATSAUS URHEILUN MONIMUOTOISEEN KORRUPTIOON

Alisa Heikkinen ja Marko Kananen

Esipuhe

Urheilu on yksi korruption erityisistä riskialueista yhteiskunnassa ja sen erinäiset muodot ilmenevät huippu-urheilusta ruohonjuuritason toimintaan saakka. Vaikkakin korruptio ei ole uusi ilmiö urheilun kentillä, on sen moniulotteiseen luonteeseen kohdistuva tutkimus kansallisella tasolla vielä alkutekijöissään. Perusteet urheilun korruptiota taustoittavalle kirjallisuuskatsaukselle kulminoituvat näin Suomen urheilun eettinen keskus SUEKin tehtävään tuoda esille ja havainnoida urheilun nousevia eettisiä ongelmakohtia sekä kasvattaa tietoisuutta eettisemmän liikunta- ja urheilukulttuurin rakentamiseksi. Katsaus toimii niin ikään yhdistävänä linkkinä korruptioon kohdistuvan tiedon tuottamisen ja SUEKin monipuolisesti tekemän kilpailumanipulaation vastaisen työn kanssa, sillä kilpailuiden manipuloiminen erilaisin keinoin voidaan luokitella yhdeksi erityiseksi urheilussa ilmenevän korruption muodoksi. Tiedon lisääminen ja sen kautta saavutettava laajempi ymmärryksen taso urheilun eettisyyttä ja integriteettiä vahingoittavasta ilmiöstä toimii kaikkien urheilutoimijoiden apuna korruptoituneiden toimintojen havainnoimisessa ja haastamisessa. Edellä mainitun kaltaiset tavoitteet ovat lisäksi merkittävässä asemassa kestävämmän ja tasa-arvoisemman toimintakulttuurin saavuttamiseen liittyvässä työssä liikunnan ja urheilun kaikilla tasoilla.

Katsauksen yhtenä elementtinä näyttäytyy korruption kohdistuva käsitteanalyysi, joka kohdistetaan ensin korruption yleiseen tasoon ja lavennetaan tämän jälkeen kohtaamaan ilmiön vaihtelevat muodot urheilussa. Katsauksen käsitteanalyttinen työ osoittaa korruption olevan urheilussa muun yhteiskunnan osa-alueiden tavoin useita variaatioita saava ilmiö, jonka eri ulottuvuudet sijoittuvat rikosoikeudellisesti rangaistavista teoista epäeettisen vaikuttamisen ja päätöksenteon viitoittamalle harmaalle alueelle

saakka. Viimeksi mainitun korruption vyöhykkeen käsittely tapahtuu muun muassa epäeettisiä verkostoja, suosintaa ja kaksoisrooleja kuvaavien käytänteiden mukaisesti. Urheilun korruptioon vaikuttavina syinä hahmottuvat urheilun nykyisen toimintaympäristön elementit voimakkaan ja globaalisti levinneen kaupallistumiskehityksen sekä urheilun johtamiseen ja hallinnon rakenteisiin liitoksissa olevien kapeiden verkostojen muodoissa.

Tuomittavat teot muodostavat urheilun korruption kovan ytimen. Korruptiota ei ole Suomessa kriminalisoitu erillisellä lainsäädännöllä, vaan tekojen rikosoikeudellinen rangaistavuus perustuu usean eri lain muodostamaan kokonaisuuteen, jonka sääntelyala tulee tarpeen mukaan sovellettavaksi myös liikunta- ja urheilukulttuuriin liittyvissä korruptiotapauksissa. Katsauksessa hahmotetaan sellaisia urheiluun sidostuvia tilanteita, jotka ilmentävät korruption rikosoikeudellista rangaistavuutta ja esitellään keinovalikoimaa, jota on hyödynnetty urheilun korruptiontorjunnassa kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Korruptionvastaisen työn kannalta esille tuodaan kirjallisuudessa esitettyjä näkökulmia keskustelusta urheilun korruption kriminalisoinnin laajentamisen tarpeesta. SUEKin toiminnan painopisteisiin perustuvalla tavalla nostetaan katsauksessa kilpailumanipulaatio urheilun korruption nousevaksi muodoksi ja korostetaan sen alaan kuuluvia uusia uhkakuvia muun muassa sosiaalisen median alustojen mahdollistaman kontekstin kautta.

Urheilun korruption tarkastelu kaipaa tutkimuksellisen otteen lisäämistä ja monipuolistamista. Tutkitun tiedon avulla voidaan vastata tarpeeseen ilmiöön kohdistuvan tietoisuuden kasvattamisesta ja sen tueksi tarvittavien koulutuksellisten elementtien suuntaamisesta. Korruptiosta vapaan urheilun tavoittelu vaatii niin ikään

avukseen globaalin urheiluyhteisön reaktiivista ja proaktiivista otetta. Näin menettelemällä ilmiön torjumisen elementit kiteytyvät urheilun sisäiseen aktiiviseen toimintaan sekä monitahoiseen ja avarakatseiseen yhteistyöhön muiden toimijatahojen ja sektoreiden kanssa. Urheilun korruption vastustamisessa tarvitaankin kaikkien sidosryhmien osallistamisen kautta saavutettavia ja urheilun autonomiseen asemaan ja hyvään hallintoon liittyviä panoksia unohtamatta ilmiön tiettyihin muotoihin perustellusti liittyvää kriminalisoinnin tarkentamisen vaadetta.

Sisältö

Esipuhe	4
1 Johdanto	8
2 Moninainen korruptio	14
2.1 Korruptio käsitteenä	14
2.2 Korruption muotoja ja näkökulmia ilmiöön	17
2.3 Korruptio urheilussa	19
2.3.1 Urheilun korruption ilmenemismuotoja	20
2.3.2 Korruptio urheilun integriteetin vastaisena toimintana	22
3 Korruptio uusvanhana ilmiönä urheilussa	25
3.1 Liikunta- ja urheilukulttuurin historialliset kehitys- ja muutolinjat	27
3.1.1 Nationalismi ja kansallispropaganda	28
3.1.2 Ammattilaistuminen, kaupallistuminen ja kansainvälistyminen osana urheilun globalisaatiokehitystä	30
3.2 Korruptio urheilun nykyisessä toimintaympäristössä	32
3.2.1 Kytkökset yksityisen sektorin ja taloudellisten intressien merkitysten kasvuun	33
3.2.2 Johtamisen, hallinnollisten rakenteiden sekä verkostojen rooli	37
4 Korruptio rikoksena urheilussa ja ilmiön torjumiseen liittyviä elementtejä	41
4.1 Urheilun autonominen asema ja itsesäätely	41
4.2 Korruption säätelyllinen puoli	44
4.2.1 Kansallisen lainsäädännön sisällöt	45
4.2.2 Kansainvälisten sopimusten merkitys	47
4.2.3 Korruptiorikoksen tunnusmerkistö ja muodot urheilussa kansallisen näkökulman mukaisesti	49
4.3 Autonomia ja hyvä hallinto osana urheilun korruptiontorjuntaa	51
4.4 Urheilun korruptiontorjunnan muut mekanismit	58

5	Kilpailumanipulaatio urheilun korruption nousevana muotona	63
5.1	Vedonlyöntiperusteinen kilpailumanipulaation moniulotteinen kokonaisuus	66
5.1.1	Kansainväliset vedonlyöntimarkkinat ja järjestäytynyt rikollisuus vedonlyöntiperusteisen kilpailumanipulaation taustatekijöinä	67
5.1.2	Vedonlyöntiperusteisen kilpailumanipulaation erityispiirteet	68
5.2	Urheiluperustainen kilpailumanipulaatio kilpailullisen menestyksen maksimointina	72
5.3	Kilpailumanipulaation vastaisen työn monet ulottuvuudet	74
6	Epäeettinen vaikuttaminen ja päätöksenteko urheilun korruption harmaana alueena	78
6.1	Rakenteellisen ja verkostoituneen korruption ilmenemisen vaihtelevuus urheilussa	79
6.1.1	Hyvä veli ja sisar -verkostot epäeettisen toiminnan lähteinä	79
6.1.2	Suosintaa eri muodoissaan	81
6.1.3	Epäeettisistä verkostoista kaksoisrooleihin ja pyöröovi-ilmiöön	82
7	Kohti korruptiosta vapaata urheilua?	87
7.1	Proaktiivisuus ja reaktiivisuus korruptionvastaisen työn perustana	87
7.1.1	Urheilun kaikkien sidosryhmien ja tasojen osallistaminen	88
7.1.2	Ilmiön tunnistaminen	89
7.1.3	Vahvistusta urheilun autonomiasta ja hyvästä hallinnosta	90
	Lähteet	92

1

Johdanto

Korruptio ei ole urheilussa uusi ilmiö, vaikka se on tahrannut selvimmin liikunta- ja urheilukulttuuria kuluneen 20 vuoden aikana esiin tulleiden skandaaleiden muodossa (Euroopan unionin neuvosto 2019). Kuten **Kolamo** kuitenkin (2018, 9) toteaa, on urheilussa ja sen mahdollistumisessa kyse ennen kaikkea säännöistä ja niiden noudattamisesta. Säännöt, reilu peli sekä niitä mukailevat toimintaperiaatteet luovat urheilun ja liikunnan toiminnan merkityksen ja todellisen tarkoituksen, joissa ei saa olla tilaa epäeettiselle toiminnalle. (**Kolamo** 2018.) Tämä todetaan myös Kansainvälisen olympiakomitean esittämässä olympia-aatteen peruseriaa- teissa, joiden mukaan urheilun perustan luovat ponnistelun tuottama ilo, koulutuksellinen arvo, sosiaalinen vastuullisuus sekä universaalien eettisten peruseriaa- teiden kunioittaminen (Euroopan unionin neuvosto 2019).

Tiivis määritelmä kuvaa korruption olevan ”vaikutusvallan väärinkäyttöä edun tavoittelemiseksi”. Väärinkäyttö voi itsessään hahmottua lainvastaiseksi tai muulla tavoin epäeettiseksi toiminnaksi. (Korruptiontorjunta.fi s.a.) Usein korruptio esiintyy oikeudettomien etujen antamisen ja ottamisen, eturistiriitojen sekä suosinnan muodoissa (Oikeusministeriö s.a.) Vaikka pohjoisamerikkalaisen NHL-jääkiekkosarjan (vrt. engl. National Hockey League) läpinäkymättömäksi ja epäeettiseksi luonnehdittu toimintakulttuuri voisi niin antaa olettaa (**Seppälä** 2021), urheilu ei ole yhteiskunnasta erillinen saarekkeensa. Urheilu ei täten toimi tyhjiössä ja ole autonomisesta asemastaan huolimatta oikeuden ulottumattomissa (Euroopan neuvosto 2019), vaan heijastaa ja käy läpi samoja ilmiöitä kuin muut yhteiskunnan osa-alueet (**Boniface, Lacarriere, Verschuuren, Tuailon, Forrest, Icard, Meyer & Wang** 2012, 14). Urheilun korruptio ei ilmiötasolla tee tästä poikkeusta, sen toteutuessa moninaisena epäeettisenä toimintana niin yleisesti tunnettujen ilmenemismuotojen kuin uniikkien ominaispiirteiden mukaisesti.

Korruptio on toisin sanoen varsin laaja-alainen ilmiö, jonka luonnetta ei voida enää kiteyttää vain taloudellista hyödyntävoittelua kuvaavien toimien nimiin, sillä ongelma on venynyt urheilunkin kontekstissa uusiin epäeettisiin ulottuvuuksiin. (vrt. **Andreff** 2019a, 13.)

Korruption eri muotojen tunnistaminen on varsin aikakausisidonnaista. Näin huoli dopingaineiden hyödyntämisestä urheilussa ulottuu huomattavasti pidemmälle verrattuna taloudellisiin elementteihin kietoutuneeseen korruptioon. (**Gardiner** 2018.) Toisaalta urheilun kansainvälisissä elimissä ilmenneet korruptioskandaalit ovat osaltaan moninaistaneet urheilun korruptioon kiinnittyvää ymmärrystä. Urheilussa ilmenevien moraalisten virheiden hahmottaminen on tältä osin laajentunut koskemaan kiellettyjen aineiden ja menetelmien käyttöön liittyvien teemojen lisäksi esimerkiksi organisaatiotasolle pesiytynyttä korruptiota. (**Siltaoja & Rintamäki** 2019.) Edellä mainittuja huomioita voidaan peilata **Maennigin** (2008) sanoin arvioinnin haastavuuteen sitä kohtaan, onko korruptoituneen toiminnan määrä kasvanut urheilun piirissä vai ei. Yhtä lailla yleisen tietoisuuden taso korruptiosta ilmiönä voi olla lisääntynyt aikojen saatossa. (**Maennig** 2008.) Euroopan unionin neuvosto (2019) tuo kuitenkin esille urheilun korruption ilmi tulleiden tapausten kasvaneet lukumäärät 2000-luvun aikana, mitä selittää erityisesti urheilutoiminnan jatkuva kaupallistumiskehitys ja medianäkyvyys sekä niiden urheilun piiriin mukanaan tuomat mittavat tulo- ja rahoitusvirrat. Urheilun korruption uusvanhasta luonteesta huolimatta on ilmiön toiminnallinen konteksti todella muuttanut muotoaan taloudellisen globalisaation ja kaupallisten intressien aikaan saamassa aallokossa. (**Brooks, Aleem & Button** 2013a.) Ymmärryksen lisääntyminen on kaiken kaikkiaan keskeinen elementti korruptiontorjunnassa kaikilla yhteiskunnan osa-alueilla, sillä ilmiön lukuisat esiintymismuodot vaihtelevat

Salmista ja Mäntysaloo (2013) mukaillen aina rikosoikeudellisesti rangaistavista teoista epäeettisen toiminnan vaihteleville kantamille saakka.

Korruptio ilmenee monin eri tavoin yhteiskunnassa ja esiin tulevat korruptiotapaukset ovat usein vain jäävuoren huippu ilmiön olemassaolon todellisessa mittakaavassa, koska teollistuneissa maissa tietoon tulevan korruption on sanottu muodostavan keskimääräisesti vain viisi prosenttia kaikkien toimialojen korruptiotapauksista. Urheilun osalta peittoon jäävän korruption osuus voi olla arviolta 90 prosenttia kehittyneissä kansantalouksissa. Kehittyvissä maissa tuntemattoman korruption määrällinen osuus on mitä ilmeisemmin vielä korkeampi, sillä ilmiö tarttuu kyseisissä valtioissa osaksi arkipäivää myös urheilutoiminnan parissa. (**Andreff** 2019b, 93.) Urheilussa korruptio on siis muun yhteiskunnallisen toiminnan kaltaisesti hyvin moninainen ja kompleksinen ilmiö, joka haastaa urheilutoimijoita niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Korruptio asettaa erityisesti urheilun johtamis- ja päätöksentekotahot pohtimaan ongelman todellisia alkujuuria ja toimia, joilla urheilun integriteettiä voitaisiin globaalisti turvata ilmiön rapauttavalta vaikutukselta (Loughborough University 2019). Korruption monet kasvot ovat haastaneet niin ikään sen vastaisen toiminnan keinovalikoimaa ja sen toimivuutta. Liikunta- ja urheilukulttuurin piirissä ilmiöön kohdistunut keskustelu onkin **Gardinerin** (2018) tutkimukselliseen tasoon kohdistaman tulkinnan mukaan viime vuosien aikana keskittynyt erityisesti toistuvaan ongelmaa siitä, miten korruptoitunutta toimintaa voitaisiin haastaa oikeasuhteisesti.

Urheilun kulttuuriin kuuluvat voimakkaasti tunteet, näkemykset, arvot sekä voimakas yhteenkuuluvuuden tematiikka (**Siltaoja & Rintamäki** 2019). **Aaltosta** (2016, 23) mukaillen liikunta- ja urheilukulttuuri sekä sen parissa toimivat yhteisöt voivat osaltaan tehdä yhteiskunnastamme sekä sosiaalisesti että moraalisesti kestävämmän, mikä vaatii niin oman vaikutusvallan tiedostamista kuin aktiivisia pyrkimyksiä kohti eettisesti kestävämpiä

sekä läpinäkyvämpiä käytäntöjä urheilu- ja liikuntatoiminnan parissa. Juuri pyrkimys kohti eettisempiä toimintatapoja on olennaista korruptiontorjunnassa, joka sisältää oleellisesti tarpeen sekä tunnistaa että vastata liikunta- ja urheilukulttuurin sisällä ilmeneviin eettisiin epäkohtiin ja ongelmiin. Urheiluun juurrutettava korruptionvastainen työ vaatii siten sen sisällä toimivilta sekä proaktiivisia että reaktiivisia otteita. Näitä voidaan heijastaa monivaihteisesti ilmiön kaikkien esiintymismuotojen tunnistamiseen, torjumiseen sekä tutkintaan perustavaan toimintatapajaotteluun, jota on **Iksen ja Laakson** (2020) kertomana hyödynnetty jo kilpailumanipulaation vastaisessa toiminnassa SUEKissa sekä organisaation tekemässä yhteistyössä muiden toimijatahojen kanssa. Reaktiivinen vastaaminen sekä aktiivinen ja aloitteellinen ennakoitivy korruption estämisessä nousevat esille tärkeinä elementteinä myös Euroopan neuvoston korruptionvastaisen toimielimen (GRECO) Suomelle vuonna 2018 antamissa ohjeissa valtion johtavien virkamiesten ja ministerien toiminnasta (Oikeusministeriö 2018a).

Ilmiön vastaisessa työssä tärkeää on korruption tunnistamiseen liittyvän tarpeen kehittäminen sekä muutoinkin ilmiön kokonaisvaltaiseen torjumiseen panostaminen hyödyntämällä urheilun autonomista asemaa sekä kansallista että kansainvälistä yhteistyötä viranomaisten ja muiden ilmiöön kiinnittyvien verkostotoimijoiden kanssa. Hyvän hallinnon edistäminen urheilussa tukee urheiluliikkeen lisäksi valtioiden hallintotason oman edun mukaisia intressejä lukuisin tavoin (Euroopan neuvosto 2019). Organisaatioiden sekä kaikkien urheilun ja liikunnan sidosryhmien valistaminen ilmiöstä asettuu tunnistamisen keskeiseksi komponentiksi, sillä sen kautta voidaan vaikuttaa sellaisen toimintakulttuurin kehittämiseen, jossa ei hyväksytä korruptoituneita käyttäytymismalleja. Kyse on näin organisaatioiden toimintatapojen muokkaamisesta korruptionvastaisiksi ja muun muassa hyvän hallinnon periaatteiden juurruttamisesta entistä vahvemmin ja aktiivisemmin osaksi urheilun sfääriä. Ajatus toimintatapoihin vaikuttamisesta

tuli esille myös **Hutun** (2020, 71) pro gradu -tutkielmassa osana eettisemmän toimintakulttuurin edistämiseen kiinnittynyttä tarkastelua naisurheilujohtamisen parissa. Korruptionvastaisen toiminnan tehokkuus on lisäksi riippuvainen siihen kytkeytyvästä yhteiskunnallisesta keskustelusta. Kuten **Aaltonen** (2016, 23) toteaa: ”Liikkuva, sosiaalisesti ja moraalisesti kestävä, Suomi liittyy demokraattisen ja osallistavan dialogin nykyisten toimintatapojen reflektointiin. Siihen, miten oikeudenmukaisuus ja kestävä arvot toteutuvat liikunnan ja urheilun arjessa, ja laajemmin yhteiskunnassamme.” (**Aaltonen** 2016, 23.)

Urheilun antikorruptiotyö vaatii niin ikään tuekseen tutkimusta ja sen tuottamaa tarkentavaa tietoa ilmiöstä. **Kihlin, Skinnerin & Engelbergin** (2017) mukaan suurin osa urheilun korruptioon painottuneesta kansainvälisestä tutkimuksesta on lähestynyt ilmiötä syventyen sen spesifeihin ilmenemismuotoihin, urheilulajeihin, ilmi tullesiin tapauksiin tai reformistrategioiden mukaisiin lähtökohtiin. Myös **Manolin** (2018, 19) raportin havaintoja mukailleen suurin osa urheilun korruption tutkimuksesta on orientoitunut tarkastelemaan tietyn tyyppistä korruptiota tai ilmiön nousevia suuntauksia ja malleja nimenomaisten urheilulajien kohdalla. Tutkimuslähteet keskittyvät merkittävässä määrin dopingin- ja manipulaatiotoiminnan osuuksiin urheilussa ilmenevässä korruptiossa ja paneutuvat usein erityisesti jalkapalloon. (**Manoli** 2018, 19.) Jalkapallo näyttää myös merkittävänä tiedollisten intressien kohteena manipulaatioon kohdistetuissa tutkimuksissa (kts. esim. **Hill** 2010; **Numerato** 2015; **Aquilina & Chetcuti** 2014; **Yilmaz, Manoli & Antonopoulos** 2019; **Manoli & Antonopoulos** 2015; **Nowy & Breuer** 2017), minkä voi sanoa heijastavan kyseisen korruption muodon merkittävää levinneisyyttä lajin sisällä verrattuna muuhun olympiatason urheiluun (**Chappelet** 2015). Tutkimusta urheilun korruptiosta on tehty pienemmässä mittakaavassa muidenkin lajien, kuten tenniksen, pyöräilyn ja koripallon parissa (**Manoli** 2018, 19).

Lukuisten muiden korruption esiintymismuotojen rajoittunut näkyvyys tutkimustasolla voi tietysti mielessä luoda omat haasteensa urheilun korruption erityislaatuiseen luonteeseen liittyvälle määrittely- ja rajaustyölle. Tutkimuksellisessa mielessä edellä mainittua ajatusta voi peilata korruption käsitteellisen laaja-alaisuuden paikoittaiseen ongelmallisuuteen, jota tukee **Salmisen** (2020) kuvaus siitä, että ”valittu näkökulma korruptioon joko sisällyttää tai sulkee ulkopuolelle erilaisia käyttäytymismalleja”. Tästä seuraten ilmiöön kohdistuva käsitteellinen ymmärrys jää vajavaiseksi tai vähintään hyvin kontekstisidonnaiseksi (**Rose** 2018).

Aiheen akateemisessa tarkastelussa on silti nähty korruption moniulotteisuutta yhteen kutovaa ja sitä kuvaavaa typologisoitua, käsitteellistämistä ja analyysia (kts. esim. **Maennig** 2005, 2008; **Gorse & Chadwick** 2010; **Masters** 2015). Monipuolisena, urheilu korruptiota monista eri tulokulmista valottavana, katsauksena toimii **Transparency Internationalin** (2016) julkaisema raportti. Myös **Andreff** (2019a; 2019b; 2019c) käsittelee taloustieteellisellä otteella kolmiosaisessa teoksessaan urheilun pimeää puolta, johon lukeutuu niin urheilua ja sen alueita moninaisesti vaarantavan taloudellisen manipulointitoiminnan, korruption sekä talousrikollisuuden ulottuvuudet. Teos näyttää systemaattisena katsauksena urheilun vaihtelevilla osa-alueilla ilmenevään ja globaalina ongelmana piirtyvään korruptioon ja sen taustasyihin. **Transparency International -järjestön** lisäksi muut kansainväliset perspektiiviä edustavat toimijat, kuten **International Centre for Sport Security (ICSS)**, **Euroopan neuvosto (EN)**, **Interpol** (vrt. engl. **The International Criminal Police Organization**) ja kansainvälinen olympiakomitea (**KOK**) ovat keskustelleet, tehneet tutkimusta sekä toteuttaneet hankkeita ja aloitteita urheilun korruption luonteenomaisuuksiin liittyvän ymmärryksen lisäämiseksi muun muassa ilmiöön liittyvien syy-seuraussuhteiden näkökulmia korostaen (**Kihl ym.** 2017). Eräksi ilmiötä koskevaksi tutkimukselliseksi painopisteeksi on niin ikään määritetty urheilun integriteetti (kts.

esim. **Gardiner, Parry & Robinson** 2017; **Boniface** ym. 2012).

Kansallisesta näkökulmasta urheilussa ilmenevän korruption käsittely on ollut vähäistä, vaikkakin Suomessa on julkaistu verrattain paljon ilmiötä yleisesti kuvaavaa ja siihen tutkimuksellisesta näkökulmasta porautuvaa tarkastelua (kts. esim. **Salminen** 2015, **Salminen & Mäntysalo** 2013, **Muttillainen, Ollus & Salminen** 2020; **Tamminen** 2020; **Muttillainen, Ollus, Salminen, Tamminen & Välimäki** 2020; **Peurala & Muttillainen** 2015). Suomessa tehtyä ja urheilun korruptioon kiinnittyvää tutkimusta edustavat **Doddsin** (2019) väitöskirja korruption vaikutuksista urheilun sponsorointiin ja **Kyllösen** (2020) pro gradu -tutkielma urheilun kilpailumanipulaation riskitekijöistä, torjuntakeinoista sekä urheilun tutkinnallisten menetelmien muutoksesta. Aiheeseen pureutuu oleellisesti myös **Ikosen** ja **Laakson** (2020) monialaiseen ja poikkitieteelliseen KORSI-projektin kolmanteen osaan tekemä selvitys, jonka erityisenä riskialuekuvauksen painopisteenä hahmottuu edellä mainitun opinnäytteen kaltaisesti kilpailumanipulaatio urheilun korruption nousevana muotona. **Sami Kolamo** (2018) tarkastelee urheilussa ilmenevää korruptiota ja siihen linkittyviä skandaaleja kirjassaan *Urheilun mammuttitauti*, jossa tutkija perkaa ilmiötä muun muassa urheilun suurtapahutumien historiallisen ja nykyisen kontekstin sekä urheilun ja yhteiskunnan monisäikeisten eettisten ongelmien muodostaman vyöhykkeen kautta, kuvaten lisäksi tulosten manipulointiin sekä dopingin käyttöön liittyviä kulsseja. Urheilun korruptiota sopupelidonnaisesta näkökulmasta hahmottaa osaltaan **Kuuluvaisen, Koposen, Oikarisen, Rankin, Ryömän, Laihisen ja Lehtosen** (2012) tutkimusraportti Suomen rahapelimarkkinoista, jonka sisältämistä luvuista yksi käsittelee erityisesti urheilun integriteetin ja urheilun vedonlyönnin välistä suhdetta.

Vaikka urheilun korruptioon kohdistunut akateeminen tutkimus on tarjonnut hyvän ponnahdus- alustan esimerkiksi ilmiön tiettyihin esiintymismuotoihin sekä sen syy-seuraussuhteisiin, vaatii

korruption kompleksisuuden ymmärtäminen lisää monipuolista tutkimustietoa ja sen tuottamaa informaatiota aiheesta. Urheilun korruption ja sen erityisen varioivuuden voi toisin sanoen todeta olevan akateemisessa tutkimuskontekstissa liian vähäisesti tarkasteltu ja teoretisoitu ilmiö. (**Kihl** ym. 2017.) **Ikosen** ja **Laakson** (2020) sanoin ilmiöön kohdistuvan tutkimusotteen lisääminen ja monipuolistaminen sekä yleisen kriittisen näkökulman huomioon ottaminen eettisten ilmiöiden tarkastelussa olisi oleellisen tärkeää sekä kansallisen että kansainvälisen urheilujohdamisen toimialan kannalta. Urheilun korruptiota olisi kuitenkin syytä ja tarvetta tutkia erityisesti kansallisesta suunnasta käsin, sillä **Laakso** (2016) kuvaa suomalaisen liikunta- ja urheilukulttuurin sisältävän omat erityispiirteensä ja omaleimaisuutensa, joiden vuoksi kansainvälisten tutkimusten tarjoamaa tietoa ei voi suoraan tulkita osaksi kansallista liikunnan ja urheilun kulttuurista kenttää, tutkimusten sisältämien erilaisten rakenteiden ja perustojen vuoksi. Kaikki aiheesta tuotettu tieto auttaa kuitenkin ”uudistamaan ja kehittämään eettisesti kestävästä hyvän hallinnon toimintaa” suoraan mallintamiseen liittyvistä ongelmista huolimatta. (**Laakso** 2016.)

Tämä julkaisu on toteutettu kirjallisuuskatsauksen muodossa. Kirjallisuuskatsauksella tarkoitetaan tutkimuksen osaa tai artikkelia, jossa tutkija käy läpi analyttisellä otteella aihealueeseensa keskeisesti liittyvää akateemista kirjallisuutta sekä aiempaa tutkimusta. Kirjallisuuskatsauksella luodaan sellainen teoreettinen viitekehys, joka muodostaa tutkimuksen perustan. (Jyväskylän yliopisto 2021a.) Kirjallisuuskatsaus voi kuitenkin toimia itsenäisenäkin tutkimusmenetelmänä, jonka vuoksi käsillä oleva katsaus on toteutettu hyödyntämällä kuvailevan kirjallisuuskatsauksen menetelmää. Tällä tarkoitetaan aineistolähtöisyydestä ponnistavaa ja ymmärtämiseen pyrkivää kuvausta tarkastelun kohteena olevasta ilmiöstä (**Kangasniemi, Utriainen, Ahonen, Pietilä, Jääskeläinen & Liikanen** 2013, 291–292). **Salmisen** (2011) sanoin kyse on yleistason katsauksesta, joka ei määri tarkkojen sääntöjen mukaisesti.

Tämä johtuu aineiston valinnan sitoutumattomuudesta tiukkoihin metodisiin periaatteisiin. Tutkimusmenetelmällisiin heikkouksiin voidaan tässä suhteessa lukea tukeutuminen subjektiivisuuteen sekä sattumanvaraisuuteen (**Kangasniemi** ym. 291-292).

Koska kuvailevalla kirjallisuuskatsauksella voidaan metodisten sääntöjen puuttumisesta huolimatta kuvata laajalla otteella tarkastelun kohteena olevaa ilmiötä sekä tarvittaessa myös luokittelemaan sitä kuvaavia ominaispiirteitä (**Salminen** 2011), tarjoaa se hyvät lähtökohdat urheilun korruption tarkastelun ohjaamiseen tiettyjen temaattisten ja painopisteellisten kysymysten mahdollistamalla tavoilla (vrt. **Kangasniemi** ym. 291-292). Metodisen otteen valinta vertautuu perusteiltaan niin ikään **Salmisen** ja **Mäntysalon** (2013, 50) tutkimusasetelman huomioihin korruption yhtenäisten teoreettisten mallinnusten vaillinaisuudesta ja ilmiön empiirisen evidenssin yksityiskohtaisesta riittämättömyydestä, jolloin tarkastelu muotoutuu luonteeltaan kuvailevaksi ja mallintavaksi. Näin ollen urheilun korruptioon syvennyttään ensin käsitteellisen analyysin kautta, jolla tarkoitetaan tiivistäen tutkimuksen kannalta olennaisten käsitteiden ja niiden välisten suhteiden analysointia (Jyväskylän yliopisto 2020b). Katsauksen käsitteisiin kiinnittyvä analyysityö aloitetaan kehystämällä korruptiota laajemmassa yhteiskunnallisessa perspektiivissä, jonka jälkeen tarkastellaan sen erityisiä ilmenemismuotoja ja ilmiön seurauksia urheilun kontekstissa. Käsitteellisen perkaamisen jälkeen selvitetään urheilun korruption historiaa ja nykyisen urheilun toimintakulttuurin roolia sen ilmenemisessä. Kyseinen analyysi toimii pohjutsuksena katsauksen seuraaville tulokulmille, joissa urheilussa ilmenevä korruptio asetetaan osaksi siihen kiinnittyvää oikeudellista ja torjunnallista näkökulmaa, muun muassa rikosoikeudellisen rangaistavuuden perspektiivistä. Tämän jälkeen selvitetään kilpailumanipulaation osuutta urheilun parissa ilmenevässä korruptiossa sekä huomioidaan epäeettinen vaikuttaminen ja päätöksenteko olennaisena puolena ilmiön vaihtelevassa

esiintyvyydessä. Katsauksen lopussa esitetään ja kootaan yhteen näkökulmia, jotka tarjoavat mahdollisuuksia urheilun korruptionvastaiseen työhön. Valittu tutkimusmenetelmä ja siihen perustuva teoreettinen tausta muodostavat lisäksi pohjan tulevalle aiheeseen kiinnittyvälle tutkimukselle, sillä kuten Jyväskylän yliopiston (2020a) verkkosivuilla todetaan, aiempi tutkimus toimii kokonaisuudessaan uuden tutkimuksen ”tienviittana”. Tämä on välttämätön osa uuteen tutkimukseen liittyvän perspektiivin ja merkityksen perustelemisessa. (Jyväskylän yliopisto 2020a.) Katsaus toimii toisin sanoen sellaisena tiedollisena pohjana, jonka viitoittamana voidaan tulevaisuudessa tuottaa ja asemoida uutta sekä aiheen monialaisen ymmärtämisen kannalta merkityksellistä tutkimusta.

Katsauksen sisältöjen jaottelulla on pyritty kuvaamaan urheilussa ilmenevän korruption monialaista ja laaja-alaista spektriä, joka ulottuu ilmiön kovan ytimen mukaisista rikosoikeudellista vastuunkantoa vaativista teoista aina monin eri tavoin esiin tuleviin, epäeettisen vaikuttamista ja päätöksentekoa kuvaaviin, toimiin. Tätä kautta käsillä oleva kirjallisuuskatsaus toimii ilmiöön kohdistuvaa monipuolista kirjallisuutta ja yhteiskunnallista keskustelua yhteen kokoavana koosteenä, jonka avulla pyritään tehostamaan ilmiön havaitsemisen mahdollisuuksia urheilutoiminnassa. Akateemisen kirjallisuuden ja tutkimuksen ohella käytettyjen mediatekstien hyödyntämisen perusteet löytyvät niin ikään korruptiontorjunnassa ratkaisevan tärkeistä elementeistä eli Oikeusministeriön (2017) kuvaamalla tavalla vapaasta lehdistöstä ja aktiivisesta kansalaisyhteiskunnasta. Suomalaisten sanomalehtien edustamaa urheilujournalismia on toisaalta kritisoitu **Laineen** ja **Turtiaisen** (2018) huippu-urheilun muutostyöhön liittynyttä uutisointia tarkastelleessa tutkimuksessa ”hampaattomaksi vallan vahtikoiraksi”. Huolimatta Suomen sijoittumisesta maailman vähiten korruptoituneiden maiden joukkoon (Transparency International s.a.) ja suomalaisen median asemoitumisesta vähintään viiden parhaan joukkoon maailman

lehdistön vapautta vertailevassa indeksissä kuluneen kymmenen vuoden aikana (RSF s.a.), ei korruptiota ja sen riskialueita voida tässä suhteessa sulkea kansallisen ja kriittisesti suuntautuneen huomion ulkopuolelle. Suomessakin on syytä panostaa monipuoliseen korruptionvastaiseen toimintaan (vrt. Oikeusministeriö 2017), myös urheilun parissa.

Katsauksessa hyödynnetään useissa kohdin muiden aiheen kannalta oleellisten termien lisäksi urheilukulttuurin käsitettä. Kulttuurilla tarkoitetaan Tieteen termipankin (2021) kuvaamalla tavalla tietyn yhteisön jakamia ja omaksumia arvoja, merkitysten antamiseen liittyviä käytänteitä, todellisuutta jäsentäviä käsityksiä, uskomuksia ja niihin kytkeytyviä tietojärjestelmiä sekä viestimisen ja tekemisen tapoja. Kulttuuri on näin sen piiriin kuuluvien yhteinen tapa ymmärtää ja tulkita maailmaa, jolloin kulttuuri, yhteisöllisyyden perustavana kokonaisuutena, sekä yhdistää siihen kuuluvia kollektiivisen elämäntavan kautta että erottaa heitä muista ihmis- ja kulttuuriryhmistä. (Tieteen termipankki 2021.) Käsitteellisen selkeyden takaamiseksi tässä katsauksessa on urheilukulttuurin termiin sisällytetty urheilun ohella myös liikunnan osa-alue, jolloin puheena on liikunta- ja urheilukulttuuri. Terminologisen yhtenäistämisen perusteena näyttäytyy lisäksi se, että korruption on tunnistettu tapahtuvan moninaisissa konteksteissa, kaupallistetun huippu-urheilun kentiltä voittoa tavoittelemattoman urheilutoiminnan vaikutuspiiriin asti (kts. esim. McLaren 2016; Kihl ym. 2017).

2 Moninainen korruptio

Seuraava luku perustuu korruption käsitteelliseen analyysityöhön ja sen tuottamien tulosten kuvaamiseen. Käsitteellinen tarkastelupinta valottaa ilmiön erilaisia muotoja ja siihen kohdistuvia näkökulmia, toimien samanaikaisesti johdatuksena katsauksen temaattiseen painopisteeseen eli korruptioon urheilussa ja sen vaihteleviin ilmenemismuotoihin. Luvun lopussa käsitteellinen analyysi kiedotaan osaksi kirjallisuudessa esitettyä, urheilun integriteettiä painottavaa, tarkastelullista ulottuvuutta.

2.1 Korruptio käsitteenä

Korruption tiivis määritelmä kuvaa sen olevan vaikutusvaltaan liittyvää väärinkäyttöä, joka tähtää edun tavoitteluun lainvastaisia tai muita epäeettisiä toimia hyödyntämällä (Korruptiontorjunta.fi s.a.). Transparency Internationalin (2021) määritelmä laajentaa hieman edellistä kuvausta ja toteaa korruption olevan luovutetun vallan väärinkäyttämistä, jolla tähdätään yksityisen hyödyn saavuttamiseen. Kyseinen määritelmä antaa yleistason ilmiölle, sillä luovutetun vallan käsite sisältää edellä mainituilla tavoilla sekä yksityisen että julkisen sektorin valtaa käyttävinä tahoina (Rantamaa 2020a). Kootusti sanoen korruptiolla siis sekä loukataan että hyväksikäytetään valtaa yksityisen edun tavoittelun nimissä aktiivisesti tai passiivisesti, jolloin viitekehysten muodostavat niin julkisen kuin yksityisen sektorin väärinkäytökset ja integriteetin loukkaukset. Julkisen aseman voi nähdä toimivan korruptiossa yksityisen taloudellisen edun saavuttamisen kohteena, kun taas yksityisellä sektorilla syyllistyminen korruptoituneeseen toimintaan merkitsee pyrkimyksiä muokata lainsäädäntöä yritysten tarpeisiin sopiviksi. (Salminen 2020.)

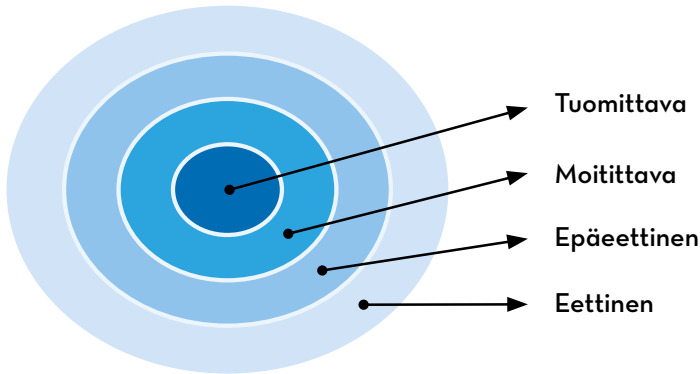
Korruptio on kokonaisuudessaan varsin monitahoinen ilmiö (Tamminen 2020, 14), jonka esiintymiskontekstina toimii niin julkinen, yksityinen

kuin kolmas sektori sekä kaikki niiden sisältämät toimialat (Tamminen 2020, 14–15; Salminen 2020; Transparency International 2021). Ilmiön monimuotoinen luonne ja vaihtelevuus luo haasteita sen yksiselitteiselle ja selkeälle käsitteelliselle määrittelylle, vaikeuttaen lisäksi Ikosen ja Laakson (2020) sanoin merkittävästi yhteiskunnallisen ongelman tunnistamiseen sekä esille tulemiseen liittyviä mahdollisuuksia. Korruption kohdistuva käsitteellisen määrittelyn vaikeus on luonut niin ikään jatkuvan ja loputtomalta tuntuvan pyrkimysten kierteen siihen kohdistettujen määrittely-yritysten suhteen (Salminen 2020). Suomessa korruption ilmeneminen näkyy käytännössä katutason lahjonnan sijaan suuremman mittaluokan rakenteellisena korruptiona, jonka kautta korruptoitunut toiminta sijoittuu usein viranomaisten ja elinkeinoelämän väliseen rajapintaan (Oikeusministeriö s.a.; Oikeusministeriö 2018; Ikonen & Laakso 2020).

Suomessa korruptiota kuvaa osaltaan tyypillisyyss toimia ”muodollisesti lain mukaan, mutta silti epäeettisesti” (Korruptiontorjunta.fi s.a.). Korruptio ja sen erinäiset ilmenemismuodot voidaankin hahmottaa kehämäisenä rakennelmana. Kehän ytimen muodostavat kaikki korruption kriminalisoidut, kovat muodot, joita ympäröivät epäeettisiksi, moraalin vastaisiksi tai moitteenvaraisiksi luokiteltavat teot. (Peurala & Muttillainen 2015, 14.) Gardiner (2018) ja Brooks ym. (2013b) painottavatkin korruption ymmärtämisen tarvetta pitkänä jatkumona. Näin ilmiö sisältää laajan skaalan erilaista käytöstä ja määräytyy relativistisen konseptin mukaisesti kulttuuristen ja kontekstisidonnaisten tekijöiden kautta (Gardiner 2018). Myös Salminen ja Mäntysalo (2013, 4–5) ovat hahmotelleet korruption liittyvien hyvä veli -verkostojen (vrt. engl. old-boy networks) kerroksellista sijoittumista kuvion 1 esittämän vyöhykejaottelun kautta, joka sisältää tuomittavan, moitittavan, epäeettisen ja eettisen toiminnan rajaamat ulottuvuudet.

Tutkijat olettavat verkostojen sijoittuvan pääosin moitittavan ja epäeettisen toiminnan rajapintaan. (Salminen & Mäntysalo 2013, 4-5.) Korruption esiintymisen syiksi on hahmotettu torjunnan

alhaista tasoa, valvonnan ja avoimuuden puutteellisuutta sekä korruption erinäisten ilmenemismuotojen tunnistamiseen liittyvää haasteellisuutta (Korruptiontorjunta.fi s.a.).

Kuvio 1. Eettisestä tuomittavaan, hyvä veli -verkostojen sijoittuminen Salmista & Mäntysaloa (2013, 4-5) mukailleen.

Korruptiossa voi olla kyse joko lainvastaisesta tai muulla tavoin epäeettisestä toiminnasta (Oikeusministeriö s.a.) ja sen syvälinen ymmärtäminen vaatii ilmiön taustalla olevien sosiaalisten, taloudellisten, kulttuuristen ja historiallisten taustatekijöiden huomioon ottamista (Salminen & Mäntysalo 2013, 7). Korruption voi sanoa olevan pitkälti riippuvainen sosiaalisista rakenteista ja kulttuureista, jolloin se vaihtelee määrällisesti kulloistenkin olosuhteiden mukaisesti (Aaltonen 2016, 24). Korruption käsite ymmärretäänkin eri tavoin erilaisissa yhteiskunnissa ja kulttuureissa. Näin kunkin maan lainsäädäntö ja olosuhteet antavat lopullisen sinetin kansainvälisten korruptionvastaisten sopimusten ja sääntöjen sisällölliselle vaikuttavuudelle ja merkittävyydelle erinäisissä kansallisissa ja paikallisissa konteksteissa. (Maennig 2008; Salminen & Mäntysalo 2013, 12.) Korruption käsittäminen ja ymmärtäminen voi vaihdella henkilön sosiaalisen aseman mukaan (Salminen & Mäntysalo 2013, 7), jolloin korruption hahmottamisen toimivampana mittarina saattaa näyttäytyä subjektiivinen kokemuksellisuus eli ihmisen henkilökohtainen ymmärrys epäeettisestä toiminnasta ja sen muovaamasta todellisuudesta (Salminen 2020). On myös muis-

tettava, että korruption ymmärtäminen ei ole stabiilia, vaan siihen liittyy mahdollisuus ajalliseen ja paikalliseen muutokseen. Toisin sanoen aiemmin hyväksytyt toimintatavat voivat muuttuvan tulkin seurauksena siirtyä korruption mukaisina tuomittaviksi (Salminen & Mäntysalo 2013, 12). Kokemuksellisuus korruptiosta ei saa kuitenkaan asettua ilmiön tuomittavuuden esteeksi, sillä kuten tässä katsauksessa myöhemmin todetaan, korruption omalta osaltaan vaikuttavat kapeat verkostot ja eliittiasemat voivat muuttaa yksilön käsitystä hyväksyttävän ja tuomittavan toiminnan välisistä rajanvedoista.

Globaalilla mittakaavalla korruptiota saattaa kohdata varsin arkipäiväisissä tilanteissa, esimerkiksi viranomaisille maksettavina lahjuksina asioiden hoitamiseen liittyvien tilanteiden nopeuttamiseksi (Salminen 2020), jolloin ilmiöstä puhutaan jo edellä mainitulla tavalla katutasolla tapahtuvana korruptiona eli niin sanottuna ”katukorruptiona” (Tamminen 2020, 14). Vaikka Transparency Internationalin (s.a.) vuoden 2021 korruptiota kuvaavan indeksin mukaan Suomi sijoittuu yhdeksi maailman vähiten korruptoituneeksi maaksi, piilee ilmiö Suomessa Salmista

(2020) sanoittaen useimmiten rakenteissa, jolloin sen ilmeneminen on vähemmän näkyvää ja tapahtuu katseilta piilossa (Salminen 2020; Oikeusministeriö s.a.). Tällöin korruptiota on vaikea havaita ja sen esiintymistodellisuutta tunnistaa (Tamminen 2020, 14). Korruptiota tapahtuu usein myös muodollisten päätöksentekorakenteiden ulkopuolella, mikä lisää entisestään korruptoituneen toiminnan piiloutumista vaikeuttaen siihen kohdistuvaa tarkastelua ja tiedonsaantia (Poliisi.fi 2020).

Korruption käsitteellistämässä apua tuo kaksi erilaista jakolinjaa ilmiöön. Ensimmäisessä jakolinjassa korruptio määrittyy vallan ja vaikutusvallan sekä niihin kytkeytyvän vastuullisen aseman väärinkäytöksi, jonka tarkoituksena on tuottaa etua tekijälleen (Oikeusministeriö s.a.; Salminen 2020 & 2015, 4; Poliisi.fi 2020; Transparency International 2021). Väärinkäytöksiin liittyvän korruptoituneen toiminnan ytimenä on tällöin pyrkimysten kohteena olevien etujen kytkeytyminen osaksi laitonta ja epäeettistä keinovalikoimaa (Salminen 2015, 4). Julkisten tehtävien näkökulmasta vallan ja vaikutusvallan väärinkäytökset limittyvät osaksi yksityistä sektoria ja siihen liittyviä intressejä, jolloin korruptoituneet käytösmallit näyttäytyvät sääntöjen rikkomisena sekä poikkeamisena kaikista niistä odotuksista ja velvollisuuksista, joita julkisen aseman haltijalle on asetettu (Salminen 2015, 5). Toisaalta korruption hahmottaminen vaatii ymmärryksen laajentamista julkisten valtasuhteiden hyväksikäytön ulkopuolelle, sillä ilmiö kietoutuu niin yhteiskunnassa kuin urheilussakin osaksi kaikkia yhteiskunnan sektoreita (vrt. esim. Gardiner 2018).

Toinen korruptiota käsitteenä tulkitseva jakolinja liittyy terminologisen tulkinnan osaksi moraalintekentää. Näin korruptio hahmottuu ilmiönä ”moraalisen käyttäytymisen päinvastaiseksi ilmiöksi yhteiskunnassa” (Aaltonen 2016, 23). Korruption tulkitseminen moraalikäsitteestä haastavaksi toiminnaksi mahdollistaa ilmiön käsitteellisen moninaistamisen ja laajentamisen. Korruptio näyttäytyykin laveasta perspektiivistä tarkastel-

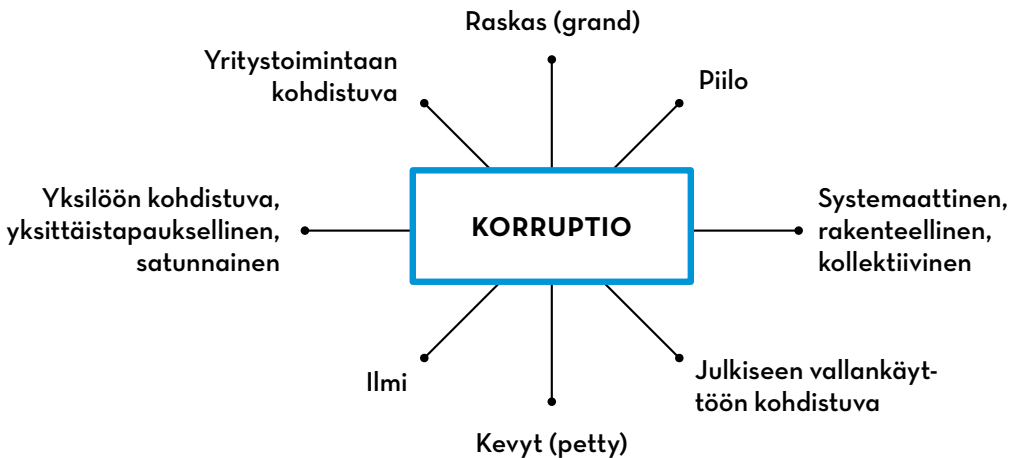
tuna laittomana ja oikeudellisten säännösten, toisaalta myös eettisten sääntöjen ja yhteiskunnan normien, vastaisena käyttäytymisenä (Salminen & Mäntysalo 2013, 12.) Se on moraalinen virhe, joka on seurausta henkilön julkisen aseman väärinkäytöstä oman edun tavoittelemiseksi (Aaltonen 2016, 24). Moraalittomuus aiheuttaa suuria sosiaalisia kustannuksia, koska se rikkoo erinäisiin sopimuksiin ja sääntöihin perustuvan järjestelmän (Aaltonen 2016, 24), rapauttaen yhteiskunnan jaettua arvopohjaa (Salminen 2020). Korruptio ja epäeettinen toiminta voi olla tarttuvaa ja järjestelmällistä. Ihmisten moraalinen kyvykyys voi joko lisääntyä tai korruptoitua vuorovaikutteisissa tilanteissa. (Aaltonen 2016, 24.) Edellä mainitut jakolinjat huomioon ottaen korruptio voidaan ilmiötasolla tiiviisti määritellä toimintana, jonka tarkoituksena on rikkoa yhteisesti hyväksytyjä normeja, lakeja, velvollisuuksia ja julkista intressiä. Se on myös epäeettistä toimintaa, sillä sen perustana toimivat motiivit, jotka palvelet väärillä perusteilla joko yksilön tai rajatun ryhmän etua. (Salminen & Mäntysalo 2013, 12; Salminen 2015.)

Korruption käsitteellisissä määrittelyissä ilmiötä kuvaavana keskeisempänä ongelmana nousee lisäksi esille sen turmeleva ja tuhoava vaikutussellisuus. Tällöin korruption ongelmallisuus näyttäytyy lakien ja yhteisesti hyväksytyjen normien rikkomisena (Nye 1967) sekä julkisen edun ja yhteisen hyvän loukkaamisena (Rogow & Laswell 1963). Korruption seuraukset ovat vakavia ja haitallisia koko yhteiskunnalle, yksilötasolta alkaen. Ilmiö haastaa taloudellista kehitystä, kasvattaa eriarvoisuutta niin epätasa-arvoisuuden, köyhyyden kuin sosiaalisen jakaantumisen näkökulmista. Korruptio aiheuttaa ympäristötuhoja ja -kriisejä, vaikuttaa negatiivisesti demokratiaan sekä heikentää yleisesti luottamusta. Se luikertelee yhteiskunnan rakenteisiin ja rapauttaa niitä, jolloin ihmisten mahdollisuudet saada palveluja sekä elää tasa-arvoista ja turvallista elämää kapenevat. (Oikeusministeriö s.a.; Harmaa talous & talousrikollisuus; Transparency International 2021.)

2.2 Korruption muotoja ja näkökulmia ilmiöön

Näkökulmia hahmottaa ja luokitella korruptiota sekä sen lukuisia esiintymismuotoja on useita. **Salmisen & Mäntysalon** (2013, 7) mukaan korruption riittävän laaja-alainen käsitteellinen määrittäminen avaa oven ilmiön erinaisten ilmenemismuotojen hahmottamiseen ja toisaalta myös tarjoaa **Salmista** (2015) mukaillen mahdollisuuden käyttää sitä monipuolisesti erilaisissa yhteyksissä. Pohjolaisten (2012) sanoin korruptio, välillistä tai välitöntä henkilökohtaista etua tavoittelevana valta-aseman väärinkäyttönä, näyttäytyy yleiskäsitteenä, josta on erotettavissa ”rikollinen toiminta, muu lainvastainen menettely, epäeettinen menettely ja rakenteellinen korruptio”.

Korruptiota voidaan tarkastella esimerkiksi MTAP-taulukon avulla, jossa M kuvaa korruption ilmenemismuotoja, T toimintatapoja, A ilmenemissaloja sekä P puolestaan ilmiön esiintymispaikkoja (**Tamminen** 2020, 15). Korruption muotoja on niin ikään hahmotettu neljän erilaisen käsiteparin kautta, joita ovat: raskas-kevyt (vrt. engl. grand-petty) korruptio, piilokorruptio-ilmikorruptio, julkiseen vallankäyttöön kohdistuva-yritystoimintaan kohdistuva korruptio sekä systemaattinen, rakenteellinen, kollektiivinen korruptio-yksilöön kohdistuva, yksittäistapauksellinen, satunnainen korruptio (**Salminen & Ikola-Norrbacka** 2010; **Salminen & Mäntysalo** 2013, 17).

Kuvio 2. Korruption ulottuvuuksia käsiteparien kautta kuvattuina mukaillen **Salmista & Ikola-Norrbackaa** (2010) sekä **Salmista & Mäntysalaa** (2013, 17).

Käsitepareihin perustuvaa jaottelua hahmottavassa kuviossa 2 raskas korruptio niveltyy erityisesti vallan väärinkäytön, lahjonnan, petosten ja kavaltamisen ympärille, kun taas kevytmuotoisemmassa korruptiossa tulevat esille hallinnon korruptoitunut toiminta esimerkiksi velvollisuuksien laiminlyöntinä, huonojen toimintatapojen

suojeluna sekä huonona johtamisena (**Salminen** 2015, 6). Ilmikorruptiolla viitataan puolestaan sellaisiin korruptiotapauksiin, jotka tulevat viranomaisten tietoon, kun taas piilokorruptio kuvaa viranomaisten tietoisuuden ulkopuolelle jääviin korruptiotapauksiin. (**Peurala & Muttilainen** 2015, 14-15.)

Salminen (2020) on esitellyt neljä korruptiota kuvaavaa näkökulmaa, joita ovat: yksilökohtainen korruptio, korruptoitunut verkosto, institutionaalinen korruptio sekä rakenteellinen korruptio. Kaikkia edellä mainittuja perspektiivejä yhdistää ”julkisen tehtävän sopimaton käyttö yksityisiin tarkoituksiin” (**Salminen** 2015, 16). Sekä institutionaalinen että rakenteellinen korruptio on mahdollista mieltää käsitteellisesti lähes toistensa synonyymeiksi. Toisaalta institutionaalinen korruptio voidaan myös mallintaa yhdeksi rakenteellisen korruption lähikäsitteeksi, jonka rinnalla näyttäytyy niin ikään systeemisen ja institutionalisoidun korruption ulottuvuudet. (**Salminen** 2015, 19; **Salminen** 2020.) Tämän kirjallisuuskatsauksen, korruption laaja-alaista käsitteellisyyttä tarkastelevassa yhteydessä, ilmiöön kohdistuvat näkökulmat esitellään toisistaan erillisinä elementteinä, joiden väliset eroavaisuudet ovat kuitenkin paikka paikoin varsin liukuvia ja päällekkäin meneviä.

Yksilökohtainen korruptio kohdistuu yksilöön, kuvaten tämän käyttäytymistä yksityisen edun tavoitteluun kulminoituvalla tavalla. Kyseenomaisen korruption muoto voi tulla esille esimerkiksi lahjontana. (**Salminen** 2020.) Lahjonta onkin petoksen ja virka-aseman väärinkäytön rinnalla yksi tunnetuimmista korruption muodoista (**Tammisen** 2020, 14), sillä korruptio rinnastuu usein ”rahan, palvelun tai muun edun antamiseen tai vastaanottoon vastuullisessa asemassa olevalle henkilölle vastapalvelun toivossa” (Poliisi.fi 2020). Vaikka arkielämässä lahjonta määritetään usein korruption synonyymiksi (**Salminen & Mäntysalo** 2013, 7), ilmenee suurin osa korruptiosta muuna kuin lahjontana niin yhteiskunnassa yleisesti (Poliisi.fi 2020) kuin urheilunkin parissa (**Ikonen & Laakso** 2020). Korruptio ei näin ole yksiselitteisesti rahanvaihtoon typistyvää toimintaa, vaan voi olla myös tiedon ja palvelusten vaihtokauppaa, jossa osapuolten hyödyn hankinta perustuu muutoin epäasiallisiin toimintamalleihin (**Rantamaa** 2020b). Korruptiota ei siis voida pitää ainoastaan lahjontan vastineena (**Peurala & Muttillainen** 2015, 14), sillä **Salmisen** (2020) mukaan korruption ymmärtä-

minen pelkäksi lahjonnaksi merkitsee ilmiöön kohdistuvan ymmärryksen tyypistämistä sekä käsittämisen kapea-alaisuutta. Yksilökohtaista korruptiota onkin rahoitukseen erinäisesti liittyvien väärinkäytösten, esimerkiksi kampanja- tai puoluerahoituksen suhteen, ohella yhtä lailla päätöksentekijää tai hänen lähipiiriään hyödyttävät eturistiriitatilanteet sekä kaksoisroolit, joissa henkilön kaksi erilaista roolia rikkovat päätöksentekotilanteiden reiluutta. (**Salminen** 2020; **Tammisen** 2020, 14.) Toinen **Salmisen** (2020) mainitsemista näkökulmista korruptioon liittyvä verkostojen korruptoitumiseen, jossa keskeistä on vastavuoroinen avustaminen, epäeettinen suosiminen ja vaikuttaminen päätöksentekoon. Korruptoituneissa verkostoissa sekä yksilöiden että ryhmien käyttäytyminen kiinnittyy yksilöiden väliseksi salatuksi toiminnaksi ”enemmän tai vähemmän suljetuissa” piireissä (Harmaa talous & talousrikollisuus 2019). Korruptoituneista verkostoista puhutaan usein hyvä veli -verkostoina (**Salminen** 2020), joita kuvataan tarkemmin suhteessa urheilun kontekstiin katsauksen luvussa 6.

Kolmantena **Salmisen** (2020) esittämässä korruption näkökulmajaottelussa tulee esille institutionaalinen korruptio. Se korruptoi sekä instituutiot että niiden toimintakäytännöt, tartuttaen koko järjestelmän, jossa institutionaaliset yhteisöt toimivat. Ilmiön luonne on poliittinen, sillä keskiöön nousee demokraattiseen päätöksentekoprosessiin vaikuttaminen ja hyvään hallintoon viittaavien tapojen rapautuminen. (**Salminen** 2020.) Toisin sanoen institutionaalisen korruption kautta tavoitellaan poliittista valtaa, sen iskostuessa poliittisiin prosesseihin sekä koko demokraattisen järjestelmän toimintaan (**Salminen** 2015, 17). Ristikkäinen hallinto ja vain tiettyjä ryhmiä kuuleva lainsäädäntövalmistelu heijastavat osaltaan institutionaalisen korruption mukaista näkökulmaa (**Salminen & Mäntysalo** 2013, 14). Yksi kyseenomaisen korruption muodoista ilmenee tarjouskilpailuiden kriteereiden epäeettisenä kohdentamisena. Suomessa institutionaalinen korruptio tulee esille usein julkisiin hankintoihin liittyvinä eettisinä haasteina (**Salmi-**

nen 2020). Yksilökohtaisen korruption kohdalla mainitut kaksoisroolit tulevat esille **Salmisen ja Mäntysalon** (2013, 14) mukaan myös institutionaalisen korruption kohdalla. Yksilökohtainen ja institutionaalinen korruptio voivatkin sisältää samanlaisia elementtejä yksilöön ja poliittisiin suuntautuvista eroistaan huolimatta ja niiden erottelu toisistaan on usein haasteellista (**Thompson** 1995, 7-9; **Salminen** 2015, 16-17). Neljäs **Salmisen** (2020) näkökulma korruptioon nostaa esille rakenteellisen korruption, joka on luonteeltaan systeemistä ja raskaan luokan korruptoitunutta toimintaa. Kyseisen korruption muotoa kuvataan usein myös "maan tapana" (**Salminen & Mäntysalo** 2013, 14). Ilmiössä on kyse yhteiskunnan rakenteiden ja järjestelmien hyväksikäytöstä, mikä kohdistuu epäasialliseen ja luottamusta rapauttavaan toimintaan (**Pohjolainen** 2012). Rakenteellinen korruptio kiinnittyy vallan väärinkäyttöön, toteutumatta jääneisiin sanktioihin ja rangaistuksiin. Lisäksi se luo puutteita kansalaisten osallistumiselle ja ilmenee epäeettisenä vaikuttamisena erilaisiin päätöksentekoprosesseihin. (**Salminen** 2020.) **Rantamaa** (2020b) tiivistää rakenteellisen korruption tutkimuskirjallisuuteen viitaten toiminnaksi, joka käyttää hyödykseen yhteiskunnan rakenteiden sisältämiä "valuvikoja" - koko organisaatiokulttuurin ja päätöksentekoprosessin ollessa korruptoituneita.

Edellä mainitut näkökulmat korruptioon edustavat **Salmisen** (2020) kuvaamana korruptiotutkimuksen ääripäiden mukaisia suuntaviivoja eli liikkuvat yksilöiden ja ryhmien kanavoimasta mikrotason toiminnasta kohti instituutioihin ja rakenteisiin perustuvaa ja makrotasoa vastaavaa analyysia. Kuvaukset eivät tässä mielessä ole kaiken kattavia, jokaista korruption tavoittamaa toimialaa ja kontekstia tarkasti erottelevia. (**Salminen** 2020.) Kirjallisuusluentaan kulmineituvalla tavalla korruptioon kohdistettuja linjaveitoja ilmiön yksilökohtaisista, verkostomaisista, institutionaalista ja rakenteellisista muodoista ja niille esitetyistä ominaispiirteistä ei voida pitää toisiaan poissulkevinä. Yksiselitteisyyden

ja selvärajaisuuden sijaan ne määrittävät toisiaan täydentävinä ja liukuvan luonteen omaavina kuvauksina. Korruption muotojen sidosteisuus tulee ilmi tässä katsauksessa luvussa 6, jossa tuodaan esille muun muassa epäeettiseen vaikuttamiseen ja päätöksentekoon liittyviä hyvä veli -verkostoja, jotka ilmentävät niin epäeettisten verkostojen mahdollistamaa ja edustamaa korruptoitunutta käyttäytymistä kuin sisältävät mahdollisuuden liikunta- ja urheilukulttuurin rakenteisiin pesiytyneelle korruptiotoiminnalle. Korruption näkökulmasidonnaisessa tarkastelussa mikrotason tulkintojen voikin sanoa täydentyvän makrotason mukaisella analyysityöllä järjestelmistä ja organisaatioista sekä niiden ympäristöistä (**Salminen** 2020).

2.3 Korruptio urheilussa

Urheilu ei ole yhteiskunnasta erillinen osa-alueensa, vaan heijastaa samoja trendejä ja arvoja, joita yleinen yhteiskunnallinen kehitys tuo mukanaan (**Boniface** ym. 2012, 14). Urheilu ja korruption onkin todettu olevan vahvasti vuorovaikutteisessa yhteydessä toistensa kanssa, jonka vuoksi urheiluliikkeen tulee Euroopan neuvoston (2019) sanoin tiedostaa sidoksensa ihmisoikeudellisiin ja demokraattisiin arvoihin sekä oikeusvaltioperiaatteeseen. Vaikka korruption keskeisimpinä vaaranvyöhykkeinä esiin tulevat rakennusalaan, julkisiin hankintoihin ja tarjouskilpailuihin, yhdistyskuntasuunnitteluun, poliittiseen päätöksentekoon sekä puolue- ja vaalirahoitukseen liittyvät kokonaisuudet, voi urheilun sanoa muodostavan yhden korruptiolle riskialttiista ja erityisistä alueista yhteiskunnassa (Oikeusministeriö s.a.; Korruptiontorjunta.fi s.a.). Urheilun korruption taustalla vaikuttavat syyt vaihtelevat yksilökohtaisesta korruptoituneesta käyttäytymisestä aina kansainvälisessä rikollisuudessa esille tulevaan systemaattiseen haluun manipuloida urheilutoimintaa globaalisti (**Kihl** ym. 2017), jolloin ilmiö hahmottuu korruption taloudellisten merkitysten eri tasojen kautta (**Andreff** 2019b, 2). Analyttisessä mielessä urheilun korruptio on juuritasolla yksilökohtaisiin

etuihin tähtävää, ”kevyttä” toimintaa, kun taas ylätasolla ilmiö niveltyy osaksi kansainvälistä ja vedonlyöntiverkostoihin liitännäistä taloudellista manipulaatiota, jolloin pelissä on valtavia määriä rahaa. (Andreff 2019b, 2.)

Transparency Internationalin (2021) yleistason määritelmä korruptiosta uskotun vallan hyväksikäyttönä yksityisen edun nimissä sekä kyseenomaisen määritelmän sisällölliset elementit sopivat Gardinerin (2018) mukaan myös urheilun korruption kuvaamiseen. Ilmiön voi nähdä olevan urheilun merkityksen rikkomista, petoksellista toimintaa sekä luottamuksen murtamista. Merkityksen näkökulmasta korruptio rikkoo urheilun tarkoitusta, oikeudenmukaisuutta, reiluuutta ja kunnioitusta sekä siirtää niiden mukaisen arvopohjan symboliseksi ja näennäiseksi elementiksi urheilutoiminnassa. Petoksena korruptio hahmottuu arvopesuna; toisin sanoen toiminnassa julistetaan urheilun ydinarvoja ja toimintamalleja, mutta todellisuudessa toimitaan niiden vastaisesti eli pyritään aivan erilaisiin standardeihin ja lopputuloksiin. Petoksellisuuden kautta urheilun korruptio näyttäytyykin toimintana, joka rapauttaa sekä urheilun merkitystä että siihen kohdistettua luottamusta. Luottamuksen murtuminen tulee ilmeiseksi korruptoituneen toiminnan paljastumisen seurauksena, heikentäen samanaikaisesti urheiluun liittyviä suhteita. (Gardiner 2018.) Suomalaisessa liikunta- ja urheilukulttuurissa luottamuksen rikkoontumisen esimerkkinä toimii Lahdessa vuonna 2001 järjestettyjen hiihdon maailmanmestaruuskilpailuiden dopingskandaali rajuike ja laajamittaisina jälkipuenteineen (Vänttilä 2021; Niemelä 2017).

Ikonen ja Laakso (2020) mainitsevat kontekstija kulttuurisidonnaisuuden urheilun korruptioon vaikuttavaksi tekijäksi ja korostavat urheilun korruption sisältävän sille erityisiä ominaispiirteitä, vaikka urheilu ei Mastersin (2015) mukaan ole immuuni perinteisillekään korruption muodoille, kuten esimerkiksi lahjonnalle. Julkisudessa esiin tulleet korruptiotapaukset ovat koskeneet urheilun organisaatioiden hallinnoinnin ongel-

mia, urheilutapahtumien järjestämisen eettisiä ongelmakohtia sekä kilpailumanipulaatiota (Transparency International 2016). Korruptiota tapahtuu siis kaikissa muodoissaan ja kaikilla kilpailutoiminnan tasoilla aina huippu-urheilusta ruohonjuuritason toimintaan saakka, mikä vahingoittaa samanaikaisesti urheilun integriteettiä sitä seuraavan yleisön silmissä (McLaren 2016). Urheilun korruption moninaisia esiintymismuotoja tutkiessa on syytä huomioida ilmiön esiintymisen liukuminen kilpailutoiminnan lisäksi lukuisiin muihin toiminnallisiin yhteyksiin (vrt. esim. Kihl ym. 2017). Urheilun piirissä tunnistetaan kuitenkin huonosti korruption erinäisiä muotoja ilmiön moninaisuuden ja vähäisen tutkimustiedon siivittämänä (vrt. Kihl ym. 2017; Masters 2015), vaikka mikään urheilulaji ei ole turvassa ongelmalta (Ikonen ja Laakso 2020). Korruption voi sanoa olevan merkittävä ongelma usealla eri rintamalla ja sen torjuminen on vielä alkutekijöissään urheilun viitekeh്യksessä (Transparency International 2016).

2.3.1 Urheilun korruption ilmenemismuotoja

Tapoja kategorisoida urheilun korruptiota on lukuisia (Maennig 2005). Ilmiön luokittelua haastaa kuitenkin Bonifacen ym. (2012, 14) sanoin se, että jokainen korruptiotapaus määrittyy oman, tapauskohtaisen logiikkansa mukaisesti. Mastersia (2015) mukailien urheilun korruption voi joka tapauksessa sanoa olevan julkisista odotuksista poikkeavaa toimintaa, joiden viitoittamana urheilua suoritetaan ja hallinnoidaan rehellisin keinoin. Kyseisessä määritelmässä urheilun suorittaminen sisältää sekä valmistautumiseen että kilpailemiseen liittyvät ulottuvuudet. Hallinnoinnilla tarkoitetaan kaikkia urheiluun liittyviä hallintotasoja yksittäisestä urheilijasta kansainvälisiin kattojärjestöihin saakka niin yksityisellä kuin julkisella sektorilla – eritoten kotimaisen urheilujärjestelmän kontekstissa tämän luokituksen voi ajatella sisältävän myös urheilun kolmannen sektorin (vrt. esim. Chappelet 2016). Hallinnollinen ulottuvuus sisältää myös ajatuksen urheilun sääntöjen ja niihin kohdistuvien säädösten noudattamisesta.

Korruption välttämisen näkökulmasta rehellisyys pitää sisällään ajatuksen tiedon hyödyntämättä jättämisestä epärehellisesti. Julkinen perspektiivi rinnastaa myös urheilua seuraavat mukaan jaottelun alaan lukeutuvaan spektriin. (**Masters** 2015.)

Gorsen ja Chadwickin (2010) urheilun korruptiolle antama käsitteellinen merkitys kuvailee ilmiön sisältävän kaikki sellaiset laittomat, moraalittomat ja epäeettiset aktiviteetit, joiden kautta voidaan tarkoituksellisesti vääristää urheilukilpailuiden tulosta siten, että kyseenomaisiin aktiviteetteihin osalliset henkilöt voisivat saavuttaa itselleen etuja tai materiaalista hyötyä. **Kyllösen** (2020, 5) mukaan edellä mainittu korruption määritelmä ei kuitenkaan tarjoa kattavaa kuvausta ilmiöstä, vaan valottaa ilmiötä varsin yksipuolisesti. Urheilussa esiintyvän korruption ymmärtäminen vaatii näin sen liittämistä osaksi monitasoisempaa käsitteellistä kuvausta, johon muun muassa **Maennigin** (2005; 2008) sekä **Bonifacen** ym. (2012) laatimat, useampitasoiset teoreettiset jaottelut vastaavat.

Maennig (2005; 2008) on hahmottanut **Mastersiin** (2015) verrannollisella tavalla urheilun korruptiota kahden jakolinjan mukaisesti, joiden kautta ilmiö erottautuu hallinnolliseen ja kilpailulliseen korruptiotoimintaan. Hallinnollinen korruptio urheilussa tulee usein esille organisaatiosalla, esimerkiksi kilpailuisännyyksien valintaan liittyvissä prosesseissa, televisio-oikeuksien kilpailutustilanteissa, mittavissa rakennusprojekteissa sekä virkanimityksissä. Kilpailullisen korruption kohteeksi asettuvat puolestaan urheilijat tai tuomarit. (**Maennig** 2005; 2008.) Myös **Chappelet** (2016) kuvaa urheilun korruptiota kahden pääkategorian kautta; muun muassa urheilijoiden ja tuomarien tekemän ja urheilukentillä tapahtuvan korruption sekä urheilukenttien ulkopuolisen korruption kautta, jota ilmenee urheiluorganisaatioiden hallinnossa ja päätöksentekoprosesseissa, kaukana varsinaisista urheiluareenoista.

Bonifacen ym. (2012, 15–35) jaottelu urheilussa vallitsevasta korruptiosta on puolestaan kolmitasoinen, erottaen toisistaan ruohonjuuritason, institutionaalisen ja rikollisjärjestöjen harjoittaman korruption. Kyseisessä jaottelussa ruohonjuuritason korruptio viittaa yksittäisten henkilöiden vilpilliseen toimintaan urheilutapahtumassa, kun taas institutionaalinen korruptio kuvaa seuran tai liittotason korruptoitunutta toimintaa. Rikollisjärjestöjen korruptiolla tutkijat viittaavat puolestaan liikunta- ja urheilukulttuuriin ulkopuolisen organisoitun rikollisuuden rooliin urheilussa toteutettavassa korruptiossa. (**Boniface** ym. 2012, 15–35.)

Kaksi- ja kolminapaisen kategorisointien kautta voidaan hahmottaa urheilun korruption varioivia ja lukuisia ilmenemismuotoja, joiden laajaan joukkoon kuuluviksi **Chappelet** (2016) niputtaa esimerkiksi lahjonnan, dopingin käytön ja rahanpesun sekä vilpillisyyden sponsoroinnin, lähetysoikeuksien ja sopimuksien alaan kuuluvissa asioissa, urheilutapahtumien valintaprosessien manipulointia unohtamatta. **Kihlin** ym. (2017) mukaan urheilun parissa korruptiota on esiintynyt moninaisissa muodoissa, kuten lahjontana, petoksina ja institutionaalisen korruptiona. Urheilun korruption esiintymiskonteksti on yhtä lailla hyvin moniulotteinen, sillä sen lonkerot ulottuvat urheilukilpailuihin ja -tapahtumiin, urheilun voittoa tavoittelemattomaan järjestötoimintaan, yrity maailmaan, hallintoon sekä kansainväliseen ja verkossa tapahtuvaan vedonlyöntiin. (**Kihl** ym. 2017; Euroopan unionin neuvosto 2019.)

Kuten korruption kohdalla yleensäkin, täytyy ilmiön esiintyminen urheilussa mieltää yhtäläisesti moniulotteiseksi ongelmaksi, jota esiintyy niin sanottujen selvien muotojen, kuten rahanpesun ja lahjonnan, ohella myös vaikutusvallan ja aseman väärinkäyttöihin liittyvissä erinäisissä tilanteissa (Euroopan unionin neuvosto 2019). Korruptio saa urheilun piirissä myös sille täysin uniikkeja ilmenemismuotoja, joista kuvaavana esimerkkinä toimii kilpailumanipulaation moniulotteinen kokonaisuus (vrt. **Kihl** ym. 2017). Urheilun korruption erityisiksi muodoiksi voidaan listata

myös erinäiset huijaukset, jotka voivat kohdistua lipunmyyntiin, kaupallisiin yhteistyökumppaneihin, lähetysoikeuksiin, oheistuotteiden väarennöksiin, suorituspaikkoihin ja stadioneihin, pelaajasiirtoihin ja urheiluorganisaatioiden hallintoon sekä johtamiseen liittyviin valintoihin ja nimeämisiin (Manoli 2015, 15; Manoli, Antonopoulos, Levi 2016; Masters 2015; Transparency International 2016).

2.3.2 Korruptio urheilun integriteetin vastaisena toimintana

Korruption voi nähdä urheilun integriteetin (vrt. todenperäisyys, totuudellisuus) antiteesinä (Gardiner, Parry & Robinson 2017), mikä kuitenkin itsessään tarjoaa melko rajallisen näkökulman korruption varioivaan luonteeseen (Gardiner 2018). Integriteetin voi ymmärtää todenperäisyyden ohella urheilun koskemattomuuteen liittyvänä eettisenä periaatteena. Kilpailumanipulaation näkökulmasta koskemattomuuden käsitteellinen merkitys kohdistuu siihen, ettei esimerkiksi urheilun vedonlyöntimarkkinoilla ole niitä taloudellisen hyödyn takia epärehellisesti manipuloivia toimijatahoja. (Kuuluvainen, Koponen, Oikarinen, Ranki, Ryömä, Laihin & Lehtonen 2012, 7.) Kihlin ym. (2017) mukaan globaalisti levinnyt ja vaikuttava urheilun korruptio on uhka urheilun integriteetille, jonka merkitystä tulisi Transparency Internationalin (2016) mukaan painottaa urheilun suojelemiseksi korruption kaltaisilta epäeettisiltä ongelmakohdilta.

Integriteetin voi ymmärtää myös eräänlaiseksi kokoelmaksi yhteiskunnassa yhteisesti hyväksytyjä eettisiä ja hyvän hallinnon mukaisia arvoja, kuten rehellisyyttä, puolueettomuutta, lahjomattomuutta, riippumattomuutta ja luottamuksen arvoista toimintaa (Salminen & Mäntysalo 2013, 9-10). Hyvään hallintoon panostaminen tehostaa organisaatioiden toimintaa ja tekee niistä osallistavampia (Euroopan neuvosto 2019). Kuten Karimäki (2020) artikkelissaan toteaa, vaatii kompleksinen ja muuttuva yhteiskunta hallinnon kykyä muutokseen, jonka vuoksi hyvän hallinnon

kaltaiset lähtökohdat on paikannettavissa hallintouudistusten historiallisiin aaltoihin (Airaksinen 2009, 37-39). Hyvän hallinnon vahvistaminen on näkynyt uuden julkisjohtamisen (vrt. engl. New Public Management, NPM) aikakaudella, jossa yhdeksi keskeiseksi elementiksi nousi julkisjohtamisen yritysoppimaisen mukauttamistarpeen (Karimäki 2020) ohella läpinäkyvien prosessien ja demokraattisen dialogin kaltaiset elementit vuorovaikutussuhteiden, osallistumisen ja osallistavuuden rakentamisessa ja vaalimisessa (Hakari 2013, 38-39). Lisäksi julkishallinnossa esillä oleva uuden julkisen hallinnan (vrt. engl. New Public Governance, NPG) aalto heijastaa voimakkaasti monitoimijaisuuden ohella tasa-arvoista moniäänisyyttä (Karimäki 2020), jonka voi nähdä osaltaan tukevan hyvän hallinnon mukaisten periaatteiden toteutumista.

Euroopan neuvoston (2005; kts. myös Mrkonjic 2016) ministerikomitean jäsenvaltioilleen tekemän suosituksen mukaan urheilun alan hyvän hallinnon vähimmäisvaatimukset sisältävät demokraattiset rakenteet, säännölliset ja avoimet vaalijärjestelyt, eettisen ja asiantuntevan hallinnon sekä organisaatiokokonaisuuden, vastuullisen ja avoimen rahoituksen ja päätöksenteon rakenteet, oikeudenmukaisuuden jäsenyyteen, sukupuolten tasa-arvoon sekä yhteisvastuuseen liittyvissä asioissa. Integriteetin sisällölliset ulottuvuudet voidaan nähdä avoimuuden ja vastuullisuuden lisäksi niin sanottuina välineellisinä arvoina, jotka vaikuttavat hyvin keskeisesti sekä demokraattista yhteiskuntaa kannattelevaan arvopohjaan että niin sanottuihin isoihin eettisiin arvoihin eli oikeudenmukaisuuteen, yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoisuuteen. (Salminen & Mäntysalo 2013, 9-10.) Korruption voi tämän ajatuskulun kautta nähdä integriteetin vastaisena ilmiönä yhteiskunnassa (Gardiner, Parry & Robinson 2017), jossa ei toteudu itseen ja muihin kohdistuva kunnioitus ja moraalinen vastuullisuus (Treagus, Cover & Beasley 2011, 10). Näin ollen integriteetti muodostaa osansa yhteiskunnan moraalisesta perustasta, jota korruptoitunut toiminta loukkaa.

Urheilun parissa integriteetin käsitettä on hahmotettu monin eri tavoin. Se on nähty muun muassa yksinkertaistetusti rehellisyyden synonyymina (**Gardiner** ym. 2017), jolloin voidaan puhua **Treagusia** ym. (2011, 15) mukaillen ”pelin kunnioittamisesta” yhtenä käsitteen tärkeimpänä ulottuvuutena. Toisaalta integriteetti näyttäytyy urheilun arvopohjan yhdistelmänä muun muassa lopputuloksen ennakoimattomuuden näkökulmasta tarkasteltuna. Urheilun integriteettiä on käytetty myös vaihtoehtoisena käsitteenä urheilussa ilmenevien tavoitteiden kuvauksessa, mikä käsittää muun muassa korruptoitumattomaan hallintoon ja kilpailumanipulaation välttämiseen punoutuvat ulottuvuudet. Käsitteen kaikkialla läsnä oleva käyttö on johtanut sen esittämisen epätarkkuuteen ja pinnallisuuteen. Tutkijat korostavatkin tarvetta integriteetin käsitteen jalostamiselle ja kehittämiselle sekä dynaamisempaan että kompleksisempaan suuntaan. Tällä tarkoitetaan käsitteen laaja-alaisempaa ymmärtämistä niin urheiluun itseensä kuin sen hallinnolliseen tasoon ulottuvana konseptina, jolloin huomioidaan sen erilaiset, ydinmerkityksen ympärille sijoittuvat muodot. Integriteetin käsitteellisessä kehittämistyössä tarkoituksenmukaista on ottaa huomioon useiden eri sidosryhmien mahdollisuus tehokkaampaan dialogiin, joka kytkeytyy sekä integriteetin käsitteeseen ja käytäntöihin sekä vaikuttavaan regulaatioon. (**Gardiner** ym. 2017.)

Gardinerin ym. (2017) mukaan urheilun integriteettiä tulee siis lähestyä laajemmasta perspektiivistä, jossa otettaisiin huomioon kaikki neljä integriteetin erillistä, mutta yhteisen ytimen sisältävää muotoa. Tutkijat jakavat integriteetin yksilökohtaiseen, urheiluun itseensä kiinnittyvään, organisatoriseen sekä urheilutapahtumien proseduraaliseen eli kaupalliseen integriteettiin. Urheiluun itseensä kiinnittyvä integriteetti tarkoittaa yhteistyötä tekevän urheiluyhteisön rakentamaa identiteettiä, joka perustuu toiminnan sisäisten elementtien ja standardien sekä niihin sitoutuvien ydinarvojen, kuten oikeudenmukaisuuden, reilouden ja erinomaisuuden tunnistamiseen sekä kunnioittamiseen. Kyse on siis siitä, kuinka

urheilun omia аспектеja edustetaan ja pidetään yhdessä. Yksilökohtaisella integriteetillä tarkoitetaan yksittäisen urheilun sidosryhmän edustajan kykyä representoida identiteettiä ja arvoja toiminnassaan. Näin korruptio näyttäytyy kunkin identiteetin ja arvojen väristelemisenä. (**Gardiner** ym. 2017.)

Organisatorista integriteettiä voi lähestyä kollektiivisen persoonan käsitteen avulla, jolloin kyseenomainen integriteetin muoto hahmottuu kollektiivin kykyä ylläpitää mainettaan ja arvojaan sitoumuksiensa täyttämiseksi (**Gardiner** ym. 2017). Institutionaalisten organisaatioihin kohdistuvana vaateena on ylläpitää, suojella ja kehittää niiden hallinnoimia sosiaalisia käytänteitä. Organisaatioiden sosiaaliset käytänteet voivat kuitenkin korruptoitua, mikäli niiden ylläpitäminen kietoutuu osaksi ulkoisia hyödykkeitä, kuten esimerkiksi rahaa ja valtaa. (**Macintyre** 1981, **Gardinerin** ym. 2017 mukaan.) Käytänteitä korruptoivan vaikutuksen välttäminen vaatii organisaatiolta suuntautumista urheilun sisäisiin hyödykkeisiin ja erinomaisuuden standardeihin (**McNamee** 2008, **Gardinerin** ym. 2017 mukaan). Liikunta- ja urheilukulttuurilla on toki kytköksiä ulkoihin toimijoihin, kuten kaupallisiin yhteistyökumppaneihin, joilla on erilaiset arvot ja tavoitteet. Ulkoisten hyödykkeiden merkitystä ei siis voida koskaan täysin välttää, mutta ne tulisi asettaa urheilun todellisen merkityksen ja moraalisten periaatteiden alaiseksi, jolloin organisatorisessa integriteetissä on ennen kaikkea kyse ulkoisten hyödykkeiden ”pitämisestä omalla paikallaan”. Organisatorisen integriteetin ylläpitäminen vaatii tällöin jatkuvaa dialogia, joka kohdistuu muun muassa urheilun ydinarvoihin ja niiden kriittiseen arviointiin. Proseduraalinen integriteetti kiinnittyy urheiluun sosiaalisena käytänteenä, jolloin painopiste on erityisesti urheilukilpailujen integriteetissä niiden luotettavuuden perspektiivistä tarkasteltuna. Tämä vaatii jokaisen urheilutapahtumaan kilpailullisessa mielessä osaa ottavan henkilökohtaista integriteettiä, jolloin voidaan kunnioittaa moraalista yhdenvertaisuutta. (**Gardiner** ym. 2017.)

Kuuluvaisen ym. (2012, 41–43) mukaan urheilun integriteettiä voidaan pitää kaikkien urheilun parissa toimivien yhteisenä tavoitteena aina lajiliitoista vedonlyöntiä tarjoaviin yrityksiin saakka, sillä esimerkiksi urheilun korruptiossa kilpailumanipulaatiota osaltaan kuvaavat vedonlyöntihuijaukset vaikuttavat keskeisesti sekä vedonlyöntiyritysten kokemuksiin taloudellisiin tappioihin että urheilulajien imago-tappioihin ja niihin kytkeytyviin taloudellisiin menetyksiin. Organisaatioiden tulisi näin olla tietoisia integriteettiin kohdistuvasta laajemmasta keskustelusta, jotta urheilun integriteettiä sekä sen suhdetta korruptioon ja tehokkaaseen urheilun hallintotapaan voitaisiin kehittää (**Kihl** ym. 2017).

Korruptio loukkaa urheilun integriteettiä ja jättää jälkeensä lukuisia ongelmia seurausten muodossa. Sortumalla korruptoituneeseen käytökseen, asetetaan urheilun maine samanaikaisesti uhattuun asemaan, sillä ilmiö vahingoittaa olennaisella tavalla liikunta- ja urheilukulttuurin identifioitumista rehelliseksi ja urheilun pelin mukaiseksi toiminnaksi. Kuten yhteiskunnallisella tasolla yleisestikin, lisää urheilussa ilmenevä korruptio taloudellista tehottomuutta sekä heikentää luottamusta julkisiin instituutioihin ja hallitukseen sekä vahingoittaa demokratiaa. (Euroopan unionin neuvosto 2019.) Urheilun korruptio on aiheuttanut moninaisissa ilmenemismuodoissaan laaja-alaisesti vaihtelevia seurauksia, esimerkiksi sanktioita, taloudellisia kuluja, mainehaittoja, työntekijöiden vaihtuvuutta sekä lisääntynyttä valvontaa. (**Kihl** ym. 2017.) Urheilun integriteetin loukkaukset luovat liikunta- ja urheilukulttuuriin epävarman, epäreilun ja turvattoman työympäristön niin urheilijoille kuin muille urheilun parissa toimiville henkilöille (Euroopan neuvosto 2019).

Dodds (2019) nostaa esille erityisesti korruption vaikutuksen urheilua sponsoroiviin organisaatioihin. Urheilussa esiin tuleva korruptio voi toisin sanoen vähentää urheiluun kohdistuvaa sponsorointia ja rahoitusta, sillä korruptioskandaalit vahingoittavat yleensä suoraan tai epäsuorasti yhteistyöorganisaation mainetta sidosryhmien

silmissä, mikä aiheuttaa organisaatioiden arvon heikkenemistä esimerkiksi kuluttajien ostopäätösten suhteen. Maineen ja arvon luominen ja rakentuminen sidosryhmien osalta vaatii organisaatioilta pitkän aikavälin sinnikästä toimintaa ja jatkuvaa ylläpitoa ja kehitystyötä, minkä vuoksi yhteistyökohteiden skandaalit luovat laaja-alaisen uhan yhteistyöorganisaatioille. (**Dodds** 2019.) Mikäli lahjoittajat eivät koe saavansa vastinetta rahalleen, investoinnit siirretään muihin kohteisiin (**Mason, Thibault & Miserner** 2006). Suuren kokoluokan urheiluorganisaatioissa korruption kaltaisten epäeettisten tapahtumien hypoteettiset seuraukset vaikuttaisivat kiinteästi investoivien yhteistyöyritysten kaikkoamiseen, jonka kautta televisiokatsojien määrät oletuksena vähenevät. Tämä tietäisi heikompia tuloja mediayhtiöille sponsoreilta, mikä puolestaan laskisi esimerkiksi olympialaisten lähetysoikeuksien taloudellista arvoa. (**Mason** ym. 2006.) Jalkapallon kansainvälisen katto-organisaation eli FIFA:n (vrt engl. International Federation of Association Football) korruptioskandaalissa organisaatiota sponsoroineet suuryritykset ovatkin asettaneet vaateen hallinnollisten uudistusten tarpeesta (**Roan** 2015).

Urheilun integriteetin turvaamiseen liittyvien toimenpiteiden tulisi kiinnittyä samoihin elementteihin kuin urheilun korruptionvastaisessa työssä on tähän mennessä keskitytty. Näin ollen toiminnassa tulee painottaa erityisesti urheiluseurojen talouden tasapainottamista, korruptionvastaista koulutusta kaikille urheilun parissa toimiville, seurojen ja lajiliittojen välistä avointa vuorovaikutusta ja tiedonjakoa. Huomiota tulee kiinnittää niin ikään ammattilaistumiskehityksen taloudellisiin näkymiin eli toisin sanoen kehityksellisten suuntaviivojen yhtymäkohtiin maksettavien palkkioiden kasvattamisessa, jotta esimerkiksi kiusaus sortua kilpailumanipulaatioon voitaisiin pitää mahdollisimman pienenä. Kaiken kaikkiaan myös urheiluviedonlyöntiin erikoistuneiden organisaatioiden ja lajiliittojen välinen yhteistyö nousee tärkeäksi elementiksi urheilun korruptionvastaisen ja sen integriteettiä tukevan toiminnan suhteen. (**Kuuluvainen** ym. 2012, 41–43.)

3

Korruptio uusvanhana ilmiönä urheilussa

Kuten **Ikonen** ja **Laakso** (2020) ovat todenneet, tapahtuu korruptiota kaikkien urheilulajien parissa. Historian aikana ilmi tulleet korruptiotapaukset niin olympialaisten kuin muiden huippu-urheilun mestaruuskilpailujen tasoilla kertovat osaltaan ilmiön moniulotteisesta luonteesta. Rooman vuoden 1987 yleisurheilun maailmanmestaruuskisoissa nähtiin olympialaisten tavoin räikeä kilpailumanipulaatiotapaus, kun italialainen pituushyppääjä haluttiin saada mukaan miesten pituushyppyfinaalin mitalikolmikkoon suorituspaikan mittalaitteita vääristelemällä (**Kolamo** 2018, 126-127). Urheilun korruptioon liittyviä kilpailumanipulaatiotapauksia olympiatasolla edustaa esimerkiksi vuoden 1988 Soulin olympialaisten nyrkkeilyottelun kulku, jossa kevyen keskisarjan olympiafinaalia ylivoimaisesti hallinnut yhdysvaltalainen tuomittiin häviämään eteläkorealaiselle nyrkkeilijälle. Samankaltainen tapaus nousi esille vuoden 2002 Salt Lake Cityn talviolympialaisten pariluistelun mitaliskandaalina, kun kultaa voittaneen venäläisparin menestyksekkään sijoituksen taustalla ilmeni venäläisten toimijoiden ranskalaiseen tuomariin kohdistama vaikuttamistoiminta, joka johti kilpailun todellisten tulosten manipulointiin. Vuoden 1976 olympialaisten voimisteluaareenoilla kilpailun reilutta puolestaan sotki neuvostoliittolaisten tuomareiden ja heidän liittolaistensa taktikointi pisteidenannossa. Kilpailumanipulaatiota kuvaa edellä mainittujen tapauksien ohella Torinon vuoden 2006 talviolympialaisissa esille tullut epäily Ruotsin jääkiekkjoukkueen tahallisesta häviöstä Slovakielle saadakseen pudotuspeleissä vastaansa heikompi-tasoisen vastustajajoukkueen. (**Chappelet** 2015; **Kolamo** 2018, 125.) Ruotsalainen jääkiekkoilija Peter Forsberg on myöntänyt joukkueen toimineen epäilyksien viitoittamalla tavalla (Yle Urheilu 2011a), mutta kiistänyt myöhemmin sopupelitermin sopimattomuuden kyseenomaiseen asiayhteyteen (Yle Urheilu 2011b). Sopupeleillä tarkoitetaan urheilu-

toiminnan osapuolten välistä sopimusta pelin, ottelun tai kilpailun lopputuloksesta, kun taas ruotsalaisten pelaajien käyttäytyminen kiteytyy manipulaatioterminologian ympärille (vrt. esim. **Mutttilainen** 2015; **Pusa** 2016).

Vaikkakin korruptoituneisiin ja epäeettisiin verkostoihin perustuvia toimintamalleja on esiintynyt olympiaurheilun hierarkkisella organisaatiotasolla jo useiden vuosikymmenien ajan (kts. esim. **Kolamo** 2018), edustaa tuoreimpia ja tunnetuimpia kansainväliseen urheiluyhteisön hallinnolliseen tasoon liittyviä korruptiotapauksia urheilun kansainvälisiin kattojärjestöihin kohdistuneet korruptioskandaalit (**Ikonen** ja **Laakso** 2020). Ne hahmottuvat osaltaan **Mastersia** (2015) mukailien host rights -korruptiona. Kyseinen korruption erityinen muoto kuvaa korkean profiilin tapahtumiin liittyvien kisaisännys-oikeuksien lahjontamenettelyjä, joilla tähdätään turvaamaan arvovaltaisten urheilutapahtumien järjestämisoikeus manipuloimalla niiden kohdentamiseen liittyviä valintakäytäntöjä. (**Masters** 2015.)

Kyseisiä tapauksia edustaa muun muassa Kansainvälisen olympiakomitean vuoden 2002 olympialaisten isäntäkaupungin valintaan liittyvä lahjontaskandaali (**Dodds** 2016; **Forster** 2016), jota kuvaavat korruptiokäytänteet ovat niin ikään hahmotettavissa esimerkiksi Rion vuoden 2016 sekä Tokion vuoteen 2021 siirrettyjen olympialaisten järjestämistoimien osalta (STT 2021b; STT 2019). Urheilulajien näkökulmasta etenkin nyrkkeilyn ja painonnoston korruptio-ongelmat ovat nousseet viime aikoina erityisen keskustelun kohteiksi. Tutkimusraportin tuloksiin perustuen useita nyrkkeilyotteluita Rion olympiaturnauksessa on todennäköisin syin manipuloitu tuomaritoiminnan ja pistelaskun epäselvyyksien viitoittamalla tavalla (STT-AFP 2021a; **Uusitupa** 2021). Painonnosto on puolestaan kärsinyt laajamittaisesta ja järjestämällisestä dopingongelmasta, josta kuvaa

antaa Thaimaan painonnoston dopingskandaali (**Uusitupa 2020**). KOK on antanut nykyaikaisen viisiottelun lisäksi nyrkkeilylle ja painonnostolle varoituksen olympialajistatuksen menettämisestä, mikäli niiden kansainvälisissä lajiliitoissa ei tapahdu muutosta hallinnon, taloudellisen avoimuuden, tuomaritoiminnan sekä toimintakulttuurin elementeissä (**Moilanen 2021a**).

FIFAn toimintaan syöpyneiden korruptoituneiden ja lahjontaa kuvaavien käytänteiden laaja-alaisuutta kuvaa niin ikään organisaation johdon tekemät päätökset jalkapallon maailmanmestaruuskilpailuiden myöntämisestä vuonna 2010 Etelä-Afrikalle ja vuonna 2014 Brasilialle, vuoden 2018 vastaavien kilpailuiden isännöyden mennessä Venäjälle sekä vuonna 2022 Qatarille. Kilpailusäntien johtamiin rakennusprojekteihin ja yhteiskunnallisiin olosuhteisiin on kuvattu liittyvän mittavasti ihmisoikeuksiin liittyviä rikkomuksia. (**Kolamo 2018; McKeough 2015; Hyyppä 2021**.) Ihmisoikeuksien puolustaminen muun vastuullisuuden ohella on näkynyt esimerkiksi Euroopan unionin (EU) urheiluministeriöiden ja jäsenmaiden uusimmassa julkilausumassa (**Pohjala 2021**). FIFAn laajamittainen korruptoitunut verkosto tuli ilmi vuoden 2015 aikana (**Kolamo 2018**), jonka seurauksena organisaation johtohenkilöitä pidätettiin epäiltynä petoksista, lahjonnasta ja rahanpesusta (**Boudreaux, Karahan, Coats 2016**).

Yleisurheilun kansainvälinen kattojärjestö WA (vrt. engl. World Athletics), aiemmin muun muassa IAAF (vrt. engl. International Association of Athletics Federations), ei sekään ole puhdas hallinnollisesta korruptiokulttuurista, joka on organisaation toiminnan tasolla kytkeytynyt osaksi antidopingtoiminnan laiminlyömistä muun muassa Venäjän valtiojohtoiseksi määritetyn antidopingohjelman suhteen (**Simula 2016; Gardiner 2018; Pajala 2021; Andreff 2019c, 70**). Moskovan vuoden 2013 yleisurheilun maailmanmestaruuskilpailuiden ja Sotshin vuoden 2014 talviolympialaisten aikaan täydellä teholla toiminut ja määrätietoinen dopingin käyttöön kiteytynyt huijaustoiminta

peilaa osaltaan vuonna 2003 Yhdysvalloissa purkaantumaa lähtenyttä BALCO-laboratorion masinoimaa dopingohjelmaa, joka kosketti erityisesti maan huipputason yleisurheilijoita. (**Kolamo 2018, 140–149**.) IAAF:n entinen johtohahmo on lisäksi linkittynyt osaksi Tokiossa vuonna 2021 järjestettyjen olympialaisten korruptiokytköksiä (**Andreff 2019b, 57**).

Kuten todettu, heijastavat edellä mainitut skandaalit **Manolia** (2018, 14–15) mukaillen lahjontaan perinteistä roolia urheilusektorilla ilmenevässä korruptiossa. Erityisesti urheilutapahtumien järjestämiseen liittyvä lahjonta on monimutkainen prosessi, jossa moniin urheilutoimijoihin pyritään vaikuttamaan rahalla, kalliilla lahjoilla tai muilla luvatuilla etuuksilla, jolloin tapahtuman järjestäjän valinta ei perustu ansioihin tai esitettyihin kriteereihin. Urheilutapahtumien ohella lahjontaa esiintyy urheiluhallintoon ja -johtamiseen liittyvissä valinnoissa ja nimeämisissä, joihin voi sisältyä myös äänten ostamiseen ja sisäpiirin tiedon hyväksikäytön kiinnekohtia. Lahjontaa edellä mainituissa tilanteissa voi tässä suhteessa tarkastella nepotismin ja kronyismin valottamista näkökulmista, jotka ovat eräitä perinteisiä suosintaan liittyviä korruption muotoja. (**Manoli 2018, 14–15**.)

Forsterin (2016) mukaan urheilun kansainvälisissä kattojärjestöissä tapahtuvaa korruptiota selittää osaltaan niiden tuottamat ja kontrolloimat rahalliset varat, joiden lisäksi organisaatioiden harjoittamien tekojen taustavaikuttimena hahmottuu kattojärjestöjen ylin valta suhteessa niiden alaisuudessa oleviin jäsenorganisaatioihin. Kyseisten syiden takia organisaatioiden hallinnossa on ollut vallalla huonoa johtamista kuvaavia monopoliasetelmia, joiden kautta korruptoituneita käytänteitä on voitu manifestoida. (**Forster 2016**.) Myös **Kolamo** (2018, 221) korostaa FIFAn ja KOK:n edustamien korruptiovyöhykkeiden ja epäeettisten toimintamallien selittyvän osaltaan sekä järjestöjen organisaatorakenteilla että niiden geopoliittisilla sijainneilla. Organisaatiot ovat rakenteeltaan kansainvälisen aseman omaavia,

mutta kansallisvaltioista erillisiä toimijoita, jotka eivät täten varsinaisesti kuulu minkään jäsenmaan hallituksen alaisuuteen. (Kolamo 2018, 221.) Ne ovat toisin sanoen suunnattoman vaikutusvaltaisia kansalaistoimijuuteen perustuvia yhdistyksiä, joiden sisäiset valtasuhteet ulottuvat ympäri maailman. FIFA:n ja KOK:n kaltaisilla organisaatioilla on valtaa sanella ehtoja ja määreitä valtiojohdoille ja yritystoimijoille monimutkaisiin ja keskinäiseen riippuvuuteen perustuvien suhteiden kautta, joihin vaikuttaa niin ikään keskeisesti nationalistiset ja yritysmuotoiset rahoituskelliset elementit. (Miller, Lawrence, McKay & Rowe 2001, 12.)

Kolamo (2018, 221) mukailien organisaatioiden ”tilivelvollisuuden puute” peittää helposti alleen eettisiä ulottuvuuksia ihmisoikeuksien, ympäristön ja sananvapauden kunnioittamisen suhteen. Järjestöjen autonomista asemaa vahvistaa niin ikään Sveitsin taloudellisen toimintaympäristön tuottamat etuudet eli toimiminen finanssimarkkinoiden näkökulmasta valtion ulkopuolisen veroalueen eli offshore-pankkien muodostamassa keskuksessa. Sveitsin tiukka pankkisalaisuus ja vakaa valuutta luovat mahdollisuuden organisaatioissa esille tulleisiin käytänteisiin, jotka ovat kuvanneet veronkiertoa, rahanpesua sekä pyrkimyksiä piilottaa varallisuutta. (Kolamo 2018, 221.)

Urheilun korruption ymmärtäminen vaatii edellä mainittujen tapausten viitoittamalla tavalla tarkastelun kohdentamista urheilun historiallisiin kehitys- ja muutoslinjoihin, jotka ovat läpäisseet ja muovanneet liikunta- ja urheilukulttuurin kaikkia osa-alueita huippu- ja kilpaurheilusta alkaen. Seuraavaksi valotetaan urheilun edellä mainittua muutokellisuutta niin nationalismiin ja kansallispropagandan kuin ammattimaistumisen, kaupallistumisen ja kansainvälistymisen lähtökohdista käsin. Näin merkityksellistetään myös korruption ilmenemistä liikunnan ja urheilun nykyisessä, pirstaloituneessa ja jatkuvassa muutoksessa olevassa, toimintaympäristössä. Tarkastelussa huomioidaan McLarenin (2016) esille tuomalla tavalla urheilun moraalisen arvo-

pohjan rooli eettisten realiteettien käytännön toteutumisessa. Liikunta- ja urheilukulttuuria ei voida enää määrittää historiallisten kehitysvaiheiden osoittamalla tavalla eli vain julkilausumien kaltaisena, yleviin moraalisiin arvoihin nojaavana ja epäeettiselle toiminnalle tilaa antamattomana toimintakenttänä. Etenkin huippu-urheilun ammattimaistuminen, kaupallistuminen ja kansainvälistyminen ovat luoneet mahdollisuuksia urheilun moraalialia haastaville tilanteille, joissa sekä yksilöt että organisaatiot ovat valmiita vastaanottamaan hyötyjä omiin intresseihinsä perustuen. (Itkonen 2014.) Urheilun historiallisen kehityksen ja muutoksen vaiheet toisin sanoen ilmentävät niitä taloudellisia ja valtaa kuvaavia ulottuvuuksia, joihin korruptio epäeettisenä ilmiönä on voinut urheilussa tarttua ja joiden kautta se edelleen elää ja voi hyvin urheilun erinäisillä tasoilla.

3.1 Liikunta- ja urheilukulttuurin historialliset kehitys- ja muutoslinjat

Urheilu ei aina ole reilun pelin mukaista toimintaa, vaan sen parissa on historian aikana harjoitettu moninaista vilppiä ja erinäisiä väärinkäytöksiä (kts. esim. Itkonen 1992 & Knuutila 1992; Itkonen 1997). Korruptio ei näin ole mikään uusi ongelma urheilun parissa, sillä alkutahdit ilmiölle on annettu jo antiikin olympialaisissa (Maennig 2005; 2008). Olympialiikettä johtava, vuonna 1984 perustettu KOK ja sen tunnustamat kansalliset olympiakomiteat järjestivät ensimmäiset modernit olympiakisat Ateenassa vuonna 1896 (Gold & Gold 2016). Kansainvälisen olympialiikkeen tarkoituksena oli antiikin olympialaisten innoittamana ylläpitää olympia-aatetta ja siihen kuuluvia arvoja, kuten rauhaa, ystävyyttä, veljeyttä ja tasa-arvoa (Pawlucki 2012). Yhdeksi tärkeimmistä olympia-aatetta eli olympismia kantavaksi teemaksi määriteltiin ammattilaisurheilulle vastakkainen amatööriurheilu, jonka moraalinen perusta nähtiin reilun pelin hengen mukaisena eli terveyttä, fyysistä kuntoa sekä

solidaarisuutta yhdistävänä ihanteena (Ilmanen 2012; Kolamo 2018, 18–26.)

Reilun pelin (vrt. engl. fair play) filosofiseen ulottuvuuteen kuuluu esimerkiksi reilun kilpailun, tasa-arvoisuuden, joukkuehengen ja integriteetin kaltaisia teemoja (McLaren 2016). On kuitenkin syytä muistaa, että reilu peli oli käytännössä vain olympialiikettä kuvaava julkilausuma, jonka toteutumista on väistämättä rikkonut modernien olympialaisten alkutahdeista alkaen niin amatööriurheiluun liittynyt kaksinaismoralismi kuin naisten ulosjättäminen sekä kilpailijoina että hallintotason edustajina (Laine 2015; Kolamo 2018, 18–26; Pawlucki 2012). Amatööriurheilun linkittymisen osaksi hierarkkisen luokkayhteiskunnan ylläpitämisen käytänteitä voi kriittisesti tarkasteltuna nähdä yhtenä rasismien taustatekijänä olympiaurheilun historiassa (Pawlucki 2012). Lisäksi olympia-aatteen symboloituminen ystävyyttä korostaneeksi ja sodasta syntyneeksi rauhanaatteeksi (Pawlucki 2012) asettuu varsin erilaiseen valoon olympialaisiin liitettyjä sotametaforia tarkasteltaessa (Kolamo 2018, 22–23). Olympismiin ja sen arvopohjaan onkin kohdistettu moninaista kritiikkiä, joka on asemoitunut varsin laajoihin epäkohtiin, kuten olympialiikkeen ja sen toteuttaman liiketoiminnan kokonaisvaltaisiin vääristymiin (Lenskyj 2008) sekä sen parissa ilmeneviin autoritäärisiin ja mafiamaisiin valtarakenteisiin (kts. esim. Jennings & Simson 1992; Jennings 1996; Lenskyj 2000; Kolamo 2018). Edellä mainittujen kriittisten huomioiden vuoksi olympia-aatteen todellisia realiteetteja ja niiden toteutumisen tulkintaa on syytä jatkaa myös nykypäivänä, korruption kaltaisen ilmiön tuhotessa, manipuloidessa ja kontrolloidessa urheilun keskeistä arvopohjaa yksittäisten henkilöiden ja ryhmien eduksi (McLaren 2016).

3.1.1 Nationalismi ja kansallispropaganda

Urheilun korruption historiaa tarkastellessa on perusteltua kiinnittää huomiota kansallisuusaatteen eli nationalismien sekä valtiopropagandan rooleihin ja vaikutuksiin ilmiön kehittämisessä ja

juurtumisessa osaksi liikunta- ja urheilukulttuuria. Edellä mainitut aatteelliset kiinnepohdat osoittavat ensinnäkin sen, että urheiluun tarttuu varsin helposti erilaisia poliittisia (kts. esim. O’Boyle & Bradbury 2017) ja muita yhteiskunnallisia sidoksia omaavia elementtejä, jotka osaltaan mahdollistavat erinäisten eettisten ilmiöiden ja aspektien ilmentymisen urheilutoiminnan yhteydessä. Urheilu ja sen suur tapahtumat näyttäytyvät niin ikään globaalilla tavalla poliittisten intressien ja jännitteiden manifestoimisen areenoina (Kokkonen 2021), vaikka Lehtosta ja Kokkosta (2018) lainaten urheilun kytköksiä politiikkaan ei aina urheilutoiminnan piirissä halutakaan yksimielisesti myöntää. Toisekseen nationalismien ja kansallispropagandan kaltaiset aatesuuntaukset ovat historian aikana olleet mukana luomassa sellaista valheellista imagoa, jonka kautta epäeettistä toimintaa on voitu urheilussa peittää olympismiin liitetyn arvopohjan alle (vrt. Edgecomb 2011).

Kansallistunne ja sen erinäiset julkituomisen muodot ovat värittäneet olympiaurheilua sen modernin historian alkujuurista lähtien (Ilmanen 2008). Kolamon (2018, 24–25) mukaan modernisoituvassa maailmassa sosiaalisten kylä- ja pieniyhteisöjen merkityksen väistyessä urheilu tarjosi nationalistisille ja patrioottisille valtaelitteille mahdollisuuden yhtenäistää kansakuntia. Käytännössä yhtenäisen kansakunnan representoiminen tarkoitti muun muassa olympialaisten, urheilijoiden, kannattajien ja median valjastamista samaan yhteyteen kansallistunnusten esittämisen kanssa, jolloin urheilumenestys sai tulkintansa osana kansakunnan menestystä ja voittokulkua. (Kolamo 2018, 24–25.) Kansallistunteen hyödyntäminen kiinnosti myös valtiollista propagandaa harjoittaneita diktatuurivaltioita erityisesti 1930-luvun aikana. Omaan poliittiseen ideologiaan yhdistettiin sekä olympia-aatteen sanoma että urheilun yhteyteen leimattu kansallistunne.

Adolf Hitlerin johtama natsi-Saksa sai järjestettäväkseen vuoden 1936 olympialaiset Berliinissä,

joita Hitler käytti oivallisena tilaisuutena sekä rakentaa kansallista yhteenkuuluvuutta että viestäkseen ulkomaailmalle valtion mahtia, valjastamalla käyttöönsä monia antiikin olympialaisissa käytettyjä rituaaleja ja myyttejä. (Kolamo 2018, 26–45; Kolamo & Vuolteenaho 2019; MacKenzie 2003; Ilmanen 2008.) Vaikka nykyajan olympialaisissa ja muissa urheilutapahtumissa on rahan ja monikansallisten yritysten sama jalansija syrjäyttänyt nationalististen ideologioiden roolin, niiden merkitys ei ole edelleenkaan täysin poissuljettu urheilun näyttämöiltä. Tästä osoitusta antaa erinäisten valtiollisten eliittien toimet Sotshin vuoden 2014 sekä Pekingin vuoden 2008 olympialaisten peittämän huuman alla. (Kolamo 2018, 44; Kokkonen 2021.) Vahvat nationalistiset pyrkimykset ja painotukset eivät näin ole poissuljettavia elementtejä postmodernistakaan huippu-urheilusta (Ilmanen 2008).

Kolamo (2018, 26) nimittää vuoden 1936 Berliinin olympialaisia ensimmäiseksi tapahtumaksi, joka muistuttaa nykyisen olomuotonsa saaneita urheilun suur tapahtumia. Niissä esille tulevat selkeästi ”urheilun mammuttitaudin” oireet suuruudenhulluutta kuvaavalla tavalla. (Kolamo 2018, 26.) Urheilun suur tapahtumien järjestäminen näyttäytykin nykypäivänä urheilun, sponsoreiden ja median muodostaman kultaisen kolmion haluna laajentua globaalisti. Tällä tarkoitetaan toisin sanoen kolmen edellä mainitun tekijän muodostaman symbioosin ja sen mahdollistamien tuottojen jatkuvaa kasvua, joka toteutuu esimerkiksi urheilutapahtumien määrää ja kokoa tehostamalla uusissa nopean kasvun markkinaympäristöissä, kuten Aasiassa ja Etelä-Amerikassa. (kts. esim. Rantala 2011, 43.) Eurooppa on tutkimustulosten mukaan näyttäytynyt kuitenkin urheilun korruption erityisenä näyttämönä (Manoli 2018, 19). Urheilukilpailut ja niiden järjestämiseen liittyvät prosessit voidaankin määritellä etenkin eurooppalaisella tasolla korruption erityisiksi riskikohteiksi muun muassa siellä järjestettyjen tapahtumien määrällisen kattavuuden vuoksi (kts. esim. Gorse & Chadwick 2011; Forrest 2012).

Nykyaikana mammuttitauti näyttäytyy urheilutapahtumien yhteydessä mittavina rakennushankkeina, jotka ovat riippuvaisia järjestäjätahojen valtavista taloudellista panostuksista (kts. esim. Ilmanen 2008; Ortiz 2012), joiden maksajina toimivat niin tavalliset veronmaksajat (Kolamo 2018, 222; Husu 2021; Koljonen 2012) kuin ulkomailla hankittu ja riistäen alipalkattu työvoima (Amnesty International 2021). Olympiakisojen avajaisten kaltaiset tapahtumat ovat poliittisia latauksia sisältäviä spektakkeleita, joiden näytösmäinen luonne tuo esille postmodernin olympiahengen kiteytymän aina vain isommasta, rahakkaammasta sekä viihteellisemmästä urheilutuotteesta, joka on valjastettu suur tapahtumien hyötyjä maksimoivaan käyttöön (Kokkonen 2021). Urheilun suur tapahtumat vaativat toteutuakseen ihmishenkien menetyksiä (O’Boyle & Bradbury 2017; Amnesty International 2021; The Guardian 2021), vähemmistöryhmien syrjimiseen liittyvien käytänteiden ylläpitämistä (STT 2021b), kansalais- ja ihmisoikeuksien sortamista, ympäristön kuormittumista (Ortiz 2012; Itkonen 2014; Lehtonen & Kokkonen 2018; Ilmanen 2008; Viitanen 2017) sekä terveysturvallisuuteen liittyvien ulottuvuuksien vähättelemistä (O’Boyle & Bradbury 2017). Kaikki edellä mainitut epäkohdat nivoutuvat osaksi korruption kielteisten vaikutusten laajaa skaalaa. Korruptio todella uhkaa erittäin vakavalla tavalla demokratian, kestävän kehityksen ja markkinatalouden ulottuvuuksia (Oikeusministeriö 2017).

Korruptio voi näyttäytyä lisäksi urheilutapahtumien rakennushankkeiden eri vaiheissa, kuten urakoitsijoiden valinta- ja maksuprosesseissa sekä urheilupaikkojen jatkokäyttöön liittyvissä kaupallisissa sopimuksissa (Manoli 2018, 15). Urheilutapahtumien järjestämisessä tulisikin huomioida taloudellisen ja hallinnollisen harkinnan lisäksi ympäristöllisten ja sosiaalisten tekijöiden muodostamat tasot, jotka kootusti sanoen linkittyvät tavalla tai toisella osaksi urheilutapahtumien ja korruption välistä suhdeverkostoa. Suur tapahtumien ohella kaiken mittaluokan urheilutapahtumien järjestäminen sisältää lukui-

sia mahdollisuuksia korruption esiintymiseen muun muassa äänestysten, sopimusjärjestelmien sekä rakentamiseen liittyvien projektien kaltaisilla tavoilla. (Chappelet 2016.)

Kolamo (2018, 221-223, 120) lainaten suurkilpailuiden alkaessa korruption ohella moninaiset eettiset ongelmakohdat sekä järjestäjämäiden autoritäärisyys ja niiden harjoittamat vakavat demokratian loukkaukset peittyvät tapahtumien karnevalisoituun tunnelmaan. Tässä suhteessa historialliset tapahtumat ovat jatkuva osa liikunta- ja urheilukulttuurin nykyisyyttä, jossa urheilu jäsentyy niin valtaan kuin sen esittämiseen liittyvien intressien toteuttamisen välineenä. Tämän osoittaa tuoreimmalla tavalla Pekingin 2022 talviolympialaisiin kohdistunut globaali julkinen keskustelu, jonka kriittiset kannanotot ovat kohdistuneet järjestäjämään ihmisoikeus-, vapaus- ja oikeusloukkauksien (kts. esim. **Korhonen** 2022) ja kisoihin osallistuvien tietoturvariskien (kts. esim. **Taskinen** 2022) kaltaisiin mittaviin ongelmiin, johtaan olympialaisten diplomaattisiin boikotteihin (STT-AFP 2021c; **Moilanen** 2021b). Urheilun kauniiksi ja yleväksi mielletty arvopohja on useissa tapauksissa haudannut alleen vähemmän eettiseksi ja moraaliseksi mielletävän todellisuuden (**Kolamo** 2018, 221-223, 120). Erityisesti olympialaisten avajaiset palvelevat oivallisesti rituaalimaisen luonteensa kautta olympialiikettä, jolloin huomio voidaan kääntää pois olympiakilpailuihin kietoutuneista epäkohdista sekä KOK:n korruptoituneista ja kasvavissa määrin kritisoiduista toimintatavoista (**Kokkonen** 2021). Negatiivinen julkisuus kääntyy oletettavasti suur tapahtumien jälkeen myös suoraan järjestäjämäiden monitahoiseksi hyödyksi, urheilusuoritusten ja kisajärjestelyjen viedessä loppu viimein voiton (**Manninen** 2022).

Politiikan ja urheilun yhteen kietoutumista 2000-luvun aikana voimakkaasti kuvannut epädemokraattisten ja autoritääristen valtioiden vallankäyttöä kuvaava ote urheilun suur tapahtumissa on kuitenkin lähitulevaisuudessa lähdössä myös osittain purkaantumaan. Kesäolympialaisten

isäntämaina toimivat vahvistetusti vuoteen 2032 asti länsimaalaisia demokratioita edustavat kaupungit eli Pariisi, Los Angeles sekä Brisbane (kts. esim. **Teiskonlahti** 2021). Kehityksellä voi nähdä olevan myönteisiä vaikutuksia urheilun korruption vastaisen taiston kannalta, mutta urheiluun ja sen suur tapahtumiin kohdistuva muutossuunta ei ole vielä kuitenkaan irtaantunut kansainvälisen politiikan suuntauksista ja valtioiden halusta toteuttaa vallankäyttöä organisoidun huippu-urheilun parissa. Urheilun ja politiikan välisten läheisten yhteyksien tunnustaminen vaatinee laajassa mielessä vahvaa, urheilumaailmaan kohdistuvasta ulkoisesta paineesta, yleisestä globaalista ilmapiiiristä sekä urheilun omilta sisäisiltä tasoilta kumpuavaa, asenteellista muutosta, joka pakottaa toimijat reagoimaan urheilunkin kontekstissa oikeasuhteisesti ja eettisesti. Ulkoisen paineen kasautumista ja voimistumista sekä urheilun reaktiivisuutta voi pitää mahdollisuutena siihen, että tulevaisuudessa liikunta- ja urheilukulttuurin epäeettisiin tilanteisiin suhtautuminen ponnistaa urheilun sisäisestä proaktiivisesta järjestäytymisestä ja yhteiskunnalliset tilanteet huomioonotavasta yksimielisyydestä. Tämä on erityisen merkityksellistä myös korruptoituneista käytös- ja toimintamalleista eroon pyrkivissä yhteyksissä.

3.1.2 Ammattilaistuminen, kaupallistuminen ja kansainvälistyminen osana urheilun globalisaatiokehitystä

Markkinatalouden periaatteet ovat leimanneet niin yritysten ja urheiluorganisaatioiden kuin yritysten ja urheilijoiden välistä yhteistyötä sekä vaikuttaneet kiinteästi urheilun markkinointiin ja viihteellistymiseen kulutettavaksi tuotteeksi. Lisäksi kaupallistuminen on jättänyt lähtemättömän jäljen urheilutapahtumiin ja niiden järjestämiseen liittyviin prosesseihin sekä tuonut mukaan yksityisen sektorin toimintakulttuurin Suomessa alun perin kolmannen sektorin hallinnoimaan liikunnan ja urheilun toimintakenttään. Urheilun seuraajista on tullut kuluttajia ja urheilusta loputtomasti pulppuva lähde viihteelle, uhkapeleille, turismille, tuotteille sekä palveluille. (**Vasara** 1992;

Rantanen 2010, 16.) Urheilun tuotteistumiskehityksen mahdollistumista voidaan hahmottaa ja edellä mainitun urheilun kultaisen kolmion kautta (Nixon 2008, 123–148), jota Itkonen, Ilmanen ja Matilainen (2007, 20–23) kuvaavat urheilun, sponsoroinnin ja median tiiviinä kolmiyhteytenä ja sen sisältäminä vuorovaikutussuhteina ja velvoitteina.

Urheilun ja median välinen suhde näyttäytyy mediatoimijoille tapahtumien muodossa esitetävänä tuotteena, jossa urheilu saa itselleen median tarjoaman tehokkaan välityskanavan. Urheilun ja sponsoroinnin välille muodostunut suhde hahmottuu saavutettavina taloudellisina resursseina sekä urheilutuotteen kiinnostavuutena ja näkyvyytenä. Sponsoroinnin ja median yhteys kiteytyy puolestaan mainostiloina ja resursoituina tuotteina. Kolmiyhteyden toiminnallisuuden ja sopimuksellisuuden tehokkuus vaikuttaa kiinteästi myös jokaisen urheilulajin asemoitumiseen markkinoilla. Toisin sanoen laaja yleisösuosio on jokaisen, kolmion muodostavan osatekijän tavoitteena, jonka avulla voidaan rakentaa tuotteistettuja ja tuottavia verkostoja. (Itkonen ym. 2007, 20–23.) Kultainen kolmio on johtanut urheilun ammattilaistumiseen, sillä yksityisen sektorin sijoittamat taloudelliset panokset ovat syrjäyttäneet valtiolliset toimijat etenkin huippu-urheilun edellytysten luojana ja mahdollistajina (vrt. Rantala 2011, 43). Näin urheilun rooli poliittisesti motivoituneiden valtioiden välisenä kilpailuna on menettänyt merkitystään, ja tilalle on noussut urheilun manifestoiminen osana yritysten välistä kilpailua markkinoiden näkyvyydestä (Nixon 2008, 349–350).

Vaikka ammattiuurheilua ja siitä saatavia rahallisia etuusia on pidetty olympialiikkeen historiassa pahuuden ja korruption alkulähteinä (kts. esim. Ilmanen 2005), on ammattimaistumisen lähtölaukaukset kuitenkin nähty urheilussa jo 1800-luvun aikana (Ilmanen 2012). Urheilun rahoittamisen juuret ovat puolestaan jo antiikin olympialaisissa (Itkonen ym. 2007). Englannissa jalkapallossa ammattilaistuminen ja

markkinoiden sääntely näkyivät voimakkaasti jo 1800-luvun lopussa (Ilmanen 2012). Myös muut lajit, kuten tennis, kriketti ja yleisurheilu, kulkivat samaa kehityspolkua, jolloin urheiluun syntyi kaksi rinnakkaista ryhmää; amatöörit ja ammattilaiset (Polley 2004). Samanlainen kehitys oli nähtävillä Yhdysvalloissa (Davies 2007, 1–20). Suomessa esimerkiksi kilpahiito järjestäytyi ensin ammattilaisuuden pohjalta 1800-luvun lopussa ennen sen siirtämistä osaksi amatööriurheilua (Heikkinen 1977, 177).

Kuten aiemmin on todettu, asemoitui olympiaurheilu ihanteidensa mukaisesti amatööriyden pohjalle, mikä sopi hyvin erityisesti 1900-luvun alun kansallisvaltioiden merkitystä korostaneeseen henkeen urheilussa (Ilmanen 2012). Todellisuudessa amatööri-ihanteen ylläpitäminen johti ristiriitoin urheilun moraalisen arvopohjan rakentamisessa, sillä kapitalistisen talouskehityksen ja sitä kuvanneen moraaliperustan vaikutus näkyi olympia-aatteen ylevistä pyrkimyksistä huolimatta koko ajan urheilussa niin sanottuna piiloammattilaisuutena, joka nakersi amatööriurheilun todellista uskottavuutta. (Ilmanen 2012.) KOK poisti 1980-luvun aikana lopullisesti kaikki ammattiuurheilijoiden olympialaisiin kohdistuneet osallistumisrajoitteet (Lavikainen 2012), mikä vauhditti etenkin huippu-urheilun ammattimaistumiskehitystä uusiin mittoihin (Itkonen 2014). Urheilun kaupallistumisen merkkipaalu voidaan puolestaan ajoittaa erityisesti 1980-luvulta alkaneeksi kehityssuunnaksi liikunta- ja urheilukulttuurissa. Suomessa liikeyritysten mielenkiinto urheilua kohtaan heräsi 1970-luvulla liikunnallisuuden arvojen noustua yhteiskunnan kiinnostuksen kohteiksi. Urheilusta tuli siihen kohdistuvan kulutuksellisen volyymin seurauksena oivallinen sijoituskohde, jolloin urheiluorganisaatiot saivat liiketoiminnan edustajista itselleen tuottavia yhteistyökumppaneita. (Vasara 1992.)

Urheilun kansainvälistymiskehityksen voi niinkin ajoittaa alkaneeksi jo 1800-luvun lopulla. Urheiluorganisaatioiden näkökulmasta kansainvälistyminen on ollut välttämätöntä, jotta lajeja

on voitu levittää kansallisten rajojen ulkopuolelle. (Itkonen 2014.) Jalkapallon lajillisen näkökulman mukaan kansainvälistyminen, harrastuspohjan laajeneminen sekä yleisösuosion kasvu ovat luoneet pohjaa pelaajien ammattilaistumisketjulle (Szerovay & Itkonen 2015). Urheilun kansainvälistymistä ja sen suhdetta kaupallistumiseen ja ammattimaistumiseen on syytä tutkia myös globalisaation eli maapalloistuminen-käsitteen kautta, jolla tarkoitetaan Robertsonia (1992, 8) mukaillen maapallon kutistumiseen ja tietoisuuden kasvamiseen maapallosta kokonaisuutena liittyvää termiä. Globalisaation myötä on kehittynyt kasvavissa määrin sellaisia transnationaalisia eli ylikansallisia kytköksiä esimerkiksi muuttoliikkeen ja tiedonvälityksen muodoissa sekä ymmärryksen ja tietoisuuden tason moniulotteistumisena maapallolla tapahtuvien asioiden ja tapahtumien suhteen. (Robertson 1992, 8.) Ilmiön perusta on nähtävissä jo 1500-luvun historiallisesta kontekstista (Itkonen, Nevala & Giulianotti 2014). Kyse on läpi ihmiskunnan historian eri vaiheiden aikana muotoutuneesta ja varsin kompleksista prosessista, joka on jättänyt lähtemättömän jäljen lokaalin ja globaalin välisiin suhteisiin (kts. esim. Giulianotti & Robertson 2007; 2009). Tästä esimerkiksi liikunta- ja urheilukulttuurin osalta voi nostaa globaalin ilmastonmuutoksen vaikutuksen paikallisiin liikuntapalveluihin ja niiden tuottamisen prosesseihin (Karimäki 2020). Glokalisatiolla tarkoitetaan puolestaan globaalin ja lokaalin välisten tasojen kaksisuuntaisuutta, toisin sanoen kyseenomaisten ulottuvuuksien välillä tapahtuvaa uudenlaista vuorovaikutteisuutta (Giulianotti & Robertson 2009). Kyseenomainen interaktiivisuus mahdollistaa Szerovayta & Itkosta (2015) mukaillen kulttuureissa samanaikaisesti käynnissä olevien prosessien homogenisoitumis- ja heterogenisoitumisketjityksen tarkastelun. Glokalisatio on näin urheilussa kansainvälisten vaikutteiden sulautumista paikalliseen ja kansalliseen kontekstiin eli niiden ”puitteisiin, tarpeisiin ja arvoihin” vastaamista (Itkonen, Nevala & Giulianotti 2014).

Globalisaation seurauksena kansalliset rajat ovat madaltuneet ja auneet, tuoden uuden ulottuvuuden esimerkiksi urheilijoiden maiden väliseen muuttoliikkeeseen (Giulianotti ja Robertson, 2009). Kehitys on tehnyt esimerkiksi jalkapallosta lähes jokaisen maapallon kolkkiaan levinneen menestyksellisen viihdetuotteen (Nevala 2012), jonka näkyvyydestä ja vaikuttavuudesta kertoo osansa esimerkiksi vuoden 2018 Venäjän isännöimien maailmanmestaruuskilpailuiden miljardin ylittäneet katsojamäärät (STT 2018). Urheilun globalisaation synnyttämä transnationaalinen luonne näkyy selkeästi jalkapallon ohella olympialaisten tasolla, johon liittyvät niin megaluokan katsojaluvut kuin kansainvälistä poliittista ulottuvuutta osaltaan hahmottava, yli 200 kansallisen olympiakomitean muodostama toiminnallinen kokonaisuusjärjestelmä (Giulianotti & Robertson 2007; IOC 2021c).

3.2 Korruptio urheilun nykyisessä toimintaympäristössä

Kuten Itkonen ja Laine (2015) toteavat, pitävät rakenteistumisen ja institutionalisoitumisen uudistuvat käytännöt liikunta- ja urheilukulttuurin jatkuvassa muutostilassa. Muutos kohdistuu kaikkiin liikunnan ja urheilun osasysteemeihin, joiden välille syntyy myös uusia osasysteemien välisiä verkostoja. (Itkonen & Laine 2015.) Liikunta- ja urheilukulttuurissa on tapahtunut 1980-luvulta saakka jatkuvaa eriytymistä ja pirstaloitumista. Yleinen yhteiskunnallinen muutos ajaa urheilua ja liikuntaa vastaamaan moninaisesti ja vaihteleviin tarpeisiin ja tavoitteisiin. Näin kulttuuria luodaan ja sen sisältöjä muovataan jatkuvasti muun muassa erinäisten yhteisöjen, ryhmien, julkishallinnon sekä markkinavoimien toimesta. (Itkonen 2015.)

Liikunta- ja urheilukulttuurin muutosta ja siihen kytkeytyviä kielteisiä lieveilmiöitä on syytä tarkastella toimintaympäristöön kiinnittyvästä näkökulmasta, sillä Harmaa talous ja talousrikollisuus -verkkosivuston (2019) mukaan toimintaympäristössä tapahtuvien muutosten on todettu

vaikuttavan merkittävällä tavalla korruption ilmenemiseen. **Ikonen ja Laakso (2020)** toteavat samanaikaisesti urheilutoiminnan piirteiden ja käytäntöjen taustoittavan ja kehystävän urheilulle ominaiseen korruptioon ja epäeettiseen toimintaan viittaavia toiminta- ja menettelytapoja. Vaikka korruption muodoissa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia vuosikymmenten aikana, ovat toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset vaikuttaneet keskeisesti siihen, millaisissa yhteyksissä ja tilanteissa korruptio tulee esille yhteiskunnan osa-alueilla. (Harmaa talous ja talousrikollisuus 2019.) Tämä vaatii liikunta- ja urheilukulttuurissa erityisesti urheilun johdossa toimivilta kykyä huomioida toimintakentälle kohdistuvat uudet vaatimukset, jolloin eettisesti kestävien käytäntöjen omaksuminen ja tiedostaminen nousevat erityisen merkittäviksi teemoiksi urheilun vaikutuspiirissä (**Ikonen & Laakso 2020**). Tätä kautta voitaisiin myös paremmin hahmottaa **Mastersin (2015)** esille tuoma käsitys korruption kameleonttimaisuudesta eli sen tapahtumapaikasta ja urheilulajista toiseen vaihtelevasta luonteesta. Ilmiön laaja-alainen mieltäminen sisältää toisin sanoen ymmärryksen niistä erinäisistä mutkikkaista tekijöistä, jotka assosioituvat korruption tyypeihin, korruptoituneisiin toimiin sekä paikkoihin, joissa korruptiota esiintyy. Kaikki korruptoitunut toiminta ei ole niputettavissa samanlaiseen kategoriaan huolimatta ilmiön suuntautumisesta tiettyyn tarkastelun kohteena olevaan sektoriin. (**Masters 2015**).

Ensimmäiseksi urheilun toimintaympäristön muutoksessa nostetaan esille yksityisen sektorin ja taloudellisten intressien kasvaneiden merkitysten näkökulmat sekä niiden vaikutukset urheilun korruption ilmenemisessä. Toiseksi urheiluun kiinnittyvän korruption taustalla vaikuttaviin syihin luetaan urheilujohtamiseen ja -hallintoon liittyvien rakenteiden ja verkostojen rooli liikunta- ja urheilukulttuurin jäsentymistä kuvaavana ominaisuutena. Näkökulmien merkitys urheilun korruptiossa voi kiteyttää **Andreffin (2019b, 70)** toteamukseen siitä, että urheilun kansainvälinen kaupallistuminen tarjoaa motiivin korruptiolle,

kun huono hallinto antaa mahdollisuuden sen toteuttamiselle.

3.2.1 Kytkökset yksityisen sektorin ja taloudellisten intressien merkitysten kasvuun

Jälkiteolliselle yhteiskunnalle tyypilliset elementit, kuten kaupallistuminen ja kansainvälistyminen ovat läpäisseet etenkin huippu-urheilun kontekstin, sillä **Ilmasta (2008)** mukaillen nykypäivän huippu-urheilua määrittää ja ohjaa ennen kaikkea markkinoiden logiikka. Globaalien markkinoiden vaikutus on kuitenkin näkynyt koko liikunta- ja urheilukulttuurissa hälventäen erityisesti sektorien välisiä rajoja, jonka seurauksena yksityisen sektorin merkitys voimistuu jatkuvasti urheilun ja liikunnan parissa. Globalisoituneessa liikunnan ja urheilun kulttuurissa voi etenkin huippu-urheilun tarjoamasta perspektiivistä sanoa pelattavan ”kovin panoksin”, jolloin ei olla välttytty urheilun eettisiltä uhkakuivilta. Suuria taloudellisia panoksia ja niistä seuraavia voittoja takovat niin kansainväliset urheiluorganisaatiot ja urheilun huipputähdet kuin urheilun mediatoimijat, jotka välittävät urheilun suur tapahtumia koko maailman nähtäville. (**Itkonen 2014**).

Liikunta- ja urheilukulttuuri on siis monien erilaisten tahojen ja intressien muodostama toiminnallinen kenttä, jolla vaikuttavat urheilutoimijoiden ja -päättäjien lisäksi kansalaiset ja poliittiset päätöksentekijät sekä heidän linjauksensa. Liikunnan ja urheilun kulttuurisen kentän eri alueilla vaikuttavat kasvavissa määrin erinäiset taloudelliset toimijat, joilla on omia odotuksia ja pyrkimyksiä urheilutuotteeseen ja sen tarjoamiin hyötyihin toimintaa tukevien tekojen myötä. (**Itkonen ym. 2007, 9-11**.) **Kotkanvirta (2012)** näkeekin huippu-urheilun eettisten ongelmien johtuvan sen jakaantumisen ja monen eri intressiryhmän kiinnostuksen ja toiminnan kohteeksi.

Paolin & Donatin (2014, 2) kokoaman jaottelun mukaan urheiluun on dopingin maailmanlaajuisen käytön leviämiseen perspektiivistä vaikut-

tanut kiinteästi neljä erilaista trendiä, joita ovat amatööriyden purkaantuminen, medikalisaatio, politisoituminen sekä urheilun kaupallistuminen nykyisen kaltaiseksi tuotteeksi. Urheilu onkin varsin globaali ilmiö, jonka piirissä virtaa vuosittain rahaa satojen miljardien arvosta (kts. esim. Transparency International 2016; **Kyllönen** 2020, 4). Suomessa urheilun ja liikunnan rahoitus perustuu valtion, kuntien, yritysten, järjestöjen sekä kotitalouksien tarjoamiin panoksiin. Vuonna 2018 liikuntaan kohdistuvien rahapurojen yhteenlaskettu taloudellinen volyyymi ylitti Suomessa 3 miljardia euroa rahoituksen perspektiivistä tarkasteltuna. Tavaroiden ja palveluiden volyyymi oli arvioiden mukaan puolestaan noin 4,5–4,6 miljardia euroa. (**Ala-Vähälä, Lämsä, Mäkinen & Pusa** 2021; Liikuntatieteellinen Seura s.a.) Urheilun ja liikunnan markkinoiden voi sanoa hahmottuvan yrittäjille ja liiketoiminnalle miljardiluokan liiketoimintamahdollisuutena (**Koivisto** 2011, 9; Valtion liikunta-neuvosto 2019, 90). Urheiluliiketoimintaa onkin pidetty yhtenä laaja-alaisemmin ja nopeimmalla tahdilla kasvaneista toimialoista maailmassa. Kyseenomainen valtavalla nopeudella ja voimalla kulkeva globaali muutoskehitys asettaa myös suuren tarpeen niin urheilujohtamiseen ja urheiluun liittyvien päätöstentekoprosessien tutkimiselle kuin koko liikunta- ja urheilukulttuurin kriittisesti suuntautuvalla eettisellä tarkastelulla. (**Ikonen & Laakso** 2020.)

Suomessa liikunta- ja hyvinvointipalveluiden tuottamisen rakenteellinen järjestys on kokenut merkittäviä muutoksia 2000-luvun aikana. Julkinen sektori on tosin sanoen osittain vetäytynyt perinteisestä roolistaan koko väestölle suunnattavien liikunta- ja hyvinvointipalveluiden tuottamisessa, minkä seurauksena hyvinvoinnin tason ylläpitämiseen liittyvät odotukset kohdistuvat yksityiseen sektoriin ja kansalaistoiminnan piiriin. Erityisesti yritystoimijoiden rooli liikunnan ja urheilun palveluiden tarjoajina ja kehittäjinä sekä toimialaan lukeutuvien paikkojen ja välineiden tuottajina on toiminnan edellytysten luomisen näkökulmasta keskeistä. (**Koivisto** 2010, 2.) Huippu- ja kilpaurheilun parissa ammatillistumi-

nen ja kaupallistuminen ovat siirtäneet voimakkaasti perinteiseksi mielletyn urheilutoiminnan rajoja kolmannelta sektorilta yksityiselle sektorille (kts. esim. **Forsström** 2001), liiketoiminnalle varsin tyypilliseen osakeyhtiömuotoon, taloudellisten intressien hallitsevuuden takia (**Linnakangas** 2001). Kaupallistumisen seurauksena tapahtunut toimintaympäristön muutos ei ole rajoittunut vain huippu-urheilun liiketoiminnalliseen kontekstiin, sillä yksityisen sektorin toimintamallit ovat lainehdineet myös osaksi liikunta- ja urheilukulttuurin julkista ja kolmatta sektoria. Tämä on näkynyt liikuntapalveluiden tuottamistavan ulkoistamisen (**Hyytiäinen & Kivistö-Rahnasto** 2015) ohella esimerkiksi seuratoiminnan hybridisoitumisena (**Itkonen, Aarresola & Huhtanen** 2020), jolla tarkoitetaan **Billisiä** (2010, 3–4) mukaillen organisaation monisektoristen toimintatapojen omaksumista. Seuroissa tästä on seurannut muun muassa edellä mainittua osakeyhtiöittämistä sekä tulorahoituksen monimuotoistamista, palkkatyöläistymistä sekä jäsenyyksien korvautumista asiakkuusmaisilla rakenteilla (**Itkonen** ym. 2020). Myös liikuntapaikkarakentamisen perinteinen malli on mukautunut entistä enemmän hybrideiksi kumppanuushankkeiksi, joihin ottavat osaa useiden sektorien toimijat (kts. esim. **Xamk** 2018).

Kaupallisuuden vallatessa liikunta- ja urheilukulttuurin toimintakenttää entistä voimakkaammin (**Vehmas, Kontsas, Koskinen, Kämppi & Puronaho** 2005, 9), on urheilualan rahoituksellinen pohja edelleen varsin riippuvainen julkisista rahoituspanoksista niin kansallisella kuin kansainväliselläkin tasolla. Yhdysvaltain urheilujärjestelmän liiketoiminnallisen luonteen ensisijaisuudesta huolimatta, moni muu kansallinen hallitus tekee huomattavan suuria taloudellisia panostuksia maansa urheiluun. Urheiluun voi tätä kautta sanoa kohdistuvan valtavia julkisia odotuksia. 2000-luvulle tultaessa urheilussa kasvavassa määrin esille nousseet korruptio-ongelmat ovat tehneet urheilusta myös julkishallinnon huolenaiheen sen pariin sijoitettujen runsaiden rahallisten panosten vuoksi. Kehitys on vaikuttanut urheilun korruptiota taustoittavan viidennen trendin

eli kriminalisoinnin syntyamiseen, mikä on näkynyt erityisesti kilpailumanipulaation alaan nivoutuvan spesifin lainsäädännön ja toimintakäytäntöjen lisäämisen tarpeena kansallisissa oikeusjärjestyksissä. Julkishallinnon perspektiivistä urheilun korruption erityisiä muotoja yritetään toisin sanoen estää kriminalisoimalla niitä joko jo olemassa olevien lainkohtien tai uusien lainsäädännöllisten elementtien kautta. (Masters 2015.) Myös O'Boyle ja Bradbury (2017) painottavat juridisen ympäristön vaikutuksia urheilun liiketoiminnalliseen sektoriin muun muassa urheiluorganisaatioiden hallinnolliseen tasoon liittyvän korruption ja taloudellisten väärinkäytösten sekä dopingin käyttöön kytkeytyvien regulaatiotarpeiden merkityksen kasvun seurauksena.

Mastersin (2015) mukaan jokainen Paolin ja Donatin (2014) esille tuomista trendeistä (amatöörityden purkaantuminen, medikalisaatio, politisoituminen ja kaupallistuminen) on vaikuttanut kiinteästi myös muihin urheilun korruption muotoihin sekä niiden vaihtelevuuteen ja limittymiseen toistensa kanssa urheilussa. Myös Ikonen ja Laakso (2020) määrittävät amatöörimäisestä toiminnasta ammattimaistumiskehitykseen siirtymisen, urheilun kansainvälistymisen, kaupallistumisen sekä liikunta- ja urheilukulttuuriin kohdistuvan jatkuvan vaatimustason kasvun liikuntaa ja urheilua sekä kaikkia niiden parissa toimivia haastaviksi kehityssuunniksi (Ikonen & Laakso 2020). Erityisesti huippu-urheilun ammattimaistumisen voi sanoa lisänneen siihen kohdistuvaa riskinottoa ja väärinkäytösten esiintymistä urheilutuotteeseen kiinnittyvien maine- ja menestystekijöiden sekä rahallisen hyödyn saavuttamiseksi (Itkonen ym. 2007; Itkonen 2014). Urheilun korruption kehittymisen voidaan todeta tiivistäen korreloituvan selkeästi urheiluorganisaatioihin 1970- ja 1980-luvulta lähtien virranneisiin runsaisiin rahavirtoihin (Chappelet 2016; Kyllönen 2020, 4; Rantanen 2010, 17). Tämän toteaa myös Itkonen (2014), jonka mukaan ammattilaisurheilussa kulkevat mittavat rahavirrat ovat vaikuttaneet korruptioon varsinkin urheilun moninaista manipulointia lisäävänä tekijänä. Tämä

on näkynyt niin dopingin käyttönä urheilijoiden keskuudessa kuin urheilun pelikentille tulleina uusina taloudellisina toimijoina, joiden vaikutus erityisesti urheiluviedonlyöntiin kiinnittyvässä korruptiossa on ollut huomattava ja asettanut suuria haasteita urheiluorganisaatioiden eettiselle toiminnalle. (Itkonen 2014.)

Urheilun kaupallistumisen ja tuotteistumisen merkitystä korruptiossa tulisikin tarkastella nykyaikana etenkin rahapelimarkkinoiden perspektiivistä (Kuuluvainen ym. 2012, 41–43), sillä vedonlyöntibusiness on kasvanut merkittäviä taloudellisia voittoja tuottavaksi liiketoiminnaksi niin säännellyissä kuin sääntelemättömissä muodoissaan (vrt. esim. van Rompuy 2016). Internetin vauhdilla edennyt teknologinen kehitys on omalta osaltaan muuttanut merkittävästi urheilun vedonlyöntimarkkinoita, ulottaen niitä jokaiseen maapallon kolkkaan (kts. esim. Boniface ym. 2012). Kyseisen toimialan globalisoitunut kehityskulku on tuonut mukanaan myös lukuisia ongelmia, jolloin markkinoita pyritään manipuloimaan epärehellisen taloudellisen hyödyn toivossa (Kuuluvainen ym. 41–43; Hill 2016).

Vasara (1992) on todennut urheilun ja kaupallistumisen välisten roolien vaihtuneen. Entisen rengin asemassa olleesta kaupallistumisesta on muotoutunut urheilua hallitseva ja ohjaava isäntä. (Vasara 1992.) Gardiner (2018) luonnehtii samaa vahvoin sanankääntein viittaamalla rahan vetävän puolelleen ahneutta. Huippu-urheilun äärimäinen ammattimaistuminen ja kaupallistuminen ovat uusien taloudellisten mahdollisuuksien avulla lisänneet kyvykkyyttä toteuttaa korruptoituneita ja vilpillisiä käytänteitä laaja-alaisesti nykyisessä urheilun kulttuurissa. Urheiluoikeuden professori Antti Aine luonnehtii urheilun monien ongelmien johtuvan taloudellisten seikkojen liiallisesta painoarvosta päätöksentekoprosesseissa (Mölsä 2020).

Jo Liikuntakomitean linjauksessa 1990-luvulla (Liikuntakomitea 1990, 283–284) todetaan

urheilun ylikaupallistumisen kielteiset ulottuvuudet erityisesti huippu-urheilun toimintakulttuurille:

”Urheilun kaupallistumiseen liittyy kuitenkin myös piirteitä, joita ei voida pitää pelkästään myönteisinä. Taloudellisten intressien myötä kovenevat myös keinot menestyksen ja voiton saavuttamiseksi. Urheilijoiden ja urheilutoiminnan piirissä liikkuvien oheisryhmien ja näiden erilaisten pyrkimysten seurauksena itse urheilu alkuperäisessä tarkoituksessaan jää vähemmälle ja myös urheilijat ovat markkinoinnin ja taloudellisen eduntavoittelun välineitä. Reilun pelin merkitys vähenee voiton ja sitä kautta taloudellisen hyödyn tavoittelun kustannuksella.”

Edellä mainittu kuvaus viittaa osaltaan kaupallistumisen seurauksena olennaisesti muuttuneen urheilun toimintakulttuurin herkkyyteen taipua muutosten seurauksena myös epäeettisten ilmiöiden tapahtuma-areenaksi. Korruptio leimautuu toisaalta osaksi koko liikunta- ja urheilukulttuuria, mutta koskettaa samanaikaisesti myös sen yksittäisiä toimijoita. **Itkonen** (2014) luonnehtii esimerkiksi urheilulliseen menestykseen tähtäävän urheilijan olevan altis häneen kohdistettuihin välineellistämisyhteyksiin, joiden todellisuutta perusteena toimii välineellistämistahojen taloudellisten intressien toteuttaminen. Tässä suhteessa urheilun korruptiota tulisi tarkastella sekä yksittäisten tapausten että ilmiötä yhteiskunnassa mahdollistavien rakenteellisten elementtien ja sosiaalisten suhteiden viitekehyksistä. Korruption näkökulmasta tarkasteltuna kyseenomainen muutos on tuonut riskejä erityisesti päätöksenteon avoimuuteen ja läpinäkyvyyteen, jolloin taloudelliseen toimintaan ja päätöstentekoon liitännäiset perustelut eivät ole julkisesti saatavilla yhteiskunnan muille sidosryhmille. (Oikeusministeriö s.a.; Harmaa talous & talousrikollisuus 2019.)

On toki muistettava, ettei kaupallistuminen yksissään ja kokonaisuudessaan selitä urheilun varjopuolia, sillä sen voi sanoa luoneen positiivisia kehityssuuntia liikunta- ja urheilukulttuuriin pariin. Näistä esimerkkinä toimii kaupallistumisen

vaikutukset erityisesti sosiaalisessa mediassa ilmenevään itsensä brändäämiseen kulttuuriin. Itsensä brändäämisellä tarkoitetaan **Hearnin** (2010) mukaan yksilöiden tietoista toimintaa, joka mahdollistaa muun muassa taloudellisen aseman parantamisen. Sosiaalisen median alustojen mahdollistama kaupallisuus onkin varjopuolistaan (**Kavanagh, Jones & Sheppard-Marks** 2016) huolimatta kasvattanut urheilijoiden taloudellisen ja toimeentulollisen tasa-arvoisuuden aspekteja sekä lisännyt muiden yhdenvertaisuutta kuvaavien elementtien esille tuomisen kirjoa urheilijoiden keskuudessa (kts. esim. **Turtiainen** 2016; **Vann** 2014). Samankaltainen tasa-arvoinen kehityssuunta on tullut esille niin ikään naisiihtäjiä kuvaavissa perinteisiksi miellettyissä mediarepresentaatioissa (**Kaivosari** 2017), vaikka niiden naisurheilijoita kuvaamiin muotoihin on yleisesti historian aikana iskostunut erinäisiä epäkohtia ja ongelmia (esim. **Pirinen** 2006; **Kolamo** 2018b, 134).

Ojajärven ja **Valtosen** (2016, 4) mukaan hyvän hallinnon mukaiset toimintatavat, kuten läpinäkyvyys, vastuullisuus, avoimuus, tasa-arvoisuus, osallistaminen, eivät kuitenkaan yleisestä näkökulmasta toteudu optimaalisesti liikunta-alan toimijakentän julkishallinnon, liikunta- ja urheiluseurojen sekä liikunnan alueellisten ja valtakunnallisten palvelujärjestöjen toiminnassa. Toisin sanoen hyvän hallinnon periaatteiden noudattaminen voi kootusti olla osittaista tai passiivista, käytäntöjen valvonnan kannalta putteellista. Lisäksi säännösten tunteminen on vaihtelevaa ja vallankäyttö keskittynyttä. Järjestöjen hyvän hallintotavan mukainen toimintakulttuuri on vasta viime vuosina ollut kehityksen kohteiden asialistalla, eikä toimijoiden sitoutumista erinäisiin eettisiin periaatteisiin ole valvottu lainkaan. (**Ojajärvi & Valtonen** 2016.) Tässä suhteessa kaupallistumisen ja yksityisen sektorin limittyminen osaksi liikunta- ja urheilukulttuuria ei yksistään selitä urheilun korruption ilmenemistä, sillä ilmiö lävistää monin eri tavoin ja moninaisten syiden takia urheilun koko globaalia toimijakenttää. **O’Boyle** ja **Bradbury** (2017) ovat todenneet kaupallisen toimintaympäristön vaikutuksen

muodostavan vain yhden, urheilujohtamiseen liittyvän, ulottuvuuden. Edellä mainittujen KOK:n ja FIFAn kaltaisten korruptiovyöhtien osoittamalla tavalla on urheilussa ilmenevää epäeettistä ja korruptoitunutta toimintaa syytä tarkastella hallinnollisen toiminnan näkökulmaa erityisesti vaalien. Hallintotapaan liittyvien elementtien onkin todettu olevan eräitä merkittävimmistä urheilujohtamisen ympäristölliseen kenttään kaikilla urheilun tasoilla vaikuttaneista ongelmakohdista. (O'Boyle & Bradbury 2017.)

3.2.2 Johtamisen, hallinnollisten rakenteiden sekä verkostojen rooli

Urheilujohtamisen toimialue ei ole säästynyt korruptoituneilta tavoilta (Ikonen & Laakso 2020). Suomalaista urheilua voimakkaasti luonnehtivalla kolmannella sektorilla tämä on näkynyt **Kuuluvaista** ym. (2012, 41–43) luonnehtien erityisesti urheiluseurojen taloudellisissa ongelmatilanteissa. Esimerkiksi seurojen johtoasemissa olevat ovat useissa julkisuuteen tulleissa tapauksissa tukeneet tappiollista toimintaa henkilökohtaisilla vakuuksilla, jolloin johdossa voi olla myös halukkuutta ottaa vastaan epäeettistä lähteistä tulevaa rahoitusta (Kuuluvainen ym. 2012, 41–43). **Ikosen** (2014) tähdentääkin taloudellista kestävyyttä sosiaalisesti kestäväen urheilun yhtenä peruspilarina. Seurojen ylivelkaantuminen ja maksuvaikeudet toimivat mahdollisina houkuttimina epäeettisille toimille korruptioon viittaavissa erinäisissä muodoissaan.

Urheilujohtamisen taipumista korruptiolle voi lähestyä tarkastelemalla toimialaa siihen kiinnittyvien rakenteellisten elementtien ja sosiaalisten verkostojen tarjoamasta näkökulmasta, sillä **Ikosen** ja **Laakson** (2020) mukaan ”urheilutoiminnan ominaispiirteet ja käytännöt kehystävät ja taustoittavat alan epäeettisiä ja korruptioon viittaavia toimintatapoja”. Tätä kautta liikunta- ja urheilukulttuurissa esiintyvää korruptiota voidaan hahmottaa rakenteellisen ja verkostoituneen korruption kautta ja laajentaa näin ilmiön esiintymismuotoihin kohdistuvaa tarkastelua ja

ymmärrystä lahjonnan ulkopuolelle, joka asettuu vain yhdeksi ilmiön esiintymismuodoksi. (**Ikonen & Laakso** 2020.)

Urheilun hallinnollisesta perspektiivistä suomalainen urheilujärjestelmä on kokenut 2000-luvun aikana merkittäviä rakenteellisia muutoksia. **Lehtosen** (2017) mukaan muutosprosessi lähti liikkeelle etenkin huippu-urheiluun kohdistuneiden tarpeiden lähtökohdista, jotka laajenivat koskettamaan myös muita urheilu- ja liikuntajärjestöjen tasoja. Uuden järjestelmän legitimoitumista on heikentänyt sekä urheilun ja liikunnan välinen identiteettikriisi että ristiriitaiset näkemykset kolmannen ja yksityisen sektorin välisistä rooleista nyky-yhteiskuntaan muovaantuneessa liikunta- ja urheilukulttuurissa. Muutosprosessin mukainen järjestelmän uudistuminen on osittain kompastunut urheilujärjestöjen johtamisen staattisuuteen eli kapeisiin ja keskittyneisiin eliittiverkostoihin, jotka ovat organisaatio- ja henkilötasolla pysyneet lähes muuttumattomina. (**Lehtonen** 2017.) Toisin sanoen suomalaisessa urheilussa ja liikunnassa keskeisesti ja johtavissa asemissa vaikuttava sisäpiiri muodostuu kapeista urheilujohtajien ja -vaikuttajien verkostoista, jotka usein toimivat myös toimialueeseen vaikuttavissa päätöksentekoryhmissä (**Ikonen & Laakso** 2020).

Kapeilla verkostoilla voi olla erityisiä yhtymäkohtia korruptioon. Transparency International -järjestön mukaan alttiutta korruptiolle vahvistavat nimenomaisesti pienet piirit ja organisaatiot, joissa toiminta perustuu ulkopuolisuuteen julkisesta kontrollista ja joissa on tarjolla merkittäviä taloudellisia etuuksia (**Sommar** 2012). Eliittien muodostamisessa piireissä on mahdollista muodostua myös erityislaatuinen käsitys korruptiosta ja sen tuomittavuudesta. Tätä ajatusta tukee **Heideheimerin** (2002) kehittämä kolmijako, jossa korruptio jakautuu mustaan eli kaikkien enemmistönä tuomitsemaan, valkoiseen eli yleisen sietokyvyn rajojen sisälle jäävään sekä harmaaseen eli eliittien hyväksymään ja kansan tuomitsemaan korruptoituneeseen toimintaan.

Ojajärvi ja Valtonen (2016, 4) painottavat urheilukentän kolmannella sektorilla järjestöjen ja seurojen parissa tapahtuvan vallankäytön olevan keskittyynyttä. Valtaa käyttävien vaihtuvuus muodollisissa elimissä on ahdasta, ja jäsenten osallistaminen toiminnan suunnitteluun ei ole systemaattista ja jää näin vajaaksi hyvän hallinnon mukaiseen perspektiiviin verraten. Kolmannella sektorilla painottuvat henkilökohtaiset suhteet ja niistä muotoutuvat verkostot sekä henkilökemioihin liittyvät ulottuvuudet läpinäkyvien menettelytapojen kustannuksella. (**Ojajärvi & Valtonen** 2016, 4.) Samankaltaista rakenteellista uusiutumattomuutta on havaittavissa yksityisen sektorin puolella. Tästä esimerkkinä näyttäytyvät NHL-jääkiekkoliigan toimintamallit, joissa entiset pelaajat siirtyvät valmennus- ja seurajohdontehtäviin ja uusintavat näin epäeettisen toimintakulttuurin käytäntöjä uusissa positioissaan. (**Seppälä** 2021.)

Urheilujohtaminen voi **Ikosta ja Laaksoa** (2020) mukailen olla jumiutunut vanhoihin, perinteisiksi nähtyihin toimintatapoihin, joiden seurauksena esimerkiksi päätöksentekotilanteiden lopputulos ei täytä hyvän hallinnon mukaisia vaatimuksia, vaan puoltaa ainoastaan toisen osapuolen ajamia intressejä. Puutteet urheiluorganisaatioiden hallinnossa niin kolmannella kuin julkisella sektorilla voivat oleellisesti myös heikentää organisaatioiden kyvykkyyttä torjua ja ehkäistä korruption toteutumista, mikä vaarantaa muun muassa urheilijoiden työolosuhteet omassa lajissaan (Euroopan unionin neuvosto 2019). Globaalin tason tulkinnoissa tämä on näkynyt **McLeodin ja Shilburyn** (2020) mukaan Intian urheilujärjestelmän hallinnollisen tason ongelmassa, jotka ovat olleet jo pitkään sen monien sidosryhmien pääasiallisena huolenaiheena ja aiheuttaneet erityisesti urheilijoille merkittäviä ongelmia. Tutkimusten mukaisesti intialaisessa urheilussa kohtuuton poliittinen vaikutusvalta, nepotismi ja läpinäkyvyyden puute ovat vaikuttaneet oleellisesti urheilujärjestelmän toimintatomiin rakenteisiin ja organisaatitiasoa kuvaavan ammattimaisuuden puutteeseen (kts. esim. **Chap-**

pelet 2016; **Dorsey** 2015). Väkirikkaan maan urheilijoiden olympiamenestyksen voikin sanoa tapahtuvan systeemistä huolimatta, ei niinkään sen ansiosta (**Rowlatt** 2016).

Verkostoiden muodostaman sisäpiirin valtara-kenteita on tarkasteltu myös eliittitutkimuksessa. Moderni eliittitutkimus kiteytyy käsittelemään eliittien toimintaa kontekstisidonnaisesti ja niiden myönteisiä tai kielteisiä vaikutuksia demokratiaan (**Etzioni-Halevy** 1993, 31). Eliittejä ei täten tarvitse hahmottaa kapea-alaisesti; joko yhteiskunnan parhaimmiston tai oikeudettoman vallan ja sen käyttäjien kerhoina (**Ruostetsaari** 2014, 17). Tämä mahdollistaa tulkinnan eliittiasemien vaikutussellisuudesta suhteessa yhteiskuntaan ja sen eri osa-alueiden toimintaan. Eliittejä tarkastellessa ei voida toisaalta unohtaa saavutetun valta-ase-man säilyttämiseen ja pysyvyyteen liittyvää tarkastelutasoa, joka näkyy osaltaan **Lehtosen** (2017) kuvaamissa, liikunta- ja urheilukulttuurin parissa vaikuttavissa ahtaissa verkostoissa ja staattisissa rakenteissa. **Ruostetsaari** (2014, 252) onkin todennut seuraavasti: ”huolimatta siitä, että eliittiasemien säilyttäminen on Suomessa vaikeutunut, edes uusien henkilöiden nouseminen eliitteihin ei välttämättä tuota uuden tyyppisiä eliittien jäseniä ja muuta eliittejä, koska tulokkaat voivat sosiaalistua eliittien vakiintuneisiin toimintatapoihin ja arvomaailmaan”. Kyse on näin toiminnan ja käytänteiden jatkuvasta uusintamisesta, joka ei ole riippuvainen jäsenistöön kohdistuvasta muutoksesta, vaan toimii pikemminkin eliittiasemia leimaavana elementtinä.

Professori Ari Salminen näkee kuitenkin nykyajan mukaista yhteiskuntaa leimaavan sellaisen kehityksen, jossa verkostoja luodaan uudella tavalla, muun muassa purkamalla niitä kannattelevia hierarkkisia rakenteita. Ongelmaksi jää kuitenkin edelleen tiettyihin verkostoihin liittyvät epäeettiset piirteet. (**Sommar** 2012.) Sisäpiirissä tulee näin helposti esille korruptoitunut toiminta kaksoisrooleja ja eturistiriitoja kuvaavissa muodoissa, sillä esimerkiksi järjestökentällä keskeisissä rooleissa vaikuttavat henkilöt toimivat usein myös luotta-

musjohdon mukaisissa tehtävissä. Käytännössä tämä tarkoittaa päätöstenteon keskittymistä eli sitä, että sama henkilö voi samanaikaisesti osallistua sekä hankkeen rahoituksen hakemiseen että asemoitua toimintaan osallistuvana päätöksentekijänä. (Ikosen & Laakso 2020.)

Ikosen ja Laakson (2020) mukaan urheilussa ja liikunnassa ilmenevä korruptio voi kuitenkin olla myös tahatonta ja tietämättömyydestä seuraavaa epäeettistä toimintaa, jonka juuret juontavat nimenomaisesti pieniin ja kapeisiin vaikuttajapiireihin. Johto- ja päätöksentekijäasemiin kiinnittyvien sidonnaisuuksien tiedostaminen jää vajaaksi, jolloin muun muassa itsensä jäävääminen sitä vaativissa tilanteissa unohtuu. Omien sidonnaisuuksien tunnistaminen olisikin urheilussa ilmenevässä korruptiontorjunnassa erittäin keskeistä. Tämä vaatii sekä avoimemman ja läpinäkyvämmän toimintakulttuurin kehittämistä että tietoisuuden kasvattamista sidonnaisuuksien merkityksestä ja niihin liittyvistä riskeistä. (Ikosen & Laakso 2020.) Myös Ojajarvi ja Valtonen (2016, 4) korostavat hyvän hallintotavan periaatteiden vaalimisen positiivisia seurauksia kaikille liikunta- ja urheilukulttuurin tasoille, sillä avoimuuden, vastuullisuuden ja läpinäkyvyyden kaltaisia arvoja korostamalla on mahdollista lisätä kentän kaikkien toimijoiden osallistumisen mahdollisuuksia ja koetun tyytyväisyyden tasoa.

Urheilujohtamisen ja -hallinnon merkitystä korruption mukaisessa epäeettisessä toiminnassa on merkityksellistä tarkastella niin ikään liikunta- ja urheilukulttuurin sukupuolittuneiden rakenteiden kautta, sillä Salmisen (2020) sanoittamana tutkijat ovat nostaneet korruptiota selittäviin tekijöihin instituutioiden tasolla niiden laadun ja kulttuurin sekä talouden avoimuuden ohella naisten työmarkkina-aseman. Urheiluyhteisö on toisin sanoen nähty sukupuolittuneiden normien muo-vaamana instituutina, jossa keskeiselle sijalle on usein noussut maskuliiniset arvot ja käytänteet (kts. esim. Hargreaves 1994; Pirinen 2006, 11-15). Urheilun miesvaltaisuus on tätä kautta estänyt naisia etenemästä urheilun johtotehtävissä niin

sanotun lasikattoilmiön mukaisella tavalla (kts. esim. Aalto-Nevalainen 2011; Laakso, Sintonen & Takala 2016; Kukkonen 2010). Lasikattoilmiötä selittävät kulttuuriset ja yhteiskunnalliset normit estävät naisia ja tyttöjä ottamasta osaa urheilun ja ilmentävät sellaisia ennakkoluuloja ja vinoumia, jotka rajoittavat naisten osallistumista urheilun ja liikunnan johtaviin asemiin sekä vaikuttavat heidän mahdollisuuksiinsa kerryttää osaamista ja kokemusta suhteessa päätöksentekoroolien vaatimuksiin. (UNODC 2021, 13.) Urheilun johtamiskulttuuri kaipaa sukupuolellisen tasa-arvon näkökulmasta lisää ponnistuksia, vaikka edistymistä kansallisessa liikunta- ja urheilukulttuurissa koetaankin tapahtuneen (Huttu 2020, 80). Euroopan Unionin tuoreet tasa-arvosuositukset urheilulle edellyttävät 50 prosentin kiintiötä naisille kaikkiin päättäviin elimiin. Kiintiöiden avulla on mahdollista konkretisoida tasa-arvon edistämisen lisäksi sen toteutumista, sillä naisten osuus suomalaisten urheilujärjestöjen luottamusjohdossa on pysynyt paikoillaan koko 2000-luvun ajan. Suomessa naisten määrä lajiliittojen hallitusten jäsenistä on 28 prosenttia ja puheenjohtajista vain 16 prosenttia. (Lehtonen, Oja & Hakamäki 2022; Vuolle 2022; Halonen 2022; STT Urheilu 2022b.) Sweeney (2016) on esittänyt sukupuolellisen tasapainon merkityksen yhdeksi urheilun hallinnollista päätöksentekoa korruptiolta suojaavaksi ulottuvuudeksi. Urheilun korruption erityinen sukupuolisidonnainen vaikutusellisuus näkyy vaikutusvaltaisissa asemissa olevien tekemänä seksuaalisena häirintänä ja hyväksikäyttönä naisia ja tyttöjä kohtaan (UNODC 2021, 13).

Sukupuolten epätasa-arvoon ja tämän merkitykseen urheilun korruptiossa on alettu tiedostaa etenevässä määrin (vrt. UNODC 2021, 13). KOK:n puheenjohtaja Thomas Bach on osaltaan painottanut organisaation johtamisen rakenteellista muutosta lasikattojen rikkomisen ja sukupuolellisen tasa-arvon edistämiseen kohdistuvan jatkuvan arviointi- ja muutostyön kautta. Nostamalla tehtäviin enemmän naisia ja nuoria voidaan KOK:n uskottavuus ja merkitys säilyttää

tulevaisuudessa sitä riepoteleiden korruption kaltaisten ongelmakohtien jäljiltä. (Myllyaho 2019.) Johtamisen rakenteellisessa ja moniäänisyyden lisäämiseen tähtäävässä muutoksessa tulisi lisäksi huomioida intersektionaalisen otteen mukainen näkökulma, joka nostaa **Rossia** (2010) tulkiten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden esteeksi sukupuolen ohella myös muut, kuten esimerkiksi ikään, toimintakykyyn, seksuaaliseen suuntautumiseen, etniseen tai uskonnolliseen taustaan ja muuhun vähemmistöasemaan kietoutuvat ominaisuudet sekä niiden yhteismitallisen vaikutuksellisuuden yhteiskunnallisessa asemoitumisessa. Tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvän muutoksen urheilun toimintakulttuurissa voi odottaa kantavan hedelmää korruptiontorjunnassa, sillä **Hutun** (2020, 80) tutkielman tulosten mukaan uuden polven johtajilla on odotuksenmukaisesti edellytyksiä lisätä esimerkiksi läpinäkyvyyden ja avoimuuden merkitystä osaksi urheilujohtamista ja -hallintoa.

Korruptionvastainen taistelu vaatii sitoutumista hyvän hallinnon mukaiseen toimintaan (**Chapelet** 2016), johon sidostuvien käytäntöjen tulee koskettaa **Ojajärveä** ja **Valtosta** (2016, 4) mukaillen koko urheilun julkisen ja kolmannen sektorin mukaista toimijakenttää. **Chapeletin** (2016) mukaan yhteistyön tulee olla vieläkin laaja-alaisempaa eli sitä täytyy kasvavissa määrin tehdä kaikkien urheilussa mukana olevien sektoreiden (ml. yksityinen sektori) ja niitä edustavien toimijoiden kanssa. Urheilun johtamiseen liittyvissä hyvän hallinnon prosesseissa oleellista olisi muun muassa läpinäkyvyyden, demokraattisten prosessien, sisäisen vastuullisuuden ja kontrollin sekä yhteiskuntavastuun edistäminen (**Geeraert** 2017; 2018).

Korruptiontorjunnassa olennaista on hyvän hallinnon edistämisen rinnalla kyvykkyyden uudistaminen rakenteisiin kiinnittyviä verkostoja. **Lehtonen** (2017) toteaa urheilun systeemisen järjestelmän sisältävän sellaisia rakenteellisia ja verkoston toimijoihin sidostuvia elementtejä, jotka sisältävät mahdollisuuden järjestelmän uusiutumiseen.

Kyky ja halu muuttaa olemassa olevia käytänteitä tulee näin istuttaa osaksi urheilujohtamisen ja -hallinnon kenttää. Tätä kautta korruptiontorjunnassa voitaisiin saavuttaa sellainen taso, jossa **Seppälää** (2021) lainaten urheilujohtaminen keskittyy reaktiivisuuden ohella proaktiivisuutta tavoittaviin malleihin toimintakulttuurin epäeettisten piirteiden käsittelyn suhteen. Proaktiivisuuden merkitys urheiluyhteisön muutostyössä korostaa sekä urheilun sisäisten elementtien huomioonottamista että aloitteellisen roolin merkitystä, jolloin **Siltaojan** ja **Rintamäen** (2019) konferenssijulkaisua mukaillen urheiluyhteisön muutos ei näyttäytyä ainoastaan vahvasti ulkoapäin tulevana pakkona tai esimerkiksi yksityisen sektorin eettisiin käytänteisiin nojaavana ja niitä adoptoivana toimintana. Näin muutoksellisuus ja sen lähtösuunta on mahdollista määrittää pikeminkin yhteisön sisäisestä tarpeesta ja halusta ponnistavaksi strategiseksi valinnaksi.

4 Korruptio rikoksena urheilussa ja ilmiön torjumiseen liittyviä elementtejä

Seuraavien lukujen tarkoituksena on avata urheilun korruption juridista ja torjunnallista perspektiiviä. Ensimmäiseksi on tuotava esille urheilun autonomisen aseman ja itsesääntelyn painotukset, jotka selittävät urheilun linkittymistä osaksi yhteiskunnassa vallitsevaa oikeusjärjestystä. Tämän jälkeen siirrytään korruption sääntelylliseen puoleen eli oikeudelliseen sääntelyyn, jonka lähtökohtien tulkinta aloitetaan kansallisen lainsäädännön muodostamista sisällöllisistä perusteista ja niiden peilaamisesta muuhun eurooppalaiseen urheilun korruptiota koskettavaan lainsäädäntöön. Lisäksi tarkastellaan kansainvälisen sopimusten merkitystä sekä ilmiön erityisiä kriminalisoituja muotoja urheilun keskuudessa.

Korruption torjunnallisen puolen valottaminen tuo esille niin yleisen yhteiskunnallisen kuin urheilun erityisen näkökannan ilmiön moninaiseen luonteen hallitsemiseen. Tässä suhteessa painotetaan lainsäädännöllisten piirteiden ohella urheilun autonomian ja hyvän hallinnon sekä näihin sidoksissa olevien muiden torjunnallisten elementtien osuutta ilmiön vastaisessa työssä.

4.1 Urheilun autonominen asema ja itsesääntely

Seuraavaksi on syytä tarkastella niin urheilun sääntelyllistä järjestelmää ja itsesääntelyä kuin sen autonomista asemaa, joka on toteutunut urheilun yhdistystoiminnassa yhdistysautonomian muodossa. Tässä mielessä autonomia on mielletty mitä suuremmissa määrin urheilun piirissä sellaisena itsemääräämisoikeutena, jonka mukaan oikeusjärjestys ei ulotu urheilutoiminnan piiriin (Halila & Norros 2017, 4–5).

Urheiluun kohdistuva normijärjestelmä on luonteeltaan kaksijakoinen eli jakautuu sekä oikeudelliseen että urheilulliseen ulottuvuuteen (Halila & Norros 2017, 10). Urheilua koskettavaa sääntelyä voidaan toteuttaa kolmen periaatteen mukaisesti, joita ovat kansallinen ja ylikansallinen valtiovallan antama lainsäädäntö, yhteisöjen sääntömääräykset sekä urheilun oikeussuhteiden sääntely sopimusten muodoissa. Urheilullisen sääntelyn jaottelussa huomio kannattaa kiinnittää eritoten urheilun itsesääntelyn ulottuvuuteen sääntelyjärjestelmän mukaisessa kokonaisuudessa huomioon ottaen sen merkityksellisyyden Suomen kansallisessa kontekstissa. (Rauste 1997, 4, 67–69.)

Urheilun itsesääntelyssä on erotettavissa urheilua ja yleistä lainsäädäntöä koskevien legaalienormien kaltaisella tavalla globaali, eurooppalainen ja kansallinen taso. Urheilun itsesääntely on järjestelmänä hyvin tehokas, sillä kansainvälisten lajiliittojen itsesääntelylliset normit ovat ympäri maailmaa voimassa olevia, kuten myös toimintakieltojen kaltaiset säännökset tulevat voimaan globaalisti. Urheilun itsesääntelymääräykset ovat tehokkuutensa lisäksi hyvin tarkkoja, seikkaperäisiä ja velvoittavia verraten muiden yhteiskunnan osa-alueiden toimijoiden itsesääntelyä kuvastaviin eettisiin koodistoihin ja määräyksiin. (Halila & Norros 2017, 11–13.)

Urheilutoiminnan itsesääntelyn perusteena näytetty tarve säännellä urheilun kilpailutoimintaa. Urheiluun kohdistuvan oikeudellisen sääntelyn niukkuus heijastaa yhteiskunnan kohdentamien intressien puutetta suhteessa urheilun kilpailutoimintaan, sillä urheilun kaupalliseen toimintaan on voitu soveltaa yleistä lainsäädäntöä. (Halila & Norros 2017, 7, 12.) Tähän pohjautuen urheilun itsesääntely näyttyy pyramidimallin kaltaisena kokonaisuutena, joka perustuu kussakin lajissa

yhden lajiliiton pääperiaatteeseen ja yhteisesti sitoviin tavoitteisiin kaikilla toiminnan alueilla (SLU s.a.). Kansainvälinen-kansallinen-dikotomiajottelua kuvaavasta näkökulmasta hierarkisuus muodostuu niin ikään yhden kansainvälisen lajiliiton suvereniteetille eli organisaatiolle myönnetylle oikeudelle määrätä kilpailutoiminnan perusteet kansainvälisesti, kun taas kukin kansallinen lajiliitto määrittää ne hallinnoimallaan kansallisella tasolla. (Halila & Norros 2017, 12.)

Urheilutoiminnan itsesääntelyssä keskeistä on sitä tukevien erinäisten instrumenttien käyttö. Näitä ovat ensinnäkin yhdistysten säännöt, joiden kautta määritetään urheilun järjestörakenteeseen liittyvät seikat ja annetaan lain myöntämässä rajoissa käytänteet urheilijoiden ja järjestöjen välisiin ja järjestöjen keskinäisiin suhteisiin sekä riidanratkaisun elementteihin. Kilpailusäännöt muodostavat urheilun itsesääntelyn toisen puolen, johon sisältyvät määritykset urheilun organisoidun kilpailutoiminnan muodoista ja pääsääntöisesti myös kurinpidosta, vaikka kyseinen kokonaisuus voi erillisinä kurinpitomääräyksiä olla omakin normistonsa lajiliitossa. Kolmas itsesääntelyyn liittyvä instrumentti on urheilulajin säännöt, jotka yksinkertaistetusti tarkoittavat määrityksiä siitä, miten kutakin urheilulajia tulee harjoittaa. Niiden perusta on useimmissa tapauksissa löydettävissä kansainvälisen lajiliiton määräyksistä, joita kansallinen lajiliitto voi tietyin reunaehdoin muokata kansallisiin olosuhteisiin sopiviksi. Itsesääntelyyn kuuluvat lisäksi oleellisesti sellaiset eettiset koodistot, joita ei itsessään ole sisällytetty osaksi kilpailusääntöjen joukkoa. (Halila & Norros 2017, 12-13.)

Autonomian termi tulee kreikan kielen sanoista *auto* ja *nomos*, joilla viitataan ”heihin, jotka muodostavat omat lakinsa” (Chappelet 2016). Urheilun autonomia ja itsesääntely ovat toisiinsa kiinteässä suhteessa olevia kokonaisuuksia. Itsesääntelyn voikin nähdä kulkevan käsi kädessä autonomian kanssa urheilutoiminnan piirissä. Yhdistymisvapaus tarjoaa näin yhden ulottuvuutensa eli yhdistysautonomian kautta oikeudellisen

pohjan itsesääntelyjärjestelmälle avaten samalla urheilun autonomista asemaa ja siihen liitännäisiä oikeudellisia kysymyksiä. (Halila & Norros 2017, 14, 56.) Yhdistysautonomia takaa yhdistysmuotoisille organisaatioille oikeuden päättää omasta toiminnastaan. Näin julkisen vallan asettamat ehdot esimerkiksi avustusten jakamisen yhteydessä eivät voi loukata yhdistyksen autonomisen aseman takaamia perusoikeuksia. Hyvän hallinnon mukaisesta perspektiivistä yhdistysautonomia ei kuitenkaan ole ristiriidassa toiminnalta edellytettävän avoimuuden kanssa. (SLU s.a.)

Autonomia on ollut urheilun piirissä varsin runsaasti käytetty käsite. Sitä määrittävät oikeudellisessa mielessä myös vahvasti asiayhteyteen ja viitekehukseen perustavat kiinnekohdat, jotka selittävät urheilun autonomian poikkeavuutta suhteessa esimerkiksi kunnan tai yliopiston autonomisiin asemiin. Tässä suhteessa autonomia tulee tulkita sen mahdollisten perustuslakisidonnaisuuksien myötäisesti, jotka tulevat ilmi yhdistymisvapauden kautta urheilujärjestöjen yhdistysautonomiana ja sen rajojen määrittymisenä lähtökohtaisesti perustuslain ja tavallisen lain säännösten mukaan. Toisaalta autonomia voi olla lakiin perustumatonta. Tällaisena se ilmenee urheilunkin kontekstissa, mikä luo omat haasteensa autonomian sisällölliselle rajaamiselle. (Halila & Norros 2017, 14-15, 161.)

Kansainvälisessä ihmisoikeusjulistuksessa mainittu oikeus vapaaseen ja rauhanomaiseen yhdistymiseen (kts. Ihmisoikeusliitto s.a.) merkitsee urheilun näkökulmasta oikeutta luoda urheiluorganisaatioita ja niihin kuuluvia sääntöjä, jotka sitovat organisaatioihin kuuluvia henkilöitä. Edellä mainitun kaltainen vapaus yhdistymiseen on leimannut modernin länsimaalaisen urheiluliikkeen muotoutumista ja järjestäytymistä Euroopassa; lähes koko 1900-luvun ajan eurooppalaiset urheiluorganisaatiot nauttivat laajasta itsemääräämisoikeudesta urheilun hallinnoinnissa. Esimerkiksi Ranskassa ja Italiassa urheiluorganisaatioille annettiin jopa monopoliasema urheilun julkisten palveluiden tuotannossa.

(Chappelet 2010; Chappelet 2016; Halila & Norros 55–56.)

Urheilun autonominen asema on voimakkaasti näkyvillä myös pohjoismaisessa kontekstissa, jossa liikunta- ja urheilukulttuuri on nivoutunut historian saatossa osaksi kansanliikettä. Suomessa ja siihen relevantisti vertautuvissa eurooppalaisissa ja pohjoismaisissa valtioissa urheilun autonomia hahmottuu toisin sanoen tärkeänä elementtinä urheilun itsesääntelyjärjestelmässä, sillä se on merkittävä osa perustuslain turvaamaa yhdistymisvapautta (Halila & Norros 2017, 55–56; SLU s.a.), kun urheilua jo mainitusti harjoitetaan järjestöissä osana kansanliikettä (Halila & Norros 2017, 14–15, 56–57). Yhdistymisvapaus on turvattu yleiseksi perusoikeudeksi esimerkiksi Suomen perustuslain ohella Euroopan ihmisoikeussopimuksessa (Rauste 1997, 19).

Toisaalta valtiollisen lainsäädännön jakolinjat urheilussa on määritettävissä Pohjois- ja Etelä-Euroopan väliseksi rajanvedoiksi. Pohjois-Euroopassa urheilu on muotoutunut vapaaksi kansalaistoiminnaksi, jossa ei ole juurikaan urheilua koskevaa erillislainsäädäntöä. Euroopan pohjoisilla alueilla urheilutoimintaa kuvaa myös urheilujärjestöjen vahva itsesääntelyllinen asema. Etelä-Euroopassa urheilujärjestöjen on puolestaan katsottu olevan osa julkishallintoa, minkä perusteella myös urheilun järjestö rakenne on laissa säädetty. (Rauste 2021.)

Urheilun juridisen sääntelyn kiristämiseen on kuitenkin viime vuosien aikana kohdistunut yhä enemmän mielenkiintoa esimerkiksi EU:n ja muiden valtiollisten toimijoiden edustamilla tasoilla. (Chappelet 2016). Suomessa keskustelu regulaation lisäämisestä urheilussa on kiteytynyt erityisesti ministeri Lauri Tarastin tekemään selvitykseen huippu-urheilulain tarpeellisuudesta, jota ei julkaisun valottamana nähty suomalaisen yhteiskunnan nykyoloissa tarkoituksenmukaiseksi, sillä huippu-urheilukin on Suomessa vapaata ja erillistä lainsäädäntöä vaatimatonta toimintaa (Valtioneuvosto 2020; Rauste 2021).

Pohjoismaissa urheilun mieltäminen ensisijaisesti vapaan kansalaistoiminnan esiintymismuodoksi on läpi historian vähentänyt urheilujärjestöjen halukkuutta antaa urheiluun kohdistuvaa sääntelyä valtiovallan huomaan (Rauste 1997, 67). Käytännössä tämä on tarkoittanut autonomian näkemistä urheiluliikkeen sisällä oikeusjärjestyksen ulottumattomuutena urheilutoimintaan, mikä on peilautunut kriittiseen suhtautumiseen urheilun oikeudellistumista kohtaan (Halila & Norros 2017, 6).

Huippu-urheilulain tarpeettomaksi toteaminen heijastaa osaltaan sitä, ettei autonomian tarvitse edellä mainitulla tavalla perustua lakiin. Valtion roolina on luoda edellytyksiä, mutta toiminnan tapahtumapaikat ovat liitoissa, seuroissa ja muissa kansalaisjärjestöissä (Valtioneuvosto 2020). Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että urheilun autonomia voitaisiin käsittää täysin oikeusjärjestyksen ulottumattomissa olevaksi entiteetiksi eli vapaudeksi olla noudattamatta sen sisältöjä (Rauste 2021; Halila & Norros 2017, 15). Urheilun autonomian rajat tulevat näin esille yhdistyksen sääntelyvaltaan liittyvinä rajoituksina, joita edustaa muun muassa pakottava lainsäädäntö. Yhdistysten säännöt eivät voi toisin sanoen olla pakottavan lainsäädännön vastaisia. (Rauste 2021.)

Kurinpito kuuluu selkeänä osana urheilun itsesääntelyn alueeseen ja sen toteuttamisen lähtökohtana toimii sitouttaminen ja siitä huolehtiminen (Halila & Norros 2017, 18). Urheilutoiminnan sisällä tapahtuva käyttäytyminen voi kuitenkin tietyissä tapauksissa olla niin moitittavaa ja vakavaa, että se aiheuttaa urheilun sisäisen kurinpitöjärjestelmän velvoittamien seuraamusten lisäksi tuomioistuinten asettamia rikosoikeudellisia rangaistuksia. (Rauste 1997, 824–825). Edellä mainitut rangaistukselliset tasot eivät ole **Hämäläistä** (2021) mukailten toinen toistaan poissulkevia sanktiollisia ulottuvuuksia. Samaa kuvaa **Gardinerin, O’ Learyn, Welchin, Boyesin ja Naidoon** (2012, 86) luonnehdinta oikeuden kahdenlaisesta suhteesta urheilun normeihin, joihin liittyvien teo-

reettisten mallinnusten ei tarvitse olla toisilleen vastakkaisia, vaan potentiaalisesti toisiaan täydentäviä. Oikeus on näin sekä urheilun sisäisen sääntelyn jatke toiminnallisen roolinsa kautta että urheilua kontrolloiva ja sääntelyllistä valtaa omaava elementti. (Gardiner ym. 2012, 86.)

Suomessa kaksitasoisista rangaistuksista esimerkinä korruption näkökulmasta toimii vuoden 1998 pesäpallon sopupelivyyhti seurauksineen, sillä toimintaan osaa ottaneet saivat sekä rikosoikeudellisia että urheilun sisäisiä kurinpitoon perustuvia rangaistuksia (Matikainen 2006; STT 2001; Tarasti 2014, 10). Kurinpitorangeistuksen tutkiminen tuomioistuimessa ei aina merkitse yhdistysautonomian alueelle tunkeutumista yhdistyksen sisäisen toimintavapauden näkökulmasta tarkasteltuna. Toisin sanoen yhdistysautonomian aiheuttamat rajoittavat periaatteet tuomioistuimen tutkimusvallalle eivät usein ole sovellettavissa yksittäisten urheilijoiden kurinpidollisissa menettelyissä. Tämä johtuu kyseenomaisen kurinpidon kytkeytymisestä osaksi urheilijan ja lajiliiton välistä sopimussuhdetta, joka ei kuulu yhdistysoikeudellisen kurinpidon piiriin. (Rauste 1997, 779.)

Urheilun hallinnollisen autonomiaan ja sen realiteetteihin toteutumiseen on kohdistettu myös kriittisiä huomioita (Chappelet 2016). Pohjoismaisessa kontekstissa Tanskan kansallisten urheiluelinten ei ole nähty olevan tosiasiaa autonomiaa ja valtionhallinnosta erillisiä toimijoita kansalaisyhteiskunnan mittakaavasta tulkittuina (Thing & Ottesen 2010). Laajemmalla globaalilla mittakaavalla urheilun autonomiakäsityksissä on lisäksi huomattavasti näennäisyyksiä ja käsitteen todelliseen luonteeseen sopimattomia ratkaisuja, kuten Kiinan valtioon kohdistuva esimerkki osoittaa. Kiinassa urheiluorganisaatiot tunnetaan GONGO-termistä (vrt. engl. governmental, non-governmental organisations tai government-organized, non-governmental organizations) eli valtioiden järjestäminä kansalaisjärjestöinä. Termillä alleviivataan organisaatioiden läheisiä suhteita valtioon, joka samanaikaisesti osoittaa niiden autonomian puuteellisuuden suhteessa

valtion johtotasoon. Kiinan Olympiakomitean johdossa toimivatkin lähes samat henkilöt kuin maan urheiluministeriössä. Sama kaksoisroolitus näkyy myös usean muun maan liikunta- ja urheilukulttuureissa, joissa kansallisten olympiakomiteoiden johdossa ovat useissa tapauksissa maan urheilusta vastaavat ministerit. Edellä mainitut kaksoisroolit heijastavat osaltaan urheilun korruptiota. Urheilun autonomia ja siihen liitetyt elementit voivat tietyissä mielessä toimia korruptoitunutta toimintaa piilottavina tai sitä syrjään siirtävinä aineksina. (Chappelet 2016.)

Urheilun autonomia on hyvän hallinnon rinnalla merkityksellinen elementti urheilun korruptionvastaisessa taistossa, sillä se on yksi urheiluliikkeen keskeisistä rakenteista (Chappelet 2016). Urheilun autonomia ei kuitenkaan voi olla ainoastaan itseensä sulkeutuva ja muulta yhteiskunnalta silmänsä sulkeva järjestelmä. Urheiluliikkeen tulee autonomiansa kautta kunnioittaa lainsäädännön perusteita ottaen samanaikaisesti moniulotteisesti huomioon urheilun eettisten kysymysten ja toiminnan avoimen arvioinnin merkitykset. Urheilun autonomian suhteen keskeistä on samoin myöntää urheiluun liittyvä poliittisuus. Edellisten huomioiden vuoksi urheilun autonomian roolia ja sen rajoja on mielekästä tarkastella korruption kohdistuvan oikeudellisen sääntelyn rinnalla, joka ankkuroituu myös urheilun antikorruptiota kuvaaviin toimiin. (Chappeletia (2016) mukailien korruptionvastainen toiminta vaatii yhteisiä toimia kaikilta urheilun sektoreilta ja niitä edustavilta sidosryhmiltä. Merkityksellistä ilmiön torjunnan suhteen on näin löytää tasapaino poliittisten, sosiaalisten, taloudellisten ja urheilullisten intentioiden ja voimien välillä. (Chappelet 2016.)

4.2 Korruption sääntelyllinen puoli

Suomessa liikuntalain (390/2015, 2015) yhtenä tavoitteena näyttäytyy liikunnan ja huippu-urheilun rehellisyyden ja eettisten periaatteiden edistäminen, joiden lähtökohdiksi on asetettu tasa-arvon, yhdenvertaisuuden, yhteisöllisyyden, monikulttuurisuuden, terveiden elämäntapojen

sekä kestäväen kehityksen osa-alueet. Eettiset periaatteet ja niiden edistäminen näkyvät myös olennaisina osina kansainvälisten sopimusten sisällöissä. Kotimaisessa kontekstissa opetus- ja kulttuuriministeriö eli OKM toimii urheilun eettisten periaatteiden, kuten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäjänä jakamalla liikuntajärjestöjen valtionavustuksia sekä tukemalla esimerkiksi dopingin vastaista työtä. (OKM s.a.) Korruption oikeudellisen sääntelyn ja torjunnan sisällölliset perusteet on tätä kautta löydettävissä Suomen kansallisesta lainsäädännöstä sekä siihen sidottujen kansainvälisten sopimusten tuomasta merkityksestä.

4.2.1 Kansallisen lainsäädännön sisällöt

Suomessa korruptionvastainen strategiatyö tavoittelee lyhyellä aikavälillä korruptiontorjunnan tehostamista. Pitkän aikavälin tavoitteeksi asetettu puolestaan sellaisen yhteiskunnan rakentaminen, jossa korruptoituneella toiminnalla ei ole menestymisen mahdollisuuksia. Valtioneuvoston tekemä uusi periaatepäätös korruptionvastaisesta strategiasta ja sitä koskevasta 77-kohtaisesta toimenpideohjelmasta on tehty toukuussa 2021. (Korruptiontorjunta.fi s.a.) Kyseessä on ensimmäinen Suomen hallituksen hyväksymä korruptionvastainen strategia (STT 2021a). Strategian ja toimenpideohjelman pyrkimyksenä on sekä estää että vähentää korruptiota, lisätä korruption havaitsemista ja tehostaa korruption rikosoikeudellisen vastuun toteutumista (Korruptiontorjunta.fi s.a.). Tiivistäen strategia toimii apuvälineenä vaikeasti havaittavan rikollisuuden muodon havaitsemisessa, tunnistamisessa ja tukahduttamisessa (STT 2021a).

Suomessa korruptiota ei ole kriminalisoitu erillisellä lainsäädännöllä (Tamminen 2020, 15), vaan ilmiön rikosoikeudellinen rangaistavuus ja torjunta perustuu monen erilaisen lain muodostamaan monipuoliseen kokonaisuuteen. Käytännössä useiden eri lakien yhdistelmän on koettu täyttävän riittävän tehokkaasti korruption kriminalisoinnin eli siihen viittaavien tekojen

rikosoikeudellisen rangaistavuuden ulottuvuuden tarpeet ilmiön vaihtelevien esiintymismuotojen ja tilannesidonnaisuuksien vuoksi. (Korruptiontorjunta.fi s.a.) Korruption ilmiön moninaisuus näkyy toisin sanoen sen juridiseen sääntelyyn nivoutuvassa arvioinnin tunnusmerkkien pluralistisuudessa (Harmaa talous & talousrikollisuus 2019). Globaalissa mielessä korruption lainsäädännöllinen vaihtelevuus näkyy niin ikään käytäntöön liittyvissä yhteyksissä. Tästä esimerkkinä toimii kansainvälinen urheilusponsorointi, jossa korruptionvastainen työ vaatii yrityksiltä niiden jokaisella markkina-alueella sovellettavan lainsäädännön perusteellista tuntemista sekä vaihteleviin lainsäädäntökokonaisuuksiin mukautuvien sisäisten käytäntöjen luomista, jotta organisaatio voi hyötyä urheilun kumppanuussuhteen kautta saavutettavasta arvonnäyksestä yritystoiminnassaan (Dodds 2018).

Kaikkea korruptiota ja sen mukaisia tekoja ei ole säädetty Suomessa rikosoikeudellista rangaistavuutta vaativaksi toiminnaksi. Useimmiten sovellettavaksi tulee kuitenkin korruptiotapausten sidonnaisuus rikoslain sääntelyalaan kuuluviin rikostyyppeihin. (Korruptiontorjunta.fi s.a.) Rikosoikeutta sovelletaan kaikilla inhimillistä toimintaa sisältävillä yhteiskunnan osa-alueilla, jonka vuoksi sen sisältämä sääntely sitoo myös urheilua. (Rauste 1997, 825). **Peuralan ja Muttilaisen** (2015, 17-18) sanoin rikoslain sääntelyn ala sisältää täsmällisesti esimerkiksi lahjusrikoksen, virkarikoksen, petoksen, kavalluksen, yritysalausrikoksen, sisäpiiririkoksen, syrjinnän sekä luottamusaseman väärinkäytön ulottuvuudet, joiden kaikkien voidaan tulkita kuuluvan osaksi korruption ilmenemisen piiriä. Lahjusrikosten osalta rangaistavuus on kattavinta, sillä niihin liitoksissa olevia pykäläitä on rikoslaissa peräti 14 kappaletta. Niissä lahjuksia käsitellään niin antamisen kuin ottamisen näkökulmista sekä hahmotetaan erikseen lahjusrikoksia poliittisen toiminnan ja elinkeinoelämän kontekstissa. (Korruptiontorjunta.fi s.a.)

Rikoslain lisäksi monet erilaiset lait, kuten virkamieslaki, kilpailulaki sekä laki vaalirahoituksesta pyrkivät estämään korruptiota ja sen mukaisia tekoja yhteiskunnassa (Peurala & Muttilainen 2015, 17–18). Edellä mainittujen lakien ohella korruptiosta säädetään ilmiön torjuntaa tukevasti muun muassa tasa-arvolain, poliisilain, kirjanpito- ja tilintarkastuslain sekä perustuslain sisällöissä (Korruptiontorjunta.fi s.a.). Pihlajan (2018) tutkielman tuloksia mukaillen kansallisessa lainvalmistelutyössä ei ole nähty tarvetta korruptioon kytkeytyvien rikosten kriminalisoinnin laajentamiselle ja lainsäädäntöön tehtävät muutokset toteutetaan kansainvälisten sopimusvelvollisuuksien täytäntöönpanon mukaisesti. Korruption kriminalisointiin ja sen laajentamisyrittämysten puutteeseen on kohdistettu Suomessa myös kriittisiä katsantokantoja, joita käsitellään myöhemmin tämän luvun sisällöissä. Myös vastakkaisia näkemyksiä on esitetty, sillä esimerkiksi Doddsia (2016) mukaillen korruptionvastainen lainsäädäntö auttaa ilmiön hallinnassa siihen kohdistettujen rikosoikeudellisten rangaistusten kautta. Se ei kuitenkaan itsessään muuta kansainvälisen kontekstin mukaisesti urheilutapahtumia järjestävien maiden korruption ilmenemistä tukevia kulttuuri- rakenteita. (Dodds 2016.) Thompsonin (1995, 167–173) mukaan ilmiön määrittely rikoslaissa ei todellisuudessa tavoita myöskään institutionaalisen korruption käsitteellistä tasoa, jolloin oikeuslaitoksen, syyttäjien ja tuomioistuinten käsittelyt eivät kykene paljastamaan kyseenomaisen korruption ilmenemismuodon tosiasiallista luonnetta.

Gardinerin (2018) kuvailemana monet urheilun sidosryhmät näkevät rikosoikeudellisen rangaistavuuden sääntelyn urheilussa ilmenevän korruption erinäisten muotojen torjunnan avaininstrumenttina. Ikonen ja Laakso (2020) ovat yhtä lailla sitä mieltä, että kansalliseen rikoslainsäädäntöön tulisi lisätä ja sitä tulisi tietyin osin täydentää urheilupetoksen nimikkeellä. Urheilupetosten erityislainsäädännön alaisuuteen voitaisiin ottaa urheilun parissa ilmenevät ja siellä erityisiä piirteitä saavat korruption erinäiset ja kriminalisointia vaativat muodot. Urheilupe-

toksen nimikkeeseen voitaisiin tässä suhteessa sisällyttää muun muassa dopingin käytöstä rangaikseminen kilpa- ja huippu-urheilussa muiden manipulaatiotapausten ohella (Ikonen & Laakso 2020). Myös Manoli (2018, 18) korostaa kansallisen erityislainsäädännön ja toimintaperiaatteellisten linjausten kasvavaa merkitystä urheilun korruptionvastaisessa taistossa. Tulkintakehyksen tähän antaa teoreettinen näkemys siitä, että organisaatioissa ongelmien uusiutuminen perustuu niin ulkoisen kontrollin kuin toimintapolitiittisten mekanismien puutteisiin (Mason ym. 2006). Näin voitaisiin myös vahvistaa korruptionvastaisessa työssä tärkeää elementtiä eli urheilun ja viranomaisten välistä yhteistyötä (vrt. esim. Ikonen & Laakso 2020). Gardiner (2018) painottaa urheiluun liitännäisen taloudellisen korruption olevan hyvin kompleksinen monikansallinen ilmiö, jonka hallitseminen vaatii koordinoitua lainsäädännöllisen valvonnan ja täytäntöönpanon ohella monitoimijaisista lähestymistapaa urheiluelinten ja -organisaatioiden keskuudessa. Myös Euroopan unionin neuvosto (2019) korostaa urheiluliikkeen yhteistyön tarvetta korruptionvastaisesta lainsäädännöstä vastaavien lainvalvontaviranomaisten, virastojen sekä viranomaisten kanssa.

Regulaation laajentaminen erityislainsäädännön lisäämisen kautta mahdollistaisi paremmin esimerkiksi juuri urheilun korruptiotapauksiin liittyvän tutkintaprosessin, sillä Harmaa talous ja talousrikollisuus -verkkosivuston (2019) mukaan korruption kokonaisvaltaisessa torjunnassa olennaista on selkeä lainsäädäntö, joka takaa viranomaisille riittävät mahdollisuudet puuttua esille tuleviin väärinkäytöksiin. Tätä kautta voidaan vaikuttaa proaktiivisesti myös korruption ennaltaehkäisyyn. (Harmaa talous ja talousrikollisuus 2019.)

KEAn (2012) raportin mukaan eurooppalainen oikeudellinen maisema urheilun korruptioon ja erityisesti sitä kuvaavaan kilpailumanipulaatioon ei ole ollut yhtenäinen. Oikeudelliset jakolinjat osoittavat, että jotkin eurooppalaiset valtiot reguloivat kyseenomaista korruptoitunutta toi-

mintaa esimerkiksi rikoslakiensa kautta asettamalla niistä rangaistuksia petos- tai korruptiolainkohtien viitoittamalla tavoilla. (KEA 2012.) **Manolin** (2018, 18) sanoin eräät eurooppalaiset valtiot ovat puolestaan solmineet erityisiä anti-korruption liittyviä lakeja, joiden kautta voidaan puuttua manipulaatiotoimiin ja muihin urheilussa esiintyvän korruption muotoihin. Tästä perspektiivistä kilpailumanipulaation alaan kuuluvia korruptoituneita tekoja tarkastellaan erityisinä urheilurikoksina, jotka voivat perustua joko valtioiden voimassa olevien rikoslakien (Bulgaria ja Espanja), urheilulakien (Kypros, Puola ja Kreikka) tai käyttöön otettujen erityisten urheilun rikoslakien (Italia, Malta ja Portugali) sisältöihin. (KEA 2012.) Myös Latvia on seurannut vuonna 2018 tarkastetun urheilulakinsa kautta edellä mainittujen valtioiden viitoittamaa tietä (**Manoli** 2018, 18).

Perussopimukseen peilaten korruptio näyttäytyy yhtenä erityisen vakavana rikollisuuden muotona. Ilmiön esille tulleet tapaukset urheilun korkeissa asemissa ovat asettaneet sen varsin merkittäväksi, urheilun mainetta, reilua peliä ja rehellisyyttä rikkovaksi toiminnaksi. (Euroopan unionin neuvosto 2019.) Rangaistavuuden ohella korruptiontorjunnassa on tärkeää muistaa myös ilmiöön kohdistuvan ennaltaehkäisyn tarve. **Manoli** (2018, 49) onkin tutkimustietoon pohjautuen todennut urheilun korruptiontorjunnallisessa mielessä tärkeäksi elementiksi lainmukaisten sanktioiden ohella ennaltaehkäisevien toimenpiteiden merkityksen. Tässä mielessä erityisesti koulutukseen ja tietoisuuden lisäämisen aloitteet ovat olleet merkityksellisiä, sillä niiden kautta on voitu parantaa urheilutoimijoiden kehittymistä ilmiöön liittyvän ymmärryksen tasolla ja vaikuttaa heidän käyttäytymiseensä, muun muassa kannustamalla raportoimaan havaitusta epäilyttävästä toiminnasta. (**Manoli** 2018, 49.)

4.2.2 Kansainvälisten sopimusten merkitys

Korruptio on aiemmin nähty lähinnä kansallisia toimijoita haastaneena ongelmana, jonka tutkimisesta ja hallinnasta vastaaviksi tahoiksi on tämän

mukaisesti asetettu pääasiallisesti kansalliset viranomaiset (**Wells & Hymes** 2012). Ymmärryksen laajentuminen korruption mieltämisestä globaaliksi ongelmaksi (**Pihlaja** 2018, 3) on **Wellsin & Hymesin** (2012) sanoin tuonut ilmiön vastaiseen taistoon mukaan erinäisiä kansainvälisiä organisaatioita, kuten esimerkiksi Maailmanpankin (vrt. engl. World Bank) ja Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön, OECD:n. Suuntautuminen maailmanlaajuisempaan käsitykseen korruptiosta avittaa ilmiön tarkastelua muun muassa urheilun taloudellista puolta kuvaavassa kontekstissa, sillä kuten **Cockcroft** (2010) on todennut, korruptio heikentää oleellisesti talouden toimivuutta, joka on kiinteässä suhteessa kansainväliseen, kansallisia rajoja ylittävään kaupankäyntiin.

Korruptionvastainen työ vaatii tehokkaan sääntelyn lisäksi kansainvälisten sopimusten edellyttämällä tavalla korruptionvastaista toimielintä, jota edustaa Suomessa yhden viraston sijaan monen eri viraston ja toimijan muodostama yhteistyöverkosto. Korruptiontorjunnan keskeiseksi tarttumapinnaksi onkin kansallisella tasolla asetettu laaja-alaisen yhteistyön kokonaisuus, joka yhdistää niin eri valtionhallinnon tasoja kuin elinkeinoelämä ja kansalaisjärjestöjä. (Korruptiontorjunta.fi s.a.) Siihen ovat Suomessa sitoutuneet toimintaa koordinoivan oikeusministeriön lisäksi esimerkiksi sisä- ja ulkoministeriö, valtionvarainministeriö, tuomioistuinalaitos ja valtakunnansyyttäjän virasto sekä poliisin, kuntaliiton ja Transparency Internationalin kansallisen maajärjestön eli Transparency International Suomen kaltaiset tahot (Oikeusministeriö s.a.; Korruptiontorjunta.fi s.a.). Vuonna 2020 korruptionvastainen yhteistyöverkosto sai uusia jäseniä SUEKin ohella Puolustusvoimista ja valtioneuvoston kansliasta (Korruptiontorjunta.fi 2020). OKM on asettanut urheilun eettisten asioiden neuvottelukunnan, jonka tarkoituksena on toimia urheilun sidosryhmien ja eri hallinnonalojen välistä yhteistyötä edustavana elimenä. Sen tavoitteena näyttäytyy urheilun eettisyyden edistäminen sekä eettisiin aspekteihin liittyvien kansainvälisten sopimusten toimeenpaneminen. (SUEK 2021e; **Ikonen & Laakso** 2020.)

Korruption on todettu myös vaikeuttavan universaaleihin ongelmiin, kuten esimerkiksi ilmastomuutokseen kohdistuvien ehkäisy- ja ratkaisutoimenpiteiden toimeenpanemista (Cockcroft 2010). Samanlainen ongelmavyöhyke on tunnistettu urheilussa, jonka parissa tapahtuvaa korruptiota voi peilata niin urheilun suur tapahtumien järjestämiseen liittyviin moninlaisiin rooliodotuksiin (Müller 2016) kuin suur tapahtumien aiheuttamiin, ympäristön kantokykyyn merkittävästi vaikuttaneisiin seurauksiin (kts. esim. Lenskyj 2016). Tässäkin suhteessa ilmiön hallitseminen kansainvälisellä yhteistyöllä sekä siihen kiinteästi liittyvillä kansainvälisillä sopimuksilla on erityisen tärkeää.

Oikeusministeriön korruptionvastainen toiminta ulottuu kansalliselta tasolta kansainväliselle tasolle saakka, sillä ministeriö osallistuu ilmiön torjuntaan erinäisten kansainvälisten yhteistyöelinten kanssa, joita ovat OECD:n ohella muun muassa EN, EU sekä Yhdistyneet kansakunnat (YK). Yhteistyö kulminoituu järjestöjen laatimiin yleissopimuksiin sitoutumisena, jonka toteutumisesta kansallisella tasolla oikeusministeriö vastaa. (Oikeusministeriö s.a.) Korruptiontorjunnan suhteen Suomea koskevia kansainvälisiä yleissopimuksia on useita. Näitä edustavat muun muassa Korruption vastainen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimus (SopS 58/2006, 2006), Lahjontaa koskeva Euroopan neuvoston rikosoikeudellinen yleissopimus (SopS 107/2002, 2002) sekä OECD:n Kansainvälisissä liikesuhteissa tapahtuvan ulkomaisiin virkamiehiin kohdistuvan lahjonnan torjuntaa koskeva yleissopimus (14/1999, 1999) (Korruptiontorjunta.fi s.a.).

Kansainvälisten korruptionvastaisten sopimusten merkitys perustuu ilmiön eri muotojen luonteen ymmärtämiseen kansallisia rajoja rikkovana ongelmana. Tätä kautta kansainväliset sopimukset ovat edellyttäneet valtioita implementoimaan korruptionvastaisia mekanismeja eli ne ovat toisinsanoen kannustaneet valtiollisia toimijoita kehittämään asianmukaisia legaali-instrumentteja tukemaan ilmiön torjuntaa sopimusten sidonnai-

suksia vastaavin tavoin. Mekanismin kehittämisen ja käyttöönottamisen kautta sopimuksia voidaan pitää olennaisen tärkeinä elementteinä korruptionvastaisessa globaalissa työssä. (Gardiner 2018.) Perussopimukselliseen tasoon viitaten korruptio on vakavan rikollisuuden mukaista toimintaa niin rajat ylittävän luonteensa ja vaikutuksensa kuin ilmiön yhteisperustaisen torjunnan tarpeellisuuden vuoksi. Korruptiosta voidaan laittoman huumekaupan, järjestäytyneen rikollisuuden ja rahanpesun kaltaisesti säätää rikosten ja niiden seurausten määrittelyä koskevien vähimmäissääntöjen mukaisesti. Tässä suhteessa on ”yhteisen edun mukaista varmistaa, että kaikilla jäsenvaltioilla on tehokkaat korruptiontorjuntaa koskevat toimintapolitiikat”, minkä vuoksi unionin tulee tukea kaikkia jäseniään kyseisen työn toteuttamisessa, myös urheilutoiminnan alalla. (Euroopan unionin neuvosto 2019.)

Urheilun piirissä on solmittu viisi eettisiin periaatteisiin liittyvää kansainvälistä sopimusta (OKM s.a.), jotka ratifioituna tai allekirjoitettuna koskevat myös Suomea. Näitä edustavat Unescon kansainvälinen dopingin vastainen yleissopimus (SopS 4/2007, 2007) ja Euroopan neuvoston yleissopimukset katsomoväkivallasta (SopS 9/1987, 1987), dopingista (SopS 23/1990, 1990), katsomoturvallisuudesta (CETS No. 218, 2016) sekä urheilukilpailuiden manipuloinnista (CETS No. 215, 2014), joka on tunnettu niin ikään Macolin-sopimuksen nimellä. Kaikki edellä mainitut sopimukset eivät suoranaisesti liity urheilun korruption alaan, mutta heijastelevat osaltaan kansainvälisen sopimussuhteiden merkitystä urheilua globaalisti uhkaavissa eettisissä ilmiöissä ja niiden torjunnassa. Lisäksi ne viitoittavat tarkastelemaan eettisten ongelmakohtien monimutkaisia vuorovaikutussuhteita, jotka voivat kiteytyä korruptiota vastaavaksi toiminnaksi. Pihlajaa (2018, 3) mukaillen lahjontaa on osa YK:n järjestäytyneen rikollisuuden vastaista yleissopimusta (SopS 20/2004). Urheilun kilpailumanipulaatioon kuuluvaa sopupelaamista voidaankin tietyin edellytyksin tarkastella lahjontaan liitännäisen rikoslainsäädännön

mukaisina lahjusrikoksina (Halila & Norros 2017, 273–274), joiden kiinnekohtia on mahdollista havaita järjestäytyneen rikollisuuden lonkeroista edellä mainitun yleissopimuksen tavoin. Macolin-sopimus tarjoaa korruption näkökulmasta varsin spesifit lähtökohdat ilmiön vastaiseen työhön muiden kansainvälisten sopimusten yleistasoisuuteen verrattuna (Gardiner 2018). Sopimusten ohella liikuntaan ja urheiluun kohdistuvia kansainvälisiä eettisiä suosituksia on useita (OKM s.a.).

4.2.3 Korruptiorikoksen tunnusmerkistö ja muodot urheilussa kansallisen näkökulman mukaisesti

Standardi taloustieteellinen näkökulma urheilun korruptioon nojasi globalisoituneen verkkovendon synnyin asti pitkälti Gary Beckerin luomaan malliin, jonka mukaan korruption kaltainen rikollinen toiminta perustuu yksilön tekemään valintaan laillisten ja laittomien tekojen muodostamasta joukosta. Näin ollen yksilön valinnan perusteet kulminoituvat toimintaan, josta on odotettavissa parhain mahdollinen nettohyöty. Korruption juurien katkaisemiseen liittyvät anti-korruptiotoimet urheilussa ovat kietoutuneet niin ikään beckeriläiseen mallinnukseen, jonka seurauksena korruptoituneen toiminnan odotettavissa olevia kustannuksia on pyritty torjumaan sanktioiden ohella koulutuksen avulla. (Andreff 2019b, 75–76.)

Vaikka yhteiskunnallisella tasolla korruption laajaan piiriin kuuluvia tekoja arvioidaan rikosoikeudellisen rangaistavuuden näkökulmasta laajimmin lahjusrikoksina, voi myös moniin muihin rikoslain sisältämiin rikostyyppeihin, kuten petoksiin, kavalluksiin ja rahanpesuun liittyä korruptiota kuvaavia piirteitä (Korruptiontorjunta.fi s.a.). Rausteen (1997, 827–830) mukaan rikokset urheilun seura- ja järjestötoiminnassa voidaan rikoslain mukaisesti jaotella avustuspetoksiin, avustusten väärinkäyttöksiin, lahjusten antamiseen virkamiehelle, elinkeinoelämään liittyvään lahjomiseen, kirjanpitorikoksiin, verorikkomuksiin sekä konkurs-

sirikoksiin. Edellä mainitut rikostyytit soveltuvat tulkittaviksi korruptiorikoksina niiden tunnusmerkistöjen ja -muotojen viitoittamilla tavoilla, sillä Halilaa ja Norrosta (2017, 580) lainaten esimerkiksi avustusrikokset ovat kansantalouden kannalta merkittäviä tapauksia. Urheilun bisnesmäisen luonteen takia sen kontekstissa pätevät samat korruption ja petoksen muodot kuin missä tahansa muussa liiketoimintaympäristössä, jolloin myös talousrikollisuutta kuvaavat toimet lukeutuvat osaksi urheilun korruption jatkumoa (Brooks ym. 2013b). Vaikka urheilun korruptio on muovautunut merkittäväksi talousrikollisuuteen kytkeytyväksi toiminnaksi ja monet urheilua manipuloimaan pyrkivät toimet ovat korruptoituneita, ei kaikkia urheilun rikollisuutta kuvaavia tapauksia voida kuitenkaan kriittisesti katsottuna nitoa osaksi ilmiötä. Korruption ja rikollisuuden sekä manipulaation ja vääristelyn välisten rajanvedot voi tältä osin nähdä veteen piirrettyinä viivoina. Tekojen häilyvyys vaikeuttaa urheilun pimeän puolen havaitsemista ja tutkimista, lisäten samanaikaisesti toiminnan läpinäkymättömyyttä. (Andreff 2019a, 13–15.) Näkökulma korruptioon ja sen yhtymäkohtiin muiden rikollisuuden muotojen kanssa vaatisikin laaja-alaistamista myös ilmiön torjunnan yhtenäistämisen kannalta. Esimerkiksi Poliisiammattikorkeakoulun tuoreen selvityksen mukaan korruption ja rahanpesun torjunta on edelleen melko eriytynyttä ilmiöiden selvistä yhteisistä kytköksistä huolimatta (Korruptiontorjunta.fi 2022).

Julkinen rahoitus asettuu varsin keskeiseksi elementiksi urheilun lajiliittojen ja seurojen varainhankintatyössä valtion ja kuntien jakaessa avustuksia hakemusperusteisesti (Halila & Norros 2017, 580). Rikosoikeudellisen sääntelypohjan omaavat avustuspetokset urheilussa liittyvätkin kiinteästi toiminnan julkiseen valtaan nojautuvan rahoitusperustan painopisteelliseen merkitykseen (Rauste 1997, 827). Esimerkiksi vuoden 2020 talousarviossa kyseenomaista rahoituksellista suhdetta kuvaa liikuntaan ja huippu-urheiluun sijoitetuille avustuksille varattu hieman alle 166 miljoonan kokonaissumma, jonka perusteeksi

on asetettu sekä rahapelitoiminnan noin 150 miljoonan euron tuotot että valtion noin 15 miljoonan euron budjettivarat (OKM s.a.). Korruption näkökulmasta rahoitustarpeen voimakas valtionavustussidonnainen painottuminen voi aiheuttaa urheiluorganisaatioissa **Raustetta** (1997, 827–828) tulkiten kiusauksen kaunistella avustusten saamiseen liittyviä ja toiminnan laajuutta kuvaavia tunnuslukuja, jotka riippuvat muun muassa organisaation jäsenmäärästä tai koulutettujen toimihenkilöiden lukumäärästä. Vaikka avustusrikoksia käsitellään ja niistä annetaan tuomioita verrattain vähän tuomioistuimissa, on kyseisen rikostyyppin mukaisten tekojen selvittäminen huomattavasti yleisempää hallinnollisen seuraamusjärjestelmän piirissä. Lisäksi toimintaan liittyvä piilorikollisuuden määrä on oletusarvoisesti korkealla tasolla. (**Halila & Norros** 2017, 580). Tämä kertoo osaltaan avustusrikosten kietoutumisesta osaksi korruption piiriä, jonka esille tulevat tapaukset ovat vain pintaraapaisu ilmiön määrälliseen todellisuuteen. Väärän tiedon antaminen avustuksista päättävälle viranomaisille voi rikosoikeudellisessa mielessä johtaa avustuspetosmuotoiseen rangaistavuuteen, mikäli annettu väärä tieto vaikuttaa olennaisella tavalla avustuksen saamiseen tai sen määrään. Myönnettyjä avustuksia tulee käyttää vain niihin tarkoituksiin, joihin ne on myönnetty. (**Rauste** 1997, 827–828.)

Jos myönnettyä avustusta siis käytetään olennaisella tavalla vastoin avustustukihakemuksessa ilmoitettua käyttötarkoitusta, voidaan toiminta tulkita rikoslain mukaisesti avustusten väärinkäyttönä, jota kohtaan on mahdollista langettaa oikeuteen perustuvia rangaistuksia. (**Rauste** 1997, 827–828.) Rikosoikeuden näkökulma julkisiin avustusjärjestelmiin kohdistuvista avustusrikoksista jakautuu kahteen kategoriaan: epärehellisyyteen avustusta haettaessa tai avustusten väärinkäyttöksiin (**Halila & Norros** 2017, 580). Liikunta- ja urheilukulttuurissa julkisen avustuksen anomiseen voi liittyä myös lahjontaan tai sen yritysten piiriin lukeutuvia tekoja, jollaiseksi tulkitaan niin lahjan tai muun edun lupaaminen kuin sellaisen tarjoaminen tai antaminen virkamiehelle.

Tällöin tekoa tulkitaan ja arvioidaan sellaisten rikoslakiin kirjattujen säännösten mukaan, jotka kuvaavat lahjuksen antamista virkamiehelle. Lahjonnan rangaistavuuteen liittyy kiinteästi tulkinta lahjuksen vaikuttavuudesta suhteessa sen vastaanottaman henkilön työnkuvaan kuuluvaan toimintaan. (**Rauste** 1997, 828.)

Saavutettavan taloudellisen hyödyn perusteella kavallusrikoksetkin voidaan asettaa korruptiota tuomittavana käyttäytymisenä tarkastelevan viitekehyksen sisään. **Pörstin** (2018) mukaan kavallusrikos vertautuu varkauden tavoin anastusrikokseen, mutta eroaa varkaudesta hallinnan tunnusmerkin kautta. Kavallus muotoutuu sellaiseksi rikollisena rangaistavaksi teoksi, jossa tekijä saa omaisuuden haltuunsa muutoin kuin oikeudellomalla tavalla, mutta pitää kyseisen omaisuuden itsellään. Näin menettelemällä toimintaa voidaan käsitellä kavallusrikoksen tunnusmerkin täyttävänä anastuksena. (**Pörsti** 2018.) Kyseenomaisen rikostyyppin luonne kulminoituu luottamuksellisen ja vastuullisen aseman hyväksi käyttämiseen oman ja oikeudettoman edun tavoittelun nimissä. Suomalaisen liikunta- ja urheilukulttuurin sisällä kavallusrikoksia on tullut ilmi urheiluseurojen toiminnassa, jota kuvaavana esimerkkinä toimii **Väisänen** (2019) kertomaan tapahtumaketjuun rahastonhoitajan seuran tililtä omaan käyttöönsä siirtämistä rahavaroista. Henkilö oli useiden vuosien ajan anastanut kavalluksen kohteeksi joutuneelta yhdistykseltä varallisuutta lähes 30 000 euron edestä. (**Väisänen** 2019.)

Lahjominen elinkeinotoiminnassa on rikoslain sääntelyalan mukainen rikos myös urheilun piirissä sekä lahjuksen antajan että sen vastaanottajan näkökulmista tarkasteltuina. Lahjusten antaminen on tullut esille urheilussa esimerkiksi pääsarjatason kilpailumanipulaatiota kuvaavina ja arvokilpailujen järjestämisoikeuksiin liittyvinä lahjontatapauksina. Lahjuksella tarkoitetaan mitä tahansa oikeudetonta etua, jonka ”tarkoituksena on saattaa lahjottava tehtävässään suosimaan lahjuksen antajaa tai jotakuta muuta”. (**Rauste** 1997, 829.) Suomalaisessa jalkapallossa esille

tulleiden kilpailumanipulaatiotapausten juuret ovat juontaneet aasialaisjohtoisten rikollisten luotsaamaan kansainväliseen vedonlyöntirikollisuuteen, jossa tekijät olivat lahjoneet pelaajia ja sopineet etukäteen otteluiden lopputuloksista (**Ikonen & Laakso 2020**). Kyseenomaisia kilpailumanipulaatioon liittyviä tapauksia on arvioitu rikoslain lahjusrikossäädösten mukaisina lahjontarikoksina elinkeinotoiminnassa, sillä rikollissyndikaattien globaalien rihmastojen vuoksi kriminaalille toiminnalle ei ole voitu esittää näyttöä rikoksen kohteesta, mikä on suomalaisessa oikeusjärjestyksessä edellytys tapausten käsittelylle ja rangaistusten asettamiselle petosrikoslain mukaisin sisällöin (**Hämäläinen 2021**). Petosrikoksen täyttymisen tunnusmerkistöön kuuluu erehdytetylle taholle erehdytyksen vallassa suoritetusta määräämistoimesta aiheutunut taloudellinen vahinko (**Halila & Norros 2017, 578**). Petosrikoslainsäädäntöä on edellä mainittuun perustuen voitu hyödyntää pesäpallon sopupelivytyhdissä, jossa oli **lkosta** ym. (2020) mukaillen kyse useiden joukkueiden ja henkilöiden välisistä, etukäteen sovitusta ottelutuloksista, joita hyödynnettiin pitkävetomuotoisessa vedonlyönnissä. Sopupeleihin osallistuneet saatettiin näin tuomita petosrikoslainsäädännön mukaisiin rangaistuksiin, sillä petoksen kohteeksi pystyttiin määrittämään Suomen kansallinen peliyhtiö, Veikkaus Oy (**Hämäläinen 2021**).

Kolmannen sektorin toimijat eli urheilujärjestöt ja -seurat ovat lähes poikkeuksetta kirjanpito- ja tilinpäätösvelvollisia kirjanpitolaissa säädetyllä tavalla. Kirjanpitorikoksesta on kyse, kun toimijat lyövät laimin edellä mainitut velvollisuutensa, hävittävät tai vahingoittavat kirjanpitoaan tai merkitsevät kirjanpitoon vääriä tietoja. Urheilun piirissä varsin yleisiä ovat olleet myös urheiluseurojen maksuvaikeuksista johtuvat verorikkomukset, jotka voivat kiteytyä esimerkiksi pelaajien palkoista pidätettävien ennakonpidätysten maksamatta jättämisen muotoon. (**Rauste 1997, 829–830**.) **Manolin** (2018, 14) mukaan veropetokset ovat yleinen urheilun korruption muoto myös kansainvälisellä tasolla, sillä arvioiden mukaan yli

16 miljardia euroa vuodessa on kierretty globaalisti urheilutoiminnan kautta. Kirjanpitorikoksiin ja veropetoksiin liittyviä tapauksia suomalaisessa urheilussa edustavat esimerkiksi jalkapalloseura FC Jazzin sekä jääkiekon puolella Rauman Lukon tapaukset (**Rauste 2021**). Konkurssirikoksilla tarkoitetaan puolestaan juuri ennen konkurssia tehtyjä omaisuudensiirtoja muiden yhteisöjen nimiin tai muita omaisuuden salailu yrityksiiä. Urheiluseurojen parissa laittomia omaisuuden siirtoja on tullut ilmi tilanteissa, joissa konkurssiin menneen urheiluseuran jäljellä ollut omaisuus on siirretty uuden yhdistyksen nimiin ja siten toimintaa on jatkettu konkurssista huolimatta. (**Rauste 1997, 829–830**.)

4.3 Autonomia ja hyvä hallinto osana urheilun korruptiontorjuntaa

Urheiluun kiinnittyviä normeja voidaan tarkastella soft law'n eli pehmeän normiston ilmentävällä tavalla, jonka ulottuvuudet sisältävät ”monenlaisia standardeja ja suosituksia” (**Matikainen 2006, 42–43**). OECD (s.a.) kiteyttää kyseisen normiston yhteistyöperusteisiksi välineiksi, jotka eivät ole oikeudellisesti sitovia tai joiden sitova voima on jonkin verran ”heikompi” kuin perinteisellä lailla. Soft law -tyyppinen sääntely hahmotuu myös korruption hallinnan yhdeksi ainekseksi. Pehmeään normistoon kuuluviksi kansainvälisiksi asiakirjoiksi voidaan luokitella laaja-alainen joukko erilaisia instrumentteja aina arvoista ja tavoitteista normeihin sekä valtioneuvoston saakka. Näitä edustavat esimerkiksi asiantuntijoiden lausunnot, kansalaisjärjestöjen kannanotot ja ammattiryhmittymien eettiset säännökset. (**Rosas 1993, 71**.) Urheilun piirissä pehmeään normistoon lukeutuvat etiikan kirjaukset ja kansainväliset julistukset, kuten KOK:n peruskirjan sisällöt. Soft law'n mukaiset ohjeistukset toimivat lainsäädäntöä tukevana elementtinä. Vaikka ne ovat voimassa olevia lakeja alempiarvoisia kokonaisuuksia, eikä niiden rikkomisesta aiheudu rangaistuksia, voidaan niihin tukeutuen antaa lainsäädäntöä tarkempia ohjeita käyttäytymiselle. (**Matikainen 2006 42–43; Peurala 2012**.) Sama

pätee EU:n oikeuden lähteiden ja soveltamisalan mukaisiin linjauksiin suositusten ja lausuntojen vaikuttavuudesta. Kyseiset instrumentit saavat merkityksensä unionin oikeuden tulkinnasta ja sisältöjen selkeyttämisestä, sillä niillä ei ole tarkoituksenmukaista asettaa minkäänlaisia oikeuksia ja velvollisuuksia niitä vastaanottaville tahoille. (Euroopan parlamentti 2021.)

Gardinerin (2018) sanoin *soft law*’n on luonnehdittu kuvaavan niin ikään antikorruptioon keskittyvien kansainvälisten sopimusten luonnetta. Vaikka kansainvälisten sopimusten on nähty pääsääntöisesti tukevan rikoslaillista lähestymistapaa ilmiön sitoutumisessa, sallivat ne kuitenkin kansallisella lainkäyttövallallisella tasolla harkinnanvaraisuutta siihen, milloin ja millä tavoin asia tullaan toteuttamaan. (**Gardiner** 2018.) Korruptiota vastustavassa työssä on kuitenkin keskeistä niin sanotun kevyemmän keinovalikoiman hyödyntäminen, johon voidaan lukea valtion viranomaisten erinäisten toimintaohjeiden, yritysten laatimien riskienhallintasuunnitelmien sekä korruptionvastaisten ohjeistusten kaltaiset toimet. Myös kansalaisyhteiskunnan vahvistamisella, median toiminnalla ja esimerkiksi julkisen keskustelun vapaudella on suuri merkitys korruptionvastaissa työssä kansallisella tasolla. (**Pihlaja** 2018, 4.)

Eurooppalaisella tasolla tietynlaisina *soft law*-toimina voidaan urheilun antikorruptiotoiminnassa hahmottaa esimerkiksi Euroopan komission (2007b) julkaiseman urheilun valkoisen kirjan asemoituminen ensimmäiseksi urheilua koskevaksi aloitteeksi, jonka tarkoituksena on antaa ”strategista suuntaa urheilun asemalle EU:ssa”. Kirjassa tunnustetaan urheilun merkittävä yhteiskunnallinen ja taloudellinen rooli sekä vaaditaan urheilutoiminnan kytkemistä unionin regulaation mukaiseksi. (Euroopan komissio 2007a). Kirjan sisältämä aloitteellisuus ja strateginen suuntautuminen näkyy erityisesti korruption näkökulmasta sen luvussa 4.6, joka sisältää komission panokset korruptioon, rahanpesuun ja muihin talousrikollisuuden muotoihin (Euroo-

pan komissio 2007b). Myös Euroopan unionin neuvoston (2016a; 2016b) tekemät päätelmät ja toimenpide-esitykset rehellisyyden, avoimuuden ja hyvän hallintotavan tehostamisesta suurissa urheilutapahtumissa kuvaavat hallinnollisen tason pehmeitä keinoja urheilun korruptionvastaissa toiminnassa. Euroopan neuvoston (2019) ministerikomitea on antanut lisäksi suosituksen jäsenvaltioille hyvän hallintotavan edistämisestä urheilussa. Kansallisessa kontekstissa pehmeään normistoon lukeutuvat etiikan kirjaukset tulevat esille urheiluorganisaatioiden eettisinä säännöksinä, joiden mukaiset periaatteet otettiin käyttöön vuonna 2004 nyt jo toimintansa lopettaneen kattojärjestön eli Suomen Liikunta ja Urheilu ry:n (SLU) toimesta. Säännökset pohjautuivat entisiin linjauksiin ja tavoitteisiin. (**Mattikainen** 2006, 59–67.) Nykyään urheilyyhteisöä sitouttavaa, Reilu Peli -nimeä kantavaa, urheilyyhteisön eettistä periaatekokoelmaa koordinoi ja ylläpitää edellä mainitulla tavalla Suomen Olympiakomitea, joka toimii suomalaisen urheilujärjestelmän katto-organisaationa (kts. Suomen Olympiakomitea 2021b).

Mastersin (2015) mukaan urheilun korruptioon kiinnittyvän ja tässä katsauksessa (luku 3.2.1) mainitun kriminalisoinnin lisääminen ei välttämättä ole aina toimivin keino ilmiön vastaisessa työssä. Vaikka lainsäädännön tarkentamiseen sisältyy positiivisten tulosten mahdollisuus kansallisella tasolla, ei se ole riittävä keino ilmiön kattavaan hallintaan sen monikansalliseksi ongelmaksi levittäytyneen luonteen vuoksi. Erityisesti tiettyjen urheilun korruption muotojen voi sanoa olevan globaaleja, kansallisia rajoja ylittäviä, rikollisuuden ja epäeettisen toiminnan muotoja, joiden juurten katkaiseminen ei voi perustua ainoastaan kansallisten lainsäädännöllisten elementtien terävöittämiseen. (**Masters** 2015.) **Chappelet** (2016) näkeekin urheilun autonomian ja hyvän hallinnon välttämättömänä ja toisiaan tukevana aisaparina urheilun korruptionvastaissa taistossa. **Geeraertia, Almia ja Grollia** (2014) mukailleen hyvin määritellyt, objektiivisesti luodut ja tarpeeksi tiukat hyvän hallinnon kriteerit

toimivat perusteena niin urheilun itsehallinnon uskottavuudelle kuin urheiluorganisaatioiden autonomisen aseman oikeuttamiselle. Urheilun autonomian voi näin ajatella sisältävän vaateen siitä, että urheiluliikkeen sisällä on oma vastuunsa eettisesti ja moraalisesti kestävä urheilun toteuttamisessa ja toteuttamisessa (**Hämäläinen 2021**). **Manolin** (2018, 49–50) tutkimukselliseen tietoon perustuvan näkökannan mukaan juuri hyvän hallinnon mukaisten käytänteiden edistäminen nousee tärkeään asemaan urheilujohtamiseen liittyvän korruption kitkemisessä petosten, rahanpesun ja veronkierron kaltaisten tapaus-ten suhteen. Urheilun autonomian ja hallinnon vahvistamisella voitaisiin vastata paremmin myös erityisesti sellaisiin korruption ilmenemismuotoihin, jotka eivät kuulu juridisen sääntelyn piiriin korruptiontorjunnassa tai aiheuta mahdollisia rikosoikeudellisia seuraamuksia. Tällöin lisätään mahdollisuutta kontrolloida urheilun korruption vaihtelevaa luonnetta erityisesti sen epäeettisen päätöksenteon ja vaikuttamisen tasoilla urheilun sisäisen järjestäytymisen siivittämänä.

Korruptiontorjunnan kannalta urheilun autonomian ja hallinnon vahvistamiseen liittyvässä keskustelussa on kuitenkin muistettava se, että urheilu on autonomisen asemansa kautta myös pyrkinyt suojelemaan itseään. Negatiivisista asioista on vaiettu, eikä niitä ole tuotu julkisen ja yhteiskunnallisen keskustelun kohteiksi (**Kössö & Lehtisaari 2018**). Tämän vuoksi on tärkeää, ettei urheilun autonominen asema käänny urheilun eettisyyttä vastaan eli mahdollista korruption kaltaisten kielteisten lieveilmiöiden tiukempaa pesiytymistä urheilun toimintakulttuurin eri tasoille. Nykyisessä yhteiskunnallisessa kontekstissa Mäkitalon (2018) pro gradu -tutkielman tulokset valottavat erilaista näkökulmaa urheilun eettisyydestä organisaatiotasolla. Tutkielman tulosten mukaisella tavalla suomalaisten huippu-urheiluorganisaatioiden tulisi kiinnittää huomiota eettisen toiminnan moniulotteiseen havainnointiin, eettisestä toiminnasta palkitsemiseen sekä moraalisen rohkeuden vahvistamiseen liittyviin ulottuvuuksiin. (**Mäkitalo 2018**.)

Kansainvälinen olympiakomitea julkaisi ja hyväksyi ennen 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen täyttymistä autonomiaan olennaisesti kuuluvat hyvän hallinnon tematiikan peruseriaatteet (vrt. engl. Basic Universal Principles of Good Governance of the Olympic and Sports Movement, BUPs) osaksi olympialaisten ja kansainvälisen urheiluliikkeen toimintaa (**Chappelet 2016**). Olympialiikkeen eettisen säännösten mukaan kyseiset hyvän hallinnon peruseriaatteet määrittävät vähimmäistason, jota kaikkien olympialiikkeen jäsenten tulee noudattaa, ohjaten sidosryhmien käytänteitä muun muassa riskienhallinnan, läpinäkyvyyden sekä vähemmistöjen kunnioittamisen tasoilla (IOC 2021b). **Ojajärven** ja **Valtosen** (2016, 7) mukaan urheilu- liike on herännyt hyvän hallinnon periaatteiden ja niiden noudattamisen tärkeyteen viimeistään urheilussa ilmenneiden kielteisten tapahtumien ja ilmiöiden seurauksena. Hyvän hallinnon voikin todeta kietoutuvan osaksi lähes kaikkien urheilun epäeettisten ilmiöihin puuttumisen spektriä. (**Ojajärvi & Valtonen 2016, 7**.) Urheilun hyvää hallintoa valottavia periaate- ja indikaattori- kokoelmia on tehty kansainvälisellä tasolla niin ikään edellä mainitun Euroopan neuvoston (2019; 2005) ja KOK:n (2021) ohella myös esimerkiksi International Sport and Culture Associationin eli ISCA:n (2013) toimesta. Urheilun kontekstiin kohdistuvia, hyvää hallintoa kuvaavia ohjeistuksia on kuitenkin kritisoitu yhtenäisen lähestymistavan ja pakottavan täytäntöönpanon puutteesta. (**Mrkonjic 2016**.)

Geeraertin (2015, 7) toteuttaman Sports Governance Observer -raportin mukaan kansainvälisissä urheiluorganisaatioissa on ollut meneillään legimiteettiin kohdistunut kriisitila, joka on syntynyt korruption ohella tyytymättömyistä sisäisistä sidosryhmistä sekä tehottomuudesta. Tutkijan mukaan kriisitilanne saattaa johtaa kansainvälisen urheiluhallinnon epäjärjestykseen ja -vakauteen. Legimiteettiin kohdistuvien kriisien on todettu olevan seurausta puutteellisesta institutionaalisesta suunnittelusta erityisesti vankkojen kontrollimekanismien näkökulmasta. Kyseisiin

mekanismeihin panostaminen mahdollistaisi niin jäsenorganisaatioiden kuin ulkoisten toimijoiden harjoittamien ja jakamien ohjauksellisten ja hallinnallisten elementtien toteutumisen. (Geraert 2015, 7.) Hallinnollisella tasolla korruptiontorjunnan voi siis tulkita vaativan jaettavaa kontrollonin mahdollisuutta organisaation lisäksi sen moninaisten sidosryhmien välillä.

Kansallisessa mielessä urheilun organisaatiotasolla tapahtuvan korruption vastustaminen vaatii ponnistuksia niin kaikkien järjestöjen kuin järjestelmää valtakunnallisesti koordinoivan toimijatahon rintamalla. Suomen Olympiakomitean hallinnoiman Reilun Pelin (2021) eettinen periaatekokoelma toimii koko urheiluyhteisöä sitovana eettisenä ohjeistuksena ja vastuullisuustyön perustana sekä tämän mukaisen vastuullisuusohjelman periaatteita tarkentavana asiakirjana (kts. myös Suomen Olympiakomitea 2022). Reilu Peli perustuu niin olemassa olevaan lainsäädäntöön kuin kansainvälisiin sopimuksiin ja säännöstöihin sekä heijastaa vahvasti olympismin perusarvoja. Eettiset periaatteet niveltyvät siis sisällöllisesti ja asiakirjatasoisesti osaksi Urheiluyhteisön vastuullisuusohjelmaa vuosille 2020–2024, jonka sisäankirjoitettuna tavoitteena on taata kaikissa olosuhteissa vastuullinen liikunta- ja urheilutoiminta. (Suomen Olympiakomitea 2021b.) Hyvän hallinnon periaatteiden ilmeneminen konkretisoituu edellä mainittujen asiakirjojen sekä organisaation sääntötason ohella muun muassa Olympiakomitean sisäisessä vastuullisuuskompassissa, joka johdattaa henkilöstön ja hallinnon hyvän hallintotavan mukaista toimintaa (Suomen Olympiakomitea 2022). Urheiluyhteisön yhteisen vastuullisuusohjelman on kuvattu niin ikään olevan olennainen osa huippu-urheilun strategiaa, minkä lisäksi vastuullinen toiminta kuuluu sisäankirjoitettuna ohjeena huippu-urheilun johtamiseen, päätöksentekoon ja muihin toimintatapoihin (Laine & Paavolainen 2020).

Reilun Pelin (2021) mukaan urheilun hyvä hallinto näyttäytyy yhdenvertaisuutena ja oikeudenmukaisuutena, päätöksentekoprosessien vastuulli-

suutena ja avoimuutena, talouden realistisuutena, kestävyyttenä ja läpinäkyvyytenä sekä rikoksiin ja rikkomuksiin vakavasti suhtautumisena. Eettiseen periaatekokoelmaan on hyvän hallinnon ohella sisällytetty niin ikään antidopingin, yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon, turvallisen toimintaympäristön sekä ympäristön ja ilmaston osa-alueet (Laine & Paavolainen 2020), joiden kaikkien voi nähdä linkittyvän suoraan tai epäsuorasti osaksi antikorruptiota tukevia päämääriä urheilun hallintotasolla. Kevättalvella 2022 esille nousut häirintäkohu Suomen Olympiakomiteassa on kuitenkin tuonut julkisen keskustelun kautta esille huolen liikunta- ja urheilukulttuurissa esiintyvistä häirinnästä ja epätasa-arvoisuudesta (kts. esim. STT Urheilu 2022a) sekä hyvän hallinnon todentumisesta organisaation sisäisillä tasoilla (Vilén 2022; Pusa 2022; Suopuro 2022). Kohun vuoksi OKM pyysi Suomen Olympiakomitealta selvitystä epäasialliseen käytökseen puuttumisesta sekä hyvän ja läpinäkyvän hallinnon periaatteiden toteutumisesta (STT Urheilu & Arkko 2022; STT 2022). Selvityksen mukaan vastuullisuusohjelman tavoite hyvän hallinnon mukaisen toiminnan tuottamasta luottamuksesta ja tyytyväisyydestä ei toteutunut huippu-urheiluyksikön johtajan uudeleen valinnan yhteydessä, ollen ”eettis-moraalisesti ongelmallista” (Suomen Olympiakomitea 2022). Ministeriön mukaan annettu selvitys ei avannut sitä, miten vastuullisuusohjelma ja hyvän hallinnon periaatteet on jalkautettu organisaation johtoon. Tästä syystä Suomen Olympiakomitean tuli lisäksi toimittaa suunnitelma vastuullisuusohjelman toteuttamisesta sekä siitä, miten hyvän hallinnon mukainen toiminta vakiinnutetaan ja sisäistetään organisaatioissa, erityisesti sen luottamusjohdon tasolla. (OKM 2022.)

Olympiakomitean jäsenyhdistykset ovat lajiliittotason toiminnassaan sitoutuneet hyvään hallintotapaan ja ohjeistaneet jäsenseurojaan siihen kuuluvista periaatteista (kts. esim. Suomen Ratsastajainliitto s.a.; Suomen Salibandyliitto 2021). Lisäksi kansallisella tasolla urheilun sisäisessä kurinpidossa Suomen Olympiakomitean julkaisema hyvän hallinnon tietopankkikonaisuus

tarjoaa seuratoimijoille koulutusta, materiaaleja ja työkaluja seuran vastuulliseen johtamiseen ja päätöksentekoon (Suomen Olympiakomitea s.a.). Hyvän hallinnon tukemiseen liittyvien kokonaisuuksien voi siis sanoa toimivan tärkeänä elementtinä urheiluorganisaatioiden korruptiontorjunnassa. Niiden merkityksen korostamisen ja edistämisen painoarvo onkin kasvanut yleisesti urheilujärjestöjen keskuudessa (Loughborough University 2019).

On myös julkishallinnon vastuulla tehdä yhteistyötä urheiluorganisaatioiden kanssa hyvän hallintotavan mukaisten käytäntöjen täytäntöönpanon suhteen niin kansallisesti kuin alueellisilla ja paikallisilla tasoilla. Tämä tarkoittaa nollatoleranssia urheilussa esiintyvän korruption suhteen, jonka tulisi näkyä joko hyvän hallinnon periaatteiden noudattamisen valvomisena kansallisella tasolla tai hyvän hallinnon periaatteiden sisällyttämisenä osaksi julkisten avustusten myöntämisperiaatteita (Euroopan unionin neuvosto 2019; Euroopan neuvosto 2019). Hyvän hallinnon juridinen pohja onkin Suomessa moniulotteinen, mikä näkyy myös liikunnan ja urheilun piirissä sisällyttäen itseensä muun muassa perustuslakiin, kuntalakiin, julkisuuslakiin, yhdistyslakiin sekä hallintolakiin liittyvää sääntelyä. Sisältöjensä suhteen keskeisimpänä urheilu- ja liikuntatoiminnan ohjaajana näyttäytyy liikuntalaki, jolla on niin ikään olemuksellista kosketuspintaa hyvän hallinnon mukaisiin elementteihin. (kts. esim. **Ojajärvi & Valtonen** 2016, 11-14.)

Suomessa hyvään hallintoon oleellisesti kuuluva läpinäkyvyyden vaade näkyy osaltaan osana rahoituksen saamiseen liittyviä periaatteita, niin sanotun resurssiohjauksen kautta. Liikuntahallinto omaa ohjausveloitteen, jota toteutetaan muun muassa resurssieja ja informaatiota välittämällä (**Ojajärvi & Valtonen** 2016, 12). Valtionavustusten saamisen kriteerit ovat luettavissa tarkemmin liikuntalain (390/2015, 2015) ja sitä tarkentavasta valtioneuvoston asetuksesta liikunnan edistämisestä (550/2015, 2015). Toisin sanoen valtionavustusta saavien organisaatioiden tulee

raportoida toiminnastaan ja sen sisällöistä niitä myöntävälle taholle (**Huttu** 2020, 84), jona toimii valtakunnallisten liikuntaa edistävien järjestöjen osalta OKM, kun taas paikallisten liikunta- ja urheiluseurojen rahallisesta avustamisesta vastaa pääasiallisesti kunnat. Ministeriö myöntää kuitenkin seuratoiminnan kehittämistukea liikunta- ja urheiluseuroille niiden toiminnan eteenpäin viemiseksi. (OKM s.a.)

Liikuntalain konkreettisina tavoitteina hahmotuvat **Ojajärveä** ja **Valtosta** (2016, 12) seuraten liikunnan ja urheilun sisäisen kulttuurin kehittämiseen sekä yhteiskunnan hyvinvointipolitiikan toteuttamiseen liittyviä kiinnostavat. Valtionavustusten saamisen ehtona voidaan pitää liikuntalain (390/2015, 2015) ja valtioneuvoston asetuksen liikunnan edistämisestä (550/2015, 2015) mukaan muun muassa niin toimintaan liittyvää laatua, yhteiskunnallista vaikuttavuutta, järjestön roolia tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyössä sekä roolituksen sitoutumista liikunnan ja urheilun eettisiin periaatteisiin ja Suomea sitoviin kansainvälisiin säädöksiin. Liikuntalain moninaisia tavoitteita edistetäänkin tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden ohella esimerkiksi yhteisöllisyyden, monikulttuurisuuden ja kestävä kehityksen sekä ympäristön kunnioittamisen kaltaisista lähtökohdista (**Ojajärvi & Valtonen** 2016, 12). Edellä mainituissa teemoissa on yhtymäkohtia suhteessa hyvän hallinnon mukaisiin periaatteisiin, vaikka hyvään hallintoon ei käsitteellisellä tasolla suoraan liikuntalain ja sen asetuksen sisällöissä viitatakaan. **Ojajärveen** ja **Valtoseen** (2016, 12-13) nojaten keskeistä on hyvän hallintotavan limittyminen osaksi liikuntalain sanomaa siinä suhteessa, että se ohjaa kiinnittämään huomiota lain sisällöissä määritettyihin seikkoihin, jolloin toiminnan ohjaavat kriteerit ovat löydettävissä esimerkiksi tasa-arvolain sekä yhdenvertaisuuslain sisällöistä. Hyvän hallinnon kannalta huomionarvioista on lisäksi liikuntalain sisältämä asiahaara kuntien veloitteesta kuulla asukkaitaan liikuntaan liittyvissä ”keskeisissä päätöksissä”. (**Ojajärvi & Valtonen** 2016, 12-13.)

Vaikka liikuntalaissa on liikunnan ja urheilun kannalta vaikuttavuutta hallinnon ohjaavuuden näkökulmasta, on laki ja sen sääntelevyys **Ojajärven** ja **Valtosen** (2016, 12) mukaan kuitenkin suhteellista sen määrittäessä niin kutsutun puitelain asemaan. Kyse on toisin sanoen periaatteellisen tason muodostavasta laista, johon kohdistuvista tulkinnoista ja niihin perustuvasta toiminnasta vastaavat liikunta- ja urheilukulttuurin toimijat. (**Ojajärvi & Valtonen** 2016, 12.) Julkishallinnon rooli on myös avustusten valvonnassa reaktiivinen, jolloin rahoituksiin liittyviin väärinkäytöksiin voidaan vastata niiden tultua julki. Esimerkkinä väärinkäytöksistä rahoituksessa toimii seuratasolla **Huttua** (2020, 71) mukaillen seuran jäsenmäärän nostaminen ylöspäin suurempien tukien saamisen toivossa. Suomalaisessa liikunta- ja urheilukulttuurissa hyvän hallinnon periaatteiden käytännön toteutumisen realiteetteina näyttäytyväkin vahvasti urheilutoimijoiden omiin sääntöihin ja ohjeistuksiin kiinnittyvät laadulliset elementit, sillä **Ojajärven** ja **Valtosen** (2016, 13) kuvaamat liikunnan ja urheilun erityispiirteet tulevat esille laji- ja kilpailutoiminnan sääntöjen ja erinäisten urheiluun ja muuhun liikuntaan sisältyvien eettisten kysymyksenasetteluiden mukaisin tavoin.

Vaikkakin hyvän hallinnon periaatteiden painoarvo on nostanut päätä urheiluorganisaatioissa (Loughborough University 2019), on **Oja** (2021) Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiön (LIKES) blogitekstissä kuitenkin muistuttanut liikuntapuheen ”löysästä eettisyydestä”. Tällä kirjoittaja viittaa siihen, ettei ole olemassa yhtä universaalia totuutta eettisestä ja epäeettisestä toiminnasta edes urheiluyhteisön sisällä, urheilun ja liikunnan jakautuessa moninaisen intressiryhmän kiinnostuksen ja toiminnan kohteeksi. Eettisyyden pohtiminen ja siitä tehtävät ohjeistukset eivät tältä osin voi asettua vastuunvapautukseksi liikunta- ja urheilukulttuurin toiminnalle, vaan oikeellisuuden ja hyväksyttävyyden rajojen vetäminen vaatii aina myös niihin kytkeytyvien perusteiden auki kirjoittamista. (**Oja** 2021.) **Hwang** (2016) onkin todennut termeihin epäeettinen ja moraaliton liittyvän monitulkintaisuutta

ja epäselvyyttä. Urheilun korruption kitkemisen kannalta oleellista on kasvattaa ymmärrystä epäeettisestä ja moraalittomasta toiminnasta urheilussa, sillä sen tulkitseminen voi vaihdella tilannetekijöiden, kuten kulttuurin tai sosiaalisten normien mukaan. (**Hwang** 2016.)

Hyvän hallinnon periaatteiden ja niiden mukaisen hallintotavan ei siis voi olettaa olevan itsestään selviä asioita liikunta- ja urheilukulttuurin parissa, mikä on näkynyt selkeästi urheilun kansainvälisellä hallintotasolla (vrt. esim. **Geeraert** 2015). Esimerkiksi Maailman antidopingtoimisto WADAn (vrt. engl. World Anti-Doping Agency) kaltaisessa hybridioorganisaatiossa on tunnistettu puutteita muun muassa sen hallintoon ja hallinnollisiin rakenteisiin liittyvillä tasoilla. Organisaatiota rakenteeseen liittyviksi kehityskohteiksi WADAn kohdalla on tunnistettu näin muun muassa läpinäkyvyyden lisäämiseen, roolituksen erottamiseen ja selkeyttämiseen sekä naisten ja urheilijoiden edustuksen lisäämiseen kiinnittyviä tarpeita. (kts. esim. **Chappelet & Van Luijk** 2018). Organisaation erityisenä kehityksellisenä suuntana voidaan korostaa eturistiriitojen välttämistä. Näin WADAn hallinnon eri tasojen sisäisessä roolituksessa ei tulevaisuudessa saisi enää olla ristikkäisyyksiä ja päällekkäisyyksiä, eikä hallituksen jäsenistöllä sidoksia muihin organisaatioihin, jotka sotivat henkilöiden todellista riippumattomuuttansa vastaan. (**Chappelet** ym. 2018.) Edellä mainitun kaltainen asemoitumisen moninaisuus näyttää organisaation ulkopuolisesta perspektiivistä hyvän hallintotavan periaatteiden vastaisena toimintana. WADAn hallintouudistusten sarja on käynnissä ja organisaatio koordinoitunut ja osaltaan implementoinut joukon hallintoon liittyviä uudistuksia (WADA 2021). Reformityö on kohdistunut osaltaan urheilijoiden edustuksellisuuden lisäämiseen sen päätöksentekokelemissä. Kriitikot ovat kuitenkin luonnehtineet organisaatiossa tähän mennessä tehtyjä uudistuksia riittämättömiksi ja vaatineet niihin kiinnittyvien toimien ulottamista uusille tasoille. Reformointityön kohdalla on korostettu erityisesti vaadetta WADAn ja KOK:n välisten läheisten jäsenistösuh-

teiden perusteellisemmasta erottelusta, edellä mainittujen eturistiriitojen välttämiseksi. (Pells 2021.) Kriittiset kannanotot osoittavat WADAn organisaatorakenteen ristiriitaisuuksien ohella edelleen havaittavissa olevia puutteellisuuksia urheilijoiden tasavertaisen osallistamisen osa-alueilla, joihin kohdistuvien epäkohtien on kuvattu marginalisoivan urheilijoita ja jättävän ulkopuolelleen ihmisoikeudellisen perspektiivin (UNI Global Union 2021).

Aktiivinen keskustelu hyvästä hallinnosta ja sen sisäisistä ulottuvuuksista liikunta- ja urheilukulttuurin kaikilla tasoilla on erittäin tärkeää. Kirkebyn (2016) mukaan hyvän hallinnon tulee olla olennainen osa kaikkien urheilusektorien toimintaa huippu-urheilusta ruohonjuuritason toimintaan asti, sillä se on ennakkoehto kaikkien organisaatioiden autonomialle, legitimitteetille ja selviytymiselle. Sen tulee lisäksi aina perustua organisaation sääntöihin, joiden tehostamisella voidaan vaikuttaa korruptiota kuvaavien käytänteiden tiedostamiseen sekä niiden riskitason vähentämiseen organisaatioiden sisäisessä toiminnassa. Euroopan unionin neuvoston (2019) ehdotuksessa juuri sääntöjen puutteen ja eturistiriitoja kuvaavien sääntöjen puutteellisen täytäntöönpanon on kuvattu helpottavan mahdollisuuksia korruption toteutumiselle urheilun piirissä.

Sääntöjen tehostamiseen liittyy olennaisesti niitä valvovien kurinpitomääräysten olemassaolo, sillä esimerkiksi eettiset rikkomukset ja väärinkäytökset ovat ravistelleet niin liikunta- ja urheilukulttuuria kuin yhteiskuntaa viimeisten vuosien aikana merkittävästi Suomessa ja maailmalla. Esille tulneiden rikkomusten vuoksi urheilyyhteisön parissa on noussut esille tarve kurinpidon keskitämisestä urheilussa tapahtuvien vakavien eettisten rikkomusten osalta, sillä lajiliittojen eettisissä säännöksissä ja kurinpidossa on koettu olevan runsaasti kirjaavuutta. Kurinpidollisen keskittämisen kautta halutaan yhtenäistää urheilun eettisistä rikkomuksista seuraavaa tutkintaprosessia sekä teoista annettavia kurinpitorangeistuksia. Urheilun sisäisen, autonomiaan perustuvan kurin-

pidon ei ole oikeudellisessa mielessä kuitenkaan nähty vaativan edellä mainitun kaltaista keskitettyä toimijaa, sillä eettisiin rikkomuksiin liittyvät yhtenäiset menettelyt ja rangaistukset on voitu saavuttaa yhteisillä kansallisilla suosituksilla. (Takamäki & Lund 2020.) Kriittistä huolimatta yhteinen tutkinnallisen ja kurinpidollisten määräysten järjestelmä otettiin käyttöön Suomessa vuoden 2022 alusta lähtien. Siihen liittyminen on lajiliitoille vapaaehtoista. (SUEK 2021c.) Järjestelmään liittymisen vapaaehtoisuudella on voitu välttää keskitetyn kurinpidon vastaamatomuus urheilun autonomiseen asemaan. Suomen Olympiakomitean jäsenyhteisöt sitoutuvat kurinpitomääräyksiin omilla toimintasäännöillään ja sitouttavat niihin myös toiminnassaan mukana olevat yhteisöt ja henkilöt (Suomen Olympiakomitea 2021c). Uuden järjestelmän hyväksyminen on myös vaatinut komitealta sääntöjen muutoksia siten, että ne jatkossa huomioivat vakavien eettisten rikkomusten keskitetyn kurinpidollisen ulottuvuuden (Suomen Olympiakomitea 2021a).

Keskitettyyn kurinpitoon sitoutuvan järjestelmän toimialueeseen ei kuitenkaan kuulu urheilun korruptio (kts. Suomen Olympiakomitea 2021c). Vastaavan järjestelmän luomisen merkitystä voidaan kuitenkin peilata urheilussa ilmenevän korruption kurinpidollisten elementtien tehostamisen tarpeeseen koko urheilujärjestelmän tasolla muun muassa kilpailumanipulaation ja urheiluorganisaatioissa ilmenevän epäeettisen vaikuttamisen ja päätöksenteon sääntelyn näkökulmista tarkasteltuina. Tutkintaan ja kurinpitoon kulmineituvan oikeudellisen tarpeen siirtämistä voitaisiin näin toisin sanoen tarkastella yhteisen elimen mukaisesta perspektiivistä, jonka kautta säänneltäisiin rakenteellisen muutoksen mahdollistamana eettisesti kestävää hallintoa ja toimintaa liikunta- ja urheilukulttuurin tasoilla. Resurssien kohdentaminen järjestelmän luomiseen saattaisi lisäksi viedä eteenpäin sekä liikunnan ja urheilun erinäisten sidosryhmien yhteistä sitoutumista korruptionvastaiseen toimintaan että kehittää urheilun korruption muotojen tunnistamiskyvykkyyttä ja niistä suojatusti ilmoittamista, joista viimeksi

mainitun merkitystä on korostettu Euroopan neuvoston (2014) toimesta korruption ja huonon johtamisen vastaisessa taistossa. Ilmiöitä on hahmottu näin demokraattista läpinäkyvyyttä ja luotettavuutta vahvistavana elementtinä (Euroopan neuvosto 2014).

Edellä mainittuja havaintoja tukee niin ikään Euroopan unionin neuvoston (2019) näkemys siitä, että korruptionvastaisessa toiminnassa keskeiseksi elementiksi nousee urheiluliikkeen hyvän hallinnon mukaiset periaatteet ja kestävät toimintamallit sekä niiden noudattamiseen kohdistuvan, kokonaisvaltaisen valvontajärjestelmän merkitys. Valvonnan tulee kattaa seurantaan, seuraamuksiin ja kehittämiseen liittyvät ulottuvuudet. Seuraamusten määrittelyyn tulee puolestaan kuulua sellaiset asianmukaiset kurinpitosäännöt ja -menettelyt, jotka kohdistuvat korruption osallistuneisiin ja toisaalta myös suojelemaan korruptiosta ilmoittaneita sekä takaisivat kaikkien osapuolten oikeuksien täysimääräisen kunnioittamisen. (Euroopan unionin neuvosto 2019.) **Sweeney** (2016) on nostanut yleisesti urheiluorganisaatioiden hallintotasoon kohdistuvien aspektien osalta esille tarpeen itsenäisten eettisten komissioiden tai neuvonantajien perustamiselle. Tahojen tulisi omata tehostavaa valvonta- ja kurinpitovaltaa liittyen eettisiin käytännösääntöihin ja koodistoihin. (**Sweeney** 2016.)

Kootusti sanoen väärinkäytöksiin liittyvien paljastusten tekijöiden suojeleminen asettuu keskeiseksi elementiksi korruptionvastaisessa työssä (Harmaa talous ja talousrikollisuus 2019), mikä liittyy kiinteästi urheilussa tapahtuvan korruption muotojen tunnistamiseen ja havaitsemiseen (Euroopan unionin neuvosto 2019). Ilmoituskanavien tärkeys määrittäytyy myös **Huttua** (2020, 75) lainaten urheilun eettisten aspektien inhimillisyyden ja ihmisläheisyyden tarpeeseen eli siihen, että kaikki urheilun parissa toimivat voivat ja saavat uskalluksen puhua kohtaamistaan epäkohdista. (**Huttu** 2020, 75.) Oleellista järjestelmän eettisessä toimivuudessa on myös siinä korkeinta

valtaa käyttävän tahon toiminnan oikeellisuuden tarkasteleminen eli kyseenomaiseen tahoon kohdistettu valvonta vallan keskittymiseen liittyvien potentiaalisten ongelmakohtien välttämiseksi.

4.4 Urheilun korruptiontorjunnan muut mekanismit

Urheilun korruption kohdistuneita reformistrategioita on kehitetty koulutusohjelmissa sekä hallitusten, poliittisten linjavetojen, valvontaryhmien, regulaation ja sisäisen valvonnan ohjelmien kautta (**Kihl** ym. 2017). Agenda 2030-ohjelmaan liittyvä kansainvälinen yhteisö on tunnustanut YK:n tasolla ja kestävä kehityksen mukaisessa toimintaohjelmassa urheilun erityisen aseman kestävä kehityksen mahdollistajana. Tämän lisäksi huomioon on otettu korruption haittavaikutukset taloudelliseen ja sosiaaliseen kehitykseen sekä vedottu korruption ja lahjonnan kaikkien esiintymismuotojen vähentämisen merkityksen puolesta. (YK s.a.) EU:n ja sen jäsenvaltioiden kehitysyhteistyöpolitiikka sisältää sekä korruptiontorjunnan että kumppanimaiden välisen yhteistyön korruptionvastaisten toimien edistämiseksi (Euroopan unionin neuvosto 2019). Korruption torjunnan tarve hahmottuu tärkeäksi elementiksi EU:n urheilun integriteettiä turvaavissa käytännöissä (**Manoli** 2018, 49).

Manolin (2018, 16) mukaan kansainvälisissä urheiluorganisaatioissa urheilun integriteettiä ylläpidetään alayksikköihin perustuvan organisaatorakenteen mukaisella tavalla. Esimerkiksi KOK:n kilpailumanipulaation vastainen työ (vrt. engl. Prevention of Manipulation of Competitions) perustuu kolmitasoiseen strategiaan puhtaasti urheilun edistämiseksi. Tasoilla huomioidaan lainsäädäntöön, tietoisuuden lisäämiseen sekä kapasiteettien rakentamiseen, tiedusteluun ja tutkintaan liittyvät lähtökohdat. (**Manoli** 2018, 16.) KOK panostaa korruptionvastaiseen toimintaan myös usean eri toimijatahon välisen yhteistyön kautta. Se on perustanut kansainvälisen foorumin eli IFSIn (vrt. engl. International Forum for Sports

Integrity) turvataksaan urheilun integriteettiä. (IOC 2021a.)

Urheilussa ilmenevää korruptionvastaista toimintaa ja kilpailumanipulaation estämistä hallinnoidaan IFSI:ssä vuonna 2017 erikseen perustetun kansainvälisen antikorruption keskittävän yhteistyöelimen eli IPACSin (vrt. engl. International Partnership against Corruption in Sport) kautta (IPACS 2021). Monenkeskisen yhteistyön eli useisiin sidosryhmiin perustuvien kooperaatioverkostojen on todettu olevan merkittävässä roolissa urheilussa ilmenevän korruption ehkäisyyn ja torjumiseen liittyvässä työssä, mikä näkyy myös olennaisena osana EN:n suuntaamassa kansainvälisessä kumppanuustoiminnassa (vrt. **Manoli** 2018, 16, 49). IPACSin jäsenistö koostuu monista eri urheilun sidosryhmien toimijoista ja sen missiona on tuoda yhteen kansainvälisiä urheiluorganisaatioita, kansallisia hallituksia, hallitustenvälisiä järjestöjä sekä muita merkittäviä sidosryhmiä, jotka voimistavat ja tukevat korruptionvastaista toimintaa ja ovat sitoutuneet hyvän hallinnon periaatteisiin urheilun sisällä ja sen ympärillä. IPACSin perustajajäseniksi lukeutuvat KOK:n ja EN:n lisäksi OECD, Yhdistynyt kuningaskunta (UK) sekä YK:n huumeiden ja rikollisuuden torjunnasta vastaava toimisto UNODC (vrt. engl. United Nations Office on Drug and Crimes). (IPACS 2021.) Euroopan unionin neuvosto (2019) toteaa IPACSin kaltaisen kansainväliseen kumppanuuteen perustuvan yhteistyön olevan entistä merkittävämpi tulevaisuuden suunta yhdistämistä vaalivassa korruptionvastaisessa toiminnassa. Olemassa olevien ja uusien verkostojen kautta voidaan näin ollen tavoitella yhteistä pyrkimystä korruptiontorjunnan ja hyvän hallintotavan edistämisen suhteen niin, että kaikki urheilun sidosryhmät ja niiden toimet tuodaan yhteen. (Euroopan unionin neuvosto 2019.)

Kansainväliset poliisi- ja turvallisuusorganisaatiot ovat myös ottaneet osaa korruptionvastaiseen työhön. Näistä esimerkkinä toimii esimerkiksi globaali, itsenäinen ja voittoa tavoittelematon järjestö ICSS. Se on kehittänyt erillisen Insight-

yksikön urheilun integriteetin ja urheiluun kiinnittyvien uhkien ymmärtämiseen ja niiden reaktiiviseen käsittelemiseen muun muassa urheilun hyvän hallinnon ja turvallisuuden edistämisen näkökulmista. Yksikön toimintalinjoihin kuuluu kapasiteettien kehittämiseen ja käytänteisiin liittyvää avunantoa sekä kansainvälistä ja sektorien rajat ylittävää yhteistyötä. ICSS:n tarjoamaan toimintaa kuuluu niin ikään SIUn (vrt. engl. Sport Integrity Unit) toiminta. Yksikkö on keskittynyt identifioimaan urheiluun liitännäisiä rikollisverkostoja, jotka toimivat kilpailumanipulaatioon, urheilupetoksiin, korruption ja rahanpesuun tai muihin urheilun kontekstiin sidonnaisten rikollisuuden muotojen alalla. Myös Interpol tarjoaa hallitustenvälisenä järjestönä koulutusta kilpailumanipulaatiosta sekä laittomasta ja laillisesta vedonlyönnistä. Toiminnan tarkoituksena on erityisesti kouluttaa urheilun avaintoimijoita tunnistamaan, vastustamaan ja raportoimaan urheilun korruptiosta sekä parantamaan ilmiöön liittyviä tutkimus- ja yhteistyövalmiuksia. (ICSS 2021; **Manoli** 2018, 17.) Interpolin lisäksi EU:n lainvalvontayhteistyövirasto eli Europol (vrt. engl. European Union Agency for Law Enforcement Cooperation) ja G20-maat hyödyntävät korruptionvastaisia toimenpiteitä kohdennetusti urheilun piirissä (Euroopan unionin neuvosto 2019).

Kuten korruptiontorjunnassa muutoinkin, nousee kansalaisyhteiskunnan merkitys oleelliseen arvoon myös urheilun korruptionvastaisessa työssä. Useat globaalilla mittakaavalla merkittävät kansalaistoimijat ovat mobilisoineet urheilun osalliseksi laajempaa korruptiota vastustavaa toimintaa (**Manoli** 2018, 16). Transparency Internationalin (2016b) urheilun korruption liittyvän aloitteen tarkoituksena on kattavan asiantuntija-, kannattaja- ja sponsoriyhteistyön kautta tuottaa tutkimus- ja analyysitietoa, lisätä vuoropuhelua sekä luoda ratkaisuehdotuksia ilmiön kitkemiseksi liikunta- ja urheilukulttuurin sisästä. Yhteiskunnan osa-alueiden yhteen saattaminen näyttäytyy tässä suhteessa merkityksellisenä ainesosana antikorruptiotyön vaikuttavuuden kasvattamisessa. Kansainvälisten urheilujärjestöjen sisällä on

kehitetty erinäisiä korruption liittyviä verkkoilmoituspalveluita, joissa esimerkiksi tenniksen, nyrkkeilyn koripallon ja jalkapallon sidosryhmät voivat ilmoittaa havaitsemistaan korruptoituneista toimista ja käytännöistä. FIFAn CRP-alustalla (vrt. engl. confidential reporting platform) organisaation sidosryhmät voivat tietoonsa perustuen käydä raportoimassa erinäisistä korruption ja kilpailumanipulaatioon liittyvistä tiedoistaan anonyymisti. (Manoli 2018, 17). Ilmoitusherkkyden lisäksi organisaatioiden sisäisillä tasoilla ilmenevän korruptionvastainen taisto vaatii positiivisiin ja rooleihin liittyvien määräaikaisten asettamista. Hallintokausien rajoittamattomuus on todettu yhdeksi hyvän hallinnon vaarantavaksi ongelmakohdaksi kansainvälisten urheiluorganisaatioiden toiminnassa (Geeraert ym. 2014; Grigaliūnaitė & Eimontas 2018).

FIFAn ohella KOK:n vuonna 2000 perustama muutoskomissio on toiminut avainroolissa läpinäkyvämmän ja avoimemman organisaation rakentamistyössä, minkä ansiosta järjestössä määritettiin muun muassa muutoksia jäsenrakenteeseen ja jäsenyyksien määräaikaisten kiinnittämiseen ja jäsenyyksien määräaikaisten kiinnittämiseen (Kolamo 2018, 97-98). Gardinerin (2018) mukaan FIFAssa edustetut raskaan luokan korruptiotapaukset ovat assosioituneet nimenomaisesti kulttidynamiikan ympärille ja sisältäneet vastuullisuuden välttelyä sekä kriittisen kyseenalaistamisen puutteellisuutta organisaation kaikilla tasoilla. Tähän peilaten jäsenistöön ja rakenteisiin kiinnittyvien muutosten tuottamat edut näkyvät urheiluorganisaatioihin pesiytyneiden korruptiokäytäntöiden kannalta valta-asemien keskittymisen estämisessä (vrt. Kolamo 2018, 98). Muutoksen merkityksellisiksi suunniksi on nähty asettuvan organisaation päätöksentekoroolituksen laventamisen ja monitorointisysteemien hyödyntämisen kaltaiset ulottuvuudet, joihin liittyvien vajavaisuuksien on todettu vaikuttavan korruptoituneen toiminnan ilmentämisen mahdollisuuksiin niin sanotun opportunistisen ilmapiiirin muodostumisen kautta (Mason ym. 2006).

FIFAn pyrkimykset organisaatiokulttuurin muuttamiseksi on toisaalta tuomittu näennäisinä ja organisaation sisäiset valta-asetelmat pysyneet entisen kaltaisina. Korruptiota ja epäeettisyyttä lisääväksi tekijäksi FIFAn kohdalla on nähty lisäksi organisaation haluttomuus ottaa vastuuta jalkapallon maailmanmestaruuskisojen rakentamiseen ja isännöimiseen liittyvistä eettisistä ongelmista, joista organisaatio on ottanut etäisyyttä vetoamalla järjestäjämaiden omaan vastuuseen työoloihin ja -turvallisuuteen liitännäisten oikeuksien toteuttamisesta. (O'Boyle & Bradbury 2017.) Myös KOK:n reformikomission toimeenpanot ovat tuottaneet kielteisiä seurauksia. Muutoksen on havainnointu vain siirtävän organisaatiossa esiintyvän korruption muotoja epäeettisistä verkostoista ja henkilöityneestä korruptiosta kohti uudentyyppistä korruptoitunutta ja valtasuhteita muuttanutta toimintaa, jonka seuraukset näkyvät esimerkiksi olympialaisten kisaisännyyksiin liittyvien hakukomiteoiden toiminnassa sekä hakuprosessien kaupallistumisessa ja byrokraatisoitumisessa. (Kolamo 2018, 98-99.) Andreffin (2019b, 56) sanoittamana KOK:n muutostöiden vaikuttavuus korruption estämisen hyväksi näyttäytykin edelleen melko epäaidolta ja ristiriitaiselta kisaisännöisyysvalinnoissa.

Kansainvälisten urheilujärjestöjen korruptionvastaiseen työhön kuuluvat olennaisesti yleisluonteiset eettiset koodistot, joiden kautta järjestöt pyrkivät edistämään puhdasta urheilua sekä kestävä ja hyvää hallintotapaa. Useat järjestöt ovat kehittäneet myös lajiensa integriteettiä turvaavia eettisiä koodistoja. Edellä mainitun kaltaiset koodistot sisältävät yleensä määritelmät kilpailumanipulaatiosta, vedonlyönnistä ja sisäpiirin tiedosta sekä niitä vastaavat kurinpidolliset menettelyt. (Manoli 2018, 17.) Myös muut työkalut ja kampanjat ovat oleellisia ja tärkeitä elementtejä korruption erinäisten muotojen torjunnassa niihin liittyvän tietoisuuden kasvattamisen vuoksi. Esimerkiksi EU:n yhdessä jalkapallon kansainvälisen pelaajayhdistyksen (FIFPRO), Europolin ja Birckbeckin yliopiston kanssa luotsaama ja vuonna 2012 alkunsa saanut Don't fix it -projekti

on pureutunut tavoitteiltaan kilpailumanipulaatioon kohdistuvan tietoisuuden kasvattamiseen, ilmiön olosuhdetekijöiden merkityksen vähentämiseen sekä vahvojen ja merkityksellisten kansallisten ja eurooppalaisten verkostojen luomiseen kilpailumanipulaatio-ongelman torjumiseksi jalkapallon lajikon­tektissa (FIFPRO s.a.). Kilpailumanipulaation liittyvä koulutus kuuluu myös osaksi EU:n rahoittamaa IntegriSport Next Erasmus+ -hanketta, jossa pyritään vahvistamaan hankeko­naisuuteen kuuluvien valtioiden, viranomaisten sekä urheilutoimijoiden välistä yhteistyötä ilmiön torjunnassa (SUEK 2021d).

Kuten todettu, korruptionvastaisessa työssä korostuu vahvasti erinäisten valvontatyökalujen merkitys (Manoli 2018, 17), jotka helpottavat esimerkiksi kilpailumanipulaation tunnistamista (Ikonen & Laakso 2020). Urheilun integriteetin turvaamisen yhdeksi kulmakiveksi hahmottuu näin muun ohella vedonlyönti- ja urheiluorganisaatioiden kiinteään yhteistyöhön perustuva valvonta ja sitä tukevat elementit. Tässä suhteessa merkittävää on esimerkiksi rahapeliyhtiöiden välittämä informointitoiminta lajiliitoille poikkeavaa pelikäyttäytymistä kuvaavissa tilanteissa. (Kuuluvainen ym. 2011, 42–43.) Useat kaupalliset ja myös kansalliset peliyhtiöt hyödyntävätkin omalta osaltaan elektronista monitorointia vedonlyöntitoimintansa seuraamisessa (Ikonen & Laakso 2020). Kansainvälisten urheiluorganisaatioiden tasolla esimerkiksi kansainvälinen tennisliitto on tehnyt yhteistyötä Sportstradar-toimijan kanssa, joka tarjoaa urheiluviedonlyöntiin liittyviä järjestelmiä ja on julkaissut vuonna 2018 uuden petosten tunnistamiseen liittyvän systeemin. Sportstradar näkyy myös UEFA:n hyödyntämän BFDS-järjestelmän (vrt. engl. Betting Fraud Detection System) taustalla, jonka avulla vedonlyöntiaktiivisuutta monitoroidaan ja analysoidaan vuositasona noin 32 000 Euroopassa pelatussa ottelussa (Manoli 2018, 17.) Vedonlyöntin monitoroinnin ja sen työkalujen voi kootusti sanoa nousevan merkittävään arvoon urheiluun liittyvässä korruptiontorjunnassa.

Suomessa Veikkaus Oy:n tehtävänä on arpajaislain (1047/2001, 2001) osoittamana harjoittaa rahapelitoimintaa taaten siihen osallistuvien oikeusturvan, estäen pelaamiseen liittyviä väärinkäytöksiä ja rikoksia sekä ehkäisten ja vähentäen pelaamisesta aiheutuvia taloudellisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja. Yhtiön tehtävät tarjoavat lähestymistavan urheilun integriteetin suojaamiseen liittyville tarpeille järjestäytyneen rikollisuuden ja muun epäeettisen toiminnan kaltaisilta otteilta. Lakiin perustuvat tehtävät jäsenyivät toisin sanoen suojelevaksi kehykseksi urheilun koskemattomuudelle, vaikka esimerkiksi **Jukkariin** (2021) viitaten peliyhtiön toiminnan eettisyyttä on monin paikoin ja kasvavissa määrin kritisoitu kuluneiden vuosien aikana. Veikkaus Oy on osa kansainvälistä The Global Lottery Monitory Systemin (GLMS) hallinnoimaa yhteistyöverkostoa, jonka jäsenet edustavat kansallisia rahapeliyhtiöitä. Verkoston urheiluvilpin ehkäisemistoiminta perustuu vedonlyöntikohteisiin kohdistuvaan jatkuvaan ja luottamukselliseen tiedonvaihtoon kansallisten rahapeliyhtiöiden välillä, jonka vuoksi GLMS:n toiminnan voi sanoa auttavan merkittävästi kilpailumanipulaatioon kohdistuvassa tiedonhankinnassa sen hyödyntämän aktiivisen seuranta- ja raportointijärjestelmän mahdollistamalla tavalla. (Fernandes 2021; Kilpailumanipulaation vastainen kansallinen toimintaryhmä 2021.)

Urheilun korruptiontorjuntaa on siis harjoitettu useiden erilaisten toimijoiden kautta, joiden avulla ilmiön vastaisessa työssä onkin saavutettu tuloksellisuutta. Urheilussa esiintyvän korruption monitkaisen luonteen vuoksi poliittisilla päättäjillä ja urheilun johtotehtävissä toimivilla on kuitenkin ollut vaikeuksia hahmottaa ja tunnistaa ilmiön juurisyitä ja tätä kautta tuottaa käytännössä toimivia ratkaisumalleja ongelman kitkemiseksi, jotta urheilun rehellisyys voitaisiin turvata. (Euroopan unionin neuvosto 2019.) Edellä mainintansa saaneen monitorointityön ja siihen lukeutuvien järjestelmien ohella yhtä tärkeänä elementtinä kilpailumanipulaation kaltaisen toiminnan kitkemisessä näyttäytyykin lisäksi urheilun kaikkien

toimijoiden kouluttaminen aina seurajohdosta pelaajiin ja tuomareihin saakka (**Kuuluvainen** ym. 2011, 43). Korruption tietyt esiintymismuodot ovat olleet EU:n tason yhteistyön asialistalla jo pitkään, mutta ongelmaksi korruptiontorjunnassa nousee erityisesti unionin alueen perspektiivistä yleisen lähestymistavan puuttuminen. EU:n tulisi perustaa omat toimensa jo olemassa olevaan kansainväliseen yhteistyöhön, jonka tarpeenmukainen edistäminen ja täydentäminen sille lisäarvoa tuottavissa tilanteissa on syytä ottaa huomioon. Asian korjaaminen ja urheilun korruption tehokkaasti puuttuminen vaatisi näin pitkän aikavälin strategiaa, johon tulisi sisällyttää sekä EU:n yhteinen lähestymistapa korruptionvastaisessa toiminnassa että korruption liittyvien riskitekijöiden ja niiden juurisyiden tunnistamisen kehittäminen. Oleellista olisi lisätä myös olemassa olevat oikeudelliset kehykset ja mekanismit osaksi strategisia valintoja. (Euroopan unionin neuvosto 2019.)

5

Kilpailumanipulaatio urheilun korruption nousevana muotona

Gorsen ja Chadwickin (2011, 3) tilastollinen analyysi osoitti Euroopassa ilmenevän kaikkein korkeimmat määrät sekä kilpailumanipulaatioon että dopingin käyttöön liittyviä korruptiotapauksia suhteessa muihin maanosiin. Kymmenen vuotta tutkimusanalyysin julkaisun jälkeen kansainväliset poliisijärjestöt ovat antaneet varoituksen COVID-19-pandemian vaikutuksesta kilpailumanipulaatiotoiminnan lisääntymiseen. Edes pandemia-ajasta toipumisen ei voida olettaa pienentävän ilmiöön liittyvää riskitasoa ja ilmiön globaalia esiintyvyyttä (SUEK 2021d; Palomaa 2021). Kuten Ikonen ja Laakso (2020) ovat sanoneet, on kilpailumanipulaatio urheilun korruption nouseva muoto, joka uhkaa liikunta- ja urheilukulttuurin ohella koko yhteiskuntaa niin taloudellisten kuin rikollisuuteen liittyvien aspektien varjostamalla tavoilla (Masters 2015). Korruption voi niin ikään nähdä yhtenä kilpailumanipulaation taustalla vaikuttavana voimana järjestäytyneen rikollisuuden sekä kansainvälisten vedonlyöntimarkkinoiden kasvun ohella (Kyllönen, Laakso & Ikonen 2019). Kilpailuiden manipulointi rahaa tai muuta hyödykettä vastaan on toki näkynyt urheilun ongelmana koko sen historian ajan, tavalla ja toisella. Todisteita vedonlyöntiperusteista kilpailumanipulaatiosta on nähtävissä esimerkiksi vuoden 1919 Yhdysvaltojen baseball-skandaalista, jossa Chicago White Socks hävisi lopputelussa Cincinnati Redsille, kahdeksan pelaajan vastaanotettua rahaa uhkapelaajilta tahallista häviötä vastaan. (Pusa 2016; Hill 2016.) Hillin (2016) sanoin nykyinen sukupolvemme joutuu kuitenkin vastaamaan uudelle tasolle viritettyyn manipulaation muotoon, jonka vedonlyönnin globalisoituminen on saanut aikaan. Globalisaatio toimii kilpailumanipulaatioon injektointuneena steroidina, joka on tuhonnut useita aasialaisia urheilulajeja ja levinnyt kulovalkean tavoin maanosan hämysiltä, laittoman vedonlyönnin kujilta

osaksi kansainvälisiä ja kansallisia urheilupiirejä. (Hill 2016.)

Euroopan neuvoston kilpailumanipulaation vastaisessa yleissopimuksessa (CETS No. 215, 2014) kilpailumanipulaatio määritellään ilmiönä seuraavanlaisesti:

tarkoituksellista järjestelyä, toimenpidettä tai laiminlyöntiä, jolla pyritään vaikuttamaan urheilukilpailun lopputulokseen tai kulkuun poistamalla osittain tai kokonaan urheilukilpailun luonteeseen kuuluvaa ennakoimattomuutta siten, että sillä saavutetaan kohtuutonta etua itselle tai muille.

Määritelmän voi sanoa tarjoavan urheilun sidosryhmille kehykset kilpailumanipulaation tulkintaan. Urheilulajien sisäisissä käytännöissä ilmiön tyologisointi voi tässä suhteessa olla laajempaa, kuten on tapahtunut Tihosta (2021) lainaten esimerkiksi kriketin lajikonkreetissa. Kriketin kansallisella lajiliitolla tulee nimittäin olla antidopingiin ja -korruptioon sekä eettisiin asioihin liittyvät säännöstönsä. (Tihihonen 2021.) Kilpailumanipulaatio on kansainvälisesti tunnistettu yhdeksi urheilun parissa ilmenevän korruption muodoksi (Kilpailumanipulaation vastainen kansallinen toimintaryhmä 2021), jonka voi sanoa vahingoittavan urheilun perusarvoja kilpailujen ja ottelujen lopputuloksen arvaamattomuutta tuhoavan vaikutuksellisuutensa vuoksi (Kyllönen ym. 2019, 22). Lentopalloilija Riikka Lehtonen on kuvannut asiaa SUEKin (2020) mukaan seuraavasti:

” -- Kun pelasin Azerbaidzhanissa lentopalloa, peli ei ollut reiluinta mahdollista. Tuomareita lahjottiin ja tulokset yritettiin ostaa tai ostettiin rahalla. Se turhautti ja vei aidon ilon urheilemisestä. Mielessä kävi, miksi yritän pelata voitosta, jos se ei kuitenkaan tulisi tapahtumaan.”

Edellä mainitun kaltaisten, urheilun reiluteen ja tulosten ennakoimattomuuteen liittyvien haittojen lisäksi kilpailumanipulaatio aiheuttaa luottamuspulaa ja vaikuttaa kielteisesti laillisen vedonlyöntiteollisuuden tuloihin (Hill 2016; Rompuy 2016; Gorse & Chadwick 2011, 17). Taloudelliset menetykset koskevat vedonlyöntiteollisuuden lisäksi koko urheilun toimialaa muun muassa menetettyjen sponsorisopimusten sekä mainos- ja lipputulosten kautta. Konkreettisia seurauksia ilmiössä ovat lisäksi olleet maineen menetykseen liittyvät haitat sekä rikosoikeudelliset ja lajien sisäiseen kurinpitoon perustuvat lopputulemat. (SUEK 2020.) Pihlaja (2018, 3) on huomionnut yksityisellä sektorilla tapahtuvan korruption vääristävän yritysten välistä kilpailua ja asettavan ne eriarvoiseen asemaan markkinoilla. Kokonaisuudessaan korruption voi sanoa riskeeraavan talouden kehityksen, jonka ilmeneminen näkyy usein vasta pitkällä aikavälillä (Rantamaa 2020b). Samojen vaikutteiden on mahdollista tulkita pätevä myös urheilun korruption erinäisiin muotoihin, niin urheiluun liittyvän elinkeinotoiminnan kuin hallinnonkin vaikutuspiirissä. Tiivistäen kilpailumanipulaatio näyttyy uhkana sekä organisaatioille että urheilulle itselleen. Äärimmäisyksissään se voi asettua jopa tiettyjen urheilulajien olemassaolon uhaksikin. (Ikonen & Laakso 2020.) Kilpailumanipulaation vastaisella toiminnalla pyritään näin suojelemaan urheilua fyysisenä aktiiviteettina ja yhtenä liiketoiminnan muotona sekä kitkemään siihen liitoksissa olevaa rikollisuutta (Rubicsek 2021).

Kuten korruptio yleisestikin, on kilpailumanipulaatio ”monenkirjava kokonaisuus”, joka ilmenee monin erilaisin muodoin ja variaatioin urheilun parissa, assosioituen osaltaan myös muunlaisiin korruption tyypeihin. Lukuisten eri tekijöiden ja kontekstuaalisten ongelmakohtien väliset kompleksiset vuorovaikutussuhteet voivat niin ikään vaikuttaa kilpailumanipulaation aktiivisuuteen. (Manoli 2018, 49; Kyllönen ym. 2019, 7.) Perinteisen näkemyksen mukaan kilpailumanipulaatiolla tarkoitetaan urheilukilpailuun tai -otteluun osallistuvien henkilöiden voittamiseen ja

häviämiseen liittyvää sopimuksellisuutta tai vastavuoroisesti sopimusta muista ennalta sovitusta tapahtumista kilpailun tai ottelun aikana. Yritys manipuloida urheilutapahtumia voi kohdistua keneen tahansa urheilijaan, minkä lajin parissa tahansa. Useimmissa tapauksissa yritykset ovat kohdistuneet sellaisiin urheilijoihin, joukkueisiin tai ottelu- ja kilpailutapahtumiin, joihin liittyvän valvonnan on oletettu olevan puutteellista tai vähäistä, sillä manipulaation onnistuminen on sidoksissa mahdollisimman pieneen huomioon. (Ikonen & Laakso 2020.) Manoli (2018, 2, 43, 49) onkin painottanut tiettyjen otteluiden medianäkyvyyteen liittyviä tekijöitä merkityksellisiksi elementeiksi kilpailumanipulaatiota kuvaavan riskitason tarkastelussa.

Vuoden 2020 Poliisibarometrissa kansalaiset mielsivät kilpailumanipulaatiota ilmentävien otteluiden manipuloinnin ja vedonlyöntiskandaalit vähiten ongelmallisiksi korruption muodoiksi yhteiskunnassa terveydenhuollon korruption sekä järjestö- ja yhdistystoiminnassa tapahtuvien väärinkäytösten ohella. Ottelumanipulaation ja vedonlyöntiskandaalien asettaminen korruptioriskin reuna-alueille saattaa liittyä kyseenomaisten korruption muotojen huonoon tunnettavuuteen tai siihen, että niissä on kyse verrattain uudeltaisiksi mielletyistä ja orastavista ongelmakohtista niin yhteiskunnassa kuin liikunta- ja urheilukulttuurin sisäisillä tasoilla. (Mutttilainen, Rauta & Vuorensyrjä 2020; Ikonen & Laakso 2020.) Kilpailumanipulaatiosta on kuitenkin edellä mainituin tavoin muodostunut urheilua globaalisti uhkaava, mittava ongelma, jonka taustalla vaikuttaa monisyisiä taustatekijöitä (Kyllönen ym. 2019, 4).

Kilpailumanipulaation voi todeta sisältävän useita erilaisia ulottuvuuksia, jotka kuvaavat eri tavoin sen toteutumista urheilussa. Tämä on näkynyt myös ilmiön käsitteellisenä variointina eli sitä on tuotu esille erilaisten termien avulla, joita edustavat kotimaisessa kontekstissa esimerkiksi ottelumanipulaatio, tulosmanipulaatio, sopupelaaminen sekä pelitilannemanipulaatio.

Edellä mainitut käsitteet sopivat manipulaation täsmentämiseen tietyissä tilanteissa. (Kyllönen ym. 2019; Ikonen & Laakso 2020; SUEK 2020.) Kansainvälisessä tutkimuskirjallisuudessa urheilukilpailujen manipulaatiosta on usein käytetty yleiskäsitettä *match-fixing*, jonka lähimmäksi suomen kielen vastineeksi voinee asettaa tulosmanipulaation (Kyllönen ym. 2019, 6). Euroopan neuvoston (2018) kuvailemana *match-fixing* asettuu käsitteenä kuvaamaan vain rajattua manipulaatiotoiminnan osa-aluetta, eikä näin ole synonyymissa suhteessa manipulointiin. Peuralan (2013) mukaan *match-fixing* kuvaa terminologiselta kannalta lähinnä vain otteluiden lopputulokseen vaikuttamista, eikä näin ollen sovi käsittämään urheilussa ilmenevän manipulointi-ilmiön kokonaiskehysellistä kuvaa. Tutkija käyttääkin itse termiä *match-manipulation* laajemman tulkintakehyksen saavuttamiseksi, mikä vertautuu Kyllösen ym. (2019, 6) sanoittamina suomen kielessä ottelumanipulaatioksi. Kansainvälisessä tutkimuskirjallisuudessa ei siis ole ollut täyttä yksimielisyyttä kilpailumanipulaatioon liittyvässä käsitteellisessä määrittelyssä (Kyllönen ym. 2019, 6) ja Euroopan neuvoston (2018) mukaan aiheeseen liittyviä englanninkielisiä käsitteitä on käytetty eri tavoin eri yhteyksissä, mikä on paikoin johtanut myös terminologiseen epätarkkuuteen.

EN:n Macolinissa pitämässä yleiskokouksessa vuonna 2014 pyrkimyksenä oli luoda ensimmäinen yhtenäinen muotoilu ja siihen kuuluvat perusteet kilpailumanipulaatioon liittyvästä ilmiöstä (Rubicsek 2018, Kyllösen ym. 2019, 6 mukaan). Euroopan neuvosto (2018) onkin tarkentanut vuonna 2018 käyttöön urheilukilpailujen manipulaation (vrt engl. *manipulation of sports competitions*) toimittamaan kansainvälisen yleiskäsitteen virkaa, johon on mahdollista sisällyttää kuvaukset muun muassa dopingista, tulosmanipulaatiosta, pelaaja-agentteihin vaikuttamisesta, eturistiriidoista sekä sisäpiirin tiedon hyödyntämisestä. Käsitteen kattavuus on tulkinnallisessa mielessä laaja, mutta kertoo osaltaan mahdollisuudesta rajata ilmiötä yksiselitteisesti.

Kilpailumanipulaatio on SUEKin sisällä omaksuttu lyhenteeksi EN:n käyttämästä urheilukilpailujen manipulaation käsitteestä. Kilpailumanipulaation käsitteellinen taso on englanninkielisenä versionaan, *competition manipulation*, vakiintunut myös kansainvälisten elinten, kuten Interpolin ja KOK:n käyttöön. SUEKin omaksuma käsitetaso auttaa puhumaan selkeimmin ja tarkoituksenmukaisimmin manipulaatiosta koko urheilun kontekstissa vaikuttavana moniulotteisena ongelmana siihen liittyvien erilaisten terminologisten muotoilujen sijaan. (Kyllönen ym. 2019, 6.) Vaikka kilpailumanipulaatioon on tähän katsaukseen hyödynnetyssä kirjallisuudessa viitattu erinäisin termein, käytetään selkeyden ja SUEKin käytännön vuoksi pääasiallisesti käsitettä kilpailumanipulaatio. Tietyissä kohdin ilmiöön viitataan asiayhteyden mahdollistavalla tavalla esimerkiksi sopupeli-terminologialla.

Kuten korruptioon kohdistuva tarkastelu muutoinkin, vaatii kilpailumanipulaatiotapausten tulkitseminen kontekstisidonnaisuuden huomiointia. Tässä suhteessa on mielekästä kiinnittää huomiota kilpailumanipulaation ja korruption väliseen suhdekeskusteluun, sillä Andreffin (2019a, 13) korostaman kriittisen kannan mukaan kaikki urheilua manipuloimaan pyrkivä toiminta ei sisällytä itseensä korruptoituneita ulottuvuuksia. Näin esimerkiksi teknologinen manipulaatio, kuten moottoroidulla pyörällä ajaminen Tour de Francen kaltaisessa urheilutapahtumassa, ei tutkijan tulkinnan mukaan vaikuttaisi liittyvän osaksi korruptiota. Täten korruptoituneen toiminnan rajat miellyvät vain urheilun laaja-alaisemman manipulointitoiminnan kautta. (Andreff 2019a, 13.) Maennig (2005) ei puolestaan näe dopingin käytön lukeutuvan osaksi urheilun korruptiota, sillä tutkijan mukaan korruptiossa on kyse muun muassa tarkoituksellisesta alisuoriutumisesta, kun taas kiellettyjen aineiden käytöllä tähdätään suorittamisen ja suorituskyvyn maksimointiin. Usein dopingin käyttö on kuitenkin systematisoitua ja organisoitua huijaamista, joka saa myös merkityksensä osana taloudellisen hyödyn kenttää (Andreff 2019c, 56). Tässä suhteessa dopingin

voi nähdä lukeutuvan ja yhdistyvän urheilun korruptioon (kts. myös **Andreff** 2019c, 70) tai vastaavasti korruptio on mahdollista Euroopan unionin neuvoston (2019) sanoin mieltää liittyvän dopingiin.

On kuitenkin muistettava, ettei kaikki urheilussa ilmenevä kilpailumanipulaatio ole rikosoikeudellisia rangaistuksia aiheuttavaa käyttäytymistä. Näin esimerkiksi sopupelit ilman rahaelementtiä tai vaikkapa ”välinekikkailuksi” mielletävä toiminta eivät ole oikeudellisen sääntelyn piirissä, mutta rikkovat toimintana kuitenkin liikunta- ja urheilukulttuurin eettisyyttä ja reilun pelin sääntöjä, häivyttäen urheilun lopputuloksen ennakoimattomuutta. (**Hämäläinen** 2021.) Kilpailumanipulaation eri muotojen taustamotiivit voidaan karkeasti jaotella sekä urheiluperustaiseen että vedonlyöntiperustaiseen kilpailumanipulaatioon, joiden taustavaikuttimet ovat melkein aina löydettävissä taloudellisista elementeistä (**Ikonen & Laakso** 2020). Manipulaation ja korruption väliseen suhdekeskusteluun tuokin oman lisänsä Cambridge Dictionaryn (2021) esittämä yksinkertainen määritelmä korruptiosta pahana, epärehellisenä tai laittomana käytöksenä, jota toteuttavat erityisesti valta-asemissa olevat henkilöt. Tämän voi urheilun kontekstista tarkasteltuna nähdä sisällyttävän itseensä moninaisia mahdollisuuksia epäeettisen toiminnan ilmentämiselle, myös kaikkien edellä mainintansa saaneiden manipulointia varioivasti kuvaavien muotojen yhteydessä. Tästä syystä niin doping kuin muukin urheilusuoritusten epäeettinen ohjaileminen määrittävät katsauksessa urheiluperustaisen kilpailumanipulaation muodoiksi, joiden paikka on hahmotettavissa niin ikään korruption laajasta jatkumosta.

5.1 Vedonlyöntiperusteinen kilpailumanipulaation moniulotteinen kokonaisuus

Suomessa ensimmäiset vedonlyöntiin perustuvat kilpailumanipulaatiotapaukset tulivat ilmi jo 1990-luvun aikana (**Kyllönen** ym. 2019, 4).

Vedonlyöntiperustainen kilpailumanipulaatio perustuu **Peuralan** (2013) mukaisesti pyrkimykseen vaikuttaa joko urheilukilpailun ja -ottelun lopputulokseen tai sen kulkuun liittyviin seikkoihin, jotta voitaisiin kasvattaa vedonlyöntitapahtumien voittamiseen liittyviä todennäköisyyksiä. **Rubicsekia** (2021) lainaten vedonlyönti ei siis itsessään ole kilpailumanipulaation erityinen muoto, vaan toimii ilmiöön liimaantuneena elementtinä, jonka avulla voidaan saavuttaa epärehellisiä taloudellisia etuuksia (**Rubicsek** 2021.) Laiton vedonlyönti voi **Manolin** (2018, 14) referoimaan tutkimukselliseen näkökantaan viitaten toimia kilpailumanipulaation lisäksi niin kannustimena kuin palkintona muille urheilussa ilmenevän korruption muodoille aiheuttaen merkittävän uhan urheilun tulevaisuudelle.

Kilpailumanipulaation kokonaisilmiön taustalla vaikuttaviksi ja taloudellisia etuja tuottaviksi syiksi on luettu uhkapelaamisen ohella esimerkiksi rahanpesun sekä sponsori- ja mediaoikeuksiin liittyvien korvausten ulottuvuudet (**Ikonen & Laakso** 2020). Tässä mielessä urheilun manipulaatiokaan ei ole erotettavissa muilla yhteiskunnan osa-alueilla tapahtuvien korruption erinäisten muotojen linkittymisestä yhteen toistensa kanssa. Poliisin tietoon tulevat korruptiotapaukset liittyvät lahjonnan osalta usein muihin yhteiskunnassa esiintyviin talousrikoksiin ja harmaan talouden kaltaisiin ongelmiin. Lahjonnan avulla voidaan luoda otollinen ympäristö monenkirjaviin ja taloudellista hyötyä tavoittelevien rikosten toteuttamiselle, jolloin korruptio kytkeytyy usein osaksi järjestäytyneitä rikollisuutta. (Harmaa talous ja talousrikollisuus 2019.)

Raha ja taloudellisen hyödyn tavoittelu asettuvat kootusti sanoen vedonlyöntiperusteisen kilpailumanipulaation kirkkaimmiksi taustavaikuttimiksi. Kyseenomaisia etuja tavoitellaan joko suoran tai epäsuoran hyötysuhteen mukaisesti. Suora taloudellinen hyötyminen merkitsee vedonlyönnin kautta kerrytettäviä rahasummia, kun taas taloudellisen hyödyn saaminen epäsuoralla tavalla linkittyy rahanpesulla saavutettavaan rikolliseen

tulokseen. (SUEK 2020.) Urheiluteollisuuden maailmanlaajuinen hyödyntäminen rahanpesun systeeminä ei ole ollut tavatonta. Tämä johtuu **Manolin** (2018, 49, 14) mukaan urheilun suosiosta sekä sen tuottojen ja tulojen raportointiin perustuvan avoimuusjärjestelmän monimutkaisuudesta ja puutteellisuudesta. Vedonlyönnin ja rahanpesun välillä voi niin ikään olla välineellinen yhteys. **Ikonen ja Laakso** (2020) ovat todenneet urheilun rahanpesun olevan melko matalan kynnyksen mukaista toimintaa, sillä ”vedonlyönnin hajauttaminen niin, että rahaa palautuu joka tapauksessa, mahdollistaa rahanpesun pienillä tappioilla”. Kokonaisarvio urheilun kautta vuosittain pestävistä rahasummista liikkuu yli 90 miljardissa eurossa (**Manoli** 2018, 14). Rahanpesun kytkökset urheilun korruptioon voivat vedonlyönnin ohella näkyä valheellisiin pelaajasiirtoihin liittyvissä toiminnoissa, joissa varallisuutta on **Andreffia** (2019a, 91) tulkiten siirretty läpinäkymättömällä tavalla muun muassa seuralta toiselle, tähtipelaajien tileille veroparatiiseihin tai muutoin veroystävällisiin maihin, kuten Sveitsiin ja Luxemburgiin.

Rikollisen toiminnan kautta suoritettavan rahanpesun lisäksi kansainväliset rikollisryhmät ovat mukana vedonlyöntimarkkinoilla maksamalla lahjuksia otteluiden manipuloinnista sekä lyömällä vetoa manipuloimiensa otteluiden tuloksesta (**Peurala** 2013). Otteluiden lopputulokseen vaikuttamisen ohella rikollisten manipuloinnin kohteena voivat olla pelin sisäiset tapahtumat, kuten jalkapallossa kulmapotkut tai varoitukset (**Palomaa** 2021). **Halilan ja Norroksen** (2017, 274) mukaan kyseenomainen kilpailumanipulaation levinneisyys muuhunkin kuin ottelun lopputulokseen tai siihen kiinteästi vaikuttaviin seikkoihin, johtuu urheiluedonlyönnin luonteesta, jossa voidaan pelata lukuisista pelin tapahtumista. Tämä peilaa osaltaan live-vedonlyönnin yleistymiseen, jossa vedonlyönnin kohteet perustuvat edellä mainitun kaltaisiin yksittäisiin pelillisiin elementteihin. (**Palomaa** 2021.)

5.1.1 Kansainväliset vedonlyöntimarkkinat ja järjestäytynyt rikollisuus vedonlyöntiperusteisen kilpailumanipulaation taustatekijöinä

Kilpailumanipulaation taustalla on vaikuttanut voimakkaasti urheilun kaupallistumiseen ja tuotteistamiseen liittynyt kehitysprosessi, joka on tuonut mittavia ja moninkertaistuneita rahavirtoja urheilutoiminnan pariin viimeisten vuosikymmenien aikana. Kaupallistumista ja tuotteistumista on urheilun osalta ruokkineet internetiin, globalisaatioon sekä urheilulähetysten ja urheilun yleiseen kuluttamisen ja katsomisen kansainvälistymiseen liittyneet kehityslinjat ja teknologiset innovaatiot. Näihin on tuonut lisänsä myös sekä kansainväliset vedonlyöntimarkkinat että niihin linkittyvä järjestäytynyt rikollisuus, jotka vaikuttavat oleellisesti kilpailumanipulaation taustalla. Järjestäytynyt rikollisuus on urheilun kontekstissa siirtynyt osittain paikallisesti vaikuttavista toimijoista kohti kansainvälisesti vaikuttavia rikollisjärjestöjä, jotka ovat alkaneet hyödyntää urheilua omien käytäntöjensä kohteena. (UNODC 2021; **Kyllönen** ym. 2019, 4.) Yleisen yhteiskunnallisen kehityksen mukaisesti kansalliset rikollisryhmät ovat kansainvälistyneet ja hyödyntävät toiminnassaan niin laillisia kuin laittomia liiketoimintoja. Erityisesti yhteiskunnallisen tason vaaranvyöhykkeiksi rikollisten hyväksikäyttötoiminnassa ovat nousseet heikkoudet ja puutteet kansallisissa oikeusjärjestelmissä ja lainsäädännöissä sekä vapaaseen liikkuvuuteen ja vapaakauppaan liittyvät piirteet. (kts. esim. **Boniface** ym. 2012, 4–5.)

Halilan ja Norroksen (2017, 572) sanoin urheilun vedonlyönnissä liikkuu suuria määriä rahaa. Urheilun kansainvälisten vedonlyöntimarkkinoiden tuottaman taloudellisen toiminnan kannattavuuden huima nousu on johtanut niin ikään kyseenomaisten markkinoiden roolin kasvaneeseen merkitykseen korruption alaan lukeutuvassa kilpailumanipulaatiossa (**Boniface** ym. 2012, 5–6; **Hill** 2016; **Peurala** 2013; **Van Rompuy** 2016.) **Manoliin** (2018, 14) viitaten urheilun vedonlyönti on siis globaalilla mittakaavalla hyvin

tuottoisa ja nopeasti kasvava markkinasektori, sillä arvioiden mukaan vuositasolla jopa 185–460 miljardia euroa pelataan tai sijoitetaan vedonlyönnin eri kohteisiin. Statistan (2021) julkaiseman tilastotiedon mukaan urheiluedonlyönnin maailmanlaajuisten markkinoiden koko oli vuonna 2019 yli 200 miljardia Yhdysvaltain dollaria. Vedonlyöntimarkkinoiden merkittävän globalisoitumisen taustalla vaikuttaneina tekijöinä on nähtävissä niiden yhtenäistymiseen liittyvä prosessi, vedonlyönnin kohteiden ja mahdollisuuksien lisääntyminen sekä urheilulähetysten kansainvälistyminen ja sen mukanaan tuomat uudet yleisömäärät. Mahdollisuuksien kirjavoitumiseen ovat johtaneet niin yleinen globalisaatio- ja digitalisaatiokehitys kuin internetin murroksen seurauksena tapahtuneen vedonlyönnin syventyminen. (Boniface ym. 2012; Hill 2016; Peurala 2013; Van Rompuy 2016; Lopez-Gonzalez & Griffiths 2018.) Krikin kansainvälisessä lajikontekstissä manipulaatiolle altistaviksi tekijöiksi onkin nähty esimerkiksi live seurantaan sekä suoratoisto- ja lineaarilähettyksiin liittyvät teknologiset elementit (Tiihonen 2021). Kotimaisessa urheilugenressä vedonlyönnin siirtyminen yhä globaalimmaksi, kansalliset rajat ylittäväksi toiminnaksi on tullut esille erityisesti jalkapallon Veikkausliigassa, joka on maailmanlaajuisesti arviolta 300 peliyhtiön kohteena. Jopa Kakkonen eli kolmanneksi korkein jalkapallon sarjataso Suomessa on noin 210 peliyhtiön asettamana vedonlyönnin kohteena. (Ikonen & Laakso 2020.)

Vedonlyöntimarkkinoiden huima kasvu on lisännyt urheilun ongelmien kirjoa (Kyllönen ym. 2019, 21). Kyseenomaisten markkinoiden kasvanut volyyymi on houkuttellut niiden tarjoamien tuottomahdollisuuksien ääreen kansainvälisiä rikollisjärjestöjä (Abbott & Sheehan 2013). Tämän seurauksena säädellyn ja laillisen urheiluedonlyönnin ohien on kehkeytynyt markkinapaikka myös laittomalle vedonlyönnille (kts. esim. Van Rompuy 2016). Edellä mainituista pelaamisen rahavirroista jopa 80 prosentin on kuitenkin arveltu liittyvän laittoman vedonlyönnin kanaviin, jotka eivät ole säänneltyjä, kontrolloituja, raportoituja tai vero-

tuksellisen hallinnan ulottuvissa (Manoli 2018, 14). Niiden oletetaan jättävän tulevaisuudessa lailliset rahapelimarkkinat varjoonsa (Van Rompuy 2016; Kyllönen ym. 2019, 21).

Koska urheiluun korruption muodoissa kohdistuvat riskit ovat globaaleja, ei urheilun integriteetin suojelemisen näkökulmasta valtioiden rahapeli-järjestelmällä ole juurikaan merkitystä. Lisäksi urheiluun liittyvä ja sen integriteetin vastainen laiton vedonlyönti ulottuu usein Aasian pimeille vedonlyöntimarkkinoille. (Kuuluvainen ym. 2012, 41–43.) Laittoman vedonlyönnin markkinat kukoistavat erityisesti kaakkois-Aasian maissa, joissa vedonlyönnin säätely ja valvominen on epäonnistunut ja joissa harmaa talous on usein enemmän sääntö kuin poikkeus poliittisten tahtotilojen takia. On kuitenkin tärkeää muistaa, että aasialaisia vedonlyöntimarkkinoita ei voida yksiselitteisesti kiteyttää laittoman urheiluedonlyönnin ainoaksi kehdoiksi. (kts. esim. Van Rompuy 2016). Kilpailumanipulaation vastaisen kansallisen toimintaryhmän (2018) mukaan ilmiöön liittyvän riskin vähentämisessä merkittävään asemaan nouseekin seurojen ja organisaatioiden toiminnan kannalta niiden terveen talouden rakenteet. Tässä mielessä kaiken tasoisten organisaatioiden tulisi panostaa erityisesti hyvän hallinnon mukaisiin periaatteisiin omistus- ja sponsorirakenteiden avoimuuden ja läpinäkyvyyden osalta. (Kilpailumanipulaation vastainen kansallinen toimintaryhmä 2021.)

5.1.2 Vedonlyöntiperusteisen kilpailumanipulaation erityispiirteet

Moritzerin (2016) arvion mukaisesti jopa 80 prosenttia kilpailumanipulaatioon liittyvistä tapauksista tulee esille kansainvälisesti jalkapallon vaikutuspiirissä. Ammattilaisjalkapalloilu onkin nostettu esille merkittävänä alana Euroopan komission (2019) kertomuksessa Euroopan parlamentille ja neuvostolle sisämarkkinoihin vaikuttavista ja rajat ylittäviin toimiin liittyvistä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskejä koskevasta arvioinnista. Tämä johtuu lajin suo-

sion ohella sen merkittävästä taloudellisesta asemasta kansainvälisillä markkinoilla. Ongelmaksi nousee myös jalkapalloilun ammattitasoon liittyvät monitahoiset organisaatorakenteet ja niiden sisällä esiintyvä avoimuuden puute. Ongelmakohtien seurauksena lajiin investoidaan myös arveluttavista lähteistä peräisin olevia suuria rahasummia, joiden vastine ei korreloidu näkyviksi tai selitettävissä oleviksi taloudelliseksi hyödyiksi. Toisin sanoen ammattilaisjalkapalloiluun on rakentunut hedelmällinen maaperä laittomiksi tulkittavien rahavarojen hyödyntämiselle. (**Ikonen & Laakso 2020.**)

Suomessa kilpailumanipulaatioon liittyviä tapauksia kuvaavat etenkin jalkapallossa 2000-luvun aikana esiin tulleet vedonlyöntisidonnaiset rikoskokonaisuudet (**Ikonen & Laakso 2020**). Rovaniemen Palloseuran eli ROPSin noin parinkymmenen ottelun tuloksia manipuloitiin vuosien 2008–2011 aikana (**Tarasti 2014, 10**). Uhkapelaamisen ohella kilpailumanipulaation kytkökset taloudelliseen ulottuvuuteen voivat tulla esille esimerkiksi rahanpesuun liittyvien elementtien kautta (**Ikonen & Laakso 2020**). Tampere United suljettiin ulos Veikkausliigasta vuonna 2011 ja sen seurajohtajat tuomittiin vuoden 2013 aikana rahanpesuun syyllistyneinä (**Tarasti 2014, 10**). Seura oli vastaanottanut rikoksella hankittua varallisuutta, jonka taustalla vaikutti kansainvälinen vedonlyöntihuijausten järjestelijänä toiminut henkilö (**Härkönen 2013; Kokko 2014**). Suomessa vuonna 2005 pelattu Veikkausliigan ottelu FC Hakan ja AC Allianssin välillä oli kilpailumanipulaation piiriin kuuluva tapaus Allianssin hävittyä tahallaan ottelunsa. Tapahtumaketjun kulisseissa vaikutti seuran vararikko ja päätyminen vedonlyöntihuijareiden haltuun. (kts. esim. **Boniface ym. 2012, 29; Kolamo 2018, 123–124.**)

Kansainvälisen kontekstin ohella kotimainen jalkapallo hahmottuu erityisenä vaaranvähennyksenä kilpailumanipulaatiolle, mitä voi peilata **Gorsen ja Chadwickin (2011)** tutkimuksen tuloksiin, joiden mukaan urheiluedonlyöntiin liittyvä lahjonta kiinnittyy pääasiallisesti pienempiin

eurooppalaisiin jalkapallosarjoihin. Suomen ilmiötä voi tämän ohella selittää jalkapallon osalta ensinnäkin sarjatoiminnan aktiivisuuden ajoittumisella kesään, jolloin suuret eurooppalaiset sarjat ovat tauolla, mikä saa globaalit vedonlyöntimarkkinat kiinnostumaan esimerkiksi jalkapallon Veikkausliigasta. (**Kuuluvainen ym. 2012, 41–43.**) **Ikonen ja Laakson (2020)** kertomana sarjajärjestelmällä on merkitystä, mikäli se mahdollistaa merkityksettömien otteluiden pelaamisen sellaisen joukkueiden välillä, joilla ”ei ole vaaraa pudota, eikä mahdollisuuksia menestyäkään”. Tämä voi altistaa urheilijoita manipulaatioon liittyville, erinäisille houkutuskeinoille, joiden toteuttamiseen käytetään niin positiivista kuin negatiivista keinovalikoimaa. Positiiviseksi keinoiksi mielletään lahjukset (esim. rahapalkkiot, lahjat ja palvelut) sekä epävirallisten pelaaja-agenttien osoittamat katteettomat lupaukset esimerkiksi pelaajien siirtymisestä ylempiin sarjoihin ja menestyksenkäimpiin joukkueisiin. Negatiivisia keinoja ovat painostus, uhkailu ja taivuttelu retorisiin sekä psykologisiin tavoin. (**Ikonen & Laakso 2020.**)

Kotimaisessa jalkapallossa liikkuvat pelaajapalkkiot ovat niin ikään varsin pieniä, mikä voi toimia oivallisena motivaattorina vastaanottaa lahjuksia verrattuna ulkomaalaisissa sarjoissa pelaavien monimiljonäärien haluun taipua epäeettiseen toimintaan taloudellisten houkuttimien kannustamina. (**Kuuluvainen ym. 2012, 41–43.**) Myös **Ikonen ja Laakso (2020)** sekä **Manoli (2018, 2, 49)** ovat todenneet urheilijoiden palkkatasojen tai palkkioiden mataluuden olevan laajamittaiselle kilpailumanipulaatiolle altistavia tekijöitä. Riittävän korkeiden palkkioiden tulisi oleellisesti koskettaa myös erotuomareita, jotta heidän osuuttaan kilpailumanipulaatiossa voitaisiin torjua (**Ikonen & Laakso 2020**). **Hill (2008, 29)** kuitenkin toteaa, että kansainvälisessä kontekstissa taloudellisesti menestyneet ja tunnetut pelaajat suostuvat osaltaan manipuloimaan otteluita. Tähän syytä voi olla **Ikonen ja Laakson (2020)** sanomaan yhtyen laitonta vedonlyöntiä harjoittavien tahojen valmius maksaa huomattavan suuria palkkioita sitoutumisesta manipulointitoi-

miin. Kynnys kyseisen toiminnan harjoittamiseen voi laskea lisäksi sellaisissa tilanteissa, joissa urheilijat huomaavat kilpailu- tai ottelujärjestäjien olevan alttiita ja valmiita korruptoituneelle toiminnalle (Hill 2010).

Kilpailumanipulaatiolle altistavia riskitekijöitä tulisi lisäksi tarkastella pelaajien näkökulmasta kansallisiin sarjoihin ja joukkueisiin liittyvien ongelmien kautta. Kilpailumanipulaatioon liittyvää riskiä voi nostaa seurojen maksuvaikeudet, palkanmaksuun liittyvät viiveet, palkkojen leikkaukset, kolmansien osapuolien osuus palkkioiden maksussa tai urheilijoiden kanssa tehdyt kaksois-sopimukset. Edellä mainittujen tekijöiden ohella lajien loukkaantumisriskiin sisältyy mahdollisuus manipulaation todennäköisyyden kasvulle, jos loukkaantumiset vaikuttavat oleellisesti urheilijan työsuhteen heikentymiseen. Erityisen riskialttiita ovat tilanteet, joissa urheilijaan kohdistuvat manipulaatiovaatimukset tulevat suoraan palkanmaksajalta. (Ikonen & Laakso 2020.) FIFPROn tuottaman globaalin työsuhteraportin mukaan jopa 45 prosenttia maailmalla pelaavista jalkapalloilijoista tienaa alle 1000 Yhdysvaltain dollaria kuukaudessa, eurooppalaisissa sarjoissa pelaavista vastaavan osuuden määrittäessä 32,2 prosenttiin. Globaalilla tasolla 41 prosentilla ja eurooppalaisella tasolla 35 prosentilla pelaajista palkkoja on maksettu myöhässä. (Winia & Vermeer 2021; FIFPRO 2016.)

Kyseisen kaltaiset työsuhteeseen liittyvät hyväksikäytöt ja pelaajasopimukseen liittyvät ongelmat viittaavat lisäksi laajemmin ulkomaalaisten pelaajien kohtaamiin vaikeuksiin kansallisissa jalkapallosarjoissa. Urheilijoiden huono kohtelu onkin yksi erityinen kilpailumanipulaatiolle altistumisen riskitasoa kasvattava elementti (Ikonen & Laakso 2020). Juhola ja Nganbe Nganbe (2021) ovat tuoneet esille muun muassa pelaajien vaikeuden integroitua osaksi joukkueensa edustamaa yhteiskuntaa ja kulttuuria sekä urheilijoiden keskuudessa ilmenevän merkittävän rahapeliriippuvuusongelman. Lisäksi pelaajat saattavat kohdata omaan kulttuuriseen taustaansa kohdistuvia

konflikteja, sillä esimerkiksi heidän perheensä odotukset jalkapallon tuottamasta taloudellisesta menestyksestä ja sitä seuraavasta yhteiskunnallisen aseman noususta asettuu varsin ristiriitaiseen asemaan suhteessa kansallisen sarjan todelliseen taloustilanteeseen ja -käytänteisiin. Lisäksi pelaajien alttiutta kilpailumanipulaatioon lisäävät lyhyet pelaajasopimukset. (Juhola & Nganbe Ngnabe 2021; Palomaa 2021.)

FIFPROn edustajien mukaan jalkapallon piirissä edellä mainitun kaltaisten ongelmien taklaamiseksi tulisi määrittää muun muassa kansainväliset ja kaikki joukkueita sitovat standardit työsuhteen ja -sopimuksen solmimiseen liittyen. (Winia & Vermeer 2021.) Suomessa pelaajasopimukset ovat työsuhdemuotoisia, mikäli työsuhtesopimuksissa ja siihen perustuvassa doktriinissa kaikki työsuhteelle määritetyt tunnusmerkit täyttyvät. Näin ollen urheilija on seurassaan työsuhteessa mikäli, taloudellista arvoa tuottavaa työtä tehdään ja siitä koituu taloudellista arvoa toisen lukuun, työ tapahtuu toisen johdon ja valvonnan alaisena, sopimuksen perusteella ja vastiketta vastaan. (Halila ja Norros 2017, 182-188; Rauste 2021.) Pelaajasopimusten kiinnekohdat työsuhtelainsäädäntöön eivät toisaalta estä niihin liittyviä väärinkäytöksiä. Niiden voi osaltaan tulkita johtuvan jo aiemmin mainituista seuratason taloudellisista vaikeuksista (vrt. esim. Palomaa 2021).

Edellä esille tulleet epäkohdat viittaavat yleisesti kilpailumanipulaatioon liittyvien valtasuhdeasetelmien epäsymmetrisyyteen. Halila ja Norros (2017, 572) ovat korostaneet kovien otteiden mahdollisuutta manipulaatiotoimintaan pakottamisessa, jolloin kuvaan on tullut esimerkiksi väkivalta sekä siihen liittyvillä teoilla tai kuolemalla uhkaaminen (vrt. esim. Acosta 2021; Pozzebon 2021; Europol 2021; Vilén 2018). Eräissä manipulaatiotapauksissa väkivalta on realistunut ja johtanut myrkyttämisen kaltaisiin tekoihin (Frossard 2016). Urheilijat voivatkin pakon edessä ajautua mukaan epäeettiseen ja rikolliseen toimintaan. Pakottamisen uhkaa ja sen kietoutumista osaksi kilpailumanipulaatiota

lisää erityisesti urheiluvendonlyönnin kietoutumisen osaksi järjestäytyneitä rikollisuutta, jonka toimintalogiikkaa voimistaa rikollisten toimijoiden saama määräysvalta niin joukkueiden tasolla kuin liiga- ja lajiliittotoiminnassa (vrt. esim. **Halila & Norros** 2017, 572; **Boniface** ym. 2012, 28–31). Urheilun kilpailumanipulaatio ja siihen liittyvien valtasuhteiden epäsymmetrisyyttä on myös hyvä tarkastella laajemmassa kontekstissa, sillä **Andreffin** (2019a, viii, 109–110) mukaan osa urheiluun kohdistuvista manipulaatiotoimista näyttäytyvät pikemminkin ihmisoikeuksia loukkaavina taloudellisina väärinkäytöksinä ja syrjintänä kuin pyrkimyksinä hyödyntää urheilua laittomilla tai rikollisilla tavoilla.

Kilpailumanipulaation tapauksellisuus ei typisty lajitasolla ainoastaan urheilyyhteisön muistissa siintäviin tapahtumiin jalkapallon ja pesäpallon sarjoilla. Kansainvälisellä tasolla on niin ikään viime vuosien aikana liitetty kilpailumanipulaation piiriin kuuluvia tapauksia sulkapallossa, pyöräilyssä, snookerissa, lentopallossa, painissa, tenniksessä, kriketissä, hevosurheilussa, moottorurheilussa, käsipallossa, rugbyssa ja koripallossa (**Boniface** ym. 2012, 7; **Gorse & Chadwick** 2011; IOC & Interpol 2016, 20; **Moritzer** 2016; **Trumpy** 2016). Kilpailumanipulaation korkeaksi riskikohteeksi on syytä kiinnittää myös e-urheilun lajikonteksti (**Cutierrez** 2021). Mikään urheilulaji ei näin ollen ole turvassa kilpailumanipulaatiolta ja uusia tapauksia tulee ilmi jatkuvasti (**Ikonen & Laakso** 2020). Esiin tulevat tapaukset kuvaavat vain pientä osaa urheilun parissa esiintyvistä manipuloinnista, suurimman osan tapauksista jäädessä kokonaan vaille huomiota (esim. **Peurala** 2013, 270; **Maennig** 2008). Tähän vaikuttaa osaltaan kilpailumanipulaatiota kuvaavien tapausten epäselvyys (**Kyllönen** ym. 2019, 7), vaikea todennettavuus sekä rikosten paikannettavuuteen ja tutkimiseen liittyvät epäselvyydet (kts. esim. **Ikonen** 2016).

Sosiaalinen media on ujutannut lonkeronsa tehokkaasti urheilun kilpailumanipulaatioon. Tästä kertovat suomalaisille jalkapalloilijoille kohdistetut

tuoreimmat lahjontayritykset, joissa taloudellista tukea virtuaalivaluutta bitcoinien muodossa tarjonneet tahot ovat ottaneet yhteyttä suoraan pelaajiin Instagram-kuvapalvelun yksityisviestitoiminnon avulla (JPY 2021; **Karttunen** 2021a; **Palomaa** 2021). Sosiaalisen median osuus kilpailumanipulaatiossa näkyy myös ilmiöön lukeutuvien haamuotteluiden järjestämisessä, joilla tarkoitetaan rikollisten järjestämiä vedonlyöntitapahtumia kuvitteellisista otteluista. Niitä mainostetaan sosiaalisen median alustoilla, blogeissa sekä väärennetyillä verkkosivustoilla. (**Palomaa** 2021.) Sosiaalisen median roolin nousu manipulaatiossa kertoo osaltaan ilmiön kyvystä sopeutua erilaisiin konteksteihin ja muuttuviin olosuhteisiin sekä sen mahdollisuuksiin vastata ja kehittyä lainsäädännön ja sääntöjen rajaamien alueiden ohella myös esimerkiksi teknologian tarjoamissa puitteissa (Transparency International 2021).

Edellä mainittu esimerkki bitcoineihin liitännäisistä manipulaatiotarjouksista kuvaa omalta osuudeltaan ilmiön siirtymistä osaksi virtuaali- ja kryptovaluuttoihin ja pimeän verkon eli darkwebin alustoihin kiinnittyvää varioivaa rikollisuutta. Virtuaali- ja kryptovaluutoilla on toisin sanoen erittäin voimakas yhteys urheiluun, vaikka tietoa ja viitteitä niiden tosiallisesta hyödyntämisestä kilpailumanipulaatiossa on havaittu vasta e-urheilun laittomassa vedonlyönnissä perinteiseksi miellettyjen urheilulajien sijaan. Darkweb on tarjonnut muun rikollisuuden ohella uuden kontekstin myös urheilussa tapahtuvalle kilpailumanipulaatiolle. Esimerkiksi jalkapallon osalta ilmiön siirtyminen osaksi pimeää verkkoa heijastaa yleistä yhteiskunnallista kehityskulkua, jossa rikollinen toiminta on liittynyt osaksi anonymiteettia vaalivia verkkotalustoja. (**Vesszós** 2021.)

Kilpailumanipulaatiota voi tapahtua välillisen vaikuttamisen keinoin, jolloin esimerkiksi pelaajat eivät suoraan vaikuta ottelun lopputulokseen pelikentällä. Tällöin manipulointi tapahtuu käytämällä hyväksi sisäpiiriin kuuluvaa tietoa joukkueesta. (**Kuuluvainen** ym. 2012, 41–43.) Sisäpiiriin

liittyvän tiedon epäeettinen hyödyntäminen voi tulla ilmi urheilijoiden tai muiden urheilutoimijoiden oman toiminnan kautta, jolloin sisäpiiritiedolla saadaan suoraa hyötyä vedonlyöntiyhtiöiltä ja heidän asiakkailtaan (Manoli 2018, 14). Suomessa pelaajasopimuksissa on usein vedonlyöntikielto koskien oman seuran pelaamia otteluita (Kuuluvainen ym. 2012, 41–43). Pelaajasopimusten kieltojen tulisi olla olennainen osa myös urheilulajien kilpailusääntöjä, sillä ne asettuvat merkittäviksi elementeiksi kilpailumanipulaation torjunnassa. Näin sääntöihin tulisi sisällyttää niin vedonlyöntikiellon asettaminen omista ja näihin kytköksissä olevista urheilutapahtumista samoin kuin sisäpiiritiedon hyväksikäytön kieltämisen vedonlyöntitoiminnassa. (Ikonen & Laakso 2020.) Kilpailumanipulaatiolle tyypilliseen tapaan vedonlyöntiteollisuus kärsii taloudellisia tappioita sisäpiirin hyväksikäyttöön perustuvasta vedonlyöntitoiminnasta (Gorse & Chadwick 2011, 17).

5.2 Urheiluperustainen kilpailumanipulaatio kilpailullisen menestyksen maksimointina

Kilpailumanipulaatio ei kokonaisuudessaan ole uusi ilmiö liikunta- ja urheilukulttuurin sisällä. Kotimaisessa kontekstissa ensimmäiset, urheilullisin perustein tehdyt, manipulaatiotapaukset sijoittuvat ainakin 1960-luvulle saakka (Kyllönen ym. 2020, 4). Urheiluun liittyviin syihin nivoutuva kilpailumanipulaatio perustuu kilpailullisten etujen turvaamiseen tai niiden kasvattamiseen, kuten sarjapaikan säilyttämiseen tai haluun nousta ylemmälle sarjatasolle. Tässä mielessä urheiluperustainen kilpailumanipulaation syy-seuraus-suhde nivoutuu vedonlyöntiperustaisen kilpailumanipulaation kaltaisesti toiminnan taustalla vaikuttaviin taloudellisiin syihin, sillä esimerkiksi pelaaminen korkeammalla sarjatasolla korreloi-tuu suurempiin sponsori- ja katsojatuloihin sekä mediaoikeuksista saataviin korvauksiin. (Ikonen & Laakso 2020.)

Voitoista, häviöistä tai muista otteluun liittyvistä tapahtumista sopimisen lisäksi urheiluperustainen kilpailumanipulaatio sisältää muita oikeuteettomien etujen tavoittelua kuvaavia muotoja. Näin ollen se voi Iksosen ja Laakson (2020) esittämästä laajemmasta perspektiivistä tarkasteltuna merkitä iän valehtelua junioriurheilussa, urheilijan suorituskyvyn fysiologista muuntelua, ottelu- ja kilpailupaikan ja niihin liittyvien alustojen sekä välineiden sääntöjen vastaista muokkaamista. Se voi niin ikään ilmetä paraurheiluun liittyvien vammaluokkien manipulointina. Karttusen (2021b) mukaan mäkihypyssä on useiden vuosien ajan puhututtanut hyppypukuihin kohdistuneet manipulointitoimet, jotka tuottavat kilpailutilanteissa urheilijoille erittäin suuria tuloksellisia etuja. Hyppypukujen manipulointi heijastaa pukujen mittauksiin liittyvän kontrolloinnin venyvyyttä ja puutteellisuutta tuoden niin ikään esille lajin valta-asemissa olevien maiden etulyöntiaseman kyseenomaisessa, urheilun eettisyyden rajoja venyttävässä toiminnassa. (Karttunen 2021b.)

Kilpailumanipulaation näkökulmasta keskustelu on oleellista ulottaa myös siihen, voidaanko taktista häviämistä pitää urheilun eettisten periaatteiden vastaisena toimintana (Halila & Norros 2017, 573). Kilpailumanipulaatio voikin urheilijoiden silmissä näyttäytyä lajiin kuuluvana taktisena elementtinä, kuten Van Der Hoeven, Constandtin, Schyvinckin, Lagaen ja Willemin (2021) tutkimuksen tulokset maantiepyöräilijöiden keskuudessa osoittivat. Tutkimuksen mukaan ratapyöräilijöillä on erilainen ymmärrys kilpailumanipulaatiosta ilmiönä. Lajin parissa esille tulevat toimintatavat, kuten esimerkiksi kilpakumppanien kanssa tehtävän yhteistyön rutinoituminen ja tavanomaisuus, kuvaavat lajille tyypillistä normalisoitua käyttäytymistä, joka luo harmaan alueen lajitaktikoinnin ja kilpailumanipulaation välille. Tämä synnyttää näkemyseron toiminnan oikeellisuudesta, jolloin pyöräilijöiden käyttäytyminen voi katsantokannasta riippuen luokitua kilpailumanipulaatioksi tai sallituksi toiminnaksi. (Van Der Hoeven ym. 2021.) Kilpailumanipulaation rikosoikeudellisesta rangaistavuus-

desta irtautuvaa ulottuvuutta kuvaa puolestaan tapahtumat Lontoon vuoden 2012 olympialaisten sulkapallossa. Kansainvälinen sulkapalloliitto hylkäsi useita pelaajia olympiaturnauksesta, sillä heidän ei nähty yrittävän parastaan pelin aikana ja manipuloivan näin taktikoinnillaan turnauksen pudotuspeleihin liittynyttä vaihetta, jossa he olisivat saaneet vastaansa omaa todellista tasoaan heikomman pelaajaparin. (Pearce 2013; Andreff 2019a, 55.) Kyseenomaisen taktikoinnin vedonlyöntiin perustumattoman luonteen vuoksi toiminnasta rankaiseminen ei voinut perustua rikossäädöksiin, vaan se kytkeytyi osaksi lajin sääntöpohjaista tulkintaa (Jyrkkiö 2012; Halila & Norros 2017, 573).

Vaikka Gorsen & Chadwickin (2011, 2) analyysi osoitti kilpailumanipulaatiotapausten liittyneen lähes 60-prosenttisesti urheilun vedonlyöntitoimintaan, ei kaikki manipulointiin pyrkivä käyttäytyminen urheilussa ole vedonlyöntiperäistä (Gorse & Chadwick 2011, 2; Kuuluvainen ym. 2010, 42). Tästä esimerkkinä toimii Suomessa vuonna 2018 salibandyssä esille tullut sopupelimaaiseen käytökseen viittaava tilanne, jonka SUEK (2020) koulutusmateriaalissaan luokittelee kuuluvaksi nimenomaisesti urheiluperustaisen kilpailumanipulaation piiriin. Kyseisessä sopupelitalanteessa Salibandyliiton kilpailu- ja kurinpitoryhmä (KKR) tuomitsi kahden divarijoukkueen valmentajat vuoden mittaisiin kilpailukieltoihin ottelun lopputuloksen sopimisesta varsinaisella peliajalla (Saarinen & Kuisma 2018; Suomen Salibandyliitto 2018a). Myöhemmin valituslautakunta kuitenkin lyhensi valmentajien kilpailukieltoja ja palautti joukkueilta vähennetyt sarjapisteet, sillä liiton kilpailusääntöihin sisällytettyä kohtaa ottelun lopputuloksen sopimisesta ei katsottu voitavan laajentaa koskemaan varsinaisen peliajan tulosta (Suomen Salibandyliitto ry 2018b).

Urheilijan suorituskyvyn fysiologinen muuntelu on yksi urheiluperustaisen kilpailumanipulaation muodoista, joka ilmenee useimmiten dopingaineiden käyttönä. WADAn (2015) mukaan dopingin on kilpaurheilussa yhden tai useamman antido-

pingsäännön rikkomista. Se voi näin määrittyä esimerkiksi kielletyn aineen, sen aineenvaihduntatuotteiden tai merkkiaineiden löydöksiin urheilijan näytteestä, näytteenoton peukalointina tai näytteenotosta kieltäytymisenä (WADA 2015.) Dopingvalvonnan tarkoituksena on ”estää urheilijoiden terveydelle vaarallisten ja suorituskykyä parantavien aineiden ja menetelmien käyttö”. Suomessa antidopingtyön edistämisestä ja tukemisesta vastaavana elimenä toimii OKM. Kansainvälisen ja moniulotteisesti toteutuvan antidopingtyön pyrkimyksenä on yhtenäistää dopingin vastaiseen työhön liittyviä sääntöjä ja käytäntöjä. (OKM s.a.)

Gorsen & Chadwickin (2011, 2) mukaan doping korruption kilpailumanipulaatioon liittyvä muotona on suurin uhka urheilun integriteetille, sillä heidän tutkimustulostensa mukaan jopa lähes 96 prosenttia vuosien 2000–2010 aikana läpikäydyistä urheilun korruptiotapauksista liittyi dopingiin. Näin ollen dopingin hyödyntämiseen liittyvä uhka oli tutkijoiden kertomana kuusikymmenkertainen vedonlyöntiin kiinnittyvään kilpailumanipulaatioon verrattuna. (Gorse & Chadwick 2011, 2.) Dopingin osuus merkittävimpänä kilpailumanipulaation muotona voi kuitenkin selittyä sillä, että sen esiintymistä on dokumentoitu todennäköisesti eniten urheilun parissa (Manoli 2018, 13). Tätä puolestaan selittänee osaltaan dopingin käytön pitkälle olympiaurheilun historiaan ulottuvat juuret, vaikkakin antidopingiin kiteytyvät julkilausumat ja dopingin käyttöä peittävät sekä siihen osallistuneita suojelevat toimintatavat osaltaan vääristävät epäeettistä ja korruptoitunutta todellisuutta urheilussa (kts. esim. Kolamo 2018). Lisäksi Gorsen ja Chadwickin (2011) tekemän analyysin sijoittuminen 2000-luvun alkuun ei enää välttämättä tarjoa oikeansuhteista kuvaa dopingin käyttöä ilmentävän urheiluperustaisen kilpailumanipulaation suhteesta muihin urheilun korruption muotoihin, kuten vedonlyöntiperäiseen kilpailumanipulaatioon sen taloudellisen merkityksen kasvun ja sitä tukevien teknologisten elementtien näkökulmasta tarkasteltuna (vrt. esim. Boniface ym. 2012, 5).

Suomessa dopingaineiden käyttöä ei ole säädetty rikosoikeudellisia seuraamuksia aiheuttavaksi teoksi (Rauste 1997, 830), vaikka dopingin käyttöä on esitetty meillä laajasti rangaistavaksi (Halila & Norros 2017, 557). Dopingin käytön rikosoikeudellisen rankaisemattomuuden perusteeksi on kuitenkin nähty muun muassa urheiluliikkeen halu pitää dopingkontrolli omissa käsissään (Kinnunen 2012, 189–203). Näin ei ole kaikkialla, sillä esimerkiksi eurooppalaisista maista Italia, Kreikka ja Ranska ovat määrittäneet oikeusjärjestyksessään dopingin käytön rikoksena rangaistavaksi teoksi (Gardiner 2017; Halila & Norros 2017, 557). Vaikka Suomesta ei löydy huumausaineiden käyttöä lukuun ottamatta lainsäädäntöä, jonka mukaisella tavalla dopinginaineiden käytöstä voitaisiin rangaista, säännellään dopingaineiden levittämistä ja maahantuontia rikoslain luvussa 44. Dopingin käyttöä määrittää niin ikään lääkelaki sekä rikoslain säännökset, jotka koskevat salakuljetusta, laittomaan tuontitavaraan ryhtymistä sekä huumausaineita. Dopingrikokset lisättiin rikoslain soveltamisalaan vuonna 2002, jolloin kriminalisoinnin kohteiksi määritettiin ”laiton dopingaineiden valmistus, maahantuonti ja levittäminen sekä hallussapito levittämistarkoituksessa”. Rikoslain dopingiksi käsittävä aineluettelo on huomattavasti suppeampi kuin lääkeaineiden lista, jonka sisältämät tuotteet on määritetty urheilussa kielletyiksi aineiksi. Kriminalisoinnin alaiseksi kuuluvien aineiden määrällinen vähyys perustuu rikoslain säännösten tarkoitukseen suojata dopingaineiden väärinkäyttöön liittyviltä terveysriskeiltä. (SUEK 2021f.)

Kinnusta (2012, 145–178) sekä Halilaa ja Norrosta (2017, 557) mukaillen dopingaineisiin liittyvien tekojen lisääminen 2000-luvun alkupuolella osaksi rikoslain pykälistöä perustuu kansanterveydellisten syiden painottamiseen niin sanotulla paternalistisella tavalla samoin kuin huumausaineita koskevassa lainsäädännössä on esitetty. Rikoksena tuomittavaa tai ei, urheilujärjestöt rankaisevat dopingin käytöstä kiinni jääneitä urheilijoita sisäisen kurinpitomenettelyn määräämällä

tavalla, sillä OKM:tä (s.a.) mukaillen urheilijat ovat velvollisia noudattamaan Suomen antidoping-säännöstöä, lajiliiton ja kansainvälisen lajiliiton antidopingsäännöstöjä sekä olympiatasolla vielä kansainvälisen olympiakomitean sääntökoelmaa antidopingista. Suomessa dopingin käytön ja levittämisen kieltämisen perusteet löytyvät näin urheilun sisäisistä kansallisista ja kansainvälisistä säännöksistä, jotka perustuvat kansainvälisten sopimusten sisältöihin (SUEK 2021f.)

5.3 Kilpailumanipulaation vastaisen työn monet ulottuvuudet

Kilpailumanipulaation vastaisessa työssä keskeistä on ilmiön tunnistaminen, torjuminen sekä viranomaisten toimivalta ilmiön tutkimisessa, syyttämisessä ja rankaisemisessa (Ikonen & Laakso 2020). EN:n kilpailumanipulaation vastainen yleissopimus (CETS No. 215, 2014) tuli voimaan vuonna 2019 (Euroopan unionin neuvosto 2019). Suomi on allekirjoittanut sopimuksen jo vuonna 2014, muttei ole vielä ratifioinut sitä (Ikonen & Laakso 2020). Euroopan ulkopuolisista maista Australia ja Marokko ovat mukana sopimuksen allekirjoitusprosessissa. Ratifioineiden maiden joukkoon kuuluvat Kreikka, Italia, Norja, Portugali, Moldova, Sveitsi ja Ukraina. (Euroopan neuvosto s.a.)

Euroopan unionin neuvoston (2019) mukaan kaikkien EU:n jäsenmaiden tulee saattaa pikaisesti loppuun yleissopimuksen ratifointiin liittyvä prosessi ja liityttävä sopimukseen mahdollisimman nopeasti. Tässä painottuu tarve jäsenvaltioiden yhteistyössä komission kanssa tehtävälle tarkastelulle, jotta voidaan löytää tapoja sopimuksen ongelmakohtien selättämiseksi. (Euroopan unionin neuvosto 2019.) Yleissopimuksen ratifointiin on siis unionin piirissä liittynyt kansainvälisen politiikan solmukohtia, joiden vuoksi etenkin sopimuksen voimaansaattaminen on viivästynyt Suomen ohella merkittävästi useissa jäsenmaissa niiden odottaessa Orme-Clayen (2021) mukaan tarpeeksi kansainvälistä poliittista tukea sopimusprosessin loppuun viemiseksi. Isoimmaksi

ongelmakohdaksi on noussut kansainvälisiin sopimuksiin liitetty yksimielisyysvaatimus (vrt. engl. common accord). Malta on vastustanut sopimuksen täytäntöönpanoa sellaisenaan veto-oikeuteen turvautuen, sillä sopimuksen kokonaisvaltainen ratifioiminen asettaisi uusia rajoituksia kansainväliselle vedonlyöntiteollisuudelle. Maltan vastahakoisuuden voikin sanoa kumpuavan vedonlyönnin merkittävästä roolista saarivaltion taloudelle, sillä verkossa tapahtuva rahapelaaminen kattaa jopa 12 prosenttia sen bruttokansantuotteesta ja tuottaa satoja miljoonia sekä synnyttää työpaikkoja tuhansille ihmisille. Valtio toimii myös lukuisten kansainvälisten pelioperaattoreiden tukikohtana. (Orme-Claye 2021.) EU:n tuomioistuimen eli EUT:n (2021) lehdistötiedotteen kuvaama anti voi kuitenkin avittaa sopimussolmun purkaantumista, sillä tuomioistuimen mukaan yksimielisyysvaatimus ei saa ylittää perussopimusten määränemistään liittyvää ulottuvuutta.

Suomen rikoslakiin perustuen kilpailumanipulaatioon liittyviä tapauksia on voitu käsitellä ja niistä on voitu antaa tuomioita soveltamalla voimassa olevaa lahjusrikoslainsäädäntöä, jonka mukaisesti manipulaatioon liittyvä rikosoikeudellinen rangaistus on näin muotoutunut lahjonnaksi elinkeinotoiminnassa (Ikonen & Laakso 2020). Petosrikoslainsäädännön kohtia ei ole voitu vedonlyöntipetoksena tähän mennessä juurikaan soveltaa, sillä niiden hyödyntäminen vaatii Halilaa ja Norrosta (2017, 573) mukailten aina petoksesta taloudellisesti erehdyttämisen kautta kärsineen kohteen, jonka olemassaolon automaattisuudesta ei kilpailumanipulaatiota kuvaavissa sopupelitapauksissa ole takeita. Vedonlyöntipetoksena rangaistava teko kilpailumanipulaatiossa määrittyy myös vedonlyönnin kohteesta eli toisin sanoen sen kohdistumisesta joko kiinteäkertoimiseen tai muuttuvakertoimiseen vedonlyöntiin. Kiinteäkertoimisessa vedonlyönnissä kielletyn tiedon hyväksi käyttäminen aiheuttaa tappion vedonlyöntiyhtiölle, joka määrittyy asianomistajaksi tapauksen oikeuskäsittelyssä, kuten tässä katsauksessa jo esitetyn pesä-

pallon sopupelivyyhti aikoinaan osoitti. (Halila & Norros 2017, 576–577.)

Urheilutoiminnan määrittelyn näkökulmasta lahjonnasta rankaiseminen on kuitenkin usein kotimaisessa kontekstissa hankalaa, sillä läheskään kaikki suomalainen urheilutoiminta ei ole ongelmattomasti suhteuttavissa rikoslaissa säädetyn elinkeinotoiminnan piiriin, vaan määrittäytyä aatteellisena yhdistystoimintana. Näin ollen lahjonta näyttäytyy oikeusjärjestyksessä rankaisemattomana tekona amatööriurheilun piirissä, mikä lisää Aasian vedonlyöntimarkkinoiden kiinnostusta suomalaisen jalkapallon alasarjojen otteluihin ja niihin liittyvien manipulointipyrkimysten riskiä. (Halila & Norros 2017, 573.) Lainkohdat eivät lisäksi mahdollista tapausten tutkinnan kannalta tärkeiden keinojen hyödyntämistä, kuten telekuuntelua ja televiestien sisältöjen tutkimista (Ikonen & Laakso 2020). Telekuuntelun kaltaisten tutkimusmenetelmien hyödyntäminen on Suomessa sidoksissa lainsäädännössä asetettuihin maksimirangaistusten määrällisiin ulottuvuuksiin (Hämäläinen 2021).

Olemassa oleva rikoslainsäädäntö ei siis taivu Ikosta ja Laaksoa (2020) lainaten aina parhaimmalla mahdollisella tavalla viranomaisten avuksi kilpailumanipulaatioon liittyvässä tutkinnassa ja syyttämisprosesseissa. Tämän vuoksi ilmiön hallinnan viimeiseksi keinovalikoimaksi on nostettu urheilupetoksiin liittyvän erityislainsäädännön kehittämisen tarve. Urheilupetoksiin liitännäisen erityislainsäädännön kysyntä perustuu siihen, että kilpailumanipulaation vastainen työ vaatii viranomaisten kykyä tutkia, syyttää ja rangaista ilmiön mukaisista teoista, jos muita oljenkorsia ei ole enää käytettävissä. (Ikonen & Laakso 2020.) Tutkimukselliseen antiin viitaten tiukemmat lainmukaiset rangaistukset ovat vähentäneet kilpailumanipulaatioon liittyvää aktiivisuutta maissa, joissa ilmiön esiintyvyys on ollut korkealla tasolla (Manoli 2018, 49).

Urheilun eettisten asioiden neuvottelukunta on myös asettanut puoltamaan rikoslainsäädännön

täydentämiseen liittyvää prosessia. Toimikunnan mukaan rikoslain sisältämää lukua 36 ”petoksesta tai muusta epärehellisyydestä” tulisi täydentää urheilupetokseen liittyvällä lainkohdalla ja vastaavasti pakkokeinolakiin pitäisi sisällyttää telekuuntelun mahdollistaminen osana urheilupetoksien tutkintaa. (Ikonen & Laakso 2020.) Erityislainsäädännön tarvetta kilpailumanipulaatiotapauksissa tukee jälleen Macolin-sopimuksessa (CETS 215, 2014) esille tuleva kohta, jonka mukaisesti jäsenvaltioiden tulee ”turvata puitteet rikoksen tunnusmerkistöt täyttävien manipulaatiotapausten tehokkaille tutkinta- ja tuomioistuinkäsittelyille”. Hämäläinen (2021) muistuttaa kuitenkin rikosoikeudellisen legaliteettiperiaatteen eli laillisuusperiaatteen merkityksen tärkeydestä. Toisin sanoen siitä, että perustuslakiin sidottujen periaatteiden määräämällä tavalla laista ei voida kilpailumanipulaatiotapauksissa lähteä etsimään uusia tulintoja, vaan rikosoikeudellisten rangaistusten tulee perustua olemassa olevaan lainsäädäntöön ja oikeuskäytäntöön. (Hämäläinen 2021.) Tässä mielessä kilpailumanipulaatioon liittyvän tutkinta- ja rangaistustoiminnan laajentaminen vaatii ilmiön tarkan määrittelyn sidostamista osaksi lainsäädäntöä, johon Macolin-yleissopimuksen sisältämä typologinen kuvaus ilmiöstä tarjoaa oivalliset soveltamisen lähtökohdat.

Ilmiön tunnistaminen on riippuvainen koulutuksesta ja tiedottamisesta. SUEK on tuonut urheiluyhteisön saataville Reilusti paras -nimisen verkkokoulutuksen ilmiöön liittyvän tietouden lisäämiseksi sekä sen tunnistamisen parantamiseksi. Tunnistaminen vaatii tuekseen myös erilaisia valvontamekanismeja -ja käytänteitä niin niiden luomisen kuin kehittämisen mukaisilla tasoilla, jotka sisältävät erinäisiä riskien havainnointiin liittyviä elementtejä. Vedonlyönnin osalta merkittäviksi tunnistamisen apuvälineiksi asettuvat elektronisen monitoroinnin työkalut. Kilpailumanipulaation torjunnassa on useita tärkeitä kiinnekohia, joita edustavat muun muassa kilpailu- ja kurinpitösääntöjen ajantasaisuus, laaja-alainen kattavuus sekä niiden oikeamuotoinen

soveltaminen. Torjunnan kokonaisuudessa olisi myös erityisen tärkeää huomioida kaikkien toimijoiden mahdollisuus ja oikeus ilmoittaa havainnoimastaan epäeettisestä toiminnasta turvautusti eteenpäin. (Ikonen & Laakso 2020.)

Sekä Gutierrez (2021) että Juhola ym. (2021) ovat nostaneet esille pelaajayhdistysten erityisen roolin kilpailumanipulaation torjunnassa niin sanottua välittäjäasemaa hyödyntäen. Yhdistysten tulisi näin sekä kansallisesti että kansainvälisesti pyrkiä tuomaan esille kilpailumanipulaation luonteenomaisuuksia, joiden kautta urheilijat tulisi nähdä pikemminkin manipuloivan toiminnan uhreina kuin pääasiallisina syytösten kohteina, ilmiön juurien kietoutuessa vahvasti osaksi järjestäytyneitä rikollisuutta. (Gutierrez 2021; Juhola ym. 2021.) Ilmiön rikollisuuteen nivoutuvien turvallisuusuhkien vuoksi FIFPRO on lanseerannut Red Button -nimisen applikaation, jonka avulla pelaajat voivat globaalisti ja anonyymisti raportoida kohtaamistaan kilpailumanipulaatiotarjouksista (Winia & Vermeer 2021).

Interpol (2021) on korostanut kilpailumanipulaation torjunnan näkökulmasta kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä urheilun, viranomaisten, rahapelialan toimijoiden ja lainsäätäjien välillä. Myös Euroopan neuvoston kilpailumanipulaation yleissopimuksen (CETS 215, 2014) 13. artiklassa valtioilta edellytetään kansallisen yhteyspisteen muodostamista. Se toimii ilmiön vastaista toimintaa koordinoivana tietokeskuksena, johon liittyy keskeisesti yhteistyön tekeminen kaikkien ilmiöön liittyvien tahojen kanssa niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin (Kilpailumanipulaation vastainen kansallinen toimintaryhmä 2021). Suomessa OKM on vastannut sopimuksen edellytyksiin asettamalla kilpailumanipulaation vastaisen kansallisen toimintaryhmän, joka koostuu ryhmän puheenjohtajana ja sihteeristönä toimivan SUEKin lisäksi OKM:stä itsestään sekä Poliisihallituksesta, keskusrikospoliisista, Suomen Olympiakomiteasta, Suomen Palloliitosta, Jalkapallon pelaajayhdistyksestä, Suomen Hippos ry:stä ja Veikkauksesta (Ikonen & Laakso 2020).

Euroopan neuvostoa (2017) lainaten EN:n sihteeristön johdolla jokainen kansallinen yhteyspiste muodostaa epävirallisen yhteistyöverkoston nimeltään Group of Copenhagenin. Verkoston avulla jäsenistö tehostaa tiedonvaihtoa, jakaa parhaimpia käytänteitään sekä auttaa luomaan kansallisia yhteyspisteitä valtioihin, joissa sellaista ei vielä ole. (Euroopan neuvosto 2017.) Euroopan neuvoston yleissopimuksen (CETS 215, 2014) 5. artikla sisältää tarpeen ilmiöön liittyvälle riskien hallinnalle ja arvioinnille. Jäsenvaltioiden tulee toisin sanoen laatia ja ylläpitää kansallista, kilpailumanipulaation vastaista riskianalyysityötä (Ikonen & Laakso 2020) sekä kannustaa liikunta- ja urheilukulttuurin osapuolia laatimaan säännöt ja toimintatavat manipulaation torjuntaan ja toisaalta tarpeen vaatiessa ryhdyttävä myös lainsäädännöllisiin tai muihin tarkoituksenmukaisiin toimiin (SUEK 2021a). **Tammisen** (2020) mukaan edellä mainitun kaltainen yhteistyön kautta tuotettu riskianalyysi nousee uhka- ja riskiarviotyön näkökulmasta tärkeäksi elementiksi korruptiontorjunnassa. Kyseinen riskiarviotyö on toteutettu Suomessa SUEKin johdolla, kilpailumanipulaation kansallisen tilannekuva -katsauksen (Kilpailumanipulaation vastainen kansallinen toimintaryhmä 2021) mukaisella tavalla.

petoksiin niin niiden perinteisissä kuin verkossa tapahtuvissa muodoissa. (SUEK 2021b.)

Euroopan unionin neuvoston (2019) mukaan ehkäisevien toimenpiteiden ja hyvän hallinnon edistämisen lisäksi urheilun korruptionvastaisessa toiminnassa tulisi komission tasolla panostaa esimerkiksi Erasmus+ -ohjelman urheiluun kiinnittyvän rahoitusosuuden sekä muiden rahoitusohjelmien hyödyntämiseen. EU:n rahoittama, vuosien 2019-2020 välillä käynnissä ollut Integrisport Erasmus+ -hanke saikin jatkoa ja toimii nyt vuosien 2020-2022 ajan nimellä Integrisport Next Erasmus+. Molempien hankkeiden erityisenä tarkoituksena on ollut kohdistua kilpailumanipulaation rikosepäilyihin parantaen viranomaisten valmiuksia niihin liittyvien tutkinnallisten ja syyttämiseen sekä käsittelyyn liittyvien ulottuvuuksien mukaisesti. Rikosepäilyt voivat laajasti ymmärrettyä kohdistua korruption, rahanpesuun sekä

6

Epäeettinen vaikuttaminen ja päätöksenteko urheilun korruption harmaana alueena

Kuten muillakin yhteiskunnan tasoilla, eivät kaikki urheilussa esiintyvän korruption muodoista täytä rikoksen tunnusmerkistöjä ja ole näin kriminalisoituja tekoja. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että kyseenomainen lainsäädännön ulkopuolelle jäävä korruptio olisi hyväksyttävää. Korruptio on ilmiönä aina etiikan vastaista ja epäoikeudenmukaista toimintaa, joka voi pahimmillaan olla vahingoittavaa. (Ikonen & Laakso 2020; Peurala & Muttilainen 2015, 14.) Urheilussa ongelmaksi voi nousta niin ikään huomion keskittäminen vain tiettyihin korruption muotoihin, kuten kilpailumanipulaation piiriin kuuluviin dopingrikkomuksiin ja otteluiden manipulointiin. Keskeistä korruptiontorjunnassa on tässä mielessä huomioida urheilun korruption lukuisten muiden muotojen olemassaolo, sillä niiden on yhtä lailla osoitettu haittaavan urheilutoiminnan tulevia suuntaviivoja. (vrt. esim. Loughborough University 2019.) Urheilun korruption moninaisuuden ymmärtäminen sekä sen eri muotojen tutkiminen ja tarkasteleminen ovatkin avainasemassa urheilun integriteetin turvaamisen suhteen nyt ja tulevaisuudessa.

Suomalaisessa yhteiskunnassa korruption erityisiksi tuntomerkeiksi nousevat rakenteisiin piiloutuminen sekä sen vaikea havaittavuus ja mitattavuus. Tällöin ilmiöstä voidaan terminologisella tasolla puhua rakenteellisena korruptiona, jonka piiriin usein kuuluu epäterveitä verkostoja. Niiden toimintalogiikkaan sisältyy valmistelu- ja päätöksentekoprosesseihin liittyvää läpinäkyttömyyttä ja omien etujen ajamista. (STT 2021a). Koska urheilu kuuluu Suomessa korruption riskialueisiin, tulisi sen piirissä tapahtuva rakenteellinen korruptio ottaa yhdeksi erityiseksi tarkastelun kohteeksi. Hutun (2020, 71) pro gradu -tutkielman havainnot toivat myös esille rakenteiden merkityksen epäeettisen toiminnan yhteyksissä. Tutkielman tulosten mukaan suo-

malaisen urheilujohtamisen kontekstissa uskottiin toimittavan eettisellä tavalla muun muassa ulkopuolisen valvonnan, vaatimusten sekä raportointimiseen ja rahoittamisen kriteeristöihin liittyviin syihin perustuen. Toisaalta urheilujohtamisen rakenteiden uskottiin kuitenkin omalla tavallaan ohjaavan esimerkiksi rahoituksellisiin väärinkäytöksiin toimintatapojen syy-seuraussuhteiden arvioinnin hämärtyessä. (Huttu 2020, 71.)

Vaikka esimerkiksi Salminen (2020) on erotellut rakenteellisen ja verkostoituneen korruption jakolinjat toisistaan, hyödynnetään niitä molempia tässä, epäeettistä päätöksentekoa ja vaikuttamista kuvaavassa luvussa, toisiinsa kietoutuneina korruption muotoina urheilun kontekstissa. Molemmat käsitteet tulevat toisin sanoen esille toisiinsa vaikuttavina toimintamalleina, jolloin esimerkiksi hyvä veli -verkostot näyttäytyvät sekä liikunta- ja urheilukulttuurin rakenteissa elävinä ja sinne pesiytyneinä että verkostojen tuottamana epäeettisenä ja korruptoituneena toimintana. Rakenteiden ja niihin kytkeytyvän korruption voi ymmärtää näin tarjoavan otolliset puitteet korruptoituneille verkostoille ja niiden levittämälle ongelmalliselle käyttäytymiselle. Siltaoja ja Rintamäki (2019) on kuvailut konferenssijulkaisussaan hyvä veli -järjestelmiä instrumentaalisina verkostoina, joiden kautta ammennetaan etuuksia näihin kuuluville jäsenille. Salminen (2020) korostaakin epäeettisiin verkostoihin liittyvän hiljaisuuden ja puhumattomuuden kulttuurin (vrt. engl. code of silence) vievän käytänteitä alttiimmiksi rakenteelliselle korruptiolle. Epäeettinen vaikuttaminen ja päätöksenteko kuuluvatkin yhteisesti osaksi sekä rakenteellisia että verkostoituneita korruptiokäytänteitä (vrt. Muttilainen, Ollus & Salminen 2020). Myös Ikonen ja Laakso (2020) toteavat vaikeasti mitattavien korruption osa-alueiden olevan sellaisia, jotka sisältävät epäeettistä vai-

kuttamista ja epävirallista päätöksentekoa eri muodoissaan – tällöin voidaan kootusti puhua rakenteellisesta ja verkostomaisesta korruptiosta. Urheilun korruptiossa epäeettisen vaikuttamisen ja päätöksenteon erityiset ilmentymät sijoittuvat toisaalta osaksi kilpailumanipulaatioon liittyvää kokonaisuutta, sillä Euroopan neuvosto (2019) on lukenut urheiluorganisaatioiden hallintotason puutteellisuuksien, toisin sanoen hyvän hallinnon vastaisten tapojen, haittaavan niiden kyvykkyyttä toimia suhteessa integriteettiään monin eri tavoin loukkaaviin tekoihin, kuten korruptioon, dopingiin ja urheilukilpailujen manipulaatioon.

6.1 Rakenteellisen ja verkostoituneen korruption ilmenemisen vaihtelevuus urheilussa

Rakenteellinen ja verkostomainen korruptio ilmenee monin eri tavoin. Rakenteisiin pesiytyneen korruption muodot voivat näin olla jääviyssäänönsien huomiotta jättämistä eturistiriitoja väheksymällä, perusteetonta suosimista, ”juntaamista” eli päätösten valmistelua virallisen järjestelmän ulkopuolella sekä julkisen päätöksenteon ja/tai sen valmistelun muuttamista ei-julkiseksi, suljetuksi prosessiksi (Ikonen & Laakso 2020). Suomessa yleisimmiksi korruption tyypeiksi onkin esimerkiksi vuoden 2011 kansalaiskyselyssä mainittu hyvä veli -verkostot, huono hallinto ja johtaminen sekä suosinta (Sommar 2012). Vuoden 2020 Poliisiбарometrissa kansalaiset nostivat niin ikään vakavimmiksi korruptio-ongelmiksi muun muassa epävirallisen päätöksenteon hyvä veli -verkostoissa sekä sukulaisten ja ystävien suosimisen virkavalinnoissa (Muttillainen, Rauta & Vuorensyrjä 2020). Edellä mainittujen suosinnan muotojen ja epäeettisten verkostojen lisäksi eräiksi vaikeasti mitattaviksi korruption muodoiksi voidaan luokitella myös kaksoisrooleja kuvaavat käytännöt, hankintojen tarjouskilpailuihin vaikuttaminen sekä kilpailumanipulaation moniulotteinen kokonaisuus (kts. esim. Ikonen & Laakso 2020). Kaikki edellä kuvatut korruption harmaan alueen eli epäeettisen vaikuttamisen ja päätöksenteon ilmenemismuodot toimivat

tarkastelupintana urheilun erityisessä toiminta-kontekstissa tapahtuvan rakenteellisen ja verkostoituneen korruption havainnoimisessa.

Seuraavaksi liikunta- ja urheilukulttuuriin kiteytyneen korruption laaja-alaista ilmentymistä lähdetään havainnoimaan tarkemmin epäeettisesti muodostuneiden verkostojen tarjoamasta perspektiivistä. Lisäksi tarkastellaan verkostojen linkittymistä osaksi urheilun korruption harmaan vyöhykkeen muita muotoja ja niihin lukeutuvia konventioita, kuten kaksoisrooleja ja suosintaa sekä tulkitaan pyöröovi -ilmiön merkitystä urheilun kaupallisessa kontekstissa.

6.1.1 Hyvä veli ja sisar -verkostot epäeettisen toiminnan lähteinä

Verkostoituminen, yhteistoiminta sekä hierarkioiden purkaantuminen ovat yleisellä tasolla terveitä ilmiöitä yhteiskunnassa (Ala-Mettälä 2012; Sommar 2012). Tätä voi tulkita organisaatioteoreetikoiden esittämän näkökannan mukaisella tavalla, joka korostaa verkostoitumista organisaatioiden strategian kannalta elintärkeänä elementtinä muun muassa tehokkuuteen liittyvien todennäköisyyksien vuoksi (Siltaoja & Rintamäki 2019). Jos verkostoitumiseen kuitenkin liittyy esimerkiksi pienten ryhmien välisiä riippuvuussuhteita, voi toiminta liukua veteen piirrettyä viivana kohti hyvä veli -ryhmittymien ilmentämää eettistä näköalatomuutta ja korruptiota (Hirvonen 2022).

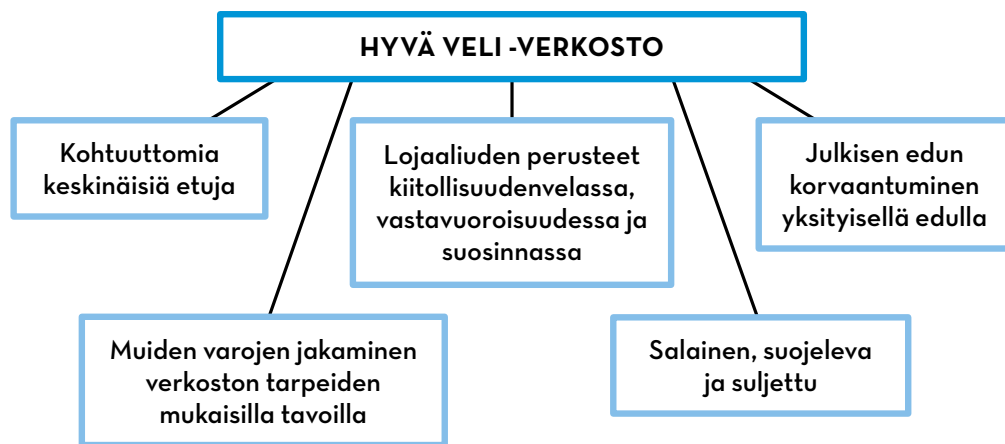
Hyvä veli -verkostojen luokittelu vain korruptioon liittyviksi epäeettisen päätöksenteon ja vaikuttamisen osasiksi ei anna oikeaa kuvaa niiden tosiasiallisesta luonteesta. Kyseenomaisten verkostojen toimintaan voi Siltaojan ja Rintamäen (2019) konferenssijulkaisua lainaten kuulua esimerkiksi lahjontaa, joka on tietyin ehdoin ja tässä katsauksessa esille tulleella sekä kotimaisen oikeusjärjestyksen esittämällä tavalla rikosoikeudellisen rangaistavuuden läpäisevää menettelyä. Lisäksi hyvä veli -verkostot eivät nimestään huolimatta välttämättä sulje ulkopuolelleen naispuolisia henkilöitä ja heidän osuuttaan verkostojen

valtapiiiristä – myös ainoastaan naisten itsensä ylläpitämät hyvä sisar -verkostot ovat itsessään mahdollisia epäeettisen toiminnan muotoja (Salminen 2020). Vaikka hyvä sisar -verkostojen olemassaolo koetaan yhtä lailla urheilun kontekstissa harvalukuisiksi tai niiden tunnistaminen vaikeaksi (Huttu 2020, 83), ei niidenkään olemassaoloa liikunta- ja urheilukulttuurin sisäisillä tasoilla ole syytä kieltää tai merkitystä väheksyä.

Käytännön tasolla hyvä sisar -verkostot ovat kuitenkin harvinaisia yhteiskunnan ja sen rakenteisiin muodostuneiden valta-asemien epätaisaisten jakautumisen takia. (Salminen 2020.) Tätä selittävät esimerkiksi McDonaldin (2011) työmarkkinoihin kohdistuneen tutkimuksen tulokset, joiden mukaan eriytyneeseen verkostoon kuuluvat tiedot ja asema myönnetään jäsenyyteen, eikä niinkään esimerkiksi sukupuoliryhmään kuulumisen perusteella. Kyseenomainen prosessi ei silti ole yksiselitteinen sukupuolten välillä, sillä vaikutusvaltaa verkostoissa ei ohjaa pelkkä jäsenyys, vaan työkontaktien vaikutusta lisäävinä tekijöinä hahmottuvat sukupuoliominaisuuksien vastaavuus sekä kuuluminen hallitsevaan sukupuoliryhmään. (McDonald 2011.)

Tässä katsauksessa epäeettisistä verkostoista puhutaan pääasiallisesti käsitteellisen selkeyden

vuoksi ja terminologista ymmärrystä kokoavalla tavalla hyvä veli -verkostoina, huolimatta niiden sukupuolisidoksista. Siltaojaa ja Rintamäkeä (2019) mukailleen hyvä veli -verkostoilla viitataan yleensä sellaisiin epävirallisiin verkostoihin, joita on muodostunut korkeissa asemassa olevien henkilöiden välille. Hyvä veli -verkostojen kaltaisissa epäeettisissä järjestelmissä voi kiteyttää esiintyvän useita eettistä toimintaa rikkovia käytänteitä ja piirteitä, joita esitetään kootusti kuviossa 3. Verkostot pyrkivät kehittämään ja jakamaan suhteettomia ja kohtuuttomia etuja jäsenilleen ja ne toimivat salamyhkäisellä tavalla sekä suljettuina ja suojelevina systeeminä. Lisäksi verkostoissa jaetaan varoja siihen kuuluvien jäsenten tarpeisiin perustuvista lähtökohdista ja julkinen etu korvaantuu verkoston edulla. Verkostoissa ilmenevä lojaliteetti perustuu puolestaan vastavuoroisuuteen, kiittolisuudenvelkaan sekä suosintaan. (Salminen & Mäntysalo 2013, 25; Siltaoja & Rintamäki 2019.) Verkostoilla on nähty urheilujohtamisen piirissä olevan historiallisia kytköksiä (Huttu 2020, 83), mikä voi selittyä osaltaan yhteiskunnassa esillä olleena ajatuksena hyvä veli -ryhmien merkityksestä osana yhteiskunnallista kehitystä. Puoltavasta näkökulmasta verkostot hahmottuvat näin poliittisessa mielessä esimerkiksi pienen maan etuna (vrt. esim. Sommar 2012).

Kuvio 3. Hyvä veli -verkostoa kuvaavia käytänteitä ja piirteitä (Salminen & Mäntysalo 2013, 25; Siltaoja & Rintamäki 2019).

Salminen (2020) kuvaa verkostoituneen korruption tulevan esille juuri edellä mainitun vastavuoroisuuden kautta, esimerkiksi epäeettisen avustamisen muodoissa. **Hutun** (2020, 83) pro gradu -tutkielman tuloksissa haastatellut naisurheilujohtajat kokivat sisäpiiriin pääsyn vaikeaksi ja toimintakulttuurin edistymistä hidastavaksi elementiksi. Suomen Olympiakomitean häirintäkohu on niin ikään nostanut esille urheilujohtamisessa ja -hallinnossa elävät ja moninaisesti syrjivät ja epätasa-arvoiset valtarakenteet sekä näiden kokemukselliset yhteydet niin seksuaaliseen häirintään kuin epäeettiseen vaikuttamiseen ja päätöksentekoon suljetuissa hyvä veli -kerhoissa (kts. esim. STT Urheilu 2022a). Juuri sisäpiiriin pääsemisen vaikeus kuvaa hyvä veli -verkostojen luonnetta sellaisena piilokorruption muotona, jossa hyvin keskeiselle sijalle asettuu verkoston jäsenistöön liittyvä valikoiminen (**Ala-Mettälä** 2012). Kyseenomaiset verkostot sotivat organisaatioiden virallisia prosessikäytäntöjä vastaan liaten samalla urheilun eettisyyttä (**Huttu** 2020, 71).

Korruptiontorjunnan urheilun piirissä voi nähdä jälleen hyvä veli -verkostoista kumpuavan tarkasteluperspektiivin mukaan vaativan yhteisön proaktiivisuutta eli urheilun autonomisesta roolista kumpuavaa ennaltaehkäisevää ja sisäistä halua muutokseen. Eettisyyttä kiertävien toimintatapojen kitkeminen urheiluyhteisön sisältä vaatii avukseen monipuolisempaa keinovalikoimaa kuin vain reaktiivisuudesta ponnistavia toimenpiteitä. Kuvatun kaltaisia eettisyydestä irtaantuneita järjestelmiä ei voida myöskään nähdä ainoastaan menneisyyteen kohdistuvina ongelmakohtina, vaan yhtä lailla nykyiseen urheilun toimintakulttuurin piiriin kuuluvina epäeettisinä ominaisuuksina, joiden torjuminen edesauttaa urheilun integriteetin kokonaisvaltaista turvaamista. Tätä puoltaa niin ikään **Hutun** (2020, 71) tutkielman tulokset, joiden mukaan hyvä veli -verkostojen määrän uskotaan vähentyneen urheilun kotimaisessa toimintakulttuurissa, vaikka niiden olemassaolon todetaankin edelleen olevan todellinen ilmiö urheilujohtamisen piirissä (**Huttu** 2020, 71).

6.1.2 Suosintaa eri muodoissaan

Seuraavaksi tarkastelun kohteeksi otetaan epäeettisissä verkostoissakin ilmenevän suosinnan eri muotojen linkittyminen urheilun korruption kenttään, sillä suosimista kuvaavat moninaiset variaatiot kuuluvat **Salmisen** ja **Mäntysalon** (2013, 23) mukaan kiinteästi osaksi epäeettisten verkostojärjestelmien toimintaa. Suosinnalla tarkoitetaan ”puolueellisen ja suosivan kohtelun osoittamista jollekin osapuolelle”. Suosinnan epäeettiset rajat ylitetään silloin, kun suosivien käytänteiden osoittaminen tapahtuu perusteettomasti tai kyseenalaisia perusteita hyödyntämällä. (**Salminen & Mäntysalo** 2013, 23.)

Verkostoitunutta korruptiota kuvaa siis osaltaan erinäisissä valintatilanteissa ilmenevät, epäeettiseen suosimiseen liittyvät muodot (**Tamminen** 2020, 14), jolloin korruptio ilmenee **Salmisen** ja **Mäntysalon** (2013, 23) sanoin sukulaisten tai muun lähipiiriin suosintaa kuvaavana nepotismina, ystävien tai kollegoiden suosintaa nimityksissä alleviivaavana kronyismina tai asiakkuussuhde-suosintaa osoittavana klientelisminä, jonka siteet ovat poliittisessa kannatuksessa ja virkanimityksissä. Suosiminen on organisaation hyvää hallintoa riskeeraavaa toimintaa (**Kirkeby** 2016), jonka vuoksi sen voi nähdä toimivan hyvän hallinnon mukaisten periaatteiden toteutumisen esteenä sekä sotivan olennaisesti urheilujohtamisen eettisyyttä, tasa-arvoisuutta ja vastuullisuutta vastaan. **Mastersia** (2015) lainaten on kuitenkin huomioitava, ettei korruption perinteiseksi katsotut suosinnan muodot, kuten nepotismi ja kronyismi linkity aina täysin ongelmattomaksi osaksi urheilun maailmaa, vaikka niiden on todennettu ääripäissään assosioituvan osaksi lahjontaa ja sen rikosoikeudellisesti rangaistavia ulottuvuuksia (**Manoli** 2018, 14). Huolimatta siitä, että nepotismi voi kolmannen sektorin urheilutoiminnassa näyttäytyä **Kirkebyn** (2016) kuvaamalla tavalla sukulaisten suosimisena työnhakutilanteissa, on urheilun parissa havaittavissa lukuisia sukulaissuhteisiin perustuvia yhteyksiä, jotka eivät korreloidu lainkaan osaksi korruption sfääriä

(Masters 2015). Tässä suhteessa esimerkkinä toimii lukuisista perheyhteysistä tunnettu yhdysvaltalainen NASCAR-autosarja, jossa ei Groothuisin ja Groothuisin (2007) tutkimuksen osoittamalla tavalla ollut havaittavissa viitteitä nepotismista. Sen kaltaista suosintaa voikin pitää vain yhtenä selittävänä tekijänä perheyhteysien vaikutuksista uravalintoihin ja -kehitykseen useilla eri yhteiskunnan osa-alueilla. (Groothuis & Groothuis 2007.)

Urheilun kontekstissa suosinta voi näkyä hallinnon ja urheilujohtamisen tasojen lisäksi varsinaisilla urheilukentillä eli vaihtelevissa kilpailu- ja ottelutilanteissa. Tämän vuoksi epäeettiseen päätöksentekoon ja vaikuttamiseen viittaavia tilanteita ei voida sulkea pois miltään liikunta- ja urheilukulttuurin osa-alueilta. Pagen & Pagen (2010) tutkimuksen mukaan rugbyin lajikontekstissa joukkueiden huomattiin olevan huomattavasti menestyksekkäämpiä, mikäli erotuomarin kansallisuus vastasi joukkueen kansallisuutta. Tutkimusten tulosten merkittävyys tulisi tutkijoiden mukaan huomioida rugbyin lisäksi muissa urheilulajeissa tuomareiden päätöstententien prosesseihin liittyvän tarkastelun osalta, sillä tuomareiden harjoittama suosinta voi vaikuttaa kilpailun tai pelin lopputulokseen. Tuomareina toimivien identiteettiä ei tässä suhteessa ole mahdollista täysin sivuuttaa heidän tuomarointiroolituksensa prosesseissa. (Page & Page 2010.) Erikstadin ja Johansenin (2020) tutkimuksessa menestyvien jalkapallojoukkueiden sosiaalisen vaikutuksen havaittiin mahdollisesti heijastuvan erotuomarien tekemiin tärkeisiin päätöksiin joukkueiden pelaamisissa otteluissa. Kyseenomaisen vaikutuksen voi nähdä rikkovan urheilun ja pelaamisen kokonaisvaltaista reiluttua, sillä epäeettinen tuomaritoiminta saattaa hyödyttää joukkuetta koko kauden ajan. Suosinta ei kuitenkaan määriy yksiselitteisesti tietoiseksi epäeettisyydeksi, vaan se voi johtua myös sosiaalisten voimien alitajuntaisesta vaikutuksesta tuomareiden tekemiin päätöksiin. (Erikstad & Johansen 2020.) Myös Andreff (2019a, 41–44) tulkitsee tuomarointiin liittyviä vinoumina kaksinaisesti; ne eivät vält-

tämättä kuulu urheilun pimeille alueille, mutta niillä voi olla rahansiirtojen kautta yhtymäkohtia korruptiota kuvaavaan kilpailumanipulaatioon. Rajanvetäminen vinoumien linkittymisestä osaksi joko kilpailumanipulaation tai hyväksytyin toiminnan alueita on useissa tapauksissa kuitenkin varsin hankalaa. (Andreff 2019a, 41–44.)

6.1.3 Epäeettisistä verkostoista kaksoisrooleihin ja pyörövi-ilmioon

Suosinnan ohella hyvä veli -verkostoihin voi kiinnittyä esimerkiksi kaksoisrooleja kuvaavia käytänteitä (vrt. esim. Sommar 2012), joilla tarkoitetaan henkilön asemoitumista yhtäaikaaisesti kahteen rooliin esimerkiksi tarjouskilpailuun osallistuvana toimijatahona tai siitä päätöksiä tekevänä henkilönä (Harmaa talous & talousrikollisuus 2019). Kaksoisroolien ongelmallisuus kiteytyy näin siihen, että samat henkilöt ovat mukana päätöksenteon kaikissa vaiheissa: valmistelemissa, ratkaisemassa sekä toimeenpanemassa tehtyjä päätöksiä. (Sommar 2012.) Kaksoisroolit synnyttävät myös eturistiriitoja eli toisin sanoen tilanteita, joissa henkilön tai organisaation omaavista useista intresseistä jokin saattaa korruptoida toimijan motivaation tai päätöksentekokyvykkyyden (Harmaa talous & talousrikollisuus 2019).

Kaksoisroolien mukanaan tuoma riski heijastuu siis tarjouskilpailujen kaltaisiin prosesseihin. Esimerkiksi julkisten hankintojen parissa työskentelevä henkilö voi kaksoisroolinsa kautta vaikuttaa tarjouskilpailun sisältöihin ja kriteereihin sekä asettaa toiminnallaan tietyn yrityksen etulyöntiasemaan kilpailutilanteessa, mikä vaikuttaa oleellisella tavalla tarjouskilpailun kokonaisvaltaiseen vääristymiseen. Kyseenomainen vinouma voi valua entistä laajemmaksi haitaten markkinoiden kilpailuasetelmia ja uusien organisaatioiden pääsyä niille. Suurena riskinä näyttäytyy lisäksi epäeettisellä tavalla valitun organisaation palvelutason ja laadun standardien laskusuhdanne. (Korruptiontorjunta.fi s.a.) Urheilutoiminnan parissa yleisen palvelutason ja sen laadukkuuteen liittyvän riskimahdollisuus-

den tunnistaminen on keskeistä, sillä urheiluun kohdistuva korruptiotoiminta saattaa yhtä lailla muiden muutostekijöiden lailla haitata urheilu- ja liikuntapalveluiden tuottamisen ja tarjoamisen prosesseja sekä eritoten kunnallisella tasolla haastaa niihin kohdistuvan laaja-alaisen yhteistyötarpeen (vrt. **Karimäki** 2020) toteutumisen tuloksellisuutta kuntalaisten intressien näkökulmasta tarkasteltuna. Korruptiota urheilutoiminnan julkishallinnossa puskuroivana elementtinä voisi tässä suhteessa soveltaa **Harmokivi-Salorannan** (2020; kts. myös LUT-yliopisto 2020) väitöstutkimuksessa esittämää tutkimustulosta asiakas- ja käyttäjämääräyksen aidosta sisäistämistä osana pyrkimyksiä, jotka kohdistuvat julkisten liikuntapalveluiden käyttäjälähtöiseen kehittämiseen ja uudistamiseen.

Urheiluyhteisössä ilmenevien kaksoisroolien olemassaoloa ja niiden vaikutusta on syytä tarkastella moninaisista perspektiiveistä urheilun erityispiirteet huomioon ottaen. Kaksoisroolien ongelmallisuus voi tulla julkista keskustelua mukailien ilmi tilanteissa, joissa urheilulajin valmentajalla on useita positioita ja työtehtäviä lajin eri tasoilla. Tässä mielessä valmennussuhdekin voi näyttää kaksoisroolituksesta kumpuavalta ja epäeettistä päätöksentekoa sivuavalta tilanteelta, mikäli oma valmennettava nostetaan muiden edelle sellaisessa yhteydessä, johon liittyvä valinta ei ulkopuolisen tarkastelun mukaisesti täyty siihen kuuluvia ennako-odotuksia (vrt. esim. **Visuri & Kuisma** 2018). **Mäkitalo** (2018, 18) onkin nostanut juuri epäviralliset urheilijavalintoihin kohdistuvat toimintatavat yhdeksi urheiluorganisaatioiden epäeettistä käytöstä perustelevalle elementiksi. Suomen Olympiakomitean Reilun Pelin (2021) eli urheiluyhteisön eettiseen periaatekokoelmaan viitaten lajiliittojen selkeät kriteeristöt muun muassa urheilijoiden valinnasta valmennus- ja maajoukkue toimintaan on nostettu osaksi urheilun hyvän hallinnon kokonaisuutta. Kaksoisrooleja kuvaavista käytänteistä on herännyt yhteiskunnallista keskustelua myös esimerkiksi urheilun johtotehtävien viitoittamista lähtökohdista. Mediatatohot ovat peranneet jävi-

yden toteutumisen mahdollisuuksia suomalaisen jääkiekon korkeimmalla sarjatasolla SM-liigan ja sarjassa pelaavan liigajoukkueen hallitustoiminnan henkilöyhteyden vuoksi (**Savolainen** 2018; MTV Uutiset 2018).

Urheilun hallinnon tasolla kaksoisroolituksen voi sanoa hidastavan ja vaikeuttavan esimerkiksi uudistusten täytäntöönpanoa (**Chappelet** 2016). Toisaalta **Masonin** ym. (2006) tulkintaa korostaen organisaatioiden resurssit päätöksentekoprosessien eri tasojen eriyttämiseen ovat etenkin voittoa tavoittelemattomassa toiminnassa varsin riittämättömiä, jolloin samat toimijat toteuttavat päätöksenteon tilanteissa sekä johtamiseen että kontrolloimiseen liittyviä vaiheita. Resurssien riittämättömyys ja puutteellisuus ei kuitenkaan selitä samojen kaksoisroolien olemassaoloa ja päätöksenteon läpinäkymättömyyttä urheilun suurissa organisaatioissa, kuten esimerkiksi KOK:ssa, jossa on ilmennyt moninaisia korruptioon viittaavia toimintatapoja henkilökohtaisten etuuskien tavoittelun tasolla. Päätöksenteon roolituksen ahtauden voi todeta luvussa 4.4 kuvatulla tavalla mahdollistavan opportunististen ilmapiirin kehittymisen organisaatioiden sisälle, jolloin riski korruptoituneelle käyttäytymiselle kohoaa KOK:ssa ilmenneiden korruptiotapausten kaltaisesti. (**Mason** ym. 2006.) On myös syytä muistaa, että verkostoituneessa korruptiossa päätöksenteolle on tyypillistä tapahtua muodollisten päätöksentekorakenteiden ulkopuolella (**Salminen** 2020).

Päätöksenteon vaiheiden ja niihin liittyvän roolituksen selkeän erottelun lisäksi, tulisi eettisessä päätöksenteossa ottaa huomioon siihen vaikuttavat lukuisat sisällölliset muuttujat. Liiketoimintaan kiinnittyvässä tutkimuksessa **McDevitt, Giapponi** ja **Tromley** (2007) ovat nostaneet yksilökohtaiset ja tilanteelliset muuttujat sellaisiksi kategorisiksi ryhmiksi, joiden voidaan sanoa vaikuttavan eettisiin päätöksentekoprosesseihin. Yksilökohtaisten muuttujien kategoriaan kuuluvat esimerkiksi päätöksentekijän ikään, sukupuoleen tai moraalisin kehittymisen kaltaiset olottuvuudet. Tilanteellinen

kategoria on puolestaan jaoteltavissa ensinnäkin työn kontekstiin, jonka muuttujina toimii muun muassa johtamiseen liittyvät odotukset. Toiseksi tilanteellista kategorialla määrittää organisaatio-naalinen konteksti, kuten sinne kiinnittyvä organisaatiokulttuuri ja -etiikka. Kolmantena huomioon on otettava organisaation ulkoisen ympäristön muuttujat, joita edustaa esimerkiksi yhteiskunnalliset normit, kilpailulliset ja taloudelliset tekijät sekä toimialaan liittyvät normistot. (McDevitt ym. 2007.) Eettisen päätöksenteon lähtökohtana tulisi urheilujohtajien näkökulmasta tarkasteltuna lisäksi näkyä **Humsia**, **Barria** ja **Gullionia** (1999) tulkiten tietoisuus ja ajantasaisuus kaikista sellaisista eettisistä asioista, joita liikunta- ja urheilu-kulttuurissa voidaan kohdata. Näin lähestymis- ja toimintatavat kyseenomaisiin asioihin ja ilmiöihin voitaisiin määrittää proaktiivisella tavalla reaktiivisuuden sijaan. (Hums ym. 1999.)

Liiketoiminnan alalta tehtyjä havaintoja eettisestä päätöksenteosta voidaan yhtä lailla soveltaa liikunta- ja urheilukulttuurin sisäiseen toimintaan, sillä urheilusta on muovautunut kaupallistumisprosessin seurauksena merkittävä liiketoiminnan ala, jonka seurauksena urheiluorganisaatioita voidaan kuvata bisnestoimijoina niiden markkinasuuntautuneisuuden, tuottoja maksimoivien operatiivisten strategioiden sekä asiakastarpeisiin reagoimisen vuoksi. (Robinson 2003.) **O'Boyle** ja **Bradburyn** (2017) sanoittamana urheilubisnes ei ole jäänyt ainoastaan perinteisen liiketoiminnan sektorille, vaan venytännyt toimintaansa elinvoimaiseksi ja vilkkaaksi globaalin liiketoiminnan ja johtamisen ympäristöksi. Vaikkakin urheilu määrittyy nykyajassa mitä suuremmissa määrin liiketoiminnallisten reunaehto- jen mukaisesti (Robinson 2003), eivät urheilubisneksen mittavat rahamäärät tai sitä tukeva ammattimaistuminen ole kaikkien urheilutoimijoiden ja -lajien ulottuvilla (vrt. **Lämsä** 2020). Toisaalta edellä mainittujen kaupallisten muuttujien vaikutus ei ole ulkoistettavissa miltään liikunta- ja urheilukulttuurin tasolta, sillä epäeettisen käytöksen perusteet voivat pohjautua urheiluorganisaatioissa esimerkiksi vanhoihin

toimintamalleihin tai taloudelliseen ja kilpailulliseen paineeseen (**Mäkitalo** 2018, 18). **Sweeney** (2016) luonnehtiikin urheiluorganisaatioiden hallinnollisia rakenteita pitkälti vanhakantaisiksi. Kansainväliset ja kansalliset organisaatiot sekä alueelliset liittoumat eivät tässä mielessä ole pysyneet mukana urheilusektorin huimassa talouskehityksessä ja ovat jopa tehneet valinnan järjestäytyä huonon hallinnon mukaisesti tiettyjen etuuksien säilyttämiseksi. (**Sweeney** 2016.)

Suomessa vuonna 2015 uudistettu ja vuonna 2017 kokonaisuudessaan voimaan astunut kuntalaki (410/2015, 2015) pakottaa kuntapäätäjät jäävämmään itsensä kaikista mahdollisista kaksoisrooleihin liittyvistä tilanteista. Käytännössä lain tulkinta on ollut vaikeaa, ja kaksoisroolikäytännöt Suomen sisällä kirjavia, sillä laki mahdollistaa edelleen, jäävämmisedellytyksestään huolimatta, kaksois- ja jopa kolmoisroolien hyödyntämisen osana kuntapolitiikkaa (**Salminen** 2018; **Skön** 2017). Kaksoisroolien mukaiset toimintamallit näkyvät lisäksi suomalaisen liikunta- ja urheilukulttuurin eri kerroksissa. Niiden on nähty tulevan esille muun muassa urheilutoimijoiden ja rakennusliikkeiden välisissä toimeksiannoissa, joiden toteutumiseen on osaltaan vaikuttanut prosessien kannalta keskeisen henkilön moninainen roolitus niin urheiluseuran tai lajiliiton kuin kaupungin johtotoimen tai kuntapolitiikan vaikuttavissa asemissa (**Skön** 2017).

Edellä mainitun kaltainen asemoituminen näkyy niin ikään korruption taloudellisten riskivaikutusten saralla, jotka tulevat ilmi erityisesti kuntatason toiminnassa. Kuntasektorin merkittävä korruptionriski selittyy erityisesti siihen kohdistuvana heikompana valvontana verrattuna valtakunnalliseen tasoon sekä sillä, että kunnan päätöksentekijöiden rooleissa näyttäytyy usein paikallisia "voimamiehiä ja -naisia". Voimamieheiden muodostamat verkostot saattavat ohjailta kunnallista päätöksentekoa tiettyjä tahoja suosivalla tavalla, jolloin esimerkiksi julkisten hankintojen prosessit eivät täytä läpinäkyvyyden ja oikeudenmukaisuuden kaltaisia kriteeristöjä.

Vaikka päätöksentekijöihin vaikuttaminen ei välttämättä ole epäsiällista, vaarantaa edellä mainitun kaltainen suosinta talouden kehityksen. Tämä johtuu kilpailun rajoittamisesta ja markkinoiden vääristymisestä, sillä julkisia resursseja suunnataan sellaisiin kohteisiin, joiden tuotama lisäarvo yhteiskunnalle ei ole välttämättä paras mahdollinen. Kyse on tällöin tavallisten kansalaisten maksamasta hyvinvointitappiosta. (Rantamaa 2020b.) Näistä syistä epäeettisesti muotoutuneiden verkostojen, suosinnan ja kaksoisroolien vaikutukset taloudelliseen kehitykseen on syytä ottaa huomioon myös urheilun piirissä sen saaman julkisen rahoituksen painopisteiden takia.

Kaksoisroolituksia tulisi liikunta- ja urheilukulttuurin kentälläkin tarkastella osana pyörövi-ilmiota, jossa toimija siirtyy yksityiseltä sektorilta julkiselle sektorille tai päinvastoin. Siirtymät sektorilta toiselle ovat toki normaaleja työelämäkäytänteitä, joiden ei voida automaattisesti ajatella luokittuvan osaksi korruption moniulotteista ja laajaa todellisuutta. Pyörövi-ilmio voi kuitenkin kiinnittyä osaksi lahjustoiminnan periaatteita, jos julkisessa tehtävässä oleva henkilö ajaa voimakkaasti toimialan tai tietyn yrityksen etuja, jonka jälkeen hänet palkataan myöhemmin töihin aktiivisen edunajamisen mukaiseen kohteeseen. Tällöin ilmio lähentyy korruptiota rikosoikeudellisesti rangaistavana tekona. Kovan ja kriminalisoidun ydinkorruption ulkopuoliseksi ja muuta epäeettistä toimintaa kuvaavaksi toiminnaksi ilmio kiteytyy tapauksissa, joissa henkilö palkataan yrityksen palvelukseen esimerkiksi hänen entisen poliittisen uransa vuoksi. Kyseenomaisen menettelyn ajatellaan avittavan yritystä tulevissa julkisissa hankinnoissa, millä on hallinnon avoimuutta ja uskottavuutta heikentäviä vaikutuksia. (Korruptiontorjunta.fi s.a.)

Urheilun voimakkaan kaupallistumisen seurauksena korruptiossa tuleekin huomioida erityisesti yksityisen ja julkisen sektorin välillä tapahtuvien pyörövikäytäntöjen vaikutus, jonka on todettu Euroopan unionin neuvoston (2019) tekemässä

ehdotuksessa helpottavan omalta osaltaan korruption ilmenemistä urheilun kontekstissa. Tarvetta kyseenomaisen epäeettisen toimintatavan tarkastelulle vahvistaa urheilun yhteydessä yksityisen ja julkisen sektorin välillä tapahtuvien siirtymien ohella urheilussa voimakkaasti elävät poliittiset intressit, sillä muun muassa Suomessa järjestökentän urheilutoiminta ja siihen kytkeytyvä urheilu- ja liikuntajärjestelmä on historiansa aikana sidostunut vahvasti osaksi poliittista kenttää (kts. esim. Szerovay 2015). Poliittinen perintö näkyy edelleen kotimaisessa liikunta- ja urheilukulttuurissa. Viime vuosien julkisessa keskustelussa on tullutkin esille epäilyksiä siitä, että liittotasolla työskentely petaa asemia valtion johtaviin poliittisiin huippuvirkoihin. Tämän lisäksi keskustelun kohteeksi nousseen liittotoiminnan on epäilty saavan suuria valtionavustuksia organisaatiossa ilmenevien poliittisten kytköksien vuoksi. (Leppänen 2020.)

Urheilussa ilmenevien vahvojen poliittisten sidonnaisuuksien vuoksi epäeettistä vaikuttamista ja päätöksentekoa on hyvä tarkastella myös erityisesti lobbaustoiminnan näkökulma huomioiden. Lobbaamisella tarkoitetaan Brooksian, Aleemin ja Buttonin (2013b) mukaan mitä tahansa sellaista aktiviteettia, jolla pyritään vaikuttamaan instituution käytäntöihin ja päätöksentekoon tietyn lopputuloksen saavuttamiseksi ja puoltamiseksi. Se on moninaisten intressiryhmien kohtaamis- ja vaikuttamistoimintaa, joka parhaimmillaan laajentaa päätöksentekijöiden ymmärrystä päätösten vaikutuksista erilaisten ryhmien elämään ja toiminnan edellytyksiin. Eettisesti kestävästä näkökulmasta lobbaamisessa on toisin sanoen kyse omien ja kumppanien sidonnaisuuksien esille tuomisesta, poliittisista intresseistä ja toiminnasta irtaantumisen sekä itsensä jääväämisestä edunvalvonnan kohteina olevista päätöksentekotilanteista. Vaikka lobbaamista ei ole Suomessa säännelty lailla, on monilla organisaatioilla ja toimijoilla sitä koskevia eettisiä säännöstöjä. (Korruptiontorjunta.fi s.a.)

Lobbaaminen ei toisin sanoen tarkoita automaattisesti toimintatavan kytkeytymistä osaksi korruption kenttää, sillä lobbaaminen on olennainen osa moniarvoista ja avointa demokratiaa. Ilmiöön liittyy kuitenkin korruption riski. (Korruptiontorjunta.fi s.a.) Lobbaaminen muuttuu korruptoituneeksi toiminnaksi, jos vaikuttamispyrkimyksissä kohtuuttomuuden ja epäsuhteisuuden taso on ilmeistä (Brooks ym. 2013b). Lobbaaminen on niin ikään korruptoitunutta toimintaa, kun siihen liittyy lahjontaan kuvaavia käytänteitä. Etujen tarjoaminen tai vastaanottaminen ei näin kuulu eettisen lobbaustoiminnan piiriin. (Korruptiontorjunta.fi s.a.) Urheilun piirissä esimerkiksi KOK:n säännöt kieltävät kisaisännyksien hakuprosesseihin liittyvän lobbaamisen (kts. esim. Sirkkiä-Jarva 2016), minkä vuoksi se on edellä mainitussa mielessä urheilun näkökulmasta yhdistettävissä luvussa 3 mainittuun host rights -korruptioon.

7

Kohti korruptiosta vapaata urheilua?

Kuten Transparency Internationalin (2021) verkkosivuilla todetaan, sekä korruption paljastaminen että sen hillitseminen vaativat ymmärrystä ilmiön toimintalogiikasta sekä sen mahdollistavista rakenteista ja järjestelmistä. Urheilun kontekstissa korruption kitkeminen vaatii sen moninaisten ilmenemismuotojen tunnistamista, kaikkien urheilun sidosryhmien osallistamista ja osallistumista korruptionvastaiseen toimintaan sekä ilmiön kohdistuvia ja asiantuntemukseen perustuvien mekanismien käyttöönottoa. Pelkkä olympia-aatteen ideaalien julkilausuminen ei näin ole riittävä keino korruption estämisessä. (McLaren 2016.) Oma roolinsa korruptionvastaisessa toiminnassa on lisäksi EU:lla sekä sen jäsenvaltioilla. Urheilun parissa on otettava huomioon niin ikään se, että korruptiontorjuntaa varten on jo useiden vuosien aikana kehitetty erinäisiä hankkeita, verkostoja ja aloitteita. Keskeiselle sijalle nouseekin tulevaisuudessa erityisesti kyseenomaisten toimintojen huomioonottaminen ja niiden kehittämiseen keskittyvä työ. (Euroopan unionin neuvosto 2019.)

Tässä luvussa kootaan yhteen kirjallisuudessa esille tulleita näkemyksiä siihen, miten korruption erinäisiltä muodoilta voidaan suojautua liikunta- ja urheilukulttuurin piirissä. Ilmiön vastaista työtä tukevat toimenpide-ehdotukset on jaoteltu toiminnallisiin kategorioihin, jotka pohjautuvat osittain **Ikosen** ja **Laakson** (2020) esittämään ja SUE-Kissa hyödynnettävään kilpailumanipulaation vastaiseen toimintatapaan. Toimintamalleissa heijastuu sekä proaktiivisen että reaktiivisen otteen tarve, sillä sekä ilmiötä ennakoivia että siihen vastaamaan pyrkiviä linjauksia yhteisesti hyödyntämällä voidaan tulevaisuudessa vähentää urheilussa ilmenevää korruptiota ja sen moninaisia haittavaikutuksia sekä lisätä ilmiön vastaisen työn tehokkuutta ja toimivuutta. Proaktiivisuus ja reaktiivisuus tulevat esille kaikkien urheilun sidosryhmien ja tasojen osallistamisen, korruption erinäisten muotojen tunnistamisen monialaisen

kehittämisen sekä urheilun autonomian ja hyvän hallinnon vahvistamisen kautta. Lisäksi esille on nostettu sellaisia elementtejä, jotka tukevat ilmiön esiintymismuotojen torjuntaa valvonnan ja sääntelyn näkökulmista tarkasteltuina. Esille tuodut keinot ovat kuitenkin vain yksi näkökulma urheilun korruptionvastaiseen työhön, sillä vain niihin nojaaminen olisi **Andreffia** (2019b, 75–76) tulkiten varsin vajavaista ongelmallisen ilmiön globaalien ja kokonaisvaltaisen hallinnan kannalta.

7.1 Proaktiivisuus ja reaktiivisuus korruptionvastaisen työn perustana

Proaktiivisuus urheilun korruptionvastaisessa työssä perustuu aktiivisesti ylläpidettävään ennaltaehkäisyn toimintalogiikkaan, jonka kulmakiveksi voi asettaa ilmiön tunnistamiseen liittyvän moniulotteisen toiminnan. Tunnistaminen on näin sidonnainen tiedon lisäämiseen sen tuottamisen sekä koulutuksen ja tiedottamisen kautta, joiden tulee suuntautua kaikille urheilun sidosryhmille. Proaktiivisuudella voidaan luoda liikuntaan ja urheiluun sellaista kulttuuria, jossa ei suvaita missään muodossa korruption kaltaista epäeettistä tai tapauskohtaisesti jopa rikollista toimintaa. Sen sijaan luodaan päinvastaisesti avointa, reilua peliä sekä hyvän hallinnon periaatteita kunnioitettavaa ilmapiiriä, jonka avulla voidaan turvata ja perustellusti vahvistaa urheilun integriteettiä ja autonomista asemaa yhteiskunnassa. Proaktiivisuuden voi näin sanoa peilautuvan **Ikosta** ja **Laaksoa** (2020) tulkiten siihen, että ilmiön hallinnassa tärkeälle sijalle nousee sellainen ennakoivan tiedon tuotannon ja jaon kautta saavutettava ymmärryksen taso, joka ei perustu ainoastaan julkitulevien tapausten luomaan kuvaan ilmiön ongelmallisuudesta. Ennakoivuus rakentaa tältä osin perustan korruptionvastaiselle työlle urheilun piirissä.

Toisaalta reaktiivisuus urheilussa ilmenevässä korruptionvastaisessa työssä ei ole eristettävissä ilmiöön kohdistuvasta proaktiivisesta toiminnasta. Sekä proaktiivisuuden että reaktiivisuuden voikin sanoa toimivan toisiinsa kytköksissä olevina ulottuvuuksina, joiden yhtäläisellä hyödyntämisellä on mahdollista optimoida kokonaisvaltaista antikorrup-tiotoimintaa liikunta- ja urheilukulttuurin eri askelmilla. Korruptiontorjunnan proaktiivisuutta ja reaktiivisuutta yhdistävään näkökulmalliseen tasoon voidaan näin ollen laskea jo mainittu urheilun hyvään hallintoon panostaminen, joiden mukaiset elementit korostuvat Euroopan neuvoston (2019) suosituksessa. Lisäksi torjunnassa olisi keskeistä investoida muun muassa kurinpidollisten määräysten ajantasaisuuteen ja sovellettavuuteen sekä luottamuksellisten kanavien rakentamiseen, jossa kaikki urheilutoimijat voisivat turvautusti kertoa kohtaamistaan epäkohdista (Itkonen & Laakso 2020).

7.1.1 Urheilun kaikkien sidosryhmien ja tasojen osallistaminen

Koska postmodernissa maailmassa myös urheilu ja liikunta ovat pirstoutuneet ja sisältävät erilaisia käytäntöjä ja normistoja (Itkonen 2014), epäeettisten ilmiöiden torjuminen vaatii toimintaa kaikilla kulttuurin osa-alueilla. Euroopan unionin neuvoston (2019) ehdotuksen mukaisesti korruptiontorjunta tarvitsee tuekseen niin vastuunottamista kuin toimenpiteitä kaikkien urheilun sidosryhmien osalta, joiksi luokitellaan kansalliset, eurooppalaiset ja muut kansainväliset urheilujärjestöt, urheiluseurat, asiaankuuluvat kansalaisjärjestöt, viranomaiset (ml. lainvalvontaviranomaiset), urheilijat ja heidän lähipiirinsä, urheiluagentit, vedonlyöntiteollisuus, laboratoriot, sponsorit sekä tiedotusvälineet. Aktiivinen ja yhteinen urheilun korruptionvastainen työ on kaikkien sidosryhmien edun mukaista toimintaa. (Euroopan unionin neuvosto 2019.) Tässä mielessä korruption haastaminen vaatii puolelleen sellaisia esimerkillisiä toimijoita, jotka viitoittavat ja raivaavat tietä eettisemmän urheilun toimintaympäristön rakentamiselle.

Vaikkakin antikorrup-tiotyön lähtökohtien tulee kummuta ensisijaisesti urheiluyhteisön sisältä, on liikunta- ja urheilukulttuurin oltava ilmiön torjumisessa avoin ulkoapäin tuleville näkemyksille. Tämä tarkoittaa myötämielistä suhtautumista muun muassa kaikkiin korruptionvastaisesta toiminnasta, hyvästä hallinnosta, ihmis- ja työntekijäoikeuksista sekä niiden kehittämisestä tietäviin tahoihin. (Sweeney 2016.). Itkonen onkin todennut urheilun uuden ja muuttuneen sosiaalisen todellisuuden vaativan sen parissa ilmeneviin riskeihin ja uhkiin kohdistuvaa jatkuvaa normitustyötä, jonka tulee tulla esille sekä urheilun sisäpiirissä että urheilua asemoivassa ulkopiirissä (Itkonen 2014). Korruption torjumista urheilussa ei siis tule täysin säilyttää sen eri sidosryhmien omille harteille, vaan Manolia (2018, 50) lainaten toimenpiteiden tulee osaltaan olla EU:n tasoisia. Kuten tässä katsauksessa on jo aiemmin todettu, EU:n korruptionvastaisen työn tulee mukautua jo olemassa olevaan kansainväliseen yhteistyötoimintaan (Euroopan unionin neuvosto 2019). Merkittäväksi teemaksi nousee unionin potentiaalinen rooli yhteistyön arvoa lisäävänä toimijana, jonka avulla voidaan kehittää jo olemassa olevia sekä luoda uusia, korruption tiettyihin muotoihin, keskittyviä verkostoja. Yhteistyön tehostamisen kautta verkostojen välillä voitaisiin jakaa paremmin tietoa toimivista mekanismeista sekä yhtä lailla helpottaa niiden täytäntöönpanemista kansainvälisesti. (Manoli 2018, 50.) Ehkäisevien toimenpiteiden ja hyvän hallinnon edistämisen lisäksi urheilun korruptionvastaisessa toiminnassa tulisi panostaa hyväksi havainnoitujen toimintapolitiikoiden ja käytäntöjen vaihtamiseen unionin jäsenvaltioiden kesken (Euroopan unionin neuvosto 2019). Näin korruption torjuminen vaatii osaltaan korostunutta vuorovaikutteisuutta kaikkien sidosryhmien välillä.

Verkostomaisen ja yhteiskunnallisesti läpileikkaavan yhteistyön voi siis sanoa nousevan merkittävään asemaan urheilun korruption liittyyssä torjuntatyössä, jonka lisäksi Manoli (2018, 51) nostaa merkittävään rooliin EU:n jäsenvaltion sisäisen toiminnan ulottuvuuden. Valtioiden

tulisikin sidostaa korruptionvastainen toiminta osaksi urheilun strategiatyötä edistämällä läpinäkyvyyttä ja tiedon jakamista kansallisella tasolla. Kansallisen korruptiontorjunnan tulisi urheilun kontekstissa lisäksi perustua urheilun sidosryhmien kuulemiseen ja konsultointiin, tiedon keräämiseen hyödynnettyjen käytänteiden toimivuudesta sekä tuen antamiseen monisidosryhmäisille foorumeille spesifien korruption muotoihin suuntautumisen suhteen. (Manoli 2018, 51.)

7.1.2 Ilmiön tunnistaminen

Koska korruption ilmenemismuotojen vaihtelevuus on suurta ja ilmiön tunnistaminen tätä kautta vaikeaa, korruptiontorjunnassa keskeistä on ilmiöön kohdistuvan tietoisuuden kasvattaminen (Harmaa talous ja talousrikollisuus 2019). Tietoisuuden kasvattaminen sisältää sekä tutkimuksellisen että koulutuksellisen ulottuvuuden merkityksellisyyden huomioimisen ilmiön torjunnassa. Vaikka EU:n alueella tehty tutkimus on keskittynyt lähinnä otteluiden manipulointiin ja dopingin käyttöön urheilun korruption muotoina ja alueella ilmi tulleet tapaukset ovat painottuneet kyseisiin korruptoituneihin käytänteisiin (Manoli 2018, 49), tulisi tutkimuksen parissa pyrkiä moninaistamaan ilmiöön kohdistuvaa käsitteellistä lähestymistapaa. Kuten Manoli (2018, 2-3, 49) on todennut, muiden korruption muotojen puutteellinen näkyvyys tutkimuksellisissa kartoituksissa ei tarkoita välttämättä niiden olemassaolon vähyttä. Muiden korruption muotojen tarkasteleminen vaatisikin erilaisten tutkimuksellisten tulokulmien hyödyntämistä, jotta ilmiöön liittyvää käsitteellistämistä urheilun kontekstissa voitaisiin laajentaa vastamaan sen moniulotteista luonnetta. On myös tärkeää huomata, että tutkimuksellisella moniulotteisuudella ymmärrystä urheilun parissa esiintyvistä korruptiosta voitaisiin venyttää. Täten urheilun korruption käsittäminen esimerkiksi kansallisen liikunta- ja urheilukulttuurin piirissä yletyisi rikosoikeudellisen vastuun ja urheilun kurinpitäjärjestelmän kautta rangaistavista teoista myös korruption harmaalle vyöhykkeelle, kuten raken-

teelliseen ja verkostomaiseen korruptioon, jonka olemassaoloa on tässä katsauksessa kuvattu erinäisin epäeettisen vaikuttamisen ja päätöksenteon keinoin.

Ilmiöön liitännäisen tietoisuuden laventaminen koulutuksen avulla näyttelee isoa osaa korruptionvastaisessa työssä. Tiedotusta, perehdytystä sekä jatkokoulutusta tulisi Euroopan unionin neuvoston (2019) mukaan tarjota kaikille niille sidosryhmille, jotka ovat urheilun perspektiivistä tarkasteltuna mukana keskeisissä toimintapolitiisissa linjanvedoissa korruptiontorjunnan suhteen. Laajemmassa mielessä urheilussa ilmenevän korruption havaitseminen ja ilmiön erityisten ominaispiirteiden ymmärtäminen vaatisi koulutuksen tarjoamista kaikille liikunta- ja urheilukulttuurin parissa toimiville henkilöille. Tässä suhteessa kyseenomaisten korruptionvastaisen toiminnan elementtien tulisi näkyä kaikilla kotimaisessa urheilujärjestelmässä, jotta urheiluyhteisössä voitaisiin entistä vahvemmin luoda sellaista kulttuurista ilmapiiriä, jossa ei ole tilaa minkäänlaiselle korruptoituneelle toiminnalle ja jossa hyvän hallinnon kaltaiset periaatteelliset sitoumukset ovat merkittävässä osassa organisaation toimintaa arkipäivän käytänteistä lähtien. Tietoisuuden moniulotteisella kasvattamisella voidaan esimerkiksi lisätä organisaatioiden moniäänisyyttä ja vuorovaikutusta, jotka osaltaan luovat eettisen tarkastelun kestäväää organisaatiokulttuuria. Kuten Ikonen ja Laakso (2020) ovat todenneet kilpailumanipulaation tunnistamisen osalta, lajikulttuurien täytyy olla vahvasti kyseenomaista ilmiötä paheksuva ja torjuva toiminnan kaikilla tasoilla.

Manolin (2018, 50) mukaan ilmiön vastainen toiminta vaatii EU:n roolin kasvattamista tiedon tuottamisessa urheilun ja korruption välisestä suhteesta. Siten tärkeää olisi esimerkiksi unionin apu tiedon lisäämiseen liittyvien mekanismien kehittämisen suhteen. Toisin sanoen korruption torjumiseen kytkettyjen yhteistyöverkostojen ja virallisten suositusten edistämisen kautta EU voisi toimia apuna koko unionin alueella esiinty-

vien korruptiotapausten systemaattisemmassa monitorointityössä. Unionin tasolla korruption torjuminen urheilussa vaatisi nykyisten toimiviksi miellettyjen, korruption puuttumiseen liittyvien, käytänteiden järjestelmällisempää arviointia. Tiedon levittämisen ja hyvien toimintatapojen kehittäminen EU:n toimesta tarjoaisi lisäksi erityisiä mahdollisuuksia tarjota paremmin kapasiteetteja jäsenvaltioiden sisäiseen urheilun korruptionvastaiseen työhön. (Manoli 2018, 50.)

Itkonen (2014) näkee korruption eri muodot liikunta- ja urheilukulttuuriin kohdistuvina riskeinä, joiden hallitseminen vaatii niin urheilueettisen pohdinnan lisäämistä kuin yleistä yhteiskunnallista normimuokkausta. Urheilun korruption moninaisten muotojen seurantaan ja monitorointiin liittyvissä prosesseissa voisikin olla hyödyllistä tarttua kilpailumanipulaatiosta jo tehtävään uhka-arvio- ja riskianalyytisyöhön, joka on toteutettu **Ikosta** ja **Laaksoa** (2020) mukailten niin sanotun Australian mallin mukaisesti. Myös Euroopan unionin neuvosto (2019) kehottaa urheiluliikettä riskiarvioinnin pohjalta tehtävien aloitteiden hyödyntämiseen, jotka linkittyvät käytännön toimiin korruptiontorjunnan ja ilmiöstä aiheutuvien seuraamusten tasoilla. Aloitteita tulisi toteuttaa urheilussa ruohonjuuritasolta huippu-urheilun terävimpään kärkeen saakka. Näin toimimalla organisaatioiden on mahdollista tehostaa toimiaan rehellisen ja vilpivapaan urheilun turvaamiseksi ja osoittaa sitoutuvansa korruption ehkäisemiseen urheilun koko toimintakontekstissa. (Euroopan unionin neuvosto 2019.) Ilmiön tunnistettavuuden parantaminen ei voi itsessään tyrehtyä tiedon tuottamiseen ja koulutukseen, vaan keskeistä olisi niihin kohdistuvan kehittämisen ohella luoda ja viedä eteenpäin ilmiöön sekä sen erilaisiin ilmenemismuotoihin kohdistuvia valvontamekanismeja, joiden avulla turvataan perustellusti sekä urheilun autonomista asemaa että hyvän hallinnon toteutumista.

7.1.3 Vahvistusta urheilun autonomiasta ja hyvästä hallinnosta

Kuten aiemmin tässä katsauksessa on todettu, urheiluliikkeen tulisi omaksua kattavalla tavalla kestävät ja hyvän hallinnon mukaiset käytänteet, sillä niitä voidaan pitää korruptiontorjunnan avainkeinona urheilun piirissä. Hyvän hallinnon mukaiset periaatteet toimivat näin sekä urheilun eettisyyden suojelijana että urheilujärjestöjen vastuunkannon varmistajana. (kts. esim. Euroopan unionin neuvosto 2019; Euroopan neuvosto 2019.) Tämä tarkoittaa urheiluorganisaatioissa yhteisesti jaettua ymmärrystä niistä kaikista elementeistä, jotka muodostavat hyvän hallinnon perustan sekä tietoutta siitä, miten hyvä hallintotapa hyödyttää urheilusysteemiä ja kehittää sen kokonaisvaltaista toimintaa (Manoli 2018, 50). Liikunta- ja urheilukulttuurissa elävän korkean moraalien ylläpitäminen ja säilyttäminen erityisesti huippu-urheilussa vaatii sen parissa toimivilta jatkuvaa työntekoa (Itkonen 2014), jolloin hyvän hallinnon voi nähdä osana avointa organisaatiokulttuuria, jossa hyvää työtä ei vain tehdä, vaan sitä tehdään avoimesti ja näkyvästi (Sweeney 2016). Hyvään hallintoon sitoutumista tukevana elementtinä tulee näyttäytyä myös vankka, käytänteiden noudattamiseen kiinnittyvä, valvontajärjestelmä, joka keskittyisi seurantaan, seuraamuksiin sekä valmiuksien kehittämiseen (Euroopan unionin neuvosto 2019). **Manolia** (2018, 50) lainaten EU:lla olisi valvonnallisesta näkökulmasta potentiaalia ottaa rooli toimijana, joka tukisi jäsenvaltioidensa yhteistä ymmärrystä hyvän hallinnon mukaisista elementeistä urheiluorganisaatioiden keskuudessa.

Itkosta (2014) mukailten etenkin huippu-urheilun viihteellistymisen ja kaupallistumisen seurauksena syntynyt jatkuvan kiinnostuksen lisääntyminen urheilun maailmaa kohtaan on johtanut urheilun perinteisen itsemääräämisoikeuden purkaantumiseen. Tämän takia urheilutoimijoiden ja -organisaatioiden tulee pohtia entistä tehokkaammin sekä omia sääntöjään että omaa suhdettaan muihin yhteiskunnassa esillä oleviin

säännöstöihin, jotta liikunnan ja urheilun kulttuurissa voitaisiin vastata paremmin sen sisällä ilmeneviin riskeihin ja uhkakuviin, kuten tämän katsauksen kohteena olevaan urheilun korrup-tioon. (Itkonen 2014). Kuten Sweeney (2016) toteaa, tulee korrup-tion vastaisen työn lähteä ensisijaisesti urheiluyhteisön sisältä. Tämä vaatii ensin ongelman tunnustamista sekä todellista sitoutumista urheilun reilun pelin mukaisiin periaatteisiin, joiden tulee noudattaa läpinäkyvyyden, demokratian ja vastuullisuuden elementtejä. (Sweeney 2016.)

Autonomisen aseman vahvistaminen ei kuitenkaan tarkoita irrottautumista ja erottautumista muusta yhteiskunnasta, vaan oman aseman ja toiminnan tehostaminen vaatii niin ikään ulospäin suuntautuvaa vastavuoroisuutta ja vuorovaikutuksellisuutta. Täten voidaan perustellusti osoittaa urheilun aseman merkitys nyky-yhteiskunnassa. Näin ollen urheilun autonominen asema ei saa asettua esteeksi ottaa ja saada vastaan apua julkiselta sektorilta. Tarvetta perustelee niin ikään näkemys oikeudellisten käytänteiden lisäämisen ja regulaation tarkentamisen sekä tehostamisen tarpeesta kilpailumanipulaation kaltaisten urheilun korrup-tion muotojen kriminalisointipuheen kohdalla (vrt. esim. Itkonen & Laakso 2020). Tiettyjen urheilussa ilmenevien korrup-tion muotojen voi siis edellä mainitussa mielessä sanoa vaativan urheilun autonomiasta lähtevän sanktioinnin lisäksi niihin kohdistuvan oikeudellisen sääntelyn tarkentamista. Sweeneyn (2016) sanoin kansallisten ja paikallisten hallitusten tulisi varmistaa riittävä ja asianmukainen lainsäädäntö kilpailumanipulaatioon ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen puuttumisessa myös ruohonjuuritason urheilussa. Tässä mielessä urheilun korrup-tiontorjunnan tulisi näkyä tulevaisuudessa vahvemmin harkiten valvonnan ja sanktioiden

asettamisen kohteena niin urheilun sisällä kuin siihen kohdistuvassa ulkoisessa sääntelyssäkin. Keskeistä on niin ikään lisätä kaikesta epäeettisestä toiminnasta ilmoittavien turvaamisen ja suojelemisen käytänteiden saavutettavuutta.

Mason ym. (2006) ovat esittäneet KOK:aan kohdistuneen tarkastelun kontekstista hyvän hallintotapaan lomittuneita kehityskohteita, joita voidaan hyödyntää kaikkien urheiluorganisaatioiden päätöksentekoprosesseissa. Erityisesti huomiota tulisi kiinnittää päätöksenteon roolituksen laventamiseen. Näin voitaisiin välttää tilanteet, joissa organisaation johdossa olevat henkilöt ovat mukana jokaisessa päätöksentekoprosessin vaiheessa ja niistä vastaavissa rooleissa. Päätöksenteon eri vaiheiden erottelussa tulisi näin korostua alullepanon ja implementoinnin sekä vahvistamisen ja monitoroinnin välinen erotteleminen, jolloin varsinainen päätösten johtaminen voitaisiin irrottaa niiden kontrollointiin liittyvistä mekanismeista. (Mason ym. 2006.) Kuten esimerkiksi WADAn hallintouudistukseen kohdistettu kritiikki on osoittanut (kts. ABC News 2021; UNI Global Union 2021), vaatisi urheilun organisaatiotasolla hyvän hallinnon mukaisten käytänteiden tukeminen Masonin ym. (2006) argumentointia mukaillen lisäksi organisaation erinäisten sidosryhmien laajempaa mukaan ottamista niin organisaatioon kuin sen operatiiviseen toimintaan ja päätöksentekoprosesseihin. Euroopan neuvoston (2019) mukaan läpinäkyvä, vastuullinen ja demokraattinen hallinto sisällyttää sidosryhmät strategiaan päätöksentekoprosesseihin. Hyvään hallintotapaan korrup-tiontorjunnan näkökulmasta tulisi sisältyä aina myös tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden laaja-alainen huomioiminen.

Lähteet

- Aaltonen, M.** 2016. Ei vain urheilua: liikunnan ja urheilun merkitys yhteiskunnan uusiutumisen kannalta. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2016:2. Viitattu 10.9.2021. <https://www.liikuntaneuvosto.fi/lausunnot-ja-julkaisut/ei-vain-urheilua-liikunnan-ja-urheilun-merkitys-yhteiskunnan-uudistumisen-kannalta/>
- Aalto-Nevalainen, P.** 2011. Korot kopisevat liikunnan johtoportaan yhä useammin. Liikunta & Tiede 48 (5), 48–53.
- Abbott, J. & Sheehan, D.** 2013. The Interpol approach to tackling match fixing in football. Teoksessa M.R. Haberfeld & D. Sheenan (toim.) Match-Fixing in international sports: existing processes, law enforcement, and prevention Strategies. Switzerland, Cham: Springer, 263–287.
- Acosta, L.J.** 2021. Colombian player gets death threats as match-fixing probe begins. Reuters: sports. Viitattu 8.12.2021. <https://www.reuters.com/lifestyle/sports/colombian-player-gets-death-threats-match-fixing-probe-begins-2021-12-07/>
- Airaksinen, J.** 2009. Hankala hallintouudistus. Tampereen yliopisto. Acta Electronica Universitatis Tampensis 825. Väitöskirja. Viitattu 16.11.2021. <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/66446>
- Ala-Mettälä, H.** 2012. Suuri osa kuntalaisista tunnistaa hyvä veli-verkostot. Yle Uutiset: kotimaa. Viitattu 28.10.2021. <https://yle.fi/uutiset/3-6333325>
- Ala-Vähälä, T., Lämsä, J., Mäkinen, J. & Pusa, S.** 2021. Liikunnan talous Suomessa vuonna 2018. Liikuntatieteellisen Seuran tutkimuksia ja selvityksiä nro 19. Viitattu 22.09.2021. https://www.lts.fi/media/lts_julkaisut/lts_selvityksia/liikunnan-talous-suomessa-vuonna-2018-raportti.pdf
- Amnesty International 2021. “In the prime of their lives”: Qatar’s failure to investigate, remedy and prevent migrant workers’ deaths. Viitattu 16.11.2021. <https://www.amnesty.org/en/wp-content/uploads/2021/08/MDE2246142021ENGLISH.pdf>
- Andreff, W.** 2019a. An economic roadmap to the dark side of sport, volume I: sports manipulation. Palgrave Pivots in Sports Economics. Switzerland, Cham: Palgrave Pivot.
- Andreff, W.** 2019b. An economic roadmap to the dark side of sport, volume II: corruption in sport. Palgrave Pivots in Sports Economics. Switzerland, Cham: Palgrave Pivot.
- Andreff, W.** 2019c. An economic roadmap to the dark side of sport, volume III: economic crime in Sport. Palgrave Pivots in Sports Economics. Switzerland, Cham: Palgrave Pivot.
- Arpajaislaki 1047/2001. 2001. Viitattu 12.1.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20011047#L3P12>
- Aquilina, D. & Chetcuti, A.** 2014. Match-fixing: the case of Malta. International Journal of Sport Policy and Politics 6 (1), 107–128. <https://doi.org/10.1080/19406940.2013.777938>
- Billis, D.** 2010. From welfare bureaucracies to welfare hybrids. Teoksessa D. Billis (toim.) Hybrid organizations and the third sector. Challenges for practice, theory and policy. Basingstoke, Hampshire; New York: Palgrave Macmillan, 3–24.
- Boniface, P., Lacarriere, S., Verschuuren, P., Tuillon, A., Forrest, D., Icard, J-M., Meyer, J-P. & Wang, X.** 2012. Sports betting and corruption: How to preserve the integrity of sport. IRIS, University of Salford, Praxes-Avocats & CCLS. Study. Viitattu 15.10.2021. <https://glms-sport.org/wp-content/uploads/2019/02/2012-IRIS-Etude-Paris-sportifs-et-corruption-ENG.pdf>
- Boudreaux, C.J., Karahan, G. and Coats, R.M.** 2016. Bend it like FIFA: Corruption on and off the pitch. Managerial Finance, 42 (9), 866–878.
- Brooks, G., Aleem, A. & Button, M.** 2013a. Fraud, corruption and sport. Basingstoke, Hampshire; New York, NY: Palgrave MacMillan.

- Brooks, G., Aleem, A. & Button, M.** 2013b. Introduction: Fraud, corruption and sport. Teoksessa G. Brooks, A. Aleem & M. Button (toim.) *Fraud, corruption and sport*. Basingstoke, Hampshire; New York, NY: Palgrave MacMillan, 1-11.
- Cambridge Dictionary. 2021. Corruption. Cambridge University Press. Viitattu 22.12.2021. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/corruption>
- CETS No. 218. 2016. The Council of Europe Convention on an Integrated Safety, Security and Service Approach at Football Matches and Other Sports Events. Viitattu 12.10.2021. <https://www.coe.int/en/web/sport/safety-security-and-service-approach-convention>
- CETS No. 215. 2014. Council of Europe Convention on the Manipulation of Sports Competitions. Viitattu 12.10.2021. <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016801cdd7e>
- Chappelet, J-L.** 2016. Autonomy and governance: necessary bedfellows in the fight against corruption in sport. Teoksessa Transparency International (toim.) *Global corruption report: Sport*. Abingdon, Oxon; New York, NY: Routledge, 16-28. Viitattu 29.9.2021. <https://www.transparency.org/en/publications/global-corruption-report-sport>
- Chappelet, J-L.** 2015. The Olympic fight against match-fixing. *Sport in Society* 18 (10), 1260-1272. <https://doi.org/10.1080/17430437.2015.1034519>
- Chappelet, J-L.** 2010. *Autonomy of sport in Europe*. Strasbourg: Council of Europe Publishing.
- Chappelet, J-L. & Van Luijk, N.** 2018. The institutional governance of global hybrid bodies: The case of the world anti-doping agency. Teoksessa A. Bonomi Savignon, L. Gnan, A. Hinna & F. Monteduro (toim.) *Hybridity in Governance and Delivery of Public Services*. *Studies in Public and Non-Profit Governance*, Vol. 7. Bingley: Emerald Publishing Limited, 167-191.
- Cockcroft, L.** 2010. Global corruption: An untamed hydra. *World Policy Journal* 27 (1), 21-28.
- Dodds, M.** 2019. The impact of corruption on sport sponsorship. Jyväskylä University School of Business and Economics. JYU Dissertations 109. Väitöskirja. Viitattu 14.9.2021. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/65403>
- Dodds, M.** 2018. How can sport sponsors comply with international corruption laws? Teoksessa M. Dodds, K. Heisey & A. Ahonen (toim.) *Routledge handbook of international sport business*. London: Routledge, 224-229. <https://doi.org/10.4324/9781315709635-24>
- Dodds, M.** 2016. Revisiting the Salt Lake City Olympic scandal: Would the outcome be different today? *Sport Management International Journal Choregia* 12 (1), 1-14.
- Dorsey, J.M.** 2015. Asian football: A cesspool of government interference, struggles for power corruption, and greed. *The International Journal of the History of Sport* 32 (8), 1001-1015. <https://doi.org/10.1080/09523367.2015.1040222>
- Edgecomb, S.** 2011. Inharmonious pursuits: Performing racism at the Olympic games. *Popular Entertainment Studies* 2 (2), 5-20.
- Erikstad, M.K. & Johansen, B.T.** 2020. Referee bias in professional football: Favoritism toward successful teams in potential penalty situations. *Frontiers in Sports and Active Living* 2 (19), 1-5.
- Euroopan komissio. 2019. Komission kertomus Euroopan parlamentille ja neuvostolle. Sisämarkkinoihin vaikuttavia ja rajat ylittäviin toimiin liittyviä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskejä koskevasta arvioinnista. COM (2019) 370 final. Viitattu 1.11.2021. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019DC0370&from=EN>
- Euroopan komissio. 2007a. Komissio hyväksyi urheilun valkoisen kirjan. Lehdistötiedote [11.7.2007]. Verkkosivusto. Viitattu 5.11.2021. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/fi/IP_07_1066

- Euroopan komissio. 2007b. White paper on sport. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. Viitattu 23.11.2021. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/4b75cc21-bca8-4f8e-85a8-9b68c07a65e4>
- Euroopan neuvosto. 2019. Promotion of good governance in sport. Recommendation CM/Rec(2018)12 and explanatory memorandum. Viitattu 23.11.2021. <https://rm.coe.int/recommendation-of-the-committee-of-ministers-to-member-states-on-the-p-168093fb61>
- Euroopan neuvosto. 2018. Convention on the manipulation of sports competitions – The Macolin Convention (CETS n°215). Updated concept of manipulations of the sports competitions. T-MC(2018)87rev. Viitattu 28.11.2021. <https://rm.coe.int/t-mc-2018-87rev-e-concept-of-sports-manipulations-final/16808ecb6a>
- Euroopan neuvosto. 2017. Convention on the manipulation of sports competitions. Network of national platforms (Group of Copenhagen). Explanatory note. T-MC (2017)011. Viitattu 22.10.2021. <https://rm.coe.int/explanatory-note-convention-on-the-manipulation-of-sports-competitions/1680723837>
- Euroopan neuvosto. 2014. Protection of whistleblowers. Recommendation CM/Rec(2014)7 and explanatory memorandum. Viitattu 8.12.2021. <https://rm.coe.int/16807096c7>
- Euroopan neuvosto. 2005. Recommendation Rec(2005)8 of the Committee of Ministers to member states on the principles of good governance in sport. Viitattu 12.11.2021. https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016805b017f
- Euroopan neuvosto. s.a. The Convention on the Manipulation of Sports Competition (the Macolin Convention). Verkkosivusto. Viitattu 21.11.2022. <https://www.coe.int/en/web/sport/macolin>
- Euroopan parlamentti. 2021. Euroopan unionin oikeuden lähteet ja soveltamisala. Viitattu 15.10.2021. <https://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/fi/FTU.1.2.1.pdf>
- Europol. 2021. Crime areas: Sports corruption. Verkkosivusto. Viitattu 8.12.2021. <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-and-statistics/crime-areas/corruption/sports-corruption>
- EUT. 2021. Court of Justice of the European Union. Press release No 176/21 [6.10.2021]. Opinion 1/19 Istanbul Convention. Viitattu 28.11.2021. <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2021-10/cp210176en.pdf>
- Etzioni-Halevy, E.** 1993. The elite connection: Problems and potential of western democracy. Cambridge: Polity Press.
- Euroopan unionin neuvosto. 2019. Ehdotus neuvoston ja neuvostossa kokoontuneiden jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätelmiksi korruption torjunnasta urheilussa 13349/19. Viitattu 15.10.2021. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13349-2019-INIT/fi/pdf>
- Euroopan unionin neuvosto. 2016a. Neuvoston päätelmät rehellisyyden, avoimuuden ja hyvän hallintotavan tehostamisesta suurissa urheilutapahtumissa. Lehdistötiedote [31.5.2016]. Verkkosivusto. Viitattu 23.11.2021. <https://www.consilium.europa.eu/fi/press/press-releases/2016/05/31/eys-conclusions-major-sport-events/>
- Euroopan unionin neuvosto. 2016b. Rehellisyyden, avoimuuden ja hyvän hallintotavan tehostamisesta suurissa urheilutapahtumissa 9644/16. Viitattu 23.11.2021. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9644-2016-INIT/fi/pdf>
- Fernandes, C.** 2021. Sport betting and sport manipulation: Betting monitoring and policy making at the international level. Presentation [3.11.2021]. IntegriSport Next Awareness Raising Practical Sessions, Tampere.
- FIFPRO. 2016. 2016 FIFPRO global employment report: Working conditions in professional football. Viitattu 4.11.2021. <https://fifpro.org/en/industry/men-s-global-employment-report>

- FIFPRO. s.a. Fighting match-fixing: Don't fix it. Verkkosivusto. Viitattu 22.11.2022. <https://fifpro.org/en/supporting-players/safe-working-environments/anti-match-fixing/match-fixing-don-t-fix-it/>
- Forrest, D. 2012. The threat to football from betting-related corruption. *International Journal of Sport Finance* 7 (2), 99-116.
- Forster, J. 2016. Global sports governance and corruption. *Palgrave Communications* 2, 15048. <https://doi.org/10.1057/palcomms.2015.48>
- Forsström, P. 2001. Yhdistyksestä osakeyhtiöksi. Urheiluseurojen yhtiöityminen - tapaustutkimuksen kohteena Jyp Jyväskylä Oy. Jyväskylän yliopisto. Liikunnan sosiaalitieteiden laitos. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 1.11.2021. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/9749>
- Frossard, S. 2016. Combating the risk of corruption in sport: an intergovernmental perspective. Teoksessa Transparency International (toim.) Global corruption report: Sport. Abingdon, Oxon; New York, NY: Routledge, 313-317. Viitattu 1.10.2021. <https://www.transparency.org/en/publications/global-corruption-report-sport>
- Gardiner, S. 2018. Conceptualising corruption in sport. Teoksessa L. A. Kihl (toim.) Corruption in sport: Causes, consequences, and reform. London: Routledge, luku 2. <https://doi.org/10.4324/9781315677217>
- Gardiner, S., O'Leary, J., Welch, R., Boyes, S. & Naidoo, U. 2012. *Sports Law*. 4. painos. Abingdon, Oxon: Routledge.
- Gardiner, S., Parry, J. & Robinson, S. J. 2017. Integrity and the corruption debate in sport: where is the integrity? *European Sport Management Quarterly* 17(1), 6-23. <http://dx.doi.org/10.1080/16184742.2016.1259246>
- Geeraert, A. 2018. Sports governance observer 2018: An assessment of good governance in five international sports federations. Aarhus: Play the Game; Danish Institute for Sports Studies. Viitattu 26.10.2021. <https://www.playthegame.org/publications/sports-governance-observer-2018-an-assessment-of-good-governance-in-five-international-sports-federations/>
- Geeraert, A. 2017. National sports governance observer: Indicators for good governance in national federations. Preliminary report. Copenhagen: Play the Game; Danish Institute for Sport Studies. Viitattu 26.10.2021. <https://www.playthegame.org/publications/national-sports-governance-observer-indicators-for-good-governance-in-national-federations-preliminary-report/>
- Geeraert, A. 2015. Sports governance observer 2015: The legitimacy crisis in international sports governance. Copenhagen: Play the Game; Danish Institute for Sport Studies. Viitattu 11.11.2021. <https://www.playthegame.org/publications/sports-governance-observer-2015-the-legitimacy-crisis-in-international-sports-governance/>
- Geeraert, A., Alm, J. & Groll, M. 2014. Good governance in international sport organizations: an analysis of the 35 Olympic sport governing bodies. *International Journal of Sport Policy and Politics* 6 (3), 281-306. <https://doi.org/10.1080/19406940.2013.825874>
- Giulianotti, R. & Robertson, R. 2009. *Globalization and Football*. Los Angeles; London: Sage.
- Giulianotti, R. & Robertson, R. 2007. Sport and globalization: transnational dimensions. *Global Networks* 7 (2), 107-112.
- Gold, J.R. & Gold, M.M. 2016. The enduring enterprise: The summer Olympics, 1896-2012. Teoksessa J.R. Gold & M.M. Gold (toim.) *Olympic cities: City agendas, planning and the World's Games, 1896-2020*. 3. painos. London: Routledge, luku 2.
- Gorse, S. & Chadwick, S. 2011. The prevalence of corruption in international sport: A statistical analysis. Coventry University Business School. Coventry: Centre for the International Business of Sport.
- Gorse, S. & Chadwick, S. 2010. Conceptualising corruption in sport: Implications for sponsorship programmes. *The European Business Review*, July/August.
- Grigaliūnaitė, I. & Eimontas, E. 2018. Athlete's involvement in decision making for good governance in sport. *Baltic Sport Science Society. Baltic Journal of Sport & Health* 3 (10), 18-24.

- Groothuis, P. A. & Groothuis, J. D.** 2007. Nepotism or family tradition? A study of NASCAR drivers. *Journal of Sport Economics* 9 (3), 250-265. <https://doi.org/10.1177/1527002507309990>
- Gutierrez, C.** 2021. Project introduction and research findings IntegriSport Next E+. Presentation [3.11.2021]. IntegriSport Next Awareness Raising Practical Sessions, Tampere.
- Hakari, K.** 2013. Uusi julkinen hallinta – kuntien hallinnonuudistusten kolmas aalto? Tutkimus Tampereen toimintamallista. Tampereen yliopisto. *Acta Electronica Universitatis Tamperensis* 1352. Väitöskirja. Viitattu 16.11.2021. <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/94535>
- Halila, H. & Norros, O.** 2017. *Urheiluoikeus*. Helsinki: Alma Talent.
- Halonen, M.** 2022. Uudet EU:n urheilun tasa-arvo-suositukset vaativat lisää naisia johtotehtäviin – ”Suomessa on helpompi saavuttaa olympiakulta kuin urheilun tasa-arvo”. *Yle Urheilu: tasa-arvo*. Viitattu 20.5.2022. <https://yle.fi/urheilu/3-12359033>
- Hargreaves, J.** 1994. *Sporting females: Critical Issues in the history and sociology of women’s sports*. London: Routledge.
- Harmaa talous & talousrikollisuus.** 2019. *Korruptio: korruptiolla on monta ilmenemismuotoa*. Verkkosivusto. Viitattu 14.9.2021. <https://www.vero.fi/harmaa-talous-rikollisuus/ilmi%C3%B6t/korruptio/>
- Harmokivi-Saloranta, P.** 2020. Käyttäjät liikunta-palvelujen kehittäjinä – käyttäjäehtoisessä palveluinnovaatioprosessissa käyttäjien tuottama tieto tutkimuksen kohteena. Lappeenrannan-Lahden teknillinen yliopisto LUT. *Acta Universitatis Lappeenrantaensis* 894. Väitöskirja. Viitattu 12.1.2022. <https://lutpub.lut.fi/handle/10024/160518>
- Hearn, A.** 2010. Structuring feeling: Web 2.0. online ranking and rating and the digital “reputation” economy. *Ephemera* 10 (3/4), 421-438.
- Heideheimer, A.** 2002. *Perspectives on the Perception of Corruption*. Teoksessa A. Heideheimer & M. Johnston (toim.) *Political Corruption: Concepts and Contexts*. 3. painos. New Brunswick, New Jersey: Transaction Publishers, 141-154.
- Heikkinen, A.** 1977. *Ammattilaisesta amatööriksi: Suomen hiihtourheilun ensi vaihe*. Oulu: Pohjoinen.
- Hill, D.** 2016. Why sport is losing the war to match-fixers. Teoksessa *Transparency International (toim.) Global corruption report: Sport*. Abingdon, Oxon; New York, NY: Routledge, 231-235. Viitattu 2.11.2021. <https://www.transparency.org/en/publications/global-corruption-report-sport>
- Hill, D.** 2010. A critical mass of corruption: Why some football leagues have more match-fixing than others. *International Journal of Sports Marketing and Sponsorship* 11 (3), 38-52. <https://doi.org/10.1108/IJMS-11-03-2010-BOO5>
- Hill, D.** 2008. *Maksetut maalit: Jalkapallo ja järjestäytyneet rikollisuus* [suom. Arto Konttinen]. Helsinki: Into Kustannus.
- Hirvonen, T.** 2022. Hyvät veljet ja siskot. Kaleva: korruptio. Viitattu 15.11.2022. <https://www.kaleva.fi/hyva-veli-verkostossa-suojellaan-kaveria-ja-tehdaa/4538670>
- Hums, M.A., Barr, C.A. & Gullion, L.** 1999. The ethical issues confronting managers in the sport industry. *Journal of Business Ethics* 20 (1), 51-66.
- Husu, A.** 2021. Unelmasta painajaiseksi. *Yle Urheilu: olympialaiset*. Viitattu 10.10.2021. <https://yle.fi/urheilu/3-11999560>
- Huttu, R.** 2020. *Urheilujohtamisen ”uusi normaali”*: naiset eettisen, vastuullisen ja tasa-arvoon perustuvan johtajuuden suunnannäyttäjinä. Lappeenrannan-Lahden teknillinen yliopisto. School of business and management. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 26.10.2021. <https://lutpub.lut.fi/bitstream/handle/10024/160768/Pro%20gradu%20Huttu%20Rita.pdf?sequence=1>

- Hämäläinen, J.-M.** 2021. Prosecutor authority. Presentation [3.11.2021]. IntegriSport Next Awareness Raising Practical Sessions, Tampere.
- Härkönen, R.** 2013. Tampere Unitedin entisille johtajille tuomiot törkeästä rahanpesusta. Turun Sanomat: uutiset. Viitattu 9.12.2021. <https://www.ts.fi/uutiset/478416>
- Hwang, G.** 2016. Understanding sport corruption: An examination of people's perceptions towards corruption. Psychology Research 6 (4), 250–257.
- Hyypä, E.** 2021. Qatarin rakennushankkeet vaatineet tuhansia kuolonuhreja – suomalaistutkija peräänkuuluttaa jalkapallon suurmailta äänestä kannanottoa: ”Jos FIFA haluaisi puuttua kisaisännän toimintaan, se pystyisi tekemään sen”. Yle Urheilu: urheilupoliittika. Viitattu 15.11.2021. <https://yle.fi/urheilu/3-11858881>
- Hyttiäinen, T. & Kivistö-Rahnasto, J.** 2015. Liikuntapalveluiden ulkoistaminen ja palveluiden turvallisuus: Nykytilanne ja kuntien kokemukset – Loppuraportti. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2015:9. Viitattu 19.11.2021. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75123/okm9.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- ICSS.** 2021. International Centre for Sports Security -verkkosivusto. Viitattu 23.11.2021. <http://theicss.org/>
- Ihmisoikeusliitto.** s.a. YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus. Verkkosivusto. Viitattu 3.12.2022. <https://ihmisoikeusliitto.fi/ihmisoikeudet/ihmisoikeuksien-julistus/>
- Ikonen, J.** 2016. Järjestäytynyt rikollisuus ottelumanipulaation takana. Haaste 3/2016.
- Ikonen, J. & Laakso, N.** 2020. Korruptio urheilussa: tarkastelussa kilpailumanipulaatio. Teoksessa V. Muttilainen, N. Ollus & A. Salminen (toim.) Empiirisiä katsauksia korruption vaaran vyöhykkeille: KORSI-projektin raportti 3. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2020:46, 114–128. Viitattu 10.09.2021. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162539>
- Ilmanen, K.** 2012. Urheilun eriytynyt moraaliperusta. Teoksessa K. Ilmanen & H. Vehmas (toim.) Liikunnan areenat: yhteiskuntatieteellisiä kirjoituksia liikunnasta ja urheilusta. Jyväskylän yliopisto. Liikuntakasvatuksen laitos. Tutkimuksia 1/2012, 175–188.
- Ilmanen, K.** 2008. Urheiluhulluus historiallis-yhteiskunnallisesta näkökulmasta. Tieteessä tapahtuu 26 (7), 8–13. Viitattu 15.10.2021. <https://journal.fi/tt/article/view/685/565>
- Ilmanen, K.** 2005. Amatööriys urheilun arvo-perustana. Teoksessa P. Kauppinen, A. Nevala & K. Ilmanen (toim.) Liikunnan monet kasvot: kirjoituksia ihanteista, kilpailemisesta ja urheiluviihteestä. Pohjois-Karjalan historiallinen yhdistys. Pohjois-Karjalan historiallisen yhdistyksen vuosikirja 11, 157–170.
- Interpol.** 2021. Corruption in sport. Verkkosivusto. Viitattu 14.10.2021. <https://www.interpol.int/Crimes/Corruption/Corruption-in-sport>
- IOC.** 2021a. International forum for sports integrity 2021. Verkkosivusto. Viitattu 15.10.2021. <https://olympics.com/ioc/news/international-forum-for-sports-integrity-2021>
- IOC.** 2021b. Universal principles for integrity. Verkkosivusto. Viitattu 22.11.2021. <https://olympics.com/ioc/integrity/universal-principles-for-integrity>
- IOC.** 2021c. National Olympic Committees. Verkkosivusto. Viitattu 12.1.2022. <https://olympics.com/ioc/national-olympic-committees/>
- IOC & Interpol.** 2016. Handbook on protecting sport from competition manipulation. Interpol IOC integrity in sport initiative. Switzerland, Lausanne: International Olympic Committee. Viitattu 5.11.2021. <https://stillmed.olympic.org/media/Document%20Library/OlympicOrg/IOC/What-We-Do/Protecting-Clean-Athletes/Betting/Education-Awareness-raising/Interpol-IOC-Handbook-on-Protecting-Sport-from-Competition-Manipulation.pdf>

- IPACS. 2021. International Partnership against Corruption in Sport -verkkosivusto. Viitattu 15.10.2021.
<https://www.ipacs.sport/>
- ISCA. 2013. Guidelines for good governance in grassroots sport. Copenhagen: International Sport and Culture Association. Viitattu 12.11.2021.
http://www.isca-web.org/files/GGGS_Web/Guidelines_for_Good_Governance_in_Grass-roots_Sport.pdf
- Itkonen, H.** 2015. Kansalaistoimintojen kaudet ja muuttuvat käytännöt. Teoksessa H. Itkonen & A. Laine (toim.) Liikunta yhteiskunnallisena ilmiönä. Jyväskylän yliopisto. Liikuntakasvatuksen laitos. Tutkimuksia 1/2015, 39-58.
- Itkonen, H.** 2014. Urheilun normimyllerrys on pysyvä ilmiö. Tieteessä tapahtuu 32 (3), 3-6.
- Itkonen, H.** 1997. Tuskin etanaa elävämpi: urheilu sosiaalisena kontrollina. Teoksessa V. Vares (toim.) Urheilu ja historia: kansakunnan identiteetiksi, yhteiskunnan vaikuttajaksi, joukkojen harrastukseksi. Turun Historiallinen arkisto 51. Turku: Turun yliopisto, 203-222.
- Itkonen, H., Aarresola, O. & Huhtanen, K.** 2020. Koronakriisi haastaa seuratoimijat. Liikunta ja tiede, 57 (2), 12-13. Viitattu 23.10.2021. <https://www.lts.fi/liikunta-tiede/artikkelit/koronakriisi-haastaa-seuratoimijat.html>
- Itkonen, H. & Laine, A.** 2015. Suuntana liikunnan käsitteet ja käytännöt. Teoksessa H. Itkonen & A. Laine (toim.) Liikunta yhteiskunnallisena ilmiönä. Jyväskylän yliopisto. Liikuntakasvatuksen laitos. Tutkimuksia 1/2015, 7-15.
- Itkonen, H. & Knuutila, S.** 1992. Sankareista mediatähtiin: Urheilujulkisuuden muodonmuutos. Teoksessa K. Olin, H. Itkonen & E. Ranto (toim.) Liikunnan muutos, murros vai kaaos? Helsinki: Työväen Urheiluliitto, 145-161.
- Itkonen, H., Ilmanen, K. & Matilainen, P.** 2007. Urheilun sponsorointi Suomessa. Jyväskylän yliopisto. Liikuntatieteiden laitos. Tutkimuksia 1/2007.
- Itkonen, H., Nevala, H., & Giulianotti, R.** 2014. Paikallisilta kentiltä kansainvälisille viheriöille: suomalaisten naisjalkapalloilijoiden liikkuvuus. Teoksessa H. Roiko-Jokela, & E. Sironen (toim.), Urheilu ja sota. Suomen urheiluhistoriallinen seura. Suomen urheiluhistoriallisen seuran vuosikirja 2013-2014, 155-174.
- Jennings, A.** 1996. The new lords of the rings: Olympic corruption and how to buy gold medals. London: Pocket Books.
- Jennings, A. & Simson, V.** 1992. The lord of the rings: power, money and drugs in the modern Olympics. London: Simon & Schuster.
- JPY. 2021. Varoitus ottelumanipulaatioista! Verkkosivusto. Viitattu 20.9.2021.
<https://www.jpj.fi/fi/uutiset/varoitus-ottelumanipulaatioista->
- Juhola, M. & Nganbe Nganbe, J.F.** 2021. Sport aspect: Athletes. Presentation [3.11.2021]. IntegriSport Next Awareness Raising Practical Sessions, Tampere.
- Junkkari, M.** 2021. Hyväntekijästä hyväksikäyttäjäksi. Helsingin Sanomat. Viitattu 12.1.2021.
<https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000008201515.html>
- Jyrkkiö, L.** 2012. Voiko urheilussa löysäily olla rikos? Suomen Kuvalehti: ulkomaat. Viitattu 9.12.2021.
<https://suomenkuvalehti.fi/jutut/ulkomaat/voiko-urheilussa-loysaily-olla-rikos/>
- Jyväskylän yliopisto. 2020a. Kirjallisuuskatsaus. Verkkosivusto. Viitattu 12.11.2021. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/kirjasto/kirjastotuturi/aihehaku-tutkimusprosessissa/aihe-avainkasitteiksi/kirjallisuuskatsaus>
- Jyväskylän yliopisto. 2020b. Käsiteanalyysi. Verkkosivusto. Viitattu 15.11.2021.
<https://koppa.jyu.fi/avoimet/kirjasto/kirjastotuturi/aihehaku-tutkimusprosessissa/kasiteanalyysi>
- Kaivosaaari, A.** 2017. "Lempeä Lydia" - "voimakas Björger": naisiihtäjien representoinnin muutokset Urheilulehden teksteissä vuosina 1905-2010. Studies in sport, physical education and health 255. Väitöskirja. Viitattu 19.11.2021.
<https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/53511>

- Kangasniemi, M., Utraiainen, K., Ahonen, S-M., Pietilä, A-M., Jääskeläinen, P. & Liikanen E.** 2013. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus: eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsenettyyn tietoon. *Hoitotiede* 25 (4), 291-292.
- Kansainvälisissä liikesuhteissa tapahtuvan ulkomaisiin virkamiehiin kohdistuvan lahjonnan torjuntaa koskeva yleissopimus 14/1999. 1999. Viitattu 12.10.2021.
[https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sops-
viite/1999/19990014](https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sops-
viite/1999/19990014)
- Karimäki, A.** 2020. Kuntien liikuntapalveluiden tulevaisuus: laaja-alainen yhteistyö korostuu. *Liikunta & Tiede* 57 (4), 54-57.
- Karttunen, A.** 2021a. Pelaajayhdistys varoittaa yhteydenotoista, joilla halutaan vaikuttaa otteluiden tuloksiin Suomessa - jalkapalloilijoille on tarjottu bitcoineja. *Yle Urheilu: jalkapallo*. Viitattu 20.9.2021.
<https://yle.fi/urheilu/3-12103592>
- Karttunen, A.** 2021b. Janne Ahonen kertoo, miksi mäkihyppypuvuilla huijaamisesta meuhkataan niin paljon: "Hyöty on moninkertainen verrattuna mihinkään dopingiin". *Yle Urheilu: mäkihyppy*. Viitattu 7.12.2021.
<https://yle.fi/urheilu/3-12217088>
- Kavanagh, E., Jones, I. & Sheppard-Marks, L.** 2016. Towards typologies of virtual maltreatment: sport, digital cultures & dark leisure. *Leisure Studies* 35 (6), 783-796.
<https://doi.org/10.1080/O2614367.2016.1216581>
- KEA. 2012. Match-fixing in sport: A mapping of criminal law provisions in EU 27. Viitattu 18.10.2021.
[https://ec.europa.eu/assets/eac/sport/library/
studies/study-sports-fraud-final-version_en.pdf](https://ec.europa.eu/assets/eac/sport/library/
studies/study-sports-fraud-final-version_en.pdf)
- Kihl, L.A., Skinner, J. & Engelberg, T.** 2017. Corruption in sport: understanding the complexity of corruption. *European Sport Management Quarterly*, 17 (1), 1-5.
<https://doi.org/10.1080/16184742.2016.1257553>
- Kilpailumanipulaation vastainen kansallinen toimintaryhmä. 2021. Kilpailumanipulaation kansallinen tilannekuva 2021. Suomen urheilun eettinen keskus SUEK ry. Viitattu 21.10.2021.
[https://suek.fi/wp-content/uploads/2021/05/Kil-
pailumanipulaation-kansallinen-tilannekuva-2021.
pdf](https://suek.fi/wp-content/uploads/2021/05/Kil-
pailumanipulaation-kansallinen-tilannekuva-2021.
pdf)
- Kinnunen, E.** 2012. Dopingrikos urheilun ja rikosoikeuden leikkauspisteessä. Turun yliopisto. Suomalaisen lakimiesyhdistyksen julkaisuja, A-sarja N:o 305. Helsinki: Suomalainen lakimiesyhdistys. Väitöskirja.
- Kirkeby, M.** 2016. Challenges and approaches to ensuring good governance in grassroot sport. Teoksessa Transparency International (toim.) *Global corruption report: Sport*. Abingdon, Oxon; New York, NY: Routledge, 88-93. Viitattu 3.10.2021.
[https://www.transparency.org/en/publications/
global-corruption-report-sport](https://www.transparency.org/en/publications/
global-corruption-report-sport)
- Koivisto, N.** 2011. Liikunta-alan yrittäjyyden toimenpideohjelma 2020. Helsinki: Diges ry.
- Koivisto, N.** 2010. Liikunta-alan yrittäjyyden kehittämisstrategia 2020. Helsinki: Diges ry.
- Kokko, T.** 2014. TamU-johdon törkeä rahanpesu jää voimaan - Korkein oikeus ei myöntänyt valituslupaa. *Yle Uutiset: urheilu*. Viitattu 9.12.2021.
<https://yle.fi/uutiset/3-7313710>
- Kokkonen, J.** 2021. Olympiakisojen avajaisissa väreilee politiikka. *Liikunta & Tiede* 58 (3), 58-61.
- Kolamo, S.** 2018. Urheilun mammuttitauti: oireina rahanahneus ja suuruudenhulluus. Rajamäki: Aviator Kustannus.
- Kolamo, S.** 2018b. Mediaurheilu: tunnetalouden dynamo. Tampere: Vastapaino.
- Kolamo, S. & Vuolteenaho, J.** 2019. Natsit kansojen välisen ystävyyden asialla: propagandan toimintalogiikka Berliinin olympialaisissa 1936. *Lähikuva* 1/2019, 9-26. Viitattu 21.11.2021.
<https://helda.helsinki.fi/handle/10138/300704>
- Korhonen, A-J.** 2022. Kiinan ihmisoikeustilanne on kehittynyt katastrofaalisempaan suuntaan - Ihmisoikeusliiton pääsihteeriltä muistutus urheilijoiden sananvapaudesta. *Yle Uutiset: ihmisoikeudet*. Viitattu 12.1.2022.
<https://yle.fi/urheilu/3-12263658>
- Korruptiontorjunta.fi. 2022. Selvitys: korruption ja rahanpesun torjunnan yhdenmukaistamista harkittava. Tiedote [18.2.2022]. Oikeusministeriön verkkopalvelu. Viitattu 1.3.2022.
[https://korruptiontorjunta.fi/-/1410853/selvi-
tys-korruption-ja-rahampesun-torjunnan-yhden-
mukaistamista-harkittava](https://korruptiontorjunta.fi/-/1410853/selvi-
tys-korruption-ja-rahampesun-torjunnan-yhden-
mukaistamista-harkittava)

- Korruptiontorjunta.fi. 2020. Korruptionvastainen yhteistyöverkosto laajenee. Uutinen [21.1.2020]. Oikeusministeriön verkkopalvelu. Viitattu 12.10.2021.
<https://korruptiontorjunta.fi/-/korruptionvastainen-yhteistyoverkosto-laajenee>
- Korruptiontorjunta.fi. s.a. Oikeusministeriön verkkopalvelu. Viitattu 13.9.2021.
<https://korruptiontorjunta.fi/etusivu>
- Koljonen, L. 2012. Mitä Lontoon olympialaisista jää perinnöksi - voittoa vai tappiota? Suomen Kuvalehti: ulkomaat. Viitattu 10.10.2021.
<https://suomenkuvalehti.fi/jutut/ulkomaat/mita-lontoon-olympialaisista-jaa-perinnoksi-voittoa-vai-tappiota/>
- Kotkanvirta, J. 2012. Urheilun etiikka ja moraali. Teoksessa K. Ilmanen & H. Vehmas (toim.) Liikunnan areenat: Yhteiskuntatieteellisiä kirjoituksia liikunnasta ja urheilusta. Jyväskylän yliopisto. Liikuntakasvatuksen laitos. Tutkimuksia 1/2015, 59-81.
- Kukkonen, S. 2010. Naisen polku johtajuuteen suomalaisessa liikuntakulttuurissa: Lasikaton uhmaajat. Jyväskylän yliopisto. Liikuntatieteiden laitos. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 19.11.2021.
<https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/27101>
- Kuntalaki 410/2015. 2015. Viitattu 29.11.2021.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150410>
- Kuuluvainen, A., Koponen, A., Oikarinen, E., Ranki, A., Ryömä, A., Laihin, P. & Lehtonen, A. 2012. Suomen rahapelimarkkinat. Turun kauppakorkeakoulu. CCR tutkimuspalvelut. E2/2012.
<https://www.utupub.fi/handle/10024/85706>
- Kyllönen, M. 2020. "Näen sen jatkuvana uhkana": kilpailumanipulaation riskitekijät ja torjuntakeinot sekä urheilun tutkinnallisten menetelmien muutos. Jyväskylän yliopisto. Liikuntatieteellinen tiedekunta. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 10.9.2021.
<https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/73499>
- Kyllönen, M., Laakso, N. & Ikonen, J. 2019. Sopimaton lopputulos? Selvitys urheilukilpailujen manipuloimisen torjunnasta. SUEK ry:n julkaisuja urheilun eettisistä asioista nro 4. Viitattu 20.10.2021.
<https://suek.fi/wp-content/uploads/2020/06/Sopimaton-lopputulos-Selvitys-urheilukilpailujen-manipulaation-torjunnasta.pdf>
- Kössö, T. & Lehtisaari, M. 2018. SUEK taustoitti Suomen tenniksen häirintätapausta - valmentajan epäasiallisesta käyttäytymisestä ilmoittivat muutkin kuin vain tutkintapyyntöä tehnyt pelaaja. Yle Urheilu: muu urheilu. Viitattu 12.10.2021.
<https://yle.fi/urheilu/3-10450628>
- Laakso, N. 2016. Urheilujohdon eliittiin etenemisen kertomuksia: kasvaen, ajautuen, sattumalta vai pyrkien? Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä studies in business and economics 166. Väitöskirja. Viitattu 23.9.2021.
<https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/48646>
- Laakso, N., Sintonen, T. & Takala, T. 2016. Kentältä kokemuksen kautta huipulle: narratiivinen tutkimus suomalaisten urheilujohtajien etenemisestä liikunnan ja urheiluhallinnon ylimpään johtoon. Hallinnon tutkimus, 35 (4), 273-286. Viitattu 19.11.2021.
<https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/59299>
- Laine, L. 2012. Olympialiikkeen kriisi ja Pohjoismaat 1960-luvulla. Teoksessa K. Ilmanen & H. Vehmas (toim.) Liikunnan areenat: yhteiskuntatieteellisiä kirjoituksia liikunnasta ja urheilusta. Jyväskylän yliopisto. Liikuntakasvatuksen laitos. Tutkimuksia 1/2015, 209-225.
- Laine, E. & Paavolainen, L. 2020. Huippu-urheilun vastuullisuus. Teoksessa J. Mäkinen & L. Paavolainen (toim.) Huippu-urheilun sisäinen arviointi 2020. Suomen Olympiakomitea, 10-12. Viitattu 26.10.2021.
<https://www.olympiakomitea.fi/uploads/2021/01/7b27ce67-hu-sisainen-arviointi-2020.pdf>
- Laine, A. & Turtiainen, R. 2018. Urheilujournalismin vallan vahtikoirona? Tapauskohtaisessa tarkastelussa huippu-urheilun muutostyötä käsittelevä uutisointi suomalaisissa sanomalehdissä. Media & Viestintä 41 (4), 280-301. Viitattu 4.11.2021.
<https://journal.fi/mediaviestinta/article/view/77461>
- Lavikainen, J. 2012. Amatöörikysymys Suomessa 1907-1932. Teoksessa K. Ilmanen & H. Vehmas (toim.) Liikunnan areenat: yhteiskuntatieteellisiä kirjoituksia liikunnasta ja urheilusta. Jyväskylän yliopisto. Liikuntakasvatuksen laitos. Tutkimuksia 1/2015, 189-208.

- Lehtonen, K.** 2017. Muuttuvat rakenteet – staattiset verkostot: suomalaisen liikunta- ja urheilujärjestelmän rakenteelliset muutokset 2008–2015. LIKES-tutkimuskeskus Jyväskylä. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 331. Väitöskirja.
- Lehtonen, K. & Kokkonen, J.** 2018. Urheilu ei ole ollut koskaan irti politiikasta – Kansainvälinen olympiakomitea janoaa nyt positiivista julkisuutta. Aamulehti: mielipiteet. Viitattu 16.11.2021. <https://www.aamulehti.fi/mielipiteet/art-2000007292413.html>
- Lehtonen, K., Oja, S. & Hakamäki, M.** 2022. Liikunnan ja urheilun tasa-arvo Suomessa 2021. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2022:5. Viitattu 20.5.2022. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163828>
- Lenskyj, H.** 2016. Sports mega-event legacies: from beneficial to the destructive. Teoksessa Transparency International (toim.) Global corruption report: Sport. Abingdon, Oxon; New York, NY: Routledge, 218–222. Viitattu 29.9.2021. <https://www.transparency.org/en/publications/global-corruption-report-sport>
- Lenskyj, H.J.** 2008. Olympic industry resistance: Challenging Olympic power and propaganda. Albany: State University of New York Press.
- Lenskyj, H.J.** 2000. Inside the Olympic industry: Power, politics and activism. Albany: State University of New York Press.
- Leppänen, J.** 2020. Riitojen repimä. Yle Uutiset. Viitattu 9.11.2021. <https://yle.fi/urheilu/3-11639686>
- Liikuntakomitea. 1990. Liikuntapolitiikan linjat 1990-luvulla. Komitean mietintö 1990:24. Helsinki: Opetusministeriö.
- Liikuntalaki 390/2015. 2015. Viitattu 28.10.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150390#L2P10>
- Liikuntatieteellinen seura. s.a. Liikunnan talous. Verkkosivusto. Viitattu 22.9.2021. <https://www.lts.fi/tutkittua-sovellettua/tutkittua/liikunnan-talous.html>
- Linnakangas, E.** 2001. Urheilutoiminnan yhtiöittäminen veroedut ja -haitat. Urheilu ja oikeus: Urheiluoikeuden yhdistyksen jäsenlehti 2001, 31–38.
- Lopez-Gonzalez, H. & Griffiths, M.** 2018. Understanding the convergence of markets in online sports betting. International Review for the Sociology of Sport 53 (7), 807–823.
- Loughborough University. 2019. Corruption in sport is on the rise and Europe can do more when it comes to tackling it, report states. Verkkosivusto. Viitattu 14.10.2021. <https://www.lboro.ac.uk/news-events/news/2019/march/corruption-in-sport-report/>
- LUT-yliopisto. 2020. Ex-olympiauimarin väitöstutkimus: kunnan liikuntapalveluiden kehittämisessä kaivataan aitoa asiakasymmärrystä: ”Vähän liikkuvaa ei tavoiteta jumppatunnilta”. Viitattu 12.1.2022. <https://www.epressi.com/tiedotteet/urheilu-ja-vapaa-aika/ex-olympiauimarin-vaitos-tutkimus-kunnan-liikuntapalveluiden-kehittamisessa-kaivataan-aitoa-asiakasymmarrysta-vahan-liikkuvaa-ei-tavoiteta-jumppatunnilta.html>
- Lämsä, J.** 2020. Urheileminen ammattimaistuu – Entä sitten? Huippu-urheilun instituutti KIHUn blogikirjoitus [31.1.2020]. Blogi. Viitattu 22.11.2022. <https://kihu.fi/kihun-blogi-urheileminen-ammattimaistuu-enta-sitten/>
- MacIntyre, A.** 1981. After virtue. London: Duckworth.
- MacKenzie, M.** 2003. From Athens to Berlin: The 1936 Olympics and Leni Riefenstahl’s Olympia. Critical Inquiry 29 (2), 302–336.
- Maennig, W.** 2008. Corruption in international sports and how it may be combated. IASE/NAASE Working Paper Series. Paper No. 08–13.
- Maennig, W.** 2005. Corruption in international sports and sport management: Forms, tendencies, extent and countermeasures. European Sport Management Quarterly 5 (2), 187–225. <https://doi.org/10.1080/16184740500188821>
- Manninen, M.** 2022. Vahinko-olympialaiset. Helsingin Sanomat. Viitattu 30.1.2022. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000008556786.html>

- Manoli, A. E.** 2018. Mapping of corruption in sport in the EU: a report to the European Commission. European Commission, Directorate-General for Education and Culture. Ecorys. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Viitattu 15.10.2021.
<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/71c67c33-1dff-11e9-8d04-01aa75ed71a1/language-en>
- Manoli, A.E., Antonopoulos, G.A.** 2015. 'The only game in town?': football match-fixing in Greece. *Trends in Organized Crime* 18, 196-211.
<https://doi.org/10.1007/s12117-014-9239-3>
- Mason, D.S., Thibault, L. & Misener, L.** 2006. An agency theory perspective on corruption in sport: The case of the International Olympic Committee. *Journal of Sport Management* 20 (1), 52-73.
<https://doi.org/10.1123/jsm.20.1.52>
- Masters, A.** 2015. Corruption in sport: From the playing to the field of policy. *Policy and Society* 34 (2), 111-123.
<https://doi.org/10.1016/j.polsoc.2015.04.002>
- Matikainen, N.** 2006. Sopupelit, fair play ja vedonlyöntirikos. Turun yliopisto. Oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja. Urheiluoikeuden sarja 11.
- McDevitt, R., Giapponi, C. & Tromley, C.** 2007. A model of ethical decision making: The integration of process and content. *Journal of Business Ethics* 73 (2), 219-229.
<https://doi.org/10.1007/s10551-006-9202-6>
- McDonald, S.** 2011. What's in the "old boys" network? Accessing social capital in gendered and racialized networks. *Social Networks* 33(4), 317-330.
<https://doi.org/10.1016/j.socnet.2011.10.002>
- McKeough, A.** 2015. Korruptiota, lahjontaa, valheita, petoksia... - Tässä Blatterin Fifan järkyttävimmät skandaalit. *Yle urheilu*. Viitattu 15.11.2021.
<https://yle.fi/urheilu/3-8019713>
- McLaren, R.H.** 2016. Fair Play: ideal and realities. Teoksessa Transparency International (toim.) *Global corruption report: Sport*. Abingdon, Oxon; New York, NY: Routledge, 12-15. Viitattu 28.9.2021.
<https://www.transparency.org/en/publications/global-corruption-report-sport>
- McLeod, J. & Shilbury, D.** 2020. A content analysis of governance convergence in Indian Sport. *International Journal of Sport Management* 21, 26-53. Viitattu 15.10.2021.
https://www.researchgate.net/publication/339241661_A_Content_Analysis_of_Governance_Convergence_in_Indian_Sport
- McNamee, M.** 2008. *Sports, virtues and vices: Morality plays*. London: Routledge.
- Miller, T., Lawrence, G., McKay, J. & Rowe, D.** 2001. *Globalization and sport: Playing the world*. London: Sage.
- Moilanen, M.** 2021a. KOK:n puheenjohtaja varoitti ongelmalajeja: painonnoston, nyrkkeilyn ja nykyaikaisen viisiottelun olympiastatus vaarassa. *Helsingin Sanomat: urheilu*. Viitattu 16.12.2021.
<https://www.hs.fi/urheilu/art-2000008464494.html>
- Moilanen, M.** 2021b. Belgia liittyi mukaan Pekingin olympialaisten diplomaattiseen boikottiin. *Helsingin Sanomat: urheilu*. Viitattu 12.1.2022.
<https://www.hs.fi/urheilu/art-2000008485697.html>
- Moritzer, S.** 2016. The Austrian approach: how to combat match-fixing and promote integrity in sport. Teoksessa Transparency International (toim.) *Global corruption report: Sport*. Abingdon, Oxon; New York, NY: Routledge, 269-272. Viitattu 29.9.2021.
<https://www.transparency.org/en/publications/global-corruption-report-sport>
- Mrkonjic, M.** 2016. A review of good governance principles and indicators in sport. The Enlarged Partial Agreement on Sport (EPAS). Council of Europe. EPAS (2016) INF20. Viitattu 12.11.2021.
<https://www.icsspe.org/system/files/EPAS%20-%20Review%20of%20Good%20Governance%20principles%20and%20indicators%20in%20sport.pdf>
- MTV Uutiset.** 2018. Kommentti: SM-liigan puheenjohtajan kaksoisrooli hämmentää - rikkoi oman lupauksensa. *MTV Uutisten verkkosivusto*. Viitattu 29.11.2021.
<https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/kommentti-sm-liigan-puheenjohtajan-kaksoisrooli-hammentaa-rikkoi-oman-lupauksensa/7072028#gs.hdgp12>

- Muttillainen, K.** 2015. Pitkän linjan vedonlyönnin ammattilainen: ”Ottelumanipulaatio entistä järjestelmällisempää”. Yle Urheilu: urheilu. Viitattu 13.1.2022.
<https://yle.fi/urheilu/3-8251223>
- Muttillainen, V., Rauta, J. & Vuorensyrjä, M.** 2020. Kansalaisten arvioita korruptiosta vuoden 2020 Poliisibarometrissa. Teoksessa V. Muttillainen, Ollus, N. & A. Salminen Empiirisiiä katsauksia korruption vaaran vyöhykkeille: KORSI-projektin raportti 3. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2020:46, 55–68. Viitattu 20.10.2021.
<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162539>
- Muttillainen, V., Ollus, N. & Salminen, A.** 2020. Empiirisiiä katsauksia korrupti-on vaaran vyöhykkeille. KORSI-projektin raportti 3. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkintatoiminnan julkaisusarja 2020:46. Viitattu 15.11.2021.
<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162539>
- Muttillainen, V., Ollus, N., Salminen, A., Tamminen, T. & Välimäki, N.** 2020. Mittaamaton korruptio? Korruption seurannan indikaattorit (KORSI) -projekti ja sen keskeiset tulokset. Korsi -projektin raportti 1. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkintatoiminnan julkaisusarja 2020:44. Viitattu 15.11.2021.
<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162521>
- Myllyaho, M.** 2019. Kansainvälistä olympiakomiteaa johtavat yhä vanhat miehet, mutta puheenjohtaja lupaa muutosta – lasikatkoja murskanneet suomalaisnaiset raivaavat tietä muille. Yle Urheilu: olympialaiset. Viitattu 19.11.2021.
<https://yle.fi/urheilu/3-11078857>
- Müller, M.** 2016. The multiple roles of megaevents: mega-promises, mini-outcomes? Teoksessa Transparency International (toim.) Global corruption report: Sport. Abingdon, Oxon; New York, NY: Routledge, 133–138. Viitattu 29.9.2021.
<https://www.transparency.org/en/publications/global-corruption-report-sport>
- Mäkitalo, M.** 2018. Eettinen organisaatiokulttuuri ja moraalinen lujus suomalaisissa huippu-urheilur- ganisaatioissa. Jyväskylän yliopiston kaupakor- keakoulu. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 5.11.2021.
<https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/60114>
- Mölsä, A.** 2020. Antti Aine: kaupallistuminen tuo urheiluun myös ongelmia. Lakimiesuutiset. Viitattu 10.12.2021.
<https://lakimiesuutiset.fi/antti-aine-kaupallistumi- nen-tuo-urheiluun-myos-ongelmia/>
- Nevala, A.** 2012. ”Mitään jalkapalloa miehekkääm- pää ei voi ollakaan”: viisi vaihetta kylätappelusta viihdetuotteeksi. Teoksessa K. Ilmanen & H. Veh- mas (toim.) Liikunnan areenat: yhteiskuntatieteelli- siä kirjoituksia liikunnasta ja urheilusta. Jyväskylän yliopisto. Liikuntakasvatuksen laitos. Tutkimuksia 1/2012, 239–260.
- Niemelä, M.** Lahden dopingskandaali vei penkki- urheilijat – livo, Sami ja Krista toivat heidät jälleen takaisin. Suomen Kuvalehti. Viitattu 12.1.2022.
<https://suomenkuvalehti.fi/jutut/kotimaa/lah- den-dopingskandaali-vei-penkkiurheilijat-iivo-sa- mi-krista-toivat-heidat-jalleen-takaisin/>
- Nixon, H.** 2008. Sport in a changing world. Lontoo: Paradigm Publishers.
- Nowy, T. & Breuer, C.** 2017. Match-fixing in European grassroots football, European Sport Management Quarterly, 17 (1), 24–44.
<https://doi.org/10.1080/16184742.2016.1193212>
- Numerato, D.** 2015. Corruption and public secrecy: An ethnography of football match-fixing. Current Sociology 64 (5), 699–717.
<https://doi.org/10.1177/0011392115599815>
- Nye, J.S.** 1967. Corruption and political develop- ment: A cost benefit-analysis. American Political Science Review 61 (2), 417–427.
<https://doi.org/10.2307/1953254>
- O’Boyle, I. & Bradbury, T.** 2017. The new sport management environment. Teoksessa T. Bradbury & I. O’Boyle (toim.) Understanding Sport Management: International perspectives. London; New York: Routledge, 3–10.
- OECD. s.a.** Soft law. Verkkosivusto. Viitattu 28.11.2022.
<https://www.oecd.org/gov/regulatory-policy/irc10.htm>
- Oikeusministeriö.** 2018a. GRECO antoi Suomelle uusia suosituksia korruption ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. Tiedote [27.3.2018]. Verkkosivusto.

- Viitattu 3.11.2021. <https://oikeusministerio.fi/-/greco-antoi-suomelle-uusia-suosituksia-korruption-ehkaisemiseksi-ja-torjumiseksi>
- Oikeusministeriö. 2018b. Oikeusministeri Antti Häkkinen: Korruptionvastaisella strategialla edistetään korruption torjuntaa. Tiedote [11.12.2018]. Verkkosivusto. Viitattu 15.11.2021. <https://korruptiontorjunta.fi/-/1410853/oikeusministeri-antti-hakkanen-korruptionvastaisella-strategialla-edistetään-korruption-torjuntaa>
- Oikeusministeriö. 2017. Oikeusministeri Antti Häkkinen: korruptio on demokration, kestävän kehityksen ja markkinatalouden pahimpia vihollisia. Tiedote [6.11.2017]. Verkkosivusto. Viitattu 29.11.2021. <https://korruptiontorjunta.fi/-/1410853/oikeusministeri-antti-hakkanen-korruptio-on-demokratian-kestavan-kehityksen-ja-markkinatalouden-pahimpia-vihollisia>
- Oikeusministeriö. s.a. Korruptionvastainen toiminta. Verkkosivusto. Viitattu 5.10.2021. <https://oikeusministerio.fi/korruptio>
- Oja, S. 2021. Liikuntapuheen löysä eettisyys. Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö LIKESin blogikirjoitus [28.05.2021]. Blogi. Viitattu 25.10.2021. <https://www.likes.fi/blogi/liikuntapuheen-loysa-eettisyys/>
- Ojajärvi, S. & Valtonen, S. 2016. Hyvä hallintotapa liikunta-alalla. Liikuntatieteellisen Seuran tutkimuksia ja selvityksiä nro 13. Helsinki: Liikuntatieteellinen Seura.
- OKM. 2022. Ministeriö odottaa Olympiakomitealta suunnitelmaa vastuullisuusohjelmansa toteuttamisesta. Uutinen [29.4.2022]. Verkkosivusto. Viitattu 4.5.2022. <https://okm.fi/-/ministerio-odottaa-olympiakomitealta-suunnitelmaa-vastuullisuusohjelmansa-toteuttamisesta>
- OKM. s.a. Liikunta. Verkkosivusto. Viitattu 22.9.2021. <https://minedu.fi/liikunta>
- Orme-Clay, T. 2021. Malta faces EU sports betting veto withdrawal. SBC News. Viitattu 28.11.2021. <https://www.sbcnews.co.uk/sports-book/2021/06/14/malta-faces-eu-sports-betting-veto-withdrawal/>
- Ortiz, F. 2012. Mikä on Brasilian MM-kisojen hinta? Maailman Kuvalehti. Viitattu 15.9.2021. <https://www.maailmankuvalehti.fi/2012/3/pitkat/mika-on-brasilian-mm-kisojen-hinta/>
- Pajala, M. Korruptiosta tuomittu IAAF:n entinen puheenjohtaja Lamine Diack on kuollut. Helsingin Sanomat: urheilu. Viitattu 4.12.2021. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000008450243.html>
- Palomaa, A. 2021. Korona-aika lisäsi ottelutulosten järjestämisen riskiä urheilussa: rahavaikeuksiin joutuneet pelaajat ovat houkutteleva kohde rikollisille. Yle Urheilu: rikokset. Viitattu 10.11.2021. <https://yle.fi/urheilu/3-12181351>
- Paoli, L. & Donati, A. 2014. The sports doping market: Understanding supply and demand, and the challenges of their control. New York: Springer.
- Page, L. & Page, K. 2010. Evidence of referees' national favouritism in rugby: discussion paper. NCER Working Paper Program Series. Sportometrics Program. Working Paper #62. Viitattu 1.11.2021. https://www.researchgate.net/profile/Lionel-Page/publication/241766422_Evidence_of_referees_national_favouritism_in_rugby/links/55f95ab008aebald9f1b76d7/Evidence-of-referees-national-favouritism-in-rugby.pdf
- Pawlucki, A. 2012. Sport as Olympic modernism. Teoksessa K. Ilmanen & H. Vehmas (toim.) Liikunnan areenat: yhteiskuntatieteellisiä kirjoituksia liikunnasta ja urheilusta. Jyväskylän yliopisto. Liikuntakasvatuksen laitos. Tutkimuksia 1/2012, 49-58.
- Pearce, J. 2013. London 2012: Badminton players disqualified from Olympics. Viitattu 3.11.2021. <https://www.bbc.com/news/av/uk-19081622>
- Pells, E. 2021. Seeking reform, US holds \$1.3 million in dues from WADA. AP News. Viitattu 22.11.2022. <https://apnews.com/article/2020-tokyo-olympics-sports-9cdbd5a2e9fc5ef37146e7bc19fca32b>
- Peurala, J. 2013. Match-manipulation in football: the challenges faced in Finland. The International Sports Law Journal 13, 268-286. <https://doi.org/10.1007/s40318-013-0027-z>

- Peurala, J.** 2012. Soft law lainsäädännön tukena. Teoksessa Transparency International, Transparency Suomi ry (toim.) Korruptio Suomessa: tutkijoiden näkemys korruption muodoista, tutkimisesta ja torjunnasta, 12-13. Viitattu 14.10.2021. <http://transparency.fi/wp-content/uploads/2015/06/Korruptio-Suomessa.pdf>
- Peurala, J. & Muttillainen, V.** 2015. Korruption riskikohteet 2010-luvun Suomessa. Poliisiammatikorkeakoulun raportteja 115. Tampere: Polamk. Viitattu 5.10.2021. <https://www.theseus.fi/handle/10024/97281>
- Pihlaja, V.** 2018. Kansainvälisten korruption vastaisen sopimusten velvoitteet ja niiden toteutuminen Suomen lainsäädännössä. Lapin yliopisto. Rikosoikeus. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 10.9.2021. <https://lauda.ulapland.fi/handle/10024/63496>
- Pirinen, R.** 2006. Urheileva Nainen lehtiteksteissä. Tampereen yliopisto. Acta Electronica Universitatis Tamperensis 512. Väitöskirja. Viitattu 19.11.2021 <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/67579>
- Pohjala, M.** 2021. EU:n urheiluministerit vaativat ihmisoikeuksien turvaamista isoissa urheilutapahtumissa – kaikki jäsenmaat yhteisen lausunnon kannalla. Maaseudun Tulevaisuus: politiikka. Viitattu 16.11.2021. <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/politiikka/artikkeli-1.1302355>
- Pohjolainen, T.** 2012. Korruptio, laki ja etiikka. Teoksessa J.-E. Helenelund, I. Luoto, N. Mäntylä & K. Siikavirta (toim.) Julkista – yksityistä; millaisissa rakenteissa? Juhlakirja professori Eija Mäkisen 60-vuotispäiväksi. Vaasan yliopisto. Acta Wasaensia 265. Oikeustiede 11; julkisoikeus, 366–377.
- Poliisi.fi.** 2020. Torju korruptiota. Verkkosivusto. Viitattu 13.9.2021. <https://poliisi.fi/korruptio>
- Polley, M.** 2004. The history of sport in Britain 1880-1914: Vol IV Sport and money. London: Routledge.
- Pozzebon, S.** 2021. Colombian football player receiving death threats over controversial match. CNN. Viitattu 10.12.2021. <https://edition.cnn.com/2021/12/10/football/colombia-football-death-threats-duque-spt-intl/index.html>
- Pusa, A.** 2022. Urheiluoikeuden asiantuntijalta tyyli näkemys: Olympiakomitean päätös Mika Lehtimäen tapauksesta syö kurinpidon uskottavuutta. Helsingin Sanomat: urheilu. Viitattu 31.3.2022. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000008714227.html>
- Pusa, A.** 2016. Tulosten manipulointi on ikivanha ongelma – eikä se ole enää vain urheilijoiden puuhastelua. Helsingin Sanomat: urheilu. Viitattu 13.1.2022. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000002881640.html>
- Pörsti, T.** 2018. Omaisuusrikosten monet muodot – omaisuusrikoksiin liittyvä sanasto. Rikosuhripäivystys RIKUn verkkosivusto. Viitattu 8.12.2021. <https://www.riku.fi/rikosuhripaivystys/riku-lehti/riku-lehti-2-2018/omaisuusrikosten-monet-muodot-omaisuusrikoksiin-liittyva-sanasto/>
- Rantala, K.** 2011. Keinoja kaihtamatta: huippu-urheilun modernisoituminen 1900-luvulta nykypäivään ja Suomen Olympiakomitea osana muutosta. Itä-Suomen yliopisto. Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 24.9.2021. https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/10384/urn_nbn_fi_uef-20110492.pdf?sequence=-1
- Rantanen, K.** 2010. Jääkiekon SM-liigan kaupallistuminen ja viihteellistyminen 1970-luvun puolivälistä lähtien. Itä-Suomen yliopisto. Yhteiskunta- ja aluetieteiden tiedekunta. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 24.9.2021. https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/9910/urn_nbn_fi_uef-20100094.pdf?sequence=-1
- Rantamaa, F.** 2020a. Vaikuttaako korruptio Suomen talouden kehitykseen? Turun yliopisto. Kauppakorkeakoulu. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 1.12.2021. <https://www.utupub.fi/handle/10024/150658>
- Rantamaa, F.** 2020b. Vaikuttaako korruptio Suomen talouden kehitykseen? Valtiontalouden tarkastusviraston blogikirjoitus. Blogi. Viitattu 10.12.2021. <https://www.vtv.fi/blogit/vaikuttaako-korruptio-suomen-talouden-kehitykseen/>

- Rauste, O.** 2021. Liikunta ja lainsäädäntö. Luento-
materiaali LYTSIOO2 Urheiluoikeus [huhtikuu]
2021. Jyväskylän yliopisto.
- Rauste, O.** 1997. Urheiluoikeus. Helsinki: Lakimieslii-
ton Kustannus.
- Reilu Peli.** 2021. Urheiluyhteisön eettiset periaat-
teet. Olympiakomitean syyskokous [20.11.2021].
Suomen Olympiakomitean verkkosivusto. Viitattu
1.12.2021.
[https://www.olympiakomitea.fi/uploads/2018/11/
reilu-peli.pdf](https://www.olympiakomitea.fi/uploads/2018/11/reilu-peli.pdf)
- Roan, D.** 2015. Fifa corruption: Sponsor Coca-Cola
demands third-party reform. BBC Sport. Viitattu
15.11.2021.
<https://www.bbc.com/sport/football/33575358>
- Robertson, R.** 1992. Globalization: social theory and
global culture. London: Sage.
- Robinson, L.** 2003. The business of sport. Teok-
sessa B. Houlihan (toim.) Sport and Society: A
student introduction. London, Thousand Oaks:
Sage, 165-183.
- Rogow, A.A. & Laswell, H.D.** 1963. Power, corruption
and rectitude. Englewood Cliffs: N.J. Pren-
tice-Hall.
- Rosas, A.** 1993. "Soft Law" ihmisoikeuksien lähteenä.
Teoksessa A. Rosas (toim.) Oikeus, demokratia,
informaatio: oikeusnormien ja oikeuslähteiden
muuttuminen. Helsinki: Lakimiesliiton kustannus,
66-75.
- Rose, J.** 2018. The meaning of corruption: Testing
the coherence and adequacy of corruption defini-
tions. Public Integrity 20 (3), 220-233.
<https://doi.org/10.1080/10999922.2017.1397999>
- Rossi, L-M.** 2010. Sukupuoli ja seksuaalisuus, eroista
eroihin. Teoksessa T. Saresma, L-M. Rossi & T.
Juvonen (toim.) Käsikirja sukupuoleen. Tampere:
Vastapaino, 21-38.
- Rowlatt, J.** 2016. Olympic losers: Why is India
so bad at sport? BBC News. Viitattu 1.11.2021.
[https://www.bbc.com/news/world-asia-in-
dia-36941269](https://www.bbc.com/news/world-asia-in-dia-36941269)
- RSF. s.a.** Index. Verkkosivusto. Viitattu 30.11.2021.
<https://rsf.org/en/index>
- Rubicsek, N.** 2021. Introduction to sports manipu-
lation. Presentation [2.11.2021]. IntegriSport Next
Awareness Raising Practical Sessions, Tampere.
- Rubicsek, N.** 2018. Exploring the definition of the
manipulations of sports competitions. RC3,
Criminal Justice and Counter Corruption.
- Ruostetsaari, I.** 2014. Vallan sisäpiirissä. Tampere:
Vastapaino.
- Saarinen, J. & Kuisma, J.** 2018. Sopupelin määritelmä
täyttyi - lopputuloksen sopiminen toi vuoden kilpai-
lukiellot salibandyn divarijoukkueiden valmentajille.
YLE Urheilu: salibandy. Viitattu 22.10.2021.
<https://yle.fi/a/3-10095892>
- Salminen, A.** 2020. Korruption vaaran vyöhykkeet:
näkökulmia ja mittareita. Teoksessa V. Muttilai-
nen, Ollus, N. & A. Salminen (toim.) Empiirisiä
katsauksia korruption vaaran vyöhykkeille: KOR-
SI-projektin raportti 3. Valtioneuvoston selvitys- ja
tutkimustoiminnan julkaisusarja 2020:46, 11-34.
Viitattu 10.9.2021.
[https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/
handle/10024/162539](https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162539)
- Salminen, A.** 2015. Rakenteellinen korruptio: kartoi-
tus riskitekijöistä ja niiden hallinnasta Suomessa.
Vaasan yliopisto. Vaasan yliopiston julkaisuja,
selvityksiä ja raportteja 203. Viitattu 14.9.2021.
[https://www.uwasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-
952-476-619-7.pdf](https://www.uwasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-619-7.pdf)
- Salminen, A.** 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus? Johda-
tus kirjallisuuskatsauksen tyypeihin ja hallintotie-
teellisiin sovelluksiin. Vaasan yliopisto. Opetusjul-
kaisuja 62, julkisjohtaminen 4. Viitattu 28.11.2021.
<https://osuva.uwasa.fi/handle/10024/7961>
- Salminen, A. & Ikola-Norrbacka, R.** 2010. Korruptio
eettisenä ongelmana poliittis-hallinnollisessa jär-
jestelmässä. Hallinnon Tutkimus 29 (3), 195-207.
- Salminen, A. & Mäntysalo, V.** 2013. Epäeettisestä
tuomittavaan: korruptio ja hyvä veli -verkostot Suo-
messä. Vaasan yliopisto. Vaasan yliopiston julkaisuja,
selvityksiä ja raportteja 182. Viitattu 13.9.2021.
[https://www.uwasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-
952-476-429-2.pdf](https://www.uwasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-429-2.pdf)

- Salminen, R.** 2018. Jan Vapaavuori istuu yrityksen hallituksessa, jota Helsingin pormestarina itse valoo – tutkija kummeksuu: ”Kaksoisrooleja ei saisi olla”. Viitattu 1.11.2021. Yle Uutiset: pormestarit. <https://yle.fi/uutiset/3-10548302>
- Savolainen, S.** 2018. Liigan puheenjohtajalla merkittävä kaksoisrooli. Hämeen Sanomat. Viitattu 29.11.2021. <https://www.hameensanomat.fi/kiekko/liigan-puheenjohtajalla-merkittavien-kaksoisrooli-194100/>
- Seppälä, T.** 2021. Kommentti: Chicago Blackhawksin hyväksikäyttökandaali on NHL-historian vastenmielisimpiä tapauksia – asiaa peitelleet pitää saada vastuuseen. Yle urheilu: NHL. Viitattu 28.10.2021. <https://yle.fi/urheilu/3-12163509>
- Simula, M.** 2016. Korruptiosta syytetty urheilupomo vuonna 2005: ”Ei minua voi lahjoa”. Suomen Kuvalehti. Viitattu 15.11.2021. <https://suomenkuvalehti.fi/jutut/kotimaa/korruptiosta-syytetty-urheilupomo-vuonna-2005-ei-minua-voi-lahjoa/>
- Siltaoja, M. & Rintamäki, J.** 2019. For the love of sport? Immoral acts and identity construction in elite sports community. Academy of Management Annual Meeting Proceedings 2019 (1), 1303–1308. Konferenssijulkaisu. <https://doi.org/10.5465/AMBPP.2019.231>
- Sirkkiä-Jarva, S.** 2016. KOK huomautti 2024 kesä-kisakandidaatteja – lobbaaminen tiukasti kielletty. Yle urheilu. Viitattu 5.11.2021. <https://yle.fi/urheilu/3-9092491>
- Skön, K.** 2018. Pyöröovi-ilmio ja kaksoisroolit siivittävät sujuvaa päätöksentekoa. Yle: MOT. Viitattu 1.11.2021. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2017/09/26/pyoroo-ovi-ilmio-ja-kaksoisroolit-siivittavat-sujuvaa-paato-ksentekoa>
- SLU. s.a. Hyvä hallinto lajiliitossa. Suomen Liikunta ja Urheilu -julkaisu. Viitattu 25.10.2021. https://storage.googleapis.com/valo-production/2016/12/hyva_hallinto_lajiliitossa.pdf
- Sommar, H.** 2012. Hyvä veli -verkostot yleisin korruption muoto Suomessa. YLE: Elävä Arkisto. Viitattu 20.10.2021. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2012/10/02/hyva-veli-verkostot-yleisin-korruption-muoto-suomessa>
- SopS 4/2007. 2007. Kansainvälinen dopingin vastainen yleissopimus. Suomennos. Viitattu 12.10.2021. https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2007/20070004/20070004_2
- SopS 58/2006. 2006. Korruption vastainen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimus. Viitattu 12.10.2021. https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2006/20060058/20060058_2
- SopS 107/2002. 2002. Lahjontaa koskeva Euroopan neuvoston rikosoikeudellinen yleissopimus. Viitattu 12.10.2021. <https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sops-viite/2002/20020107>
- SopS 23/1990. 1990. Dopingin vastainen yleissopimus. Viitattu 12.10.2021. https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1990/19900023/19900023_2
- SopS 9/1987. 1987. Eurooppalainen yleissopimus katsojien väkivallasta ja epäsovivasta käyttäytymisestä urheilutilaisuuksissa ja erityisesti jalkapallo-otteluissa. Viitattu 12.10.2021. <https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1987/19870009>
- Statista. 2021. Sports betting worldwide - statistics & facts. Viitattu 12.1.2021. <https://www.statista.com/topics/1740/sports-betting/#dossierKeyfigures>
- STT-AFP. 2021a. Raportti: Rion olympiaryrkkeilyssä useita manipuloituja otteluita. Helsingin Sanomat: urheilu. Viitattu 3.12.2021. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000008301952.html>
- STT-AFP. 2021b. KOK ei puutu Kiinan tapaan kohdella uiguuriväestöä: ”Emme ole mikään maailman hallitus”. Helsingin Sanomat: Urheilu, ihmisoikeudet. Viitattu 16.11.2021. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000008330424.html>
- STT-AFP. 2021c. Japani jättää diplomaattinsa pois olympialaisista, mutta vältteli puheita boikotista – Kiina on uhannut boikottiin osallistuvia vastatoimilla. Helsingin Sanomat: urheilu. Viitattu 12.1.2022. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000008499073.html>

- STT. 2022. Opetus- ja kulttuuriministeriö haluaa Olympiakomitealta selvityksen häirintäkohusta. Helsingin Sanomat: urheilu. Viitattu 31.3.2022. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000008717813.html>
- STT. 2021a. Hyvä veli -verkostojen kimppuun käydään jämerällä ohjelmalla - Henriksson: Korruptiota esiintyy yhteiskunnan kaikilla tasoilla. YLE Uutiset: korruptio. Viitattu 20.10.2021. <https://yle.fi/uutiset/3-11951673>
- STT. 2021b. Rion 2016 olympialaiset ostaneelle Carlos Nuzmanille 30 vuoden vankeustuomio. Helsingin Sanomat: urheilu. Viitattu 3.12.2021. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000008433194.html>
- STT. 2019. Korruptio riivaa olympiahakuja: Tokion 2020 olympiapomo jättää pestinsä. Helsingin Sanomat. Viitattu 15.11.2021. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000006040486.html>
- STT. 2018. Yli puolet maailman yli kolmivuotiaista ihmisistä seurasi MM-jalkapalloa - pelkästään finaalilla yli 1,12 miljardia katsojaa. Yle Urheilu: jalkapallo. Viitattu 17.11.2021. <https://yle.fi/urheilu/3-10568951>
- STT. 2001. Pesäpallon sopupeleistä ehdollisia vankeusrangaistuksia. Yle Urheilu. Viitattu 16.11.2021. <https://yle.fi/urheilu/3-5935352>
- STT Urheilu. 2022a. Elisabeth Rehn ja muut urheilussa vaikuttaneet naiset ottavat kantaa valtapelin pimeään puoleen: ”Hyvä veli -kerhoille on saatava loppu. Yle Urheilu: urheilupolitiikka. Viitattu 31.3.2022. <https://yle.fi/urheilu/3-12382104>
- STT Urheilu. 2022b. ”Sukupuolikiintiöt nopein tapa vahvistaa urheilun tasa-arvoa” - ministeri Honkonen väläytti tasa-arvon korostamista järjestöjen avustusten jakoperusteena. Yle Urheilu: urheilupolitiikka. Viitattu 20.5.2022. <https://yle.fi/urheilu/3-12449869>
- STT Urheilu & Arkkio, S. 2022. Ministeriö haluaa selvityksen Olympiakomitealta. Yle Urheilu: Suomen Olympiakomitea. Viitattu 31.3.2022. <https://yle.fi/urheilu/3-12382704>
- SUEK. 2021a. Kilpailumanipulaation tilannekuva. Verkkosivusto. Viitattu 22.10.2021. <https://suek.fi/kilpailumanipulaatio/kilpailumanipulaation-tilannekuva/>
- SUEK. 2021b. EU:n rahoittama kilpailumanipulaation torjuntahanke. Verkkosivusto. Viitattu 22.10.2021. <https://suek.fi/kilpailumanipulaatio/eun-rahoittama-kilpailumanipulaation-torjuntahanke/>
- SUEK. 2021c. SUEKin liittotiedote nro 3/2021.
- SUEK. 2021d. SUEK ja Poliisihallitus kouluttavat viranomaisia ja urheilujärjestöjä tunnistamaan kilpailumanipulaatiota. Uutinen [03.11.2021]. Verkkosivusto. Viitattu 5.11.2021. <https://suek.fi/suek-ja-poliisihallitus-kouluttavat-viranomaisia-ja-urheilujarjestoja-tunnistamaan-kilpailumanipulaatiota/>
- SUEK. 2021e. Urheilun eettisten asioiden neuvottelukunta. Verkkosivusto. Viitattu 1.11.2021. <https://suek.fi/urheilun-eettisyys/yhteistyossa/urheilun-eettisten-asioiden-neuvottelukunta/>
- SUEK. 2021f. Lainsäädäntö ja kansainväliset sopimukset. verkkosivusto. Viitattu 4.12.2021. <https://suek.fi/antidopingtoiminta/saannot/lainsaadanto-ja-kansainvaliset-sopimukset/>
- SUEK. 2020. Kilpailumanipulaatio urheilussa. Koulutusmateriaali [28.12.2020]. verkkosivusto. Viitattu 22.10.2021. <https://suek.fi/wp-content/uploads/2020/12/Kilpailumanipulaatio-urheilussa-4.pdf>
- Suomen Olympiakomitea. 2022. Opetus- ja kulttuuriministeriölle: Suomen Olympiakomitean vastaus selvityspyyntöön [13.04.2022]. Selvityspyyntö 30.3.2022 VN/10527/2022-OKM-1. Viitattu 4.5.2022. <https://www.olympiakomitea.fi/uploads/sites/1/2022/04/95f92f7c-olympiakomitean-vastaus-okmn-selvityspyyntoon-13042022.pdf>
- Suomen Olympiakomitea. 2021a. Olympiakomitean kevätkokoustiedote [25.5.2021]. Verkkosivusto. Viitattu 14.10.2021. <https://www.olympiakomitea.fi/2021/05/25/olympiakomitean-kevatkokoustiedote/>

- Suomen Olympiakomitea. 2021b. Vastuullisuus: Reilun Pelin eettiset periaatteet ovat vastuullisen urheiluliikkeen perusta. Verkkosivusto. Viitattu 20.12.2021.
<https://www.olympiakomitea.fi/olympiakomitea/vastuullisuus/>
- Suomen Olympiakomitea. 2021c. Liikunnan ja urheilun yhteiset vakavaa epäasiallista käytäytystä ja vakavia eettisiä rikkomuksia koskevat kurinpitomääräykset: versio 8.4.2021. Viitattu 24.11.2022.
<https://www.olympiakomitea.fi/uploads/2021/05/b183f52c-liite-4-vakavien-eettisten-rikkomusten-keskitetty-kurinpito.pdf>
- Suomen Olympiakomitea. s.a. Seuran hyvä hallinto. Verkkosivusto. Viitattu 14.10.2020.
<https://www.olympiakomitea.fi/seuratoiminta/seuran-johtaminen/seuran-hyva-hallinto/>
- Suomen Ratsastajainliitto. s.a. Hyvä hallintotapa. Verkkosivusto. Viitattu 26.10.2021.
<https://www.ratsastus.fi/srl/hyva-hallinto/>
- Suomen Salibandyliitto. 2021. Hyvä hallintotapa. Verkkosivusto. Viitattu 26.10.2021.
<https://salibandy.fi/fi/info/materiaalipankki/hyva-hallintotapa/>
- Suomen Salibandyliitto. 2018a. O2 -Jyväskylän ja ÄIF:n päivävalmentajat vuoden kilpailukiellon ottelun lopputuloksen sopimisesta. Uutinen [28.02.2018]. Verkkosivusto. Viitattu 3.11.2021.
<https://salibandy.fi/fi/uutiset/o2-jyvaskylan-ja-aifn-paavalmentajat-vuoden-kilpailukiellon-ottelun-lopputuloksen-sopimisesta/>
- Suomen Salibandyliitto. 2018b. Valituslautakunta muutti Divari-valmentajien kilpailukielloja ja palautti sarjapisteet. Uutinen [20.3.2018]. Verkkosivusto. Viitattu 22.10.2021.
<https://salibandy.fi/fi/uutiset/valituslautakunta-muutti-divari-valmentajien-kilpailukielloja-ja-palautti-sarjapisteet/>
- Suopuro, M. 2022. Valta-asemaan liittyvään häirintään on erityisen vaikea puuttua, sanoo kokenut tasa-arvoaikuttaja - Lehtimäen tapaus vain jäävuoren huippu. Yle Urheilu. Viitattu 31.3.2022.
<https://yle.fi/urheilu/3-12380005>
- Sweeney, G. 2016. Executive summary. Teoksessa Transparency International (toim.) Teoksessa Transparency International (toim.) Global corruption report: Sport. Abingdon, Oxon; New York, NY: Routledge, xix-xxv. Viitattu 3.10.2021.
<https://www.transparency.org/en/publications/global-corruption-report-sport>
- Szerovay, M. 2015. Liikunnan ja urheilun järjestyksen muutoksia. Teoksessa H. Itkonen & A. Laine (toim.) Liikunta yhteiskunnallisena ilmiönä. Jyväskylän yliopisto. Liikuntakasvatuksen laitos, tutkimuksia 1/2015, 117-132.
- Szerovay, M., & Itkonen, H. 2015. Suomalaisen ja unkarilaisten huippujalkapalloilijoiden aseman muutokset 1980-luvulta nykypäiviin. Teoksessa H. Roiko-Jokela, & E. Sironen (toim.) Urheilun toinen puoli. Suomen urheiluhistoriallisen seuran vuosikirja 2015. Jyväskylä: Suomen urheiluhistoriallinen seura, 109-127.
- Takamäki, N. & Lund, S. 2020. Voiko seksuaalisen häirinnän kitkeä, jos sitä ei mainita erikseen kurinpidon säännöissä? Yle Urheilu selvitti, mitä 20 lajiliitossa ajatellaan eettisen kurinpidon keskitämisestä - näin meille vastattiin. Yle Urheilu: kurinpito. Viitattu 14.10.2021.
<https://yle.fi/urheilu/3-11373466>
- Tamminen, T. 2020. Menetelmiä korruption kokonaisvaltaiseen seurantaan. KORSI-projektin raportti 2. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2020:45. Viitattu 13.9.2021.
<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162538>
- Tarasti, L. 2014. Selvitys urheilun eettisten kysymysten hallinnoinnista Suomessa. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2014:8. Viitattu 3.12.2021.
<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/75263>
- Taskinen, M.-M. 2022. Olympiakuplan tietoturva huolettaa - monet joukkueet ottavat Kiinaan kertakäyttöpuhelimen, joka tuhotaan kotona välittömästi. Helsingin Sanomat: urheilu. Viitattu 30.1.2022.
<https://www.hs.fi/urheilu/art-2000008574130.html>

- Teiskonlahti, R.** 2021. Australian Brisbane sai vuoden 2032 kesäolympialaiset. Helsingin Sanomat: urheilu. Viitattu 25.2.2022.
<https://www.hs.fi/urheilu/art-2000008139903.html>
- The Guardian. 2021. Revealed: 6,500 migrant workers have died in Qatar since World Cup awarded. Viitattu 7.12.2021.
<https://www.theguardian.com/global-development/2021/feb/23/revealed-migrant-worker-deaths-qatar-fifa-world-cup-2022>
- Thing, L.F. & Ottesen, L.** 2010. The autonomy of sports: negotiating boundaries between sports governance and government policy in the Danish welfare state. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 2 (2), 223-235.
<https://doi.org/10.1080/19406940.2010.488070>
- Thompson, D.F.** 1995. *Ethics in Congress: From individual to institutional corruption*. Washington D.C.: The Brookings Institution.
- Tieteen termipankki. 2021. Ihmistieteet: kulttuuri. Verkkosivusto. Viitattu 15.11.2021.
<https://tieteentermipankki.fi/wiki/Ihmistieteet:-kulttuuri>
- Tiihonen, T.** 2021. Cricket Finland case study. Presentation [2.11.2021]. IntegriSport Next Awareness Raising Practical Sessions, Tampere.
- Transparency International. 2021. What is corruption? Transparency Internationalin verkkosivusto. Viitattu 23.9.2021.
<https://www.transparency.org/en/what-is-corruption>
- Transparency International. 2016a. *Global corruption report: Sport*. Abingdon, Oxon; New York, NY: Routledge. Viitattu 15.9.2021.
<https://www.transparency.org/en/publications/global-corruption-report-sport>
- Transparency International. 2016b. *Corruption in sport initiative*. News [22.2.2016]. Verkkosivusto. Viitattu 18.10.2021.
<https://www.transparency.org/en/news/sport-integrity>
- Transparency International. s.a. *Corruption perceptions index*. Transparency Internationalin verkkosivusto. Viitattu 22.11.2022.
<https://www.transparency.org/en/cpi/2021>
- Treagus, M., Cover, R. & Beasley, C.** 2011. *Integrity in Sport Literature Review*. Canberra: Australian Sports Commission.
- Trumpyte, R.** 2016. The gap between sports institutions and the public will: responses to match-fixing in Lithuania. Teoksessa Transparency International (toim.) *Global corruption report: Sport*. Abingdon, Oxon; New York, NY: Routledge, 250-253. Viitattu 5.11.2021.
<https://www.transparency.org/en/publications/global-corruption-report-sport>
- Turtiainen, R.** 2016. Naisjoukkueurheilijat sosiaalisessa mediassa: sukupuolen, etnisyyden ja seksuaalisuuden esityksiä haastamassa. Teoksessa P. Berg & M. Kokkonen (toim.) *Urheilun takapuoli: Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus liikunnassa ja urheilussa*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura, 111-137.
- UNODC. 2021. *Global report on corruption in sport*. Viitattu 10.6.2022.
<https://www.unodc.org/unodc/en/safeguarding-sport/grcs/index.html>
- UNI Global Union. 2021. *WADA Governance Review: A missed opportunity for urgently needed reform*. Statement from the World Players Association [24.11.2021]. Verkkosivusto. Viitattu 25.11.2021.
<https://uniglobalunion.org/news/wada-governance-review-a-missed-opportunity-for-urgently-needed-reform/>
- Uusitupa, I.** 2021. Suomi olisi jäänyt ilman mitalia Rion olympialaisissa, jos nyrkkeilyssä olisi otettu huomioon kaikki tuomariäänät. Helsingin Sanomat: urheilu. Viitattu 3.12.2021.
<https://www.hs.fi/urheilu/art-2000008312469.html>
- Uusitupa, I.** 2020. Entinen huippukiekkoilija Emma Terho alkaa setviä Thaimaan painonnoston rajua dopingvyyhtiä. Helsingin Sanomat: urheilu. Viitattu 3.12.2021.
<https://www.hs.fi/urheilu/art-2000006395207.html>

- Valtion liikuntaneuvosto. 2019. Liikunnan ja liikku-
misen edistäminen valtionhallinnossa – Minis-
terioiden tulokortit. Valtion liikuntaneuvoston
julkaisuja 2019:6. Viitattu 1.3.2022.
<https://www.liikuntaneuvosto.fi/lausunnot-ja-julkaisut/liikunnan-ja-liikkumisen-edistaminen-valtionhallinnossa-ministerioiden-tulokortit/>
- Valtioneuvosto. 2020. Selvitys valmistui: huippu-urheilulaki ei ole nykyoloissa tarpeellinen. Tiedote [10.6.2020]. Verkkosivusto. Viitattu 14.10.2021.
<https://valtioneuvosto.fi/-/1410845/selvitys-valmistui-huippu-urheilulaki-ei-ole-nykyoloissa-tarpeellinen>
- Valtioneuvoston asetus liikunnan edistämisestä 550/2015. 2015. Viitattu 28.10.2021.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150550#Pdm45237817203600>
- Vann, P. 2014. Changing the game: The role of social media in overcoming old media's attention deficit toward women's sport. *Journal of Broadcasting & Electronic Media* 58 (3), 438–455. <https://doi.org/10.1080/O8838151.2014.935850>
- Van Rompuy, B. 2016. The role of the betting industry. Teoksessa Transparency International (toim.) *Global corruption report: Sport*. Abingdon, Oxon; New York, NY: Routledge, 236–241. Viitattu 5.11.2021.
<https://www.transparency.org/en/publications/global-corruption-report-sport>
- Van Der Hoeven S., Constandt B., Schyvinck C., Lagae W. & Willem A. 2021. The grey zone between tactics and manipulation: The normalization of match-fixing in road cycling. *International Review for the Sociology of Sport*, August 2021. <https://doi.org/10.1177%2F10126902211038414>
- Vasara, E. 1992. Liikunta sirpaloituu. Teoksessa T. Pyykkönen (toim.) *Suomi uskoi urheiluun*. Liikuntatieteellisen seuran julkaisu nro 131. Helsinki: VAPK-Kustannus, 421–477.
- Vehmas, H., Kontsas, M., Koskinen, T., Kämppi K. & Puronaho K. 2005. Klerot II Liikunta-alan elinkeinorakenne ja osaamistarpeet. Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämässätiö. Cuporen julkaisuja 11. Viitattu 10.11.2021.
https://www.cupore.fi/images/tiedostot/2005/cupore_11_klerot_ii_.pdf
- Vesszős, G. 2021. Manipulation of sports competitions using virtual currencies and the dark web. Presentation [3.11.2021]. IntegriSport Next Awareness Raising Practical Sessions, Tampere.
- Viitanen, M. 2017. Viisi olympiarengasta, viisi rikotua lupausta: Amnesty International ja Pekingin olympialaisten ihmisoikeushuoli Helsingin Sanomissa 1.7.2007–31.12.2008. Tampereen yliopisto. Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 16.11.2021.
<https://trepo.tuni.fi/handle/10024/101508>
- Vilén, J. 2022. Urheiluoikeuden asiantuntija kiinnitti huomion kahteen sanaan Mika Lehtimäen tiedotteessa: "Tämä on uusi tieto". Helsingin Sanomat: urheilu. Viitattu 31.3.2022.
<https://www.hs.fi/urheilu/art-2000008718835.html>
- Vilén, J. 2018. Ruotsin entinen tennislupaus kertoo uran päättäneestä sopupelipainostuksesta: "Sekä minut että perheeni uhattiin tappaa". Helsingin Sanomat: urheilu. Viitattu 13.1.2022.
<https://www.hs.fi/urheilu/art-2000005873953.html>
- Visuri, R. & Kuisma, J. 2018. Asiantuntija ihmettelee valintoja suomalaishihtäjien viimeiseen olympianäyttöön – vaikuttiko Jylhän kaksoisrooli? "Siltä ajatukselta ei pysty välttymään". Yle urheilu: hiihto. Viitattu 1.11.2021.
<https://yle.fi/urheilu/3-10033530>
- Vuolle, J. 2022. Tuore raportti paljastaa suomalaisesta urheilusta: Miehet johtavat menestyviä urheilijanaisia. Yle Urheilu: tasa-arvo. Viitattu 20.5.2022. <https://yle.fi/urheilu/3-12318375>
- Vuolle, J. 2021. Suunniteltu urheilun eettisiä rikkomuksia käsittelevä yhteinen kurinpitolautakunta olisi yhdistyslain vastainen. Yle Urheilu: urheilupolitiikka. Viitattu 14.10.2021. <https://yle.fi/urheilu/3-11890757>
- Väisänen, R. 2019. Rahastonhoitaja anasti urheiluseuran tililtä rahaa – tuomittiin ehdolliseen vankeuteen. Yle Uutiset: omaisuusrikokset. Viitattu 8.12.2021. <https://yle.fi/uutiset/3-10817604>

- Vänttilä, S.** 2021. ”Sankareista tuli yhdessä hetkessä täysiä konnia” – Lahden dopingskandaali ravisutti Suomea 20 vuotta sitten. Suomenmaa: urheilu. Viitattu 12.1.2022.
[https://www.suomenmaa.fi/uutiset/sankareista-tuli-yhdessa-hetkessa-taysia-konnia-lahden-dopingskandaali-ravisutti-suomea-20-vuotta-sitten/](https://www.suomenmaa.fi/ uutiset/sankareista-tuli-yhdessa-hetkessa-taysia-konnia-lahden-dopingskandaali-ravisutti-suomea-20-vuotta-sitten/)
- WADA. 2021. Working Group on the Review of WADA Governance Reforms to carry out second phase of stakeholder consultation. Utinen [22.9.2021]. Verkkosivusto. Viitattu 30.11.2021.
<https://www.wada-ama.org/en/media/news/2021-09/working-group-on-the-review-of-wada-governance-reforms-to-carry-out-second-phase>
- WADA. 2015. World anti-doping code 2015. Montreal, Quebec: World Anti-Doping Agency. Viitattu 13.10.2021.
<https://www.wada-ama.org/sites/default/files/resources/files/wada-2015-world-anti-doping-code.pdf>
- Wells, J.T. & Hymes, L.** 2012. Preface. Teoksessa J.T. Wells & L. Hymes (toim.) Bribery and corruption casebook: The view from under the table. Hoboken, N.J.: John Wiley & Sons, Inc, xi-xiv.
- Winia, F. & Vermeer, R.** 2021. How match-fixing in football is affecting players and how can we protect players? A presentation from players (union) perspective [3.11.2021]. IntegriSport Next Awareness Raising Practical Sessions, Tampere.
- Xamk. 2018. Saimaa Stadiumi luo hyvinvointia. Tiedote [14.03.2018]. Kaakkois-Suomen ammatti- korkeakoulun verkkosivusto. Viitattu 19.11.2021.
<https://www.xamk.fi/tiedotteet/saimaa-stadiumi-luo-hyvinvointia/>
- Yilmaz, S., Manoli, A.E. & Antonopoulos, G.A.** An anatomy of Turkish football match-fixing. Trends in Organized Crime 22, 375–393.
<https://doi.org/10.1007/s12117-018-9345-8>
- YK. s.a. Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development. A/RES/70/1. United Nations. Viitattu 11.10.2021.
<https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf>
- Yle Urheilu. 2011a. HS: Ruotsi pelasi sopupelin Torinon olympialaisten kiekkoturnauksessa. Verkkosivusto. Viitattu 15.11.2021.
<https://yle.fi/urheilu/3-5469621>
- Yle Urheilu. 2011b. Forsberg: sopupeli sana oli virheellinen. Verkkosivusto. Viitattu 15.11.2021.
<https://yle.fi/urheilu/3-5471257>
- Yle Urheilu. 2001. Pesäpallon sopupeleistä ehdollisia vankeusrangaistuksia. Verkkosivusto. Viitattu 16.11.2021.
<https://yle.fi/urheilu/3-5935352>

KATSAUS URHEILUN MONIMUOTOISEEN KORRUPTIOON

-julkaisu on Suomen urheilun eettinen keskus SUEKin ensimmäinen julkaisu urheilun korruptiosta. Katsaus porautuu perusteellisesti urheilun korruptioon monimuotoisena ilmiönä, joka haastaa liikunta- ja urheilukulttuurin kaikkia osa-alueita ja ulottuu muun yhteiskunnan tavoin rikosoikeudellisesti rangaistavista teoista epäeettisen vaikuttamisen ja päätöksenteon viitoittamalle harmaalle vyöhykkeelle saakka. Monitieteelliseen tutkimustietoon sekä mediateksteihin perustuva kirjallisuuskatsaus valottaa kattavasti urheilun korruption vaihtelevia muotoja, niiden käsitteellisiä ulottuvuuksia sekä ilmiön historiallisia kytköksiä ja taustasyitä. Ilmiön globaaliin luonteeseen verraten katsauksen tarttumapinta urheilussa lmenevään korruptioon on niin kansallinen kuin kansainvälinen. Lisäksi julkaisussa tuodaan esille kirjallisuuteen perustuvia toimenpiteellisiä näkökulmia korruptionvastaiseen työhön ja ilmiön torjuntaan liikunnan ja urheilun kulttuurisessa piirissä. Tämä tietopaketti on suunnattu liikunta- ja urheilualan toimijoille, järjestöille sekä kaikille niille henkilöille, joita käsiteltävä aihe koskettaa tai kiinnostaa.

Tämä selvitys on osa Suomen urheilun eettinen keskus SUEK ry:n vuonna 2017 aloittamaa julkaisusarjaa. SUEK tuottaa tutkimuksia ja selvityksiä urheilun eettisistä kysymyksistä. SUEK tarjoaa päätöksenteon ja yhteiskunnallisen vuoropuhelun pohjaksi tutkittua tietoa ja pyrkii näin vaikuttamaan eettisesti kestävään urheilukulttuuriin.

1/2017

SAMALLA VIIVALLA?

Selvitys liikunnan ja urheilun tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta Suomessa

2/2018

VAIKENEMINEN EI OLE VAIHTOEHTO

Katsaus häirintää ja kiusaamista käsittelevään tutkimustietoon liikunnan ja urheilun näkökulmasta

3/2019

TUTKIMUSKARTOITUS URHEILUN EETTISISTÄ KYSYMYKSISTÄ

Katsaus kansainvälisiin tietokantoihin

4/2019

SOPIMATON LOPPUTULOS?

Selvitys urheilukilpailujen manipulaation torjunnasta

5/2021

DOPINGISTA ANTIDOPINGIIN

Selvitys Maailman antidopingsäännösten muutosten vaikutuksista kansalliseen dopingvalvontaan

6/2022

SELVITYS URHEILUTAPAHTUMIEN SOPIMUSPERUSTEISESTA PORTTIKIELTOJÄRJESTELMÄSTÄ

7

SUEK ry:n julkaisuja urheilun eettisistä asioista

2022